
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<https://books.google.com>

NĀGA VARMA'S

KARNĀTAKA BHĀSHĀ-BHŪSHANA.

The oldest grammar extant of the language.

ನಾಗವರ್ಮ ಕೃತ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ.

ಗವಾತುರ್ದಶಂಗಾಂಶ್ರವಣುರಕಮುಜವನಾದ್ವಪುರಕಂಪಿಂಗಡಿಪೊವಿಂ
ಅಗುನಾವಚನಂ ಗಣ್ಯೋಘೈಶ್ಚಂದ್ರಕಾರಮೂದೊಡಿಪೊವಂರಾಶಿ
ಶಿಬುನೂತ್ರದಂ ದುಕಾರಂಪಿಪುಮದಿವಲ್ಲಅಪವಂಚಿಪ್ಪರೇ
ಭೃಗುರಸ್ತುತೊ ಏಷಾಯಂಬುಮಾತ್ರದಿಂದೊವಭೃಗುರಸ್ತುತೊ
ಶಿವಮೂದಿವ ಲ್ಲಾಪಯಂದಿಪಿಂಪೂರಂದಮುಂದಪ್ರತಿ
ಗದಿಮೈಸವಾತನರಮಂಬವಿವಾಕ್ಯಯಂವಿತಿವಲ್ಲಪಮುಂದಿಲ

EDITED,

WITH AN INTRODUCTION,

BY

LEWIS RICE, M. R. A. S.,

Director of Public Instruction.

BANGALORE:

MYSORE GOVERNMENT PRESS,

1884.

22331119

Harvard College Library

BOUGHT WITH INCOME

FROM THE BEQUEST OF

HENRY LILLIE PIERCE
OF BOSTON

Under a vote of the President and Fellows
October 24, 1898

೦

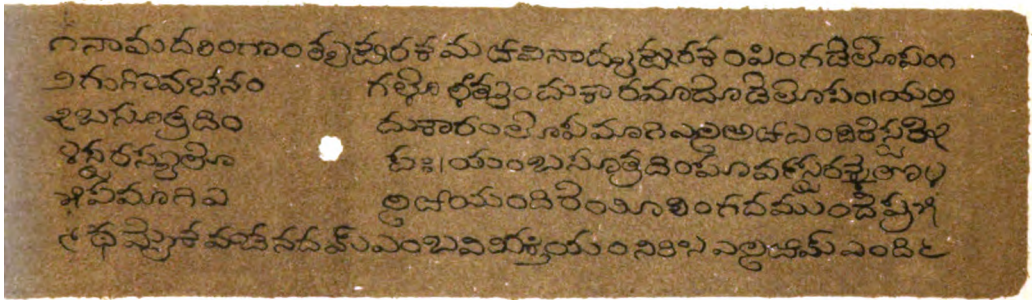
NĀGA VARMA'S

KARNĀTAKA BHĀSHĀ-BHŪSHANA.

The oldest grammar extant of the language.

ನಾಗವರ್ಮ ಕೃತ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ.

EDITED,

WITH AN INTRODUCTION,

BY

LEWIS RICE, M. R. A. S.,

Director of Public Instruction.

BANGALORE:

MYSORE GOVERNMENT PRESS,

1884

2283.119
3
~~3254.76~~

Pierce fund.

CONTENTS.

	Page
INTRODUCTION :—	
I. Nāga Varmā[^] and his Works ...	i
II. The Kannada[^] Language ...	v
<i>Table to illustrate the formation of the Kannada[^] character</i> vi	
III. Kannada Literature ...	x
<i>Alphabetical Index to Authors and Works</i>	xxxix

KARṆĀṬAKA BHĀSHĀ BHŪSHANA :—

Invocation	1
Samjñā Vidhānam	2
Sandhi	,, .. .	8
Vibhakti	,, .. .	16
Kāraka	,, .. .	29
S'abda-rīti	,, .. .	37
Samāsa	,, .. .	47
Taddhita	,, .. .	61
Ākhyāta-niyama	,, .. .	70
Avyaya-nirūpaṇa	,, .. .	87
Nipāta-nirūpaṇa	,, .. .	91
Colophon	96

APPENDIX I. *Variae Lectiones.*

,, II. *Index of Words used in the Examples.*

Specimen page from L manuscript ... *Title page.*

INTRODUCTION.

I. *Nāga Varmma* and his Works.

Nāga Varmma is the oldest grammarian of the Kannaḍa or Kaṇṇaṭaka (so called Canarese) language whose works are now extant, though by no means the earliest author in that language. Whether he had any predecessors in formulating the rules of its grammar we have no knowledge. The only standard writers on Kannaḍa grammar that came after him were Kēs'i Rājā, who was about half a century or more later, and Bhaṭṭakalaṅka Deva, who probably belonged to the commencement of the 17th century.

Though Nāga Varmma's exact date is not specifically given, yet, from the authors he quotes, it can safely be decided that he was flourishing at the latest in the first twenty years of the 12th century. He traces his descent from a Brahman family of the Kaṇḍiṇya gotra, residing at the city of Vengi in the Vengi country (the modern Krishna district), and was the first-born son of Venṇamayya and Pōlikabbe or Pōtikabbe.* He was evidently a Jaina, but would seem to have written under certain S'aiva influence. In connection with what we know of the history of his fellow-countryman Pampa, it may be conjectured that Nāga Varmma left Vengi on embracing the Jaina faith, and settled in some part of the Kaṇṇaṭa territory which was subject to the sway of the Western Chālukya kings: in all probability somewhere in the neighbourhood of the present Shimoga, Dharwad and Bellary districts.†

This view is borne out by a consideration of the political changes which had taken place at Vengi at the period referred to, in conjunction with the allusions

*His genealogy in full is thus given :—In the Vengi viśaya, one of the best in the world, among its chief seven grāmas, was the beautiful Vengi-ṭaḷu. In it dwelt the learned and honorable Venṇamayya, skilled in the Vedas, an ornament to the Kaṇḍiṇya gotra. That distinguished Brahman's wife was Kaṇḍikabbe. They had a son Dānamayya, whose wife was Kuṇḍakabbe. Of these two the first-born son was Venṇamayya, honoured by Brahmans, walking in the path of Manu, acquainted with all elegant arts, versed in the laukika and vaidika s'āstras, a great linguist (*anekāksharan*). His wife, filled with devotion to her husband, was Pōlikabbe. To them was Nāga Varmma the first born son.

† Possibly at Poḷalu, the modern Hoḷalu, on the Tungabhadra, in the west of Bellary district. See sūtra 175.

found in our author to the ruling powers of his day. In 1063 the kingdom of Vengi, which for upwards of 450 years before had been governed by the kings of the Eastern Châlukya dynasty, had passed, partly by conquest and partly by matrimonial alliance, into the possession of Râjendra Chô'a, and for about half a century onwards a succession of Chô'a kings continued to rule over it. But the word Chô'a only once occurs in Nâga Varmma, while on the other hand all his sympathies seem to be with the Western Châlukya and Ganga kings, whose names he freely introduces into the examples under his rules. And the single instance in which he directly refers to the government under which he was living, though not very definite, yet seems clearly to point to deliverance from a country subject to invasion and revolution.

Aranam pâliyumam pudungolisaikond i bhûmiyum bhûmipan |
 nere yôlg endum ilâṭalam baḷevudakk olgâlam utkiḷvaram |
 baṛanam pinguge—

“May the king be happily united with this land, protected from Yama and the edge of the sword. That the land may prosper, be the inroads (lit. foot-soles) of uprooters and famine ever turned back.”

Moreover, that he was very intimately acquainted with the Kannaḍa literature of his time needs little proof, for his writings abound with evidence of it. Now we know that in and about the regions bordering on the Tungabhadra, and especially at Puligere, Huligere or Pulikara-nagara (the modern Lakshmesvara in the Dharwad district), which in the 10th century was the capital of a subordinate Châlukya prince, was then concentrated the chief literary activity directed to the cultivation of the Kannaḍa language. And at a later age, or in the 12th century, this part of the country seems to have been included in the Ganga principality which had then been established, also under Châlukya supremacy, with its capital at Kurugôḍ, a little north of Bellary. There is, further, reason to suppose that Nâga Varmma was specially intimate and perhaps a co-worker with Guṇa Varmma, whom he designates Bhuvanaika Vira. But this is no literary title; and from inscriptions we learn that it belonged to the Ganga prince Udayâditya, who was the chief general and minister of the Châlukya king Bhuvanaika Malla (reigned 1069—1076), and who subsequently became governor of the Banavase Twelve Thousand (the modern Shimoga district) with adjoining tracts. Udayâditya is likewise the name of an author, and he would thus be identical with Guṇa Varmma, the Bhuvanaika Vira and friend of Nâga Varmma.

Other precise grounds for the date assigned to Nâga Varmma are the following. He quotes Naya Sena by name, and that in a sūtra of the present grammar; in an integral portion therefore of the text. Now Naya Sena has supplied us with 1115 as the date of his own work. Again, it is worthy of note that Nâga Varmma, in naming the authorities consulted for his dictionary, does not mention Hemachandra who died in 1172; an omission which is unaccountable had they been contemporary. It is also clear beyond doubt that

Nāga Varmma preceded Kēs'i Rājā, whose period is that of Basava, the founder of the Lingāyit sect in about 1165. The question is thus narrowed within very close limits, and we are shut up to the conclusion that Nāga Varmma lived during the latter part of the 11th and first quarter of the 12th centuries.

His compositions, so far as they are known to us, are the following: in what order they were published is uncertain, but the first is quoted in the next three.

1. Kāvyaśāloka;
2. Chhandō'mbudhī;
3. Karṇāṭaka Bhāṣhā Bhūṣhaṇa;
4. Vastu Kōś'a;
5. Kādambārī.

The *Kāvyaśāloka* is a work on the art of poetry, forming a handbook of rules for Kannaḍa metrical composition. The sūtras are in Kannaḍa verse, and copiously illustrated by stanzas in the same language, either of original composition or more generally quotations from former or contemporary poets. The author in some of his opening lines says—

Kavigalḡ idu kai-gannaḡi |
 kavitege bāl-modal udāṭṭa vāg-devateg ud-|
 bhava-hētu kōś'a-griham ene |
 bhuvanadoḡ idu paredu nīpud ond achchariye ||

"Being a hand-mirror for poets, the source of prosperity to poetry, the cause of birth to the bountiful speech-goddess, a treasure-house of terms—is it a wonder if this should shine and endure in the world?"

The work is in 5 *adhikaraṇas*, sub-divided into *prakaraṇas*. The former are named respectively:—i. Śabda-smṛiti; ii. Kāvyaśāloka; iii. Guṇa-viveka; iv. Rīti-krama-rasa-nirūpaṇa; v. Kavi-samayam. The 1st chapter contains an epitome of the grammar of the language and is in 6 sections, entitled—1. Samjñā prakaraṇa; 2. Sandhi p.; 3. Nāma p.; 4. Samāsa p.; 5. Taddhita p.; 6. Ākhyāta p. The 2nd chapter has 2 sections—1. Pada-padārtha-sandhi-dōṣa p.; 2. Śāra-vichāra p. The 3rd chapter is in 3 sections, named—1. Mārḡa-darśana; 2. Śābdālaṅkāra-nirūpaṇa; 3. Arthālaṅkāra. They seem collectively to form what their author calls the Kavi-rāja-mārḡa: this he describes to be the system prevailing in Southern India (dakṣhiṇa-dēśa-vartī) as distinguished from that of the North (Vaidarbha-Gauḍa-mārḡa-bhēda). The remaining chapters appear not to be sub-divided, but it is unfortunate that notwithstanding every effort for several years no complete copy has been met with of this interesting and important work.*

The *Chhandō'mbudhī* is the only existing authority on Kannaḍa chhandas or prosody.† It is also written in Kannaḍa, in the form of verses addressed by

* Arthālaṅkāra has been lately published by itself at Mysore, edited by B. Mallappa of the Maharaja's College.

† Published at Mangalore in 1875, edited by the Rev. F. Kittel.

Nāga Varmmā to his wife, the verses being so composed as themselves to furnish examples of the rules to be illustrated. He professes to have taken as his guide the sūtras of Pingala, the work on Sanskrit prosody. He appears however also to have followed another Pingala, the author of sūtras for Prākṛit prosody. But though these served as guides, the arrangement and most of the nomenclature of his work are his own, which also unlike theirs is metrical. It is divided into 5 *ās'vāsas* preceded by a *pīthike* or introduction. The 1st and 2nd treat of Akshara gaṇas, and are named—i. Samjñādhikāram; ii. Sama-vṛitta vivaraṇam. The 3rd and 4th treat of Mātrā gaṇas; and the 5th of Kannaḍa Mātrā gaṇas. The following statement of his views on the classification of Indian languages is of interest.

Samakṛitam Prākṛitam Apabhraṃsam Paisāchikam emba mūru vare bhāshagaḷol puttava Draviḍ-Āndhra-Karṇāṭak-ādi shaṭ-panchāsāt sarvavishaya bhāshā-jātigaḷ akkum.

“Born in the three and a half languages—Sanskrit, Prākṛit, Apabhraṃsa and Paisāchika—are the Draviḍa (Tamil), Āndhra (Telugu), Karṇāṭaka (Kannaḍa) and other the various languages of all the fifty-six countries.” The lists of these chapanna dēsās or 56 countries of Indian geography vary considerably in different works: most of them include the known countries but are eked out with names of more or less mythical regions.

The *Karṇāṭaka Bhāshā Bhūshaṇa* is the present work—a Karṇāṭaka Vyākaraṇa or grammar, in Sanskrit sūtras, after the manner of Pāṇini. The sūtras are accompanied by a vṛitti or explanatory gloss, by the author, also in Sanskrit. To this more particularly it would appear the name Karṇāṭaka Bhāshā Bhūshaṇa applies, though the whole work is also so called. For the colophon runs—

Karṇāṭaka-sūtra-vṛittau tad Bhāshā-Bhūshaṇa-nāmani 1

while at the end of each parichchheda we have—

Iti Karṇāṭaka-Vyākaraṇa-vṛittau Bhāshā-Bhūshaṇe, &c.

On the other hand one version omits the words Vyākaraṇa-vṛittau. Under each rule are given numerous examples and some quotations from authors, of whom Pampa, Naya Sena, Haripāla and Guṇa Varmma are mentioned by name. An account of these will be found further on. The present edition is a recension formed from the collection of three *ole* or palmyra leaf copies, which have been distinguished as A—the text—B and C. They are all Jain copies and therefore the more likely to be genuine reproductions of the original. Lingāyit and Brāhman versions however also exist*, which are marked chiefly by alteration of all sectarian names and ascriptions in the examples to such as are agreeable to those forms of faith. These various readings I have given for what they are worth in

* While this is going through the press, a Brahman version in the Kannaḍa character has appeared at Mysore, got up in poor style, edited by Pustakam Alasingalāchāri, who may thus claim to be the first publisher of the work, never before printed.

an appendix though they can at no time have formed a part of the work as it came from its author. The latter is divided into 10 *parichchedas*, of which the names are.—1. Samjñā vidhānam; 2. Sandhi v.; 3. Vibhakti v.; 4. Kāraka v.; 5. Śabda-rīti v.; 6. Samāsa v.; 7. Taddhita v.; 8. Ākhyāta-niyama v.; 9. Avyaya-nirūpaṇa v.; 10. Nipāta v. With the view of making it available for consultation by European scholars this edition has been printed in the Roman character, as well as in Kannaḍa for local use.

The *Vastu Kōś'a* is a Samskrīta-Karṇāṭa nighaṇṭu or dictionary, composed in many artificial metres, giving the meanings of Sanskrit words used in Kannaḍa. In its compilation our author states that he made use of Vararuchi, Halāyudha, Śaśvata, Amarakōś'a and other authorities. The work contains Ekārtha, Nānārtha and Sāmānya kânḥas.

The *Kādambarī* is a close rendering into Kannaḍa of Bāṇa's celebrated romance of the same name in Sanskrit.*

The foregoing list will show the importance of Nāga Varṃmā's works for the study of the language. That writings of such value should have been allowed to lie so long neglected is I fear chiefly to be attributed to sectarian prejudice; but political changes, and the vicissitudes of the Kannaḍa speaking countries under the dominion of Mahrattas and of Muhammadans, have doubtless had no inconsiderable share in putting a virtual stop to scholarly cultivation of the language.

In accordance with the prevailing fashion of his day Nāga Varṃmā assumes various *noms de plume* by which he is indiscriminately quoted or referred to in the works of others. The principal are Kavi Rāja and Kavi Rāja Hamsa, but he also calls himself Nāki, Nākiga or Pināki.

II. The Kannada Language.

Kannaḍa—the Karṇāṭaka of the Sanskrit pandits and the Canarese of European writers—is one of the family of South Indian languages of which Telugu, Tamil and Malayālam are the other principal representatives. But Karṇāṭaka as a generic term embraces both Kannaḍa and Telugu, which have the same written character, and by implication the various dialects of the former, which, so far as reduced to writing, also employ that character. The name Kannaḍa may be a *tadbhava* formed from Karṇāṭa, the derivation of which is unknown. But a probable origin has been suggested by Dr. Gundert in *kare nādu*, the "black country", referring to the black cotton soil which characterises the plateau of the southern Dekhan in which this language is spoken.† The form Karṇāṭaka

*I do not of myself know this to be a work by Nāga Varṃmā, but I am confidently assured of it by competent native scholar.

† Mr. C. P. Brown has tried* to discover a clue to the derivation of Kannada from the name of Canada, the British Dominion in North America, which according to him is a word unknown to the aborigines. But the results are somewhat blank, for he professes to have found that it means *ca nada*, "we have nothing."

looks adjectival, but the *Vi's'ragunādars'ana*, a work more than 200 years old derives it from *karna* and *aṣaka*, which is explained in the Mackenzie Mss. as meaning "passing to the ears" of all men, and hence applied to "this honoured and renowned country." Whatever its origin, the term is of considerable antiquity, as it occurs at the beginning of the 5th century in Varāhamihira.

Kannaḷa is spoken throughout the west of the Nizam's Dominions, the South Mahratta country, the Ceded Districts, Canara, Mysore and Coimbatore. A line drawn from Bidar in the Nizam's Dominions due south to the junction of the Bhavāni with the Kāvēri, and thence westwards through Coimbatore by the base of the Western Ghats to the coast a little north of Mangalore, with one drawn from Bidar south-west through Sholapur and Kolhapur round the east of the Goa territory to about Honavar on the coast, will in a general way indicate the region occupied by the Kannaḷa language.

The following dialects of Kannaḷa are also spoken within the same tracts :

Koḷagu, Ku'agu or Coorg, in the country of that name.

Tuḷu or Tuḷuva in South Canara.

Tuda or Toda, by the race of that name in the Nilgiris.

Kota, by the tribe so called in the Nilgiris.

Baḍaga, by the people bearing that name in the Nilgiris.

The numbers of the races speaking Kannaḷa and its dialects are estimated at about ten millions.

From the works of authors and from inscriptions there may be distinguished three stages of the language,—Pūrvada Haḷe Kannaḷa, the former or Primitive Old Canarese, Haḷe Kannaḷa or Old Canarese, and Hosa Kannaḷa, the new or modern Canarese now current.* Pūrvada Haḷe Kannaḷa is described by Wilks as the language of Banavasi, the ancient capital of the Kadambas, to the north-west of the Mysore country, a city which is mentioned in the *Mahawanso* as one to which a Buddhist missionary was sent in the 3rd century B. C., and is also named by Ptolemy in the 2nd century A. D. This early form of the language may be said to have continued in use to the end of the 7th century. From the 8th to the 14th century was the Haḷe Kannaḷa period, and that during which the language was brought to a high state of cultivation by a succession of gifted writers of the Jaina faith. They refer to the language preceding their time as Haḷe Kannaḷa, and denominate what they used as Hosa Kannaḷa, though it is what is now understood by us as Haḷe Kannaḷa. Hence the necessity for discriminating the three stages as above specified ; but the limits assigned to them are not to be taken absolutely, and the periods in different parts of the Kannaḷa region may be found to overlap or run into one another.

* The different forms of these names are Paḷe Kannaḷa or by euphony Paḷe Gannaḷa, Haḷe Kannaḷa or Haḷe Gaṇnaḷa, and Iḷsa Kannaḷa or Poṣa Gaṇnaḷa, Hosa Kannaḷa or Hosa Gaṇnaḷa.

Name.	South Asoka.
Period.	B. C. 250.
k	+
kh	2
g	Λ
gh	W
n	5
ch	5
chh	Φ
j	ε
jh	μ
n̄	h
t	<
th	o
d	7
dh	6

The written character which is common to Kannaḷa and Telugu, and which spread over the south and was carried even to Java, is derived, through that of the cave inscriptions of Western India, from the south As'oka character, or that in which the Girnar inscription of As'oka's edicts is written, belonging to about 250 B. C. Previous to this date no specimens of writing have been discovered in India. But it has recently been announced that Professor Sayce has deciphered some Babylonian tablets in the British Museum as old as the 7th century B. C. written in an Aramaic character which appears to be the source of the south As'oka.* "It may be accepted as a scientific fact" says Mr. Cust "that all the characters used in the East Indies can sooner or later be traced back to the As'oka inscriptions, and through them to the Phœnician alphabet, and thence backwards to the hieratic ideographs of the old kingdom of Egypt, and thence to the venerable hieroglyphics of the fourth dynasty."† The period assigned to this dynasty is 2,450 B. C.‡

The Kannaḷa character as used in inscriptions shows a decided transition in the 9th and 15th centuries in the shape of those letters which have undergone change, thus marking the Pūrvada Haḷe Kannaḷa and the Haḷe Kannaḷa periods, and the growth of the Hosa Kannaḷa character. The accompanying table illustrates the prevalent forms of the letters at the different periods.

By European writers the group of languages which includes Kannaḷa is called the Dravidian family. The distinctive features of this family, as stated by Mr. Cust, are "that in its gender it distinguishes between rational and irrational objects; it has an oblique form for many of its nouns; it specialises the meaning of a root by the use of formatives; it modifies the root itself to convey different meanings and relations: it has a negative voice."

"The Dravidian languages" says Dr. Caldwell "occupy a position of their own, between the languages of the Indo-European family and those of the Turanian or Scythian group—not quite a midway position, but one considerably nearer the latter than the former. The Scythian family to which on the whole the Dravidian languages may be regarded as most nearly allied is the Finnish or Ugrian, with some special affinities as it appears to the Ostiak branch of that family; and this supposition derives some confirmation from the fact brought to light by the Behistun tablets that the ancient Scythic race by which the greater part of Central Asia was peopled prior to the irruption of the Medo-Persians belonged not to the Turkish, or to the Mongolian, but to the Ugrian stock."

On the other hand Dr. Pope has advocated the Ind-European relationship of the Dravidian languages on the ground "of deep-seated and radical affinities between them and the Celtic and Teutonic languages." But Dr. Caldwell replies

* *Academy*, 17 June 1882.

† *Mod. Lang. of the East Indies*, 19.

‡ Rawlinson's *Herodotus*, II, 341.

that " of all the members of the Indo-European family the Celtic is that which appears to have most in common with the Scythian group, and especially with the languages of the Finnish family, languages which may possibly have been widely spoken in Europe previously to the arrival of the Celts."

" The Dravidian tongues" writes Professor Whitney " have some peculiar phonetic elements, are richly polysyllabic, of general agglutinative structure, with prefixes only, and very soft and harmonious in their utterance: they are of a very high type of agglutination, like the Finnish and Hungarian... Excepting that they show no trace of the harmonic sequence of vowels, these languages are not in their structure so different from the Scythian that they might not belong to one family with them, if only sufficient correspondences of material were found between the two groups."

The native grammarians as a rule deduce all the Indian languages from Sanskrit through one or other of the Prākritis. Nāga Varmmā, who was as far as we know the earliest Kannaḍa grammarian, assumes, as we have seen above,* the existence in India of three and a half mother languages—Samskr̥ta, Prākṛita, Apabhraṃsa and Paisāchika—from which sprung the fifty-six daughter languages—Draviḍa, A'ndhra, Karṇāṭaka, &c. According to him the original Kannaḍa alphabet probably did not contain the lingual and dental vowels (*ri, r̥i, lri, l̥i*) and the aspirated consonants which now assimilate it to the Sanskrit alphabet. On the other hand it has some characteristic letters not contained in Sanskrit. Thus, among the vowels Kannaḍa has both a short and a long form of *e* and *o*, while Sanskrit has only the long form. And in addition to the Sanskrit consonants, Kannaḍa has *ḷa*, *ṛa* and *la*. The first of these only is now in use† and corresponds with the lingual *ḷa* of Vedic Sanskrit. The other two are obsolete, though the *ṛa* is still used in Telugu. The date of the disappearance from Kannaḍa literature of *la* is about the 13th century, while *ṛa* was disused after the 18th century.

Modern Kannaḍa, as in current use for literary purposes, comprises four classes of words—*tatsama*, pure Sanskrit words; *tadbhava*, Sanskrit words changed to suit the language; *dēs'ya*, indigenous words; and *grāmya*, provincialisms. To these a later classification adds *anyadēs'ya*, foreign words. But, from the standard authorities among the earlier cultivators of the language, it is evident that Kannaḍa was not dependent upon Sanskrit as an aid in composition, but was quite self-sufficient and well adapted for independent use as a vehicle for the expression of thought. A knowledge of Sakkada, as Sanskrit was called in Kannaḍa—considered to be a *tadbhava* formed from the word Samskr̥ta—was the necessary mark of a scholar, and the special attention paid to the cultivation of the learned language was no doubt combined with a corresponding disregard

* p. iv.

† An example in the *Karnāṭaka Sabdānuśāsa* quaintly says:—Kannaḍigaṛ ḷa-kāramaṇa oḷambattar.

for the vernacular, as we see perhaps even more in our own day. From this cause imported expressions have largely come into use, especially through the writings of Brahmans, who venerate the sacred language, and in fact of that alone may be said to make a study. But such was not the case in the best age of Kannaḍa literature. The Jains who were its cultivators were not behindhand in their knowledge of Sanskrit; but they advocated purism in the use both of Kannaḍa and of Sakkada, and condemned the mongrel composition of those who, professing to write in the former, were too indolent or too careless to perfect themselves in it and attempted to make up for their deficient knowledge of Kannaḍa by an indiscriminate resort to Sanskrit.

Thus, Naya Sena, who is referred to as an authority even by Nāga Varmā, says—

Posa-Kannaḍadim vyāva- |
 ṛṇisuvem sat-kṛtiyam endu Kannaḍaman chin- |
 tisi kūḍalārad akkata- |
 misukada-Sakkadaman ikkuvavanum kaviyē ||
 Sakkadamam pēlvare nere-
 Sakkadamam pēlge s'uddha-Kannaḍadoḷu tan- |
 d ikku-ud ī Sakkadangaḷa |
 takkude berasalke gṛitamumam tailamumam ||

“Is he a poet who, saying I will write a good poem in Hosa Kannaḍa, being unable to think of Kannaḍa words, uses incongruous Sanskrit that will not squeeze in? If he write Sanskrit, let him write entirely in Sanskrit; but to bring these Sanskritisms and thrust them into pure Kannaḍa—will it do to mix ghi and oil?”

Nāga Varmā, too, in an example which also occurs in Kēs'ī Rājā, has the following:—

Pale-Gannaḍada paḍangoḷe |
 koḷe-Sakkadamam taguḷchi jāṇ-eḍam uttum |
 melasam gōd ant ire pē- |
 ly ali-gavigaḷa kavite budharan erdeg oḷisugume ||

“If into Haḷe Kannaḍa verses they stick in corrupt Sanskrit, that a clever deaf man would discern—as if pepper were like wheat—can the poetry of such ruination-poets please the heart of the wise?”

So also Ponna, whose real name was Savaṇa, prides himself on the ability to write in both Sakkada and Kannaḍa, whence his cognomen of Ubhaya Kavi Chakravartti:—

Yeraḍ eḍege vappanam mach- |
 charisuvanam nuḍige Sakkadam Kannaḍam em- |
 b eraḍum kaviteya balmige |
 bersḷ ettidan iḷeyoḷ ī Kurulgaḷa Savaṇam ||

"Lest any should bear malice for his precision in language of two kinds, by his ability in both Sakkada and Kannaḍa poetry he caused the finger to be raised (indicating him as number one, without a second) * throughout the world, this Kurulgaḷa Savaṇa."

Likewise Aggaḷa calls himself *Ubhaya-kavitā-vis'āradhan*, skilled in both kinds of poetry.

In those old inscriptions, moreover, which display the most literary skill, separate verses in Sanskrit and in Kannaḍa are interspersed with one another according to the opportunities afforded by the theme, in such a way as greatly to heighten the general effect.

Kes'i Rājā, in the concluding stanza of the *S'abdamanidarpaṇa*, lays down the following as the standard of good Kannaḍa.

Gamaka-samāsādim ra-la-kuḷakṣhaḷādim s'ruti-sahya-sandhiyim |
samuchitamāgi barpa sati-saptamiyim sama-Samskr̥it-ōktiṭiyim |
va-ma-ha-pa-bhēdādim virahit-āvyaya-Samskr̥ita-lingādim pado- |
ttama-s'ithilatvadim yati-vilanghanādind aridālte Kannaḍam ||

"With energetic compounds, with distinction of ra, la and ḷa, with euphonic combinations, moving fitly along (i. e. in harmony with the subject); from the use of the locative-infinitive, from apt Sanskrit vocables†, from marking the distinction between va, ma, ha, and pa, from (?) the absence of Sanskrit gerunds and genders‡, from the gliding consonants of well chosen words, from precision in rhyme :—is it not by these that Kannaḍa is known?"

III. Kannaḍa Literature.

The first cultivators of the Kannaḍa language for literary purposes were the Jains, and down to about A. D. 1300 we have none but Jain authors. For about two centuries they were succeeded principally by Lingāyit and S'aiva writers, and from about 1500 date the Brahmanical and Vaiṣṇava works. There were

* Such is the evident meaning of the poet; but for interesting light upon this phrase, showing, when taken in conjunction with the claims he sets up as given in the notice of him farther on, a not unlikely allusion to Kālidāsa, see Sir E. Clive Bayley on the *Genealogy of Modern Numerals*, (J. R. A. S., Jan. 1883, p. 4) and Mr. Fleet on *The Ring Finger*, (*Ind. Ant.*, iv, 85). In reckoning the "nine gems" of Vikramāditya's court on the fingers, Kālidāsa was always reckoned first (on the little finger of the left hand), but no one was counted on the next (or ring finger) because none of his contemporaries could be reckoned as even second to him: this finger was *anāmika*, without a name.

† Under his sūtra 80, *sama-Samskr̥ita* is exemplified as referring to names, such as Kāma, Bhīma, Rāma, Soma, Nārada, Nārāyaṇa, &c.

‡ This phrase also is illustrated by his sūtra 80, which runs as follows:—

Sanudita sankhyāvyaya-rahi- | tam enisi vartipa nighaṇṭuvina nāma-padô- |
ttama-varṇa-prakṛitigalam | sama-Samskr̥ita-vesaran iṭṭu lingam mālpar ||

subsequently occasional publications by Jains, but most of the literature of the later period originated with the other sects.

The leading characteristic of the Jain earlier works is that they are *champu kāvyas*, or poems in a variety of composite metres, interspersed with paragraphs in prose. The Lingāyits brought into use the *ragale* and *śatpadī* metres of the more modern works. While the most recent compositions are in *yakṣa gāna* metre, and some in prose only.

It would appear that the chief impulse under which the language attracted the special attention of scholars to its systematic study and culture was coincident with the break up of the Ganga power that resulted from the capture of Talakāḍu by the Chôlas, who thence extended their conquests till possessed of the Eastern Chālukya territory of Vengi, whence two or three of the most prominent early Kannaḍa authors derive their origin.

But it must not hastily be concluded that no literary effort was put forth in an earlier phase of the language; for one form which the persecutions under Kumārila Bhaṭṭa, and later under S'ankarāchārya in the 8th century, took was the destruction of Buddhist and Jain literature. It was on the occasion of S'ankara's casting such works into the waters of the Tungabhadra—so the story goes—that one book was observed to keep floating and could not be made to sink. On examination it proved to be the *Amara Kośa*, which, being thus as it were evidently destined to be immortal, was suffered to live.

The earliest notices that have come to light of local authorship are contained in the inscriptions of the Ganga kings, who ruled over the south of the Mysore country and adjoining regions from about the end of the 2nd century to the end of the 9th. From this source we get the following particulars* :—

A. D.

c. 240. *Mādhava Rājā* wrote a treatise or commentary on the rules of adoption (*dattaka-sūtra-vṛttech-praṇetā*, *dattaka-sūtra-vyākhyā-praṇetā*).

c. 470. *Avināśa* wrote a commentary on 15 cantos of the *Kirātārjunīya* (*Kirātārjunīya-pañchadas'a-sargga-ṭīkā-kāro*). This celebrated poem by Bhāravi is in 18 cantos.

Next, in an inscription of the Chālukya kings we have mention of—

634. *Ravikīrtti*, a poet whose fame equalled that of Kālidāsa and Bhāravi (*kavitās'rita-Kālidāsa-Bhārao-kīrttiḥ*).

Resorting now to the evidence derived from literature, we glean the following information. Where actual or approximate dates are given it is believed that they may be relied on, but the time and place of those authors to whom no

* The information relating to the Jain period, never before published, is taken from articles recently contributed by me to the Journal of the Royal Asiatic Society, London.

dates are assigned may require re-adjustment as our knowledge of the subject increases. A special difficulty in these investigations has arisen from the variety of names which one author assumes or by which he was known.

? 650. *Samanta Bhadra*—named together with Kavi-parimeshti and Pūjyapāda, invariably in this order, by Pampa, Ponna, Naya Sena and several other old poets, as forming the earliest and most distinguished trio among the authors who preceded them. A Chālukya inscription of the 11th century speaks of Samanta Bhadra as famous for his poetical skill. The following works are ascribed to him:—*Devāgama-stotra*, *Nyāya-niśchaya-vārttikāṅkāra*, *Uktyānuśāsana*, *Bhāshā-manjarī*, *Chintāmaṇi-tippaṇi*, *Aṣṭa-sahasra-tippaṇi*, *Ratna-karaṇḍaka*.

? 670. *Kavi-parimeshti*—always, as above stated, mentioned between Samanta Bhadra and Pūjyapāda. The name is no doubt a *nom de plume*, and we shall find that the assumption of such names became a regular fashion among poets and was carried to extravagant lengths. His real name has not been discovered nor any account of his works.

690. *Pūjyapāda* is specially known for his skill in *s'abda s'āstra* or as a grammarian, but he is referred to as a poet along with the two preceding, as above described. A Chālukya inscription records a grant made in 729 to a pandit who had been his house-disciple. On this ground Pūjyapāda may be placed at the end of the 7th century. The following works are attributed to him:—*Jainendra-nyāsa*, *Pāṇini-s'abda-valāra*, *Kārikāvṛtti*, *Surasa-sangraha*, *Sarvavṛtṭa-siddhi*.*

788. *Akalanka*, *Akalanka Chandra*, is mentioned by Pampa, Ponna, and others, and is named in an old inscription as excelling in *tarka s'āstra*. According to Wilson, he was a Jain from Sravaṇa Belgola, who, at the date given, disputed with the Buddhists in the presence of Hemas'itala, king of Kāñchī, and defeating them, procured their banishment to Kandy in Ceylon. Ponna styles him the *jaya-vādi*, and Nāgachandra states that "at the radiance of the moonlight of his speech the Digambara *chakora* rejoiced and the lotus of opponent speakers shut up."† *Kamalabhava*, describing

* There are reasons for supposing that he was the author of the *Jainendra-vyākaraṇa* itself, and that he also bore the name of *Devanandi*.—See *Ind. Ant.* xii, 20. The following quotations are there given by Mr. Pathak in support of these statements:—

From the *Dharma-parikṣa*.

Bharadīm Jainendramam bhāsuram enal oredam Pāṇinīyakke tṭikum |
baredam Tatvārthamam tippaṇadin aripdam yantra-mantrādi s'āstro-
tkaramam bhū-rakṣan-ārtham virachisi jasanum tāldidam vis'va-vidyā-
bharaṇam bhavy-āliya-ārādhita-pada-kamalam Pūjyapādham vṛatindram ||

From the *Nandi-sangha-gurvāvalī*.

Yas'ah-kirttir yas'o-nandi Devanandi mahā-yatih |
Sri-Pūjyapād-āparākhyo guṇanandi guṇākaraḥ ||

† *Akalanka-chandra vāk-chaṇ-* | drikeyin dhavaṇise Digambaras'ri-bhavya |
prakara-chakōram nalidudu | mukulitav āyt anyavādi-vadanāmbhōjam ||

the effect of his eloquence, says *itara-mata-vôdi-mano-nayanam mugidudu*. The following are said to be works by him :—*Devâgama-sûtra-nyâsa*, *Pramâṇa-ratna-pradîpa*.

—*Vidyânanda*, *Vâdi Vidyânanda*, is mentioned by Naya Sena. His period is not known. The following works bear his name :—*S'loka-vârttik-âlankâra*, *Âpta-mîmâṃsa-nyâsa*.

941. *Pampa*, *Hampa*, *Kavitâguṇârṇava*, *Guru Hampa*, *Purâṇa Kavi*, *Sukavijñanamamanasoltamsa Hamsa*, *Sujanottamsa Hamsa Râjâ*. By these and other names is this distinguished poet referred to, with whose publications a great impulse seems to have been given to the study of Kannaḍa. From his first work, the *Âdi Purâṇa*, we learn that he was born in 902. But his second work, called *Vikramârjuna Vijaya* or the *Pampa Bhârata*, which established his fame, tells us that both were written in the same year, 941. His genealogy is thus given. In the Bengi maṇḍala was a beautiful town named Vengi; connected with which were the agrahâras of Kottûru, Niḷugundi and Vikramapura. The last, which was the chief of these, was renowned as the residence of Mânava (or Mâdhava) Somayâji, of the Vatsa gotra. His son was Abhimâna-chandra, whose son was Komarayya, whose son was Abhirâma Deva Râya. He, believing the Jina faith to be superior to that of the Brahmans, became a Jain; and his son, distinguished as Kavitâguṇârṇava, was Pampa.* Other poets having related the Bhârata at great length, some excelling in description and some in the narrative, all the pandits agreed that Pampa was the one who could do justice to it without sacrificing any of the story. On their petition he made the attempt; and taking his king as Arjuna, crowned him as the hero.

The following is a summary of the account of this royal patron. In the sky of the Chaṭukya vamsa, Yuddha Malla shone as its moon. And he ruled over a 1½ lakh country (*sa-pâda-laksha-kshitiyam*) His son was Ari Kesari, who, with the ministers of the Bange vishaya, penetrated into the kingdom of Nirupama Deva, and inscribed his fame on all the points of the compass. He had two sons, the chief of whom was Narasimha Bhadra Deva. This Narasinga's eldest son was Dugdha Malla; whose eldest son was Baddiga. He was skilled in forty-two modes of warfare, and obtained the name of Sôlada Gaṇḍa (invincible champion). As if seizing a crocodile, he entered into the water and proudly seized Bhîma. To Baddiga was born Yuddha Malla, whose son was Narasimha. His guru was Subhadra muni. Erapa having gone over to the

* The statement in the original is as follows :—

Jâtiyoḷ ellam uttamada jâtiya vipra kulange namḥal ê |
mâto Jinendra dharṇamame valam dore dharṇmaḷoḷ endu namḥa sa- |
jjâtiyan uttarôttarame mâḍi negaḷchidan int ilâtina vi- |
khyâtiyan âtan âtana magam negaldam Kavitâguṇârṇavam ||
Pamḇam.

Lālas asking them for an estate, this Kali Narasimha offered him a much better maṇḍala, and confirmed it with a strong promise. He subdued the chiefs of the seven Mālala (?); and plucked from the Gūrjara Rāja's arms the goddess of victory, whom, though desirous of keeping, he had held too loosely. The Mahipāla fled as if struck by thunderbolts, staying neither to eat, nor rest, nor pick himself up; while Narasimha pursuing, bathed his horse at the junction of the Ganges and established his fame. His queen was Chandrānane. To them was born Ari Kesari Rāja. He protected Vijayāditya, who took refuge with him on being attacked by Sakala Chakravartti named Gujjiga (or Gojjiga). Finding that in the four matters—bounty, valour, conquest, fame—he excelled even Baddiga and Narasimha, Guṇārṇava made that Ari Kesari his hero, and identifying him with Arjuna, undertook this poem.

So powerful was the effect of his poetry, that by means of it, in the war of his own king of the Jōḷa country*, he enabled him to win the very crowns of the hostile chiefs†. And Ari Kesari, taking him as a friend, directed him to write this *itihāsa kathe*, which he finished in one year; and the king rewarded him with the village of Dharma-uram, situated in the Bachche Sāsira (or Thousand) as a *s'āsana agrahāra*, which he re-named Sāram. In the pith (*tirula*) of the Kannada of Puligere, the royal city, did he write, naturally and without effort‡; thus his Bhārata and Ādi Purāṇa put all former poems under their feet §. Resolved, while doing his secular duty on the one hand, and his Jaina religious duties on the other, that he would essay for the good of the world to write the Bhārata and the Ādi Purāṇa, he completed the one in six months, and the other in three months. For these works, like Vyāsa, he got the name of Purāṇa Kavi; and they were read by all classes of people, by servants as well as by the greatest poets.

Such is the account, full of incident, that Pampa gives of himself and of his times. The following works are also said to be by him:—*Laghu Purāṇa*, *Pārs'vanātha Purāṇa*, *Paramāgama*.

* It would appear as if we had here direct evidence of the position of the Jōḷa or Jōga country mentioned in the travels of the Chinese pilgrim Hiwen Thsang, the identification of which has exercised the ingenuity of many commentators without any satisfactory solution. If Dharma-uram be the modern Dharṇavaram in the Bellary district, the Jōḷa territory would perhaps include the Dharvad and Bellary districts, as far as Karnul, close to which General Cunningham has pointed out the existence of an old Joram or Jorampur.

† Kavite negaltayam nirisi Jōḷada pāḷe nijādhināthan ā-
havadol arāti nāyakara paṭṭave sārasi sanda pempu bhū-
bhuvānadal āḍugum belage mikk abhimānada mātu kīrttiyam
vivarisi sandan ēm kaviyo sat kaviyō Kavitārguṇārṇavam ||

‡ Rāja sudhāni puṭavaha
sājada Puligereya tirula Kannadadol nir-
vyājad esakadol pudid ā-
nd śjeya balav iniya kavite Pampana kavite ||

§ Munnina kablamam ellam ikki meṭṭilavu.

—*Asaga*, is named by Ponna and Kesi Rāja, the former of whom claims to be a hundredfold better as a Kannaḍa poet (*Kannaḍa kaviteyoḷ Asagan-gam nūrmmaḍi*). *Asaga* and *Agasa* denote a washerman*. There is a *Varddhamāna-svāmi-kāvya* by him, but this is in Sanskrit.

c. 950. *Jinachandra*, is mentioned by Ponna as a contemporary and the author of *Pūjyapāda charita*. He is described as the equal of Akalanka and a new Samanta Bhadra.

c. 950. *Ponna*, *Honna*, *Ponniga*, *Ponnamayya*, *Kavi-chakravartti*, *Ubhaya-kavi-chakravartti*, ?*S'ānti Varmma*. Such are the names by which he is referred to in literature, but his real name was *Savana*, *Kuruḷgala Savana*, *Sarva Deva*, ?*Sarva Varmma*, as given by himself in the *S'ānti Purāna*. From this, and from Ranna's work, the following particulars have been obtained regarding him:—In Pangunūru, a town of the Kamme des'aṭ in the Vengi maṇḍala, dwelt a chief Brahman (*dviḥṇnata*) named Nāgamayya, of the Kaundīṇya gotra, celebrated for his learning, the equal of Yajñavalkya. "In his heart was born the Jina mata"—that is, he became a Jaina. His wife was Nāgiyabbe, and they had two sons—Mallapa and Ponnamayya—who rose to be distinguished ministers and generals under the Chālukya king Tailapa (reigned 973—997). In Mallapa was united all learning, with skill in state policy, horsemanship, bravery, shelter for those who took refuge with him, good fortune and religion. Pandits and poets considered his house as their *tavar-mmane* (the home of their birth). The word he uttered in the king's assembly never proved false, hence throughout all countries was he believed. The brave Mallapa blessed the Bhū-vallabha, saying "You shall obtain a son and a victory," and called upon all present to hear. Ponna was all modesty, brave as mount Mandara, in ability (?) Ajanna, in justice the son of Dharma. Having the qualities of Baladeva and Vāsudeva, of Rāma and Lakshmaṇa, the history of Mallapa and Ponnamayya threw into the shade that of Bhīma and Arjuna.

On the *paroksha* (or death) of their guru Jinachandra Deva, these two, in commemoration of the event, caused Ponniga to write a purāṇa, which they published through all the world. This was the *S'ānti Purāna*, which its author styles the *Purāna Chūdāmaṇi*. For his superiority over all other poets

* But in selecting this poet with whom to measure himself in Kannaḍa, as he does with Kālidāsa in Sakkaḍa (see next page), Ponna may indicate an acquaintance with the author of similar sounding name, *Asanga*, under whom a revival of Buddhist literature took place, and who is supposed to have been contemporary with Kālidāsa, their period being about 550 A. D.—See the *Renaissance* of Sanskrit Literature in Max Müller's *India—what can it teach us* ? pp. 290, 302 ff.

† The large class of Smārta and Mādhva Brahmins in Mysore called *Kamme*, seem to have no knowledge of the origin of their name. They all speak Kannaḍa except a few who use Telugu. The *Kannaḍa Kamme* are found chiefly in the eastern division. The *Ucha* or *Urcha Kamme*, in the south and east: the *Bobbūru Kamme*, in the south and west. Pangunūru might be the modern Punganūru, capital of a Zamindari of the same name in North Arcot, but this would bring the limits of Vengi further south than is generally supposed.

in command of both Kannaḍa and Sakkada, he received the title of *Ubhaya Kavi Chakravartti* from the king Krishṇa * (perhaps, though this is uncertain, the Raṭṭa or Rāshṭrakūṭa king, also known as Nirupama and Akālavarsha, ruling in 945). In Kannaḍa poetry he was a hundred-fold of Asaga, and in Sanskrit poetry a hundred-fold of Kālidāsa of old, while in arrangement (*rachane*) he was four-fold both combined.† He denounces the poets of the day as merely copying old works and proclaiming them as their own. Though they professed to write in the three languages and a half ‡, everything was stolen from others; but throughout the kingdom of letters (*akkarada rājya*) not a child could say this, even in play, of the Kavi Chakravartti.§ From these unstinted praises, and the notices of him in other poets, there must be further writings by this author. But with regard to the *S'ānti Purāṇa*, it appears that on the death of Mallapa, his daughter Attiyabbe, in commemoration of the event, and that the work he had caused to be written might not be lost to the world, had a thousand copies made at her own expense. Mallapa for his filial piety had been called *ammaṇa bhakta*; and she by this act perpetuated in the family the name of *tande bhakta*.

—*Chāmunda Rāya*, ? *Ganga-bhūshaṇa*, author of the *Chāmunda Rāya Purāṇa*. Ranna's patron bore this name, but whether he was the same person is not known. There is also by a *Chāmunda Rāya*, a work called *Abhinava Das'a-kumāra-charita*.

983. *Ranna, Kavi Ratna, Abhinava Kavi-chakravartti*—is named by Nāgachandra and Mangarasa. He was the author of the *Ajita Tīrthakara Purāṇa*, in which he gives many particulars regarding himself and Ponna, who was a generation before him. Ranna was of the Balegāra kula, that of the bangle-sellers, and a sun to the Vanik kula (the Vais'yas). He was born in the year Saumya (949) in Muduvaḷalu, a village of the Jambukhaṇḍi Seventy, in the Beḷugare Five Hundred. This Beḷugare or Beḷugale nāḷ was to the north of a stream flowing into the "big river" at Arekegaṭṭa, to the south of Taddavāḷi. (Most likely the reference is to Mudhoḷ and the Jamkhaṇḍi

* Bhuvanada Kannaḷa Sakkada l kavigaḷ sal sāl sōle Savaṅgaṭṭam l
sa-vivēṭam Ubhaya-kavi cha- l kravartti-vesaram nīḷhītōṣṇam Krishṇam ll

† Kannaḷa kavit-yoḷ Asaga- l gam nūr umaḷi rēkheg aggaṭṭam Sakkaḷaloḷ l
munulla Kālidāsangam nūmma- l ḍi nālmaḷi rachaneyoḷ Kuruḷgaḷa Savaṇam ll See note, p. xv.

‡ The reference probably is to the three and a half languages mentioned in Nāga Varmma. See above, pp. iv, viii.

§ Yesayade pūḷdu keṭṭa paḷe-gabbaman āvagam emmaṇ endu bā- l
jisi perargg ittuḍ allade bahu-s'rutaṇ embinam ekkalāvanam l
posayipa kammayippa samakattuva binnanam ill adakke ran- l
jisav erdegollav iḡaḍina kabbiga-van liḡaḷ ondavindigaḷ ll
Nōḷire pēḷva mūru vare bhāsh-gaḷam perar-arthanam perar t
māḍida dēs'iyam perara binnanmam perar ḡeyam tadam l
māḍuva kaḷvu koḷva khaḷar ikkema kabbigaḷ-gaḷarendu kū- l
a ḡisil āḡad akkarada rājyaḷoḷ i Kavi-chakravarttiḡa ll

jaghir in the Belgaum district, where the Gatprabha flows to the Krishna). His mother was Abbalabbe, his father Janavallabhendra; and he had three elder brothers—*Īh, Īḥābāhu, Rēchanna* and *Gunimāramaiyya*. His guru was *Ajitasen-āchārya*, and his lord was *Chāūṇa Rāya*. His wives were *Jakki* and *Sānti*, by whom he had a son *Rāya* and a daughter *Attiyabbe*.

The circumstances under which his work was written may be thus summarised. Of *Mallapa* and *Ponnimayya* (previously mentioned in the account of *Ponna*) the latter was treacherously attacked by *Gomindira*, but without so much as disturbing the scarf he wore, he smote the invader and put an end to his pride. The victor then retired to the banks of the *Kāvērī* and there went to *sura loka*. This looks as if he may have been severely wounded. *Mallapa*, on the other hand, "*Apratiṇṇa Malla, the protected by the Chāḥukyas*," lived to become a chief minister under *Āhava Malla Deva* (*Satyās rāya*, who ruled 997—1008). He took to wife *Kabbe*, the daughter of *Nāgiyabbe* and *Nāgamayya* (these are also the names of his own father and mother), and they had five sons—*Gunḥamaiyya, Eḥamaiyya, Ponnamaiyya, Āhava Malla* and *Valla*—and two daughters—*Attiyabbe* and *Gunḥamabbe*. The eldest son, *Gunḥa*, gained a victory over *Gonara* and thus did credit to his father. The two daughters were given in marriage to *Nāga Deva*, the son of *Dalla*, a favourite minister of the king's; and *Attiyabbe* bore a son called *Paḥuvala Taila*. *Nāga Deva*, surnamed *Haivatsa Rāja, Mōraḥa Malla*, bee at the lotus-feet of *Āhava Malla Deva*, distinguished himself in the *Komara* war (or war with the *Komaras*), rushing like a lion upon these people of another faith (*anya mata*). The king, who was witness of his bravery, made him a *chamupati*: in a subsequent battle he defeated the army of *Panchala*; and also by command of *Ballaha* pursued after *Mallama* from *Karahaḥa*. Thus having gained great glory, he went to *suraloka*.

Then *Gunḥamabbe*, thinking within herself that the fate of a woman is either to follow her lord or to take *Jina dīkṣhe*, came to *Attiyabbe*, and with folded hands said, "You have a brave and distinguished son. You remain. I beg leave to go with *Nāga Deva*." Thus having besought her, she embraced her husband and was consumed in his funeral fire. This her faithfulness is worthy of celebration and her observance of the rite was a glory to the *mahāsati* *Gunḥamabbe*. The *apsaras* were filled with disappointment to lose so handsome a man, and the pair were in *nirvāṇa loka*.*

Attiyabbe then said to herself, "My younger sister in one moment passed through the fire to her lord. I being the elder must for many days consume in the fire of hardship and fasting." Thus fasting, the protection of her offspring, and giving of charity preserved her alive; and she acquired the fame

* I am not aware that the practice of *sati* among the Jains has been noticed before, though religious suicide, or *saḥlēkhana* as it was called, was common enough, as shown in the inscriptions at *S'ravāṇa Belgōḷa* published by me in the *Indian Antiquary*, II, 265, 322.

that no one in the world was equal to the mother of Paṇḍava's Taila, the Nūrmmaṇi Taila. She made 1,500 Jina images of gold and jewels, and for each of them made bells, shrines, golden lamps, splendid robes and rich triumphal arches. Her son Paṇḍava's Taila, also called Anniga Deva, was instructed in all wisdom by Nemichandra muni, his disciple Kānūrgga's Tilaka, and the learned Ayyanayya; and rose to be a commander of the emperor's army.

It was by desire of Attiyabbe, whom he calls the Dāna-chintāmaṇi, that Ranna wrote this poem, which he styles the *Purāṇa-tilaka*, his ambition being that it should endure as long as the Ādi Purāṇa and the S'ānti Purāṇa. As among kings Taila was a help to the independent emperor Rāja Jaya, so among poets was Kavi Ratna a help to poetry. Being an emperor in the empire of poetry, he received the name of Kavichakravartti Ranna. Among numerous other praises of Pampa and Ponna, he says—"Through the fortunate poet Pampa was the glory of the language spread abroad, and shining with his qualities none are superior to Ubhaya Kavi Chakravartti and Abhinava Kavi Chakravartti. Among poets the two former are the most meritorious, the two latter the most successful; two of them only are fortunate—Kavitāgūṇārava and Kavi Ratna. The Ādi Purāṇa and the Ajita Purāṇa being composed by them, the flag of the Dviṇa vamsa (Brahmans) and the flag of the Vais'ya's were Pampa and Ratna. As Pampa and Ponniga were honoured in the.....* Rāja, so was Kavi Ratna, the Ubhaya Kavi, in the Chāpūkyā Rāja. Like the accepted dictum of the *Jainendra*, and the dictum of the *S'āddānu'sāsana*, being well acquainted with both grammars, were the words of Kavi Ratna celebrated. The three histories he wrote were like the three jewels, namely, *Paras'urāma-charita*, *Chakres'vara-charita*, and *Ajita-tirthes'vara-charita*." The latter concludes with the announcement that it was finished in S'aka 915, the year Vijaya. There is also said to be a *Sāhasa-Bhīma-vijaya* by Kavi Ratna. Likewise a *Bharates'vara-charitra* (see the *Chakres'vara-charita* above mentioned) and *Aparājita-s'ataka* by Ratnakara.

c. 990. *Nemichandra, Kavirāja-kunjara*. The exact date of this author is not known, but he is probably to be identified with the tutor of Taila mentioned above by Ranna. Mangarasa calls him *Angika Nemi*, and mentions his poem—the *Līlāvati*, a *s'ringāra kāvya*. The poetry is of a high order, but the work fully maintains the profession of its erotic character. The hero and heroine are prince Kandarpa Deva and the princess Līlāvati. The former belonged to Jayantipura, an old name of Banavasi. The author praises Samanta Bhadra, Akalanka, Pūjyapāda† and Rama as follows :—

* It is a great disappointment that I cannot supply this name, which it would have been of the highest interest to clearly know. The word in the M. S. is at the end of a leaf and is unfortunately broken off. Every endeavour to get another copy has been unsuccessful.

† This is the only instance in which Kaviṇimeshtī is not mentioned between Samanta Bhadra and Pūjyapāda.

Yannage Samanta-Bhadraṇe kavis'varô| sa-kal-[^]Ākalanka-De-
vane vara-vada-vidyaro'asēsha-visēshaka-pūjya-Pūjyapā-
dane pada-vākya-kōvidaro| aty-abhinūṭana-Rannar appam a-
tt ina kavi-vādi-s ābdikaro| āg enitt ulloḍam a|kar ulloḍam ||

“To me Samantra Bhadra among the chief poets, the sweet toned Akalanka Deva among the most eloquent speakers, the universally honoured Pūjyapāda among those skilled in verse and prose, the most recent Ranna, a master among poets, speakers and grammarians—being such, they have my affection.”

—*Gajāṅkus'a*, named by Naya Sena, and *Gajaga*, named by Kes'i Rāja, may be the same.

1060—88. *Bilhana*—was *vidyāpati* at Kalyāṇa to the Chālukya king Vikrama, who reigned 1076—1127. He wrote the *Vikramāṅka Deva Charita* or *Vikramāṅka-kāvya*, a poem recounting the adventures of his patron.* He was born in Kashmir, in a learned family of Madhyades'i Brahmans. His father, Jyeshhakalas'a, wrote a commentary on the *Mahābhāshya*. His mother was Nāga Devi, and his elder and younger brother were both poets. After finishing his education in Kashmir, Bilhana visited various royal cities and sacred places in Hindustan, and coming to the south, having travelled as far as Rāmesvara, finally settled at Kalyāṇa under the royal patronage as above stated. It seems probable that he left Kashmir not later than 1065, and wrote this poem at an advanced age, about 1085. The following are also said to be works by this author—*Panchās'ikha*, *Rāmacharita* or *Rāmastuti*, and? *Alankāra-s'āstra*.

—*Gunabhadra* is mentioned by Nāga Varma. He was the author of *Uttara Purāṇa*: also of *Ātmanus'āsana*.

c. 1070. *Gunachandra*—is mentioned by Naya Sena, who says that his feet were worshipped by the king Bhuvanaika Malla (reigned 1069 to 1076). The works assigned to him are *Pārs'vābhyūdaya* and *Māghanandis'vara*.

—*Gunanandi* referred to by Kes'i Rāja may be the same as one of the preceding.

—*Haripāla* is quoted by Nāga Varma and Bhaṭṭākalanka. Nothing more is known of him. But there is a *Dharma-s'armābhyūdaya* by a *Harichandra*.

c. 1070—1100. *Guna-varma*[^]—is praised by Naya Sena. Nāga Varma styles him *Bhuvanaika Vīra*, a name befitting a warrior rather than a poet. Kes'i Rāja describes him as the author of a *Harivams'a*. The title Bhuvanaika Vīra seems to identify him with *Udayāditya* (also the name of an author), the Ganga prince who was the chief minister and a successful general under the Chālukya king Bhuvanaika Malla (reigned 1069—1076), and subsequently governor of the Banavase Twelve Thousand. The celebrated Jain temple

* Published at Bombay, edited by Dr. G. Bühler, c. 1. E.

of the Gangas at Lakshmes'var was probably erected by him. Other works by this author are *Pushpadanta Purāṇa* and *Devachandra-prabha-stotra*.*

1115. *Nāga Sena*,—is named by Nāga Varṃmā in one of his sūtras. He describes himself as *Digambara Dāsa*, and was the author of *Dharmamāmṛita*, which he styles the *Kāvya-ratna*.† He wrote it at Muḷugunda (perhaps the present Mulgund in the Dharwar district), and finished it in Saka 1037, the year Nandana. Extracts have already been given from him showing that he was an advocate for purism in the use of Kannaḷa. The following is the testimony he bears to his predecessors:—

Asagana dēs i Ponnana mahōnnati-vetta beḷangu Pampan ond |
as'adrus'am app apūrvva rasa-bhāva Gajāṅkus'an olpu-vettu ran- |
jisuva sad-arttha-dṛishṭi Guṇa-varṃmana jāṇ Kavi-Ratṇaṇ ḷje s'ō- |
bhise nelas ikke dhāruṇi manam goḷe mat kṛitiyoḷ niraṇtaram ||

"Asaga's style, Ponna's majestic skill, Pampa's unequalled taste, Gajāṅkus'a's depth of meaning, Guṇa Varṃma's knowledge, Kavi Ratṇa's manner—may all these be ever united in my poem."

—*S'amba Varṃmā*, mentioned by Nāga Varṃmā, and *S'ankha Varṃmā*, mentioned by Rudra Bhaṭṭa, are probably the same person, the letters *kh* and *b* being easily mistaken for one another. Beyond the names nothing more is known.

c. 1070—1120. *Nāga Varṃmā*, *Kavi Rāja*, *Kavirāja Hamsa*, the earliest grammarian of the Kannaḷa language whose works have come down to us. Author of *Kāvya-vaḷḷakana*, *Chhandō'mbudhī*, *Karṇāṭaka Bhāshā Bhūshana*, *Vastu Kōs'a* and *Kādamburī*. For full particulars regarding him see Part I of the present Introduction.

c. 1120. *Bāṇa*—was the author of the *S'ri Harsha Charita*, a life of Harsha Varddhana of Thānesar, who came to the throne in 1088. *Sumano-Bāṇa*, described as a poet, whose daughter was the mother of Kes'i Rāja, may have been the same person.

—*Mallikārjuna*, the father of Kes'i Rāja, and a poet. He is said to be the author of *Chhōra-kathe*, the adventures of two princes, Somas'ekhara and Chitras'ekhara, in the disguise of robbers. According to tradition the principal scene of their exploits was Nilāvati-paṭṇa, the present Nirgunda in the Chitaldroog District.

—*Kumudēndu* is mentioned by Devachandra as having written a *Kumudēndu Rāmāyana*.

—*Maḡhanandi* is stated by Kamalabhava, whose guru he was, to have been Kumudendu's disciple; and by Devachandra to have written a *Rāma-kathe*. There is a *Padārtha-sāra* by an author of this name.

* Wilson says Guṇa Varṃma "is considered to have been contemporary with Vira Ballāḷa Rāja."

† There is also said to be a *Dharmamāmṛita* by *Asadhara*.

—[^]*Bālachandra* was the guru of Nāgachandra, and a story about him in Kamalabhava is given below. His works are said to be *Tatva-ratna-dīpika* and *Prābhritaka-traya-vyākhyāna*; also *Srāvakāchāra*.

1158. [^]*Nāchi Rāja* was the author of *Nāchirāji*, a commentary in Kannaḍa on the *Amara Kos'a*. His date is based on an inscription.

c. 1170. [^]*Nāgachandra*, *Abhinava Pampa*, the author of the *Rāmachandra Chari'a Purāṇa*, known as the *Pampa Rāmāyaṇa*,* also of *Mallinātha Purāṇa*, and of a little treatise on morals called *Jinamuni-tanayā*, with which words each stanza concludes.† There is also an [^]*Ārādhana nīti* by *Chandrakīrti*, which is probably to be assigned to this author. No particulars are given by him of his personal history, but he praises Samanta Bhadra, Kavi-parimeshṭi, Pūjyapāda and Akalanka Chandra, also Pampa, Ponna and Ranna, naming the purāṇa written by each. The only guide to his period is that his guru was Bālachandra muni. Of a muni of this name Kamalabhava relates that the king Simhana, though his tutor was Vinayendra brati, was as great a fool as an elephant (*hasti-mūrkhan*) and filled with pride: yet he was publicly compelled to do obeisance to Bālachandra muni. Taking this Simhana to be the prince of that name among the Yādava kings of Devagiri, who came to the throne in 1210, and the muni to be the same as one named in a grant made 20 years earlier to a disciple, the date in the margin has been conjecturally given. That it is not far out is further proved by Nāgachandra's mention as a contemporary of *Srutakīrti*, who it will be seen below was guru to Aggaḷa. Of our author Karpārya says—"In writing poems Ponna may almost compare with Nava Pampa, and no one before or after has excelled these. Though later in date (*adyatara*), yet being praised as master (*dore*) of the oldest poets, great was the fame that Nāgachandra obtained." Devachandra says—"Among those who have written Sanskrit and Kannaḍa poems Nāgachandra was distinguished for his skill."

c. 1170. [^]*Srutakīrti* was Aggaḷa's guru. Nāgachandra says that "he cut off the wings of his opponents with the *syād vāda* weapon in the same manner as Devendra smote off the wings of the mountains." Also that he was the author of a *Rāghava Pāñṭaviya*. He appears moreover to have written a *Jina-stuti*.

c. 1175. [^]*Vīranandi* is named in Nāgachandra. A work called *Chandraprabha kāvyamūla* is ascribed to him.

1189. *Aggaḷa*, *Argaḷa Deva*, was the author of the *Chandraprabha Purāṇa*, which he finished in Śaka 1111, the year Saumya. He was of the Mūla sangha, Dēsi gaṇa, Pustaka gachcha and Kundakundānvaya. His father

* This work has been published by me at Bangalore, with an Introduction and Analysis.

† According to Wilson the author in this work is called *Chandra-kīrti-chitti*, a native of Champa.

was Sântis'a and his mother Vâchâmbikâ. He specially invokes S'ri Chandra-prabha of Ningales'vara-pura and S'ruta kirtti muni, apparently his guru, and styles himself *Ubhaya-kavitâ-vis'âradan*, learned in both poetries. In regard to his work, which he styles the *Kṛiti-ratna*, he says—

Nayadim Pampan oraldû nirmmisida Ponnâ pritiyim pêḍa bha-l
ktiṭin â Ratna kavîs'varam samedâ tat kâvya trayakkam jaga-l
traya-mum mum beleyâgi pōyt ene balikk âṁ pêḍa Chandraprabhō-l
daya vistâri yenippa kâvyav id amûlyatvakke pakk âgade ||

“That which Pampa beautifully composed, and Ponnâ told with affection, and Ratna Kavi related with devotion—those three poems beforehand absorbed the value of the three worlds: the *Chandraprabhodaya* which I related afterwards, must it not therefore remain invaluable?”

As an *Aggaḷa Lîlâvati* is mentioned in other works, it would appear that he must have written a poem of this name also.

—*Chandrabhattacha* is named by Kes'i Râja. There is a *Gomaṭṭis'vara-pratish'ha-charitra* by a *Chandraya Kavi*.

—*Manasija* mentioned in Kes'i Râja is perhaps identical with *Chittaja* mentioned in the following lines by *is'vara*—

Pampanam !

Chittaja-Nâga Varmma-sudhiyam kavi-Kes'ava-Ranna-mukhyaram-l
chittadoḷ ittu pêḷve kṛitiyam vibudhar mana-mechchutirppanam ||

“Keeping in mind Pampa, the learned Chittaja and Nâga Varmma, the chief of poets Kes'ava and Ranna, I will write a poem pleasing to the wise.”

—*S'rîvijaya*, also mentioned by Kes'i Râja.

c. 1160—1200. *Kes'i Râja*, *Kes'ava*, author of the *S'abda-mañi-darpaṇa*, the oldest grammar of the language written in Kannada itself.* He was a Jain, and quotes from “Gajaga, Guṇanandi, Manasija, Asaga, Chandrabhatta, Guṇa Varmma, S'rîvijaya, Honna and Hampa.” His father was Mallikârjuna and his mother the daughter of the poet Sumano-Bâṇa. He styles himself *Yâdava-kaṭakâchârya*, âchâri of the Yâdava army, or as we might say “chaplain to the forces.” The period of the Yâdava kings of Devagiri extends from 1188 to 1312. On the other hand, in the *Basava Purâṇa*, finished in 1369, a Kes'i Râja is described as a devoted S'aiva at Kalyâra in the time of Bijjala and of Basava who founded the Lingâyit sect about 1165. Our author indeed is claimed by the Lingâyits and mentioned with special approval by subsequent writers of that sect. He may therefore possibly have embraced the new faith, but there is no trace of it in this work. From inscriptions we learn

* Published at Mangalore and Bangalore.

that there was a Kes'ava or Kes'i Rāja, descended from a Brahman family of the Bhāradvaja gotra, who came to be Herggaḷe Paṇḍanāyaka of the Banavase Twelve Thousand under the king Bijjala, and held that office down to 1160 at least. In making a gift to a temple in 1157, he was at the unusual pains of providing for *Kannaḍa-akshara-sikṣhe-ghaṭiyār*, learned men to teach Kannaḍa letters. Whether these several persons of this name were identical with the author is not clear. The *Sabda-maṇi-darpaṇa* is in verse, and gives the following as the names of his other works:—*Chōḷa-pālaka-charita*, *Subhadrāharana*, *Prabodha-chandra*, *Kirāta*. None of these has been obtained as yet.

—*Bandhu Varmma*^A is mentioned by Mangarasa. He was the author of *Harivams'ābhyudaya*, and *Jivasambōdhane*.

—*Janna*, *Jannuga*, ?*Janārdana*, is praised by Kamalabhava and by Mangarasa, the latter of whom states that he wrote the *Anantanātha charita*.

c. 1200. *Kamalabhava*, the author of a *S'āntis'ara Purāṇa*, not to be confounded with Ponna's work of like name, which is in 12 ās'vāsas, whereas the present one is in 16. Kamalabhava has the appearance of being an assumed name. He was of the Dēs'i gava, the Postaka gachcha and the Konḍakundānvaya. His guru was Māghanandi. As he mentions Agga'a, and also relates the story before given (under Nāgachandra) of how the prince Simhana was compelled to reverence Bālachandra muni, his period would be about 1200. He praises Samanta Bhadra, Kaviparimesh'i and Pūjyapāda, and bears the following testimony to his predecessors:—

Jina-samaya-prakāś'a-kṛita sat-kavi Hampana pempuvetta Hon-
nana kavi Nāgachandrana negalteya Rannana sanda Bandhu Va-
rmmana budha Nēmichandrana jagan nuta Janrana ranjip Agga'a-
l
yyana kṛiti saundarī subhagam āvagam irkke madiya kāvyadō! ||

"Those luminaries of the Jina congregation, the true poet Hampa, the famous Honna, the poet Nāgachandra, the celebrated Ranna, the great Bandhu Varmma, the learned Nemichandra, the world-praised Janna, the famous Agga'a—may the beauties of all their poems for ever dwell in mine."

c. 1220. *Karṇapārya*^A, *Kannapa*, *Karṇama*, *Karṇa Varmma*, was the author of *Nēminātha Purāṇa*, and is mentioned as such by Mangarasa. He wrote it for Vijayāditya, son of Govarddhana, king of Kilekila durga (apparently in the Kolhapur country) and a devoted adherent of the Srāvaka dharma. Vijayāditya's wife was Sonnala Devī, and his younger brother Lakhamana. The latter having expressed a wish that some one should relate the history of Nēmi Jinendra, Karṇapārya undertook it, also including therein the Harivams'a and the Kuruvams'a. His praise of Nāgachandra or Nava Pampa has already been quoted.

—*Dharani Pandita*, *Dharani-dharendra*, wrote *Bijjala Rāya charita* and *Varāṅgana charita*.

c. 1225. *Maṅgarasa*, *Manga Rāja*, the author of a *Harivamsa* or *Nēmi Jinē'sa Sangati*, in which he describes himself as the son of Vijayēndra Rāja, prabhu of Kalluballi. His notices of former authors are specially valuable from his naming their works. The following poets are mentioned by him as having written Kannaḍa champu kāvyas, namely, Pampa, Ranna, Guṇa Varmma, Jannuga, Naya Sena,* Ponna, Nāgachandra, Kaṇṇapa, Angika Nēmi, and Bandhu Varmma. Other works ascribed to this author are *Manmatha charitra*, an account of Pradyumna, the son of Krishna and Rukmini; *Samyaktva Kaumudi*, a collection of tales as to their adoption of the Jain faith related by Arhaddāsa and his eight wives, overheard by Udiṭodaya Rāja; *Karṇāṭa S'abda-manjari*.

—*Amṛita nandi*, author of *Dhanvantari nighanṭu* or *Akārādi nighanṭu*, a vocabulary of medical terms; also of a work on composition.

c. 1300. *Vidyanātha* wrote the *Pratāparudriya*.

—*Ganes'vara*, author of *Sāhitya-sanjivana*.

—*Kāma*, *Kavi-kāma*, wrote a work on composition. Sālva speaks of the *Nāga Varmma-Kavikānādi-mārga*.

From this period † the Jains, who had hitherto had the field entirely to themselves, appear only now and then among Kannaḍa authors, their place being taken by Lingāyit writers till 1508, when Brahmanical works make their appearance with the Kannaḍa translation of the Mahā Bhārata. It is not difficult to account for the disappearance from the arena of literature about this time of the Jains, who for centuries had proved themselves such pre-eminent scholars and the enlightened cultivators of the Kannaḍa language. The decline of their political power led to their withdrawal from literary pursuits. The conversion of the Hoysala king Bitti Ballāla from Jainism to the religion of Vishnu by Rāmānujāchāri in 1117, whence he took the name of Vishnu Varddhana by which he is more familiarly known in history, was the first blow to Jain influence. The foundation of the Lingāyit faith by Basava about 1160, and the assassination in 1165 of the Kalachurya king Bijjala, with the final overthrow

* By a singular error he names Ranna instead of Naya Sena as the author of *Dharmma charita*. The error probably arose from Ranna being called Kavi Ratna and the *Dharmma-mṛita* being called Kāvya Ratna.

† The following is a miscellaneous list of Jain works and authors whose place I am unable to determine.

<i>Vṛādhamaṇa Purāṇa</i>	by	Vāpi-vallabha.
<i>Nāga-kumāra-charitra</i>	"	Bāhu Bali kavi.
<i>Arddha Nemi Purāṇa</i>	"	Kavi-mano-gehi-dīpa.
<i>Gumāṭa svāmi-charitra</i>	}	Chandramāṇi.
<i>Loka-svarūpa</i>		
<i>Prakriya-niti-vākyāmrīta</i>	"	Soma Deva Sūtri.
<i>Vidagḍha-mukha-mandana</i> (a book of riddles)	"	Dharma Dāsa.
<i>Haya-lakṣhaṇa-s'āstra</i> (a book on horses)	"	Padmaṇṇa Paṇḍita
<i>Buddhi-sāgara-charitra</i>		
<i>Vajrabāhu-kathe</i>		
<i>Triloka-s'ataka</i> .		

about 1190 of the Kalachuryas, completed the subversion of the predominance the Jains had hitherto enjoyed in the Kannaḍa countries. They had now to give way to the votaries of Śiva and Viṣṇu, especially to the Jangamas as representing the former; and in the reign of Kriṣṇa Rāya of Vijayanagar the Brahmans came more prominently to the front.

The following is an approximate list of authors who contributed to Kannaḍa literature in the modern period.*

c. 1290. *Haris'vara*, *Hampe Haripam*, a Lingāyit, who wrote in *ragaḷe* metres. He is said in the *Channa Basava Purāṇa* to have been the chief of the *karnīkas* or revenue accountants at Halebidu. When king Ballāḷa asked for his accounts, he seems to have excused himself by saying that the *kaḍataḥ* caught fire from a lamp in the temple of Virūpākṣa and was burnt. He was consequently compelled to retire to that temple, situated in Pampā kshetra (on the Tungabhadra). There he wrote the *Girijā-kalyāṇaḥ* and *Śiva-gāna*, and there ended his days. He was also the author of *Nambiyaṇṇana Ragaḷe*, a work containing 37 *ragaḷe* stories of Lingāyit saints, the first being Nambiyaṇṇa: this seems the reason why the book is popularly known by the above title, for it bears no specific name given by its author. There is also a *Mahādeva Ragaḷe* said to be by *Harihares'vara*.

c. 1300. *Rāghava*, *Rāghavāṅka*, a Lingāyit, who wrote in *śaḥpadi* metres and claims to have invented them. According to the *Rāghavāṅka charitra* he was the disciple of Haris'vara, being a son of the latter's sister Rudrāṇi by Mahādeva Bhaṭṭa. He was born at Hampe or Pampā-pura in the Kuntaḷa dēs'a on the banks of the Tungabhadra. He first recited the *Haris'-chandra kāvya* at the court of Deva Rāja in Pampā-pura; but this gave such great offence to his guru, who was his uncle, that he devoted himself thenceforward to *Somanātha satkāvya*s. He visited Hoysala nagara to see Kere Padmarasa, the minister of king Narasimha, and there encountered a Vaiṣṇava named Tribhuvana Tāta, whom he confuted and converted to a Vira Śaiva. On returning to Hampe, he heard that there were bad poets (*kukavi*) at the court of Rudra Pratāpa of Orungal, called eka-,dvi-,tri-sandhāgrāhis. Whereupon he proceeded there, was well received by the king, and established his superiority by composing a *Vires'var: kathe*. After this, his guru directed him to go to Belur, where he ended his days, and Padmarasa (the minister) erected a tomb for him. He seems also to have written *Ādayyana* (or *Ādayyana*) *kathe*; and the original of the *Anubhava-s'ikhāmaṇi* is said to have been by him. There is also a *Siddharāmes'vara-kathe* by this author.

* In much of the information regarding the Lingāyit literature I follow the Revd. F. Kittel.

† Cloth covered with a composition of charcoal and gum, and made up in the form of a folding book; used by merchants, shopkeepers and others for writing accounts and records on. It is written on with potstone, like a slate.

‡ There is a *Girijā-kalyāṇa* in yaksha gāna metre by *Ganges'a*.

c. 1300. *Somes'vara*, *Somes'a*, *Somanātha Kavi*, the author of *Somes'vara Śatuka*, verses on morality, in *matlêbhavikrîḍita* metre: also of *Gaṇa-sahasra-nāma*, the thousand names of the Pramatha gaṇa, Rudra gaṇa and Bhakta gaṇa. He is said to have been an Ārādhyā Brahman from Pāl-kurike in the Godāvāri district, but became a Lingāyit and wrote the *Basava Purāṇa* in Telugu. His linga was at Puligiri-nagari (the modern Hulikal paṭṇa) and he died at Kalleya. There is an *Akrūra-charitra* by a *Somanātha*.

c. 1300. *Harabhakta* was a Lingāyit mendicant of Anekanjanūr, and was the author of a *Veda-bhāṣya*.

c. 1330. *Śiva Kavi*, *Śiva Kavi's'a*, apparently wrote a version of the *Basava Purāṇa*. He is described as belonging to Bālachandra-nagara, but lived at one time at Bāyi-bidiri, probably Bidar in the Nizam's dominions. There is a *Sirumana kathe* by an author of this name, who seems however much later. Also *Paramārtha-prakāśika* by a *Śiva Yogi*.

1369. *Bhīma Kavi*, author of the generally received *Basava Purāṇa* in Kannaḍa, composed in *ṣaṭpadi* metre. He was the son of Śīva Kavi, and his work is dated 1369.

—*Sankara*, an Ārādhyā Brahman, who wrote a *Basava Purāṇa* in Sanskrit.

—*Mallanārya*, *Malhaṇa*, *Mallaṇāchūri*, was a native of Gubbi in the Tumkur district. He wrote *Vīras'aivāmrita*, *Śivabhaktara Purāṇa*, and *Bhāva-chintūratna* or *Satyendra Chōḷa kathe*, the latter based on a Tamil itihāsa by Piḷḷe Nayṇār. Our author also wrote a *Rāmastavarāja* in Telugu. There is also a *Purātana-ragale* by him.

—*Kavi Bomma*, *Brammaya Kavi*. These two have been taken to be identical and may have been Jains. The former was the author of *Chaturāśya Nighanṭu*. The latter wrote *Jinadatta-Rāya-Charitra* and *Dvādas'ānupreksha*. He may further be the *Brahma Deva*, author of *Samaya parikshe*. There was also a *Kumāra Bammarasa* who wrote a *Sanatkumāra charitra*.

—*Singī Rāja*, *Singī Rājāchārya*, author of *Mala Basava charitra* or *Hara-kathā-saradhi*, containing stories similar to those of the Basava and Channa Basava purāṇas.

1398. *Abhinava Manga Rāja*, author of the *Manga Rāja Nighanṭu* or *Kavi Mangābhidāna*, a valuable dictionary in Kannaḍa verse on the plan of the Amara Kośa, giving the Kannaḍa meanings of Sanskrit words commonly used in the language. He describes himself as of the Kanne (? Kamme) kula and Vis'vāmītra gotra. He wrote under the patronage of Timmārya Rāmārasa and by the blessing of Sāsīpura Somes'a. The nighanṭu is dated Śaka 1320, the year Bahudhānya. In it he professes to copy Nāga Varmma's Nighanṭu. He also styles himself *Abhinava Bālasarasvatī Manga Rāja* and

Bâlas'ârade Manga Râja. Another work called *Chintâmani pratipada* is said to be by him.

c. 1460. *Châma arasa*, a Lingâyit who wrote the *Prabhulinga-lîle*, a life of Prabhulinga, also called Prabhu deva, Allama prabhu and Gohes'vara linga, who was an incarnation of Siva's *gaganâtha*, and born as the son of Nirahankâra and Sujnâni. To try him, Pârvatî caused her tâmasa guṇa or Mâyê to be born as the daughter of Mohini Devi and king Mamakara Prabhu of Banavase-pura in the Beḷavala des'a. But Allama withstood her temptations, obtained the linga of Anumisha, was seated by Basava on the sūnya pīṭha at Kalyâṇa, and finally died at S'risaila a little before Basava. Our author lived at the court of Praudha Râya of Vijayanagar (reigned 1451—1465), and his work was translated into Telugu by Pidupati Somayya, and into Tamil by Sivaprakâsa Desîka.

— *Lînga, Guru Lînga, Lingana*, author of the *Kalbigara Kaipidî* (poets' handle), 100 verses in shatpadi, containing a vocabulary of Sanskrit and Kannaḍa words; written, as he states, to aid in understanding the former chief S'iva-kavis. The author, who was the son of a Brahman named Virûpâksha (an author of this name occurs in 1585), and a worshipper of the Virûpâksha linga at Pampâ-pura, became the first minister of the Râya of Uggehalli (? in Manjarabad). Other works ascribed to him are *Bhikshatana Kāvya*, and *Chôḷa sangatya*. There was also a *Mahâlinga* who wrote *Ashṭavarṇa tilaka*; and a *Basava-Lînga*, who wrote the *Sivâdhikya Purâṇa*. These may be identical persons. (See also infra p. for a Basava Lînga.)

c. 1480. *Tôṭa Ârya, Tôṭa Siddhalinga, Tôṭa Yati, Siddhes'a*, author of the *Sabda-manjari*, a vocabulary of Sanskrit and Kannaḍa words, in 120 shatpadi verses. From the *Channa Basava Purâṇa* it appears that with the accession in 1479 of Narasa to the Vijayanagar throne, the influence of the Viras'aivâchâra had to give way to that of the anâchâra, the Vaishnava faith. At that time Niranjana Ganes'vara was born in the person of our author as the son of Gosala Channa Basaves'vara, and was called Siddhes'a. He retired to the garden (*tôṭa*) of Kaggere, where his S'iva dhyâna made him famous, and thence he received the names given above.

1508. *Kumâra Vyâsa*, the assumed name of a Brahman who translated the first 10 parvas of the *Mahâ Bhârata* into Kannaḍa in shatpadi metre. His real name seems to have been *Nâraṇappa*, the gaṇḍa of Kôḍivâla. He dedicated his work to the god Vira Nârâyana of Gadagu in the Dharwad district, and wrote it about the time of the coronation of Krishna Râya, king of Vijayanagar (reigned 1508—1530). This seems to be the earliest Brahmanical work in the Kannaḍa language.

c. 1510. *Timmana*, translator of the remaining parvas, called the *Krishṇa Râja Bhârata*. The preface states that when Krishna, the son of Narasa, ruling in glory and happiness, had heard the Bhârata kathâ, addressing

his poets he said to Timmaṇa, the son of the great poet Bhānu,—"Kumāra Vyāsa has already well composed ten parvas. Do thou relate the remaining parvas of the Bhārata." Whereupon Timmaṇa, the son of Bhānu bhaṭṭa, according to the instruction of the king, composed the rest of the work in the same metre (*bhāmini śatpadi*).

—*Īsvara Kavi*, *Abhinava Kes'i Rāja*, *Abhinava Kes'ava*, author of the *Kavijihvābandhana*, a work on prosody, in which he teaches the use of "the *vaḍi* according to the Āndhra mārga, as it is used only in Telugu." The work is in 4 chapters, which treat respectively of i. Gaṇas; ii. Prāsu and Vaḍi; iii. Aksharas; iv. Alankāra. It is written in verse, chiefly in *kanda* and *samavṛitta* metres.

—By an author unknown, but probably at about this time, was made the Kannaḍa version of the *Panchatantra*.

1538. *Purandara*, *Vīṭhala* of Paṇḍaripura, a Vaiṣṇava dāsa who wrote a number of *Vaiṣṇava Dāsarapada*, or hymns in praise of Vishnu, in ragale metre. He appears to have lived at Vijayanagar during the reign of Achyuta Rāya (reigned 1530—1542) and to have died in 1564.

c. 1540. *Kanaka*, *Kanaka Dāsa*, *Kanaka Rājottama*, a Vaiṣṇava dāsa, perhaps of the same period. He is said to have been a Beḍa, and belonged to Kāginele. His principal work was *Mohana-tarangini*, written in ragale metre. It contains puranic stories about suras, asuras and Krishna, professing to be related by the author to his wife. He also wrote a *Kṛishṇa charitra* and *Kṛishṇa-bhakti-sāra*.

1585. *Virūpāksha Paṇḍita*, a Lingāyit, who wrote the *Channa Basava Purāṇa*, dated 1585, in śatpadi metre. His guru was Siddha Vires'a of the Hiri maṭha at Vidyānagara, who, he says, became the guru of 700 vara khalindaras (Muhammadan faqirs), went to Makhya (Mecca), caused rain (*maḷe*) to fall at a time of drought, was revered by the Suritāḷa (*i. e.* the Sultan) and hence was called *Maḷe Malles'a*. This author may also have written *Tribhuvana-tilaka*.

c. 1590. *Kumāra Vālmiki*, the assumed name of the author of the *Torave Rāmāyana*, a Kannaḍa version of Vālmiki's work. It is in śatpadi metre, and dedicated to the god Narasimha of Torave in the Sholapur district, whence its name. The opening lines praise "Kumāra Vyāsa, the author of the beautiful Kannaḍa Bhārata."

c. 1590. *Chātu Vīṭhalanātha*, ? *Gopinātha*, author of the Kannaḍa version of the *Bhāgavata Purāṇa*, written in śatpadi metre. Also by a *Vīṭhala* there is a work called *Vidagdha chūḍamani*.

c. 1595. *Venkaya Ārya*, *Hari Dāsa*, author of the *Kṛishṇa-līlābhūdaya*, an epitome of the 10th skanda of the Mahā Bhāgavata, in śatpadi verses, dedicated to the god Venkaṭa Sauri (the Krishna of Tirupati).

Our author was descended from a Brahman family of Kaḍagatūr, in the Penn-gonḍa country. His grandfather was a devoted Vaiṣṇava, of northern Kannaḍa origin, of the Jāmadagnāvatṣa gotra, and disciple of Madhva muni. His father was Venkārya Timma, his mother Seshāmbē, his younger brother Nārāyaṇa.

c. 1595. *Adriśa appa*, author of the *Praudha-Rāya-charitra* in śatpadi verses. It contains Śaiva stories professing to be related to Praudha Rāya of Vidyānagara by his minister Jakkanārya to overcome his supposed leaning towards Vaiṣṇavism, and containing more detailed accounts of legends briefly alluded to in the Basava Purāṇas. Our author was a disciple of Maḷe Malles'a, and the son of Anna appa, a des'āyi of the Kollāpura paragaṇe in the Bijapura prānta.

—*Abhinava Vādi Vidyānanda*, a Jaina swāmi who made a collection of extracts from the old poets, called *Kāvya Sāra*, soarranged as to illustrate the several sentiments of poetry. His date is unknown, but he may belong to the 16th century.

—*Devottama* was the author of *Nānārtha ratnākara*, a Sanskrit-Karṇāṭa vocabulary, based upon Nāga Varmma's *Abhidānārtha* and (? Mangarasa's) *Śabda-manjari*. He was a Jaina, and of the dvija vams'a. His period is unknown.

—*Devachandra*, *Devachandra Dvija*, *Vibudhendu*, a Jaina who wrote two prose works, the *Rāmakaṭhāvatāra* and the *Rājūvali kathe*. He may be identical with the preceding, or a totally different person, living at quite another period, whether ancient or modern.* In the first work he states that he kept Abhinava Pampa's poem before him as a guide, and gives some information about former Jaina writers of the Rāmāyaṇa story, among whom he names Chāwunḍa Rāya, Nāgachandra, Māghanandi, Kumudendu, and Naya Sena.

—*Vṛitti vilāsa*, a Jaina who was the author of *S'āstra-sāra* and of *Dharma-parikṣhe*. His date is quite unknown.

1604. *Bhaṭṭakalanka Deva*, *SrīBhaṭṭakalanka*, a Jaina who was the author of the *Karṇāṭaka Śābdānuśāsana*, an exhaustive grammar of the language in Sanskrit śātras, after the manner of Pāṇini, with a commentary, also in Sanskrit, called *Bhāṣā Manjari*, and a further voluminous commentary on the latter, in the same language, called *Manjari Makaranda*, the whole after the manner of the Mahābhāṣya. The work is dated in Ś'aka 1526, the year Śubhakṛit. It is divided into 4 pādas, and professes to be an independent authority (*svopājiṇa*). To a Bhaṭṭakalanka are also ascribed *Aṣṭāś'ṭi*, *Prati-ṣṭā-kalpa*, *Rājavārttikāḷankāra*.

c. 1650. *Nanja Kavi*, *Nanjaya*, was the author of *Kanṭhīraṇa Narasa Rāja charitre*, the exploits of this king of Mysore, who ruled 1638 to 1658; also of *Kapota Vākya*.

* See below, under Varāha Timmappa, for a Vibudhendu.

—*Nanjunda Kavi* wrote the *Kumâra Râma charitra*, an account of Kumâra Râma, the son of Kampila Râya of Hosadurga near Vijayanagar, who gained great distinction as a military leader under Pratâpa Rudra of Warankal. This author may be identical with the foregoing. His work has been rendered into Telugu as *Râma-nâtha-kathâ*.

—*Govinda Vaidya*, author of *Kan'hirava Narasa Râja Vijaya*, the conquests of the above named king of Mysore (ruled 1638—1658).

c. 1650. *Nijaguna Yogi*, an Ârâdhya Brahman, who is mentioned by Shadâkshara Deva. He was the author of several works, namely, *Kaivalya paddhati*, consisting of *raga*le songs, in the Vaishnava dâsa manner, on yoga, &c.; *Anubhava-sâra*; *Paramâmbhava-bodhe*; *Paramârthâ Gîte*, instructions in Vedânta given by a guru to his disciple, in a variety of *lalita raga*le; *Purâtana tripadi*, verses in this measure on the 63 purâtanas or Saiva saints; *Viveka-chintâmani*, a champu work containing a Saiva concordance of the vedas, purânas, &c. This work has been translated into Tamil.

—*Chikka Nanjesa*, *Chikka Nanjaya*, author of *Râghavânka charitra*, an account of the poet Râghava (see above, p. xxv), written in *sha'padi* verses. The author was a disciple of Panchavanige Siddha Nanjesa, guru of Pûvallipura (Hubballi in Dharwad). Among others of his predecessors he mentions Châmarasa and Tô'a ârya.

—*S'ântes'a Linga*, a guru under whom was written the *S'ivakath-âmrita sâra*, a Lingâyit version of the *Brahmottara Purâna*, written in *sha'padi* verse.

—*Sahajananda*, author of *Bhaktirasâyana*, prayers in *sha'padi* verse. His guru was Sachchidânanda, probably the first Sringeri guru of that name, who was consecrated 1622 and died 1663.

1657. *Shadâkshara Deva*, a Lingâyit, and author of the celebrated *Râja-Sekhara-Vilâsa*, which divides with the *Jaimini Bhârata* the honour of being the most highly esteemed poem in Kanna'a. It is dated as above. Except a few *raga*le verses, it is written in the champu style of the best period. The subject is the adventures of Râja Sêkhara, son of the king Satyendra Chô'a of Dharmavatipura, as recounted in the *Bhâvachintâratna* of Mallanârjya (see above, p. xxvii). Our author belonged to Yelandur, a Jaghir in the south of Mysore, and was the disciple of Chikka Vira, who was the disciple of Revana Sidda desika, of the Panugûr ma'ha, to the south of Bangalore. He lived and wrote under royal patronage as head of the Virakta ma'ha at Bidar in the Nizam's dominions, and died at Yelandur. His other works in Kanna'a were *Vrishabhendra-Vijaya*, written in 1671, and *Sabara-S'ankara vilâsa*. But he also wrote *Kavi karna rasâyana*, *Bhaktâdhikya* and *S'ivâdhikya* in Sanskrit.

c. 1678. *Ranganâtha*, *Sri Ranga*, wrote the *Anubhavâmrita*, a popular treatise on pantheism, in *sha'padi* verse. His father was Mâlinga of the Saha

vāsi family : his guru, Sahajānanda (see above, p. xxx), and he was a devoted worshipper of the Mallikārjuna linga of Ś'rigiri or Ś'risaila.

c. 1670. *Channaiya* wrote the *Deva Rāja Vijaya*, a poem containing the genealogy of the Mysore Rājas and the history of Dodda Deva Rāja (ruled 1659—1672), with his defeat of Sivappa Nāyak of Bednur in the attempt made by the latter to restore Ś'ri Ranga Rāja, the last representative of Vijayanagar, who had fled to him for refuge.

—*Chikka Deva Rāja*, one of the most distinguished of the Mysore kings, who reigned 1672 to 1704. His early youth was passed at Yelandur, where he formed an intimacy with a Jaina named Viś'hālāksha Pandit, who adhering to him in confinement and exile, was partly instrumental in gaining for him the succession to the throne, and became his first prime minister. Chikka Deva Rāja was the author of *Gīta-gopada* and *S'esha-dharma*.

c. 1685. *Tirumalaiyaṅgār*, *Tirumalāchārya*, wrote *Chikka Deva Rāja yas'obhūshana*, *Chikka Deva Rāja Vijaya*, *S'esha Kālānidhi*, and *Apratima Vira charitram*, a work on rhetoric. When the Yelandur pandit, Chikka Deva Rāja's minister as above stated, was assassinated, he with his dying breath recommended this author, who was a Brahman, as his successor, and the king appointed him accordingly.

—*Chikkopādhyāya* was also a mantri to Chikka Deva Rāja, and wrote the following works :—*Rukmāṅgada charitre*, *S'uka Saptati*, *Yādavagiri mātmya*, *Venkaṭagiri charitre*, *Kāmaṇḍaki nīti*, *Divya-suvi Mahā-prabandha*.

1689. *Rudra*, *Rudra Bhaṭṭa*, author of *Jagannātha Vijaya*, consisting of stories about Kṛishṇa. According to tradition he wrote this work with the intention of eclipsing the reputation acquired by the Lingāyit poet Shaḍ'akshara Deva (see supra, p. xxx). The latter, when already famous as the author of *Rāja S'ekhara Vilāsa* and *Vṛishabhendra Vijaya*, came to a Brahman agrahāra, and was received with such distinction, that Rudra Bhaṭṭa, offended at the honour shown to a heretic, resolved to outdo him in poetry, and produced the *Jagannātha Vijaya*. But an assembly of the learned, having examined the respective works, decided that Rudra Bhaṭṭa's was not superior : he was therefore compelled to yield up his pretensions to Shaḍ'akshara Deva, who generously restored to him his titles. Rudra, in keeping with the above tradition, and possibly aided by Śālva (see infra, p. xxxii), mentions only Jains as his predecessors, namely, Śaṅkha-Varmma, Śānti-Varmma, Guṇa-Varmma, Manasiya, Karāma, Pampa, Chandra-bhaṭṭa, Ponnamayya and Gaṇakusa. He seems also to have written *Rasakalike* and *Viraktara Kāvya*.

1691. *Lakshmiś'a*, author of the *Jaimini Bhārata*, the most admired and popular poem in the Kannaḍa language, which reputation it shares with the *Rāja S'ekhara Vilāsa*. The author was a Brahman of the Chāradvaja

gotra, belonging to Devapura, the modern Devanur in the Banavar taluq of Kador District. His father's name was Anṇama. No more information regarding himself is contained in his work, where he modestly introduces himself merely as—

Sad-vinuta-Karṇā'a-kavi-chūta-vana-Chaitra Lakshmis'an emb ôrvanu !

"One, Lakshmis'a, spring to the mango grove of the justly praised Karṇāṭa poets." There has been much discrepancy in the dates assigned to him. The Devanur sthala purāṇa puts him in 1137, while Wilson says that he dedicated his work to Vira Ballāla, who reigned from 1191 to 1211 or later. But the *vārdhika śhaṭpadi* metre indicates a more modern period for the work; and a continuation of the tradition above given regarding Rudra Bhaṭṭa seems to be decisive as to its exact date. Lakshmis'a, it is said, was Rudra's friend, and hearing of his defeat as above related, resolved to wipe out this disgrace of the Brahmans. He accordingly composed his *Jaimini Bhārata*, of which the assembly of the learned so highly approved, that they conferred on him the title of *Karṇā'a-kavi-chūta-vana-Chaitra*, engraved on a plate of gold. *

c. 1695. *S'āṭva*, a Jaina, author of the *Rasaratnākara*, a Kannaḍa work on dramatic composition. It is in 3 chapters:—1. S'ringāra-prapancha; 2. Rasa-vivarāṇa; 3. Nāya-nāyikā vivarāṇa. He refers as his authorities to Amṛita-nandi, Rudra Bhaṭṭa, Vidyānātha, Hemachandra, Nāga Varma, Kavi Kāma, Udayāditya, Gaṇeś'vara, &c.

* These traditions are embodied in certain *Kavi-charitra-padyas*, for the following extracts from which I have to thank Siddhānti Subrahmaṇya S'āstri, Kannaḍa Pandit in the Madras Presidency College, who formerly obtained them from his preceptor Ranga Pandit,

Siva-kalāḍa-S'aka Suka-varsha Mā-
dhav-asit Ārka-dina Jīva-vāradō !
bhaviga! ella vara Rudra Bhaṭṭanē !
kavi yanalk oredan ondu kāvyamam ||

Aṇṣal Jagannātha-Vijayam enip ā kabbi !
muru-dōsha-pūṇa-parichitam āgil ā kṣhanika !
varar adam Rāja-S'ekhara-Vilāsaṇe paḍayan oreyaḍire Rudra Bhaṭṭam ||
paribhavake guttiṣṭādan endu sabhikar pēḍa !
pariy arita karuṇadind ā Śhaḍakṣhara Deva !
biruduga! koṇḍu mugu! itta manṇisi poredan ada kōḷi Lakshmis'anu ||

Hari-charitadim kōḍi Hari-mōḍha-parva-kathe !
yoreḍa vārdhika-śhaṭpadiḷinda Jaiminiya !
vara-sūkti-tātparya-bham-garbhitaṇṇ ad āgi maikarka! anuṇḍimal ||
pari-ariy-alankāra-rasa-bhāva-puṣhtiṇim !
mereda dugun-ṇandu Kale parimit āḍada S'akadi !
Hari-vāra Kārtikad-asita paṇḍanṇ Prajāpati S'aradi anṇam enaku ||

Kannaḍa-kabbigar āṭana !
manṇisi Lakshmis'an ôrvanē kavi-ratnam !
annutan end uru-birudam !
chinnadi Kavi-chūta-Chaitram ene bared ittar ||

1713. *Puttaliya*, *Nagarada Puṭṭaiya*, author of the *Maisūru Arasugaḷa Pūrvābhyudaya*, a history of the Mysore kings which was one of the chief authorities used by Wilks for his History. The manuscript was saved from among those which Tipu Sultān had contemptuously ordered to be taken for boiling the *kutti* or gram for the horses.

—*Nishthūra Saniayya*, author of *S'abdamāṇidarpaṇa-vyākhyāna*, a commentary on Keśi Rāja's work. He is a modern writer, and quotes from the *S'abdamus'āsana* and its commentaries.

—By an author unknown, living perhaps at this time, was written the *Akhaṇḍes'vara vachana*, also called the *Shaṣṭhālācharana*, a Lingāyit work on sectarian topics.

c. 1760. *Varāha Timmappa*, wrote some *Vaiṣṇava-dāsa-pada*. His family seems to have been persecuted by Vibudhendu yati, and fled to Tirupati from Sāgara when the latter place fell into the hands of the Navāb (Haidar).

—*Nanja Rāja*, or *Nanji Rāja*, wrote *S'aiva dharma* and *S'ivabhakti mahātmye*: also a *Harivams'a* and a *Linga Purāṇa*, both in prose. He is said to belong to Kalale.

—*Vithala*, *Abhinava Purandara*, also wrote *Vaiṣṇava-dāsa-pada*.

—*Madhva*, *Madhva Dāsa*, was another writer of *Vaiṣṇava-dāsa-pada*. He was also the author of *Abhimanyu kṛlāgu* in ragale metre, in which he praises Purandara Dāsa; and of *Chitrasena-kṛlāga-prasanga*, an episode of the Mahā Bhārata, in yaksha gāṇa for recitation on the native stage. According to the latter work he belonged to Kuḍuma-pura (? Udupi).

1761. *Surāla*, a Jaina who was the author of *Padmāvatī Devī kathe*, written in ragale metre. He says that it was composed for Chennamma Devī of the rāṇi-vāsa (queen's palace) of S'ri Chandras'ekhara Chikka Rāya Chauṭa of Puttikāpura, perhaps Puttur near Mangalore. Representatives of the Chauṭa kings are still found on the Western coast: according to this author they are descended from the Kadambas.

1768. *Rāmachandra*, was the author of *Anubhava s'ikhāmani*, dated in the year Sarvadhāri. He seems to represent that the original of the work was composed by Rāghava, the disciple of Hampe Harihara (see above, p. xxv), in s'ara śhaṭpadi, and that he re-wrote it in bhāmīni, vārdhika and s'ara śhaṭpadi. His father bore the same name as himself, and was the karṇika of Kurutukōṭe in the Krutupura paragaṇe. His purohita was Bommi bhāṭṭa of Jaḍa Hebballi, and he was a worshipper of the Virūpaksha linga at Hampe. His guru was Pedda arasa of the Gautama gotra, the Āngirasa Āyāśya pravara, and Baudhāyana sūtra of the Yajuh s'ākha; and his maternal uncle Govinda Sāmba, who was karṇika of Mayyūrapura, showed him the road to good poetry.

—About this time was composed the *Nala-charitra* in shatpadi by an author who seems to have been a worshipper of Channiga Râya of Varapura.

—Here also may come the *Nijalinga s'ataka*, consisting of shatpadi verses in praise of Siva, by an author whose linga was at Kadrubhavapura on the bank of the Tungabhadra.

—*Venka, Hampa Venka, Pradhâna Venkappa* of Râmapuri (in the Kora'agiri taluq), wrote the *Sudhâ-laharî*, in 2 tarangas (or waves). It contains the story of Râdhâ and Kṛishṇa, and the author's professed object is to supersede the *Kâdambarî* of Bâpa. He says—"That being by Bâpa (arrow), and this by one whose kula desika is Kodan'apâni (bow in hand), as the bow is greater than the arrow, so is the work of Bâpa lighter (*lâghava*) than this. Hitherto the ears of the learned have been filled with the *kâdambarî* (toddy) juice; with this *Sudhâ-laharî* (stream of nectar) will I purify them." He also wrote *Sivashapadi*, a work like the *Gîta-Govinda*, but in praise of Siva. Also *Das'arûpaka*, illustrating the 10 kinds of dramatic poetry; and *Chid-advaita-bhâshya*, composed of sûtras with bhâshya on the advaita system of the Vallabhâchâryas. The *Pârvatî-koravunji-kathe* in yaksha gâna is also by an author of similar name.

—*Lakshmi Nâranappa*, a Brahman of Mâgadi, was the author of *Gangâvatârâna*, a champu work; and of *Vainateya s'ataka*, verses in praise of Garuḍa.

—*Sidda Vîranâchârya*, was the author of the *Anâdi-Vîra-Saiva-Sangraha*, a work in 27 prakaraṇas. The author reveres the Soma's Linga of Aipura (Aihole in Dharwad).

—*Sambayya*, wrote *Karîbhan'ana-kathe* and *Sîrangadhara charitre*, both in yaksha gâna. He is described as the son of Siddhayya.

—*Bhîma Sena*, was the author of *Sûpa-s'âstra*, a work on cookery. He is described as of Virâta-nagari (Hangal in Dharwad).

—*Bâlâlochana*, made a version of *Battisu-puttâle kathe*, the 32 stories relating to Vikramâditya told to Bhoja Râja by as many images which decorated the steps of his throne.

a. 1800. *Sarvajña*, a Lingâyt who wrote the *Sarvajña vachana* in tripadi; also the *Sarvajña Kâlajñâna*, professing to be prophecy. He appears to have been the son of Basavarasa, a Saiva Brahman of Mâsur in Dharwad, by a Mâlava widow whom he met at Ambalûr when returning from a pilgrimage.

—*Rangayya*, a Lingâyt who wrote a *Kumdra Râya charitra* (see above, p. xxx) in raga'e metres. His father was Channa Bhujanga, a panchâla or artificer of the Kannaḍa country, and he was a worshipper of the god Vighna-râja of Tagadûr (? near Talakâḍ).

—Here may be mentioned the *Gangâ-Gaurî-samodâda* in raga'e verses by an unknown author,

c. 1800. *Channappa* wrote the *S'iva-s'arana-līlāmṛita*, a work in yaksha gāna verse, containing stories of Lingāyit saints. The author was an Ayya or Lingāyit priest of Niḍugal.

—About this time was written the *Mones'vara Purāṇa*, by an author who was a disciple of Gangādhara guru, but professes to be ignorant of the rules of composition. The work is an account of the miracles of Mona, a Lingāyit saint who lived at Bijapur during the Muhammadan rule there.

c. 1810. *Chidānanda*, author of *Chidakhaṇḍānubhava-sāra* and of *Hari-bhakti-rasāyana*, both in śhaṭpadi verse, on Vedānta subjects.

c. 1820. *Chidānandāvadhūta*, author of the *Jñāna-sindhu*, a work in śhaṭpadi verse on Vedāntism. He was the disciple of Chidānanda Bhārati (see foregoing), a guru of Ayodhyā-pura on the banks of the Tunga-bhadra. If Sriingeri be meant, the dates of Sachchidānanda Bhārati are 1770 to 1814, and of Abhinava Sachchidānanda Bhārati 1814 to 1817.

—*Krishna Rāja*, wrote the *Anubhava-rasāyana*, a prose tract on religious topics. Also *Chāmundikā-laghu-nighaṇṭu*.

1830. *Venkates'a Bhatta* wrote the *Viṣṇo-charitra* or *Viṣṇu-charitra*, in *ragale* verse, at Kundāpura on the Western coast.

c. 1840. *S'antayya*, a Sārasvata Brahman of Gersappe (Kāhemapura), who became Principal Sadr Amin at Mangalore, composed a number of prasāngas in yaksha gāna metre for recitation on the native stage, taking for his subjects stories from the Bhārata and Rāmāyaṇa. Some of these works are *Bhīshma-parva*, *Droṇa-parva*, *Karṇa-parva*, *Ekādas'i prasānga*, *Jarāsandha-kāṇḍa*, *Suratha-Sudhanva-kāṇḍa*, *Saubhadra-kalyāṇa*, *Sītā-kalyāṇa*, *Sītā-viyoga*, *Lavana-samhāra*, *Rāvaṇa-digvijaya*.

The following is a miscellaneous list of works and authors whose place has not been determined :—

<i>Jivandhara-charitra</i>	by	Bhāskara kavi.
<i>Nannaya-charitra</i>	"	Rāma kavi.
<i>Brahmayya-sūci</i>	"	Rāmāyya.
<i>Kāliyara-kāvya</i>	}	Chama Males'a.
<i>Dīpakali-charitra</i>		
<i>Bichchha-dāna</i>	"	Kumāra Malayya.
<i>Yama-Basavana kōlajñāna</i>	"	Yamayya jūāni.
<i>Sākāra Sīdhānta charitra</i>	"	Nandikes'vara.
<i>Anjanā Devī charitre</i>	"	Māyanna chetṭi.
<i>Yogarātnākara</i>	"	Brahma Jayakirtti.
<i>Kṣhapana-sāra</i>	"	Mādhava-chandra.
<i>Herāra hemmina sangatya</i>	"	Mahādeva.
<i>Sivagaṇa-charitra</i>	"	Sāntavīra des'ika.
<i>Gurubhaktiyāndara-charitra</i>	"	Prāsa-bhūṣaṇa.

<i>Shadsthala-upades'a</i>	}	by	Kumāra Bangunātha.
<i>Prabhu-devara vachana</i>			
<i>Vikrama-vilāsa</i>			Vīra Rāja.
<i>Prahlāda-charitra</i>			Narahari.
<i>Suyoga-charitra</i>			Guruprasāda (?).
<i>Shadsthala-jñāna-sārāmṛita</i>			Siddhes'vara Deva.

<i>Rudra Bhārata.</i>	<i>Saundra-purāṇa.</i>
<i>Siddharāmaya-charita.</i>	<i>Siddha-yoga-māla.</i>
<i>Rājendra-vijaya.</i>	<i>Vijaya-kumāra kathe.</i>
<i>Gajendra-moksha.</i>	<i>Svetāngani kathe.</i>
<i>Vidura-nīti.</i>	<i>Vīrasangayana sangatya.</i>
<i>S'ānti-gaṇe's'vara sangatya.</i>	<i>Vetāla pancha-vims'ati kathe</i>
<i>Sal-guru-rahasya.</i>	<i>Chikka'yana sangatya.</i>
<i>Shadsthala-tīlaka.</i>	<i>Bhairaves'vara kathe.</i>
<i>Guru-bodhāmṛita.</i>	<i>Hari kathāmṛita sāra.</i>
<i>Linga-charita.</i>	

Among more modern works may be named—

Tennāla Rāmakṛishṇa hāsyarasa kathā, stories of Tennāla Rāmakṛishṇa, who was the court fool or jester to Kṛishṇa Rāya of Vijayanagar (ruled 1508—1530) at the time that Appāji was mantri,

Hamsa vims'ati kathā, 20 love tales by a swan.

<i>Krishnārjuna-dundume</i>	}	by	Basava Linga.
<i>S'arana Basava ragale</i>			
<i>Saumini kathe</i>			
<i>S'iva-bhakti-sāra</i>			S'ivadhyaṇa Rāmāyā.
<i>Kṛishṇa-pārijāta</i>			Apparāla Tammanṇa of Raichor.

Hosa Gannada nuṭi-gannadi, a grammar by Kṛishṇamāchāri, College Munshi at Madras.

<i>Hanumad-vilāsa.</i>	<i>S'ivarātri kathe.</i>
<i>Lava-Kus'a-kāḷaga.</i>	<i>Sudhāma-charitra.</i>
<i>Kichaka-samhāra.</i>	<i>Subodhāmṛita.</i>
<i>S'iva-pārijāta.</i>	<i>Kalāvati-pariṇaya.</i>

Sānanda gaṇe's'vara kathe.

It would be difficult to make an exhaustive list up to the present date, but few original works now appear of literary importance. Republication of former writings that are popular chiefly occupies the attention of the presses. It has been part of my duty for several years annually to review the publications of Mysore, the principal country in which Kannaḍa works are printed. And my experience leads me to the opinion that (omitting notice of school books) the yaksha gāṇa stories from the Mahā Bhārata, Rāmāyana and other similar works have been the most popular books of late years. Then follow religious verses embodying the *bhakti sāra* of different sects, *nāmāvali* hymns in praise of particular deities, songs of Kṛishṇa and the milkmaids, with verses on *nīti*

śūra or morality. The various amusing stories about Tennāla Rāmakrishṇa, and those told by the Betāḷa to Vikrama, and by the *puttāḷe* or images decorating his throne to Bhoja Rāja, are steady favourites. In addition, a few works on astrology, omens, horoscopy, &c., seem to be in good demand. The *Jaimini Bhārata*, *Rāja Sekhara vilāsa* and other standard works, with the Lingāyit sectarian books, and Vedāntic writings, command a fair sale.

But as an outcome of European education, a strong desire seems to have sprung up for dramatic works of a higher order than the yaksha gāna stories that have hitherto satisfied rustic audiences. This aspiration has found expression in the *Bhrānti-vilāsa* by Tirumalāchārya, adapted from Shakespeare's "Comedy of Errors"; and in the *Jayasimha Rāja charitre*, adapted from Shakespeare's "Cymbeline." A translation has also been made of Kālidāsa's *S'akuntalā*, with the view of putting it on the stage in a manner approaching the European fashion. Attempts at novel writing too have begun.

Here this review of Kannaḍa literature from the earliest times may fitly be brought to a conclusion. No such complete statement has ever before been made public. The extent and range of this body of writings will doubtless excite surprise, so virtually unexplored has the field remained, and so little acquaintance is there with the resources of the language. The early excellence of the compositions and the modern decline will be patent to all. But interest is even now awakening in the mother tongue of the Kannaḍigas; while the Native State of Mysore, recently restored to its own rulers, has a special mission to discharge, in relation to the learned world of Orientalists in general and to Karṇāṭaka and South India in particular, in vindicating the claims and promoting a revival of the culture of its sonorous and expressive language. Should the furtherance of this object be in any degree stimulated or aided by the present investigation, the labour bestowed on these researches will not be without fruit.

LEWIS RICE.

BANGALORE,
September 1882.

Names of Authors, in alphabetical order.

- Abhinava Kavi Chakravartii p. 16, 18.
 „ Kes'ava 28.
 „ Kes'i Rāja 28.
 „ Manga Rāja 26.
 „ Pampa 21, 29.
 „ Purandara 33.
 „ Vādi Vidyānanda 29.
 Adria's appa 29.
 Aggala 10, 21, 23.
 Akalanka 12, 15 18.
 „ Chandra 12, 21.
 Amṛita-nandi 24, 32.
 Angika Nemi 18, 24.
 Argala Deva 21.
 Asadhara 20.
 Asaga 15, 20, 22.
 Avinīta 11.
 Bāhubali Kavi 24.
 Bālachandra 21.
 Bālālochana 34.
 Bammaraṣa, Kumāra 26.
 Bāpa 20.
 Banvihu Varmma 23, 24.
 Basava Linga 27, 36.
 Bhāskara Kavi 35.
 Bhaṭṭākalanka Deva 19, 29.
 Bhīma Kavi 26.
 Bhīma Sena 34.
 Bhuvanaika-vīra 2, 19.
 Bīlhaṇa 19.
 Bomma 26.
 Brahma Deva 26.
 Brahmajayakirtti 35.
 Brammasya Kavi 26.
 Chāma arasa 27, 30.
 Chāmunda Rāya 16, 29.
 Chandra bhāṭṭa 22, 31.
 „ kirtti 21.
 „ „ chitti 21.
 „ māpi 24.
 Chandraya Kavi 22.
 Channa Males'a 35.
 Channappa 35.
 Channayya 31.
 Chāṭu Viṭhalanātha 28.
 Chāṭunda Rāja 16.
 Chidānanda 35.
 „ Avadhūta 35.
 Chikka Deva Rāja 31.
 „ Nanjaya 30.
 „ Nanjes'a 30.
 Chikkopādhyāya 31.
 Chittaja 22.
 Devachandra 20, 29.
 „ Dvija 29.
 Devanandi 12.
 Devottama 29.
 Dharanī paṇḍita 23.
 „ dhavendra 23.
 Dharma Dāsa 24.
 Digambara Dāsa 20.
 Gajaga 19, 22.
 Gajāṅkus'a 19, 20, 31.
 Gages'vara 24, 32.
 Ganga-bhūṣhaṇa 16.
 Ganges'a 25.
 Gopinātha 28.
 Govinda Vaidya 30.
 Guṇabhadra 19.
 Guṇachandra 19.
 Guṇa-nandi 19, 22.
 Guṇārṇava
 Guṇa Varmma 2, 4, 19, 20, 22, 24, 31.
 Guru Hampa 13.
 Guru Linga 27.
 Guru-prasāda 36.
 Hampa 13, 22, 23.
 Hampa Venka 34.
 Hampe Haripam 25.
 Hamsa, Kavi Rāja 5, 20.
 Hamsa Rāja, Sujanottama 13.
 Harabhakta 26.
 Harichandra 19.
 Hari Dāsa 28.
 Harihares'vara 25.
 Haripāla 4, 19.
 Haris'vara 25.
 Hoona 15, 22, 23.
 Īs'vara Kavi 28.
 Janārdana 23.
 Janna 23.
 Jannuṅa 23, 24.
 Jayavādi 12.
 Jinachandra 15.
 Kāma 24.
 Kamalabbaya 12, 21, 27.
 Kanaka 28.
 „ Dāsa 28.
 „ Rājottama 28.
 Kannapa 23, 24.
 Karṇama 23, 31.
 Karṇapārya 21, 23.

- Karna Varmma 23.
 Kavi Bomma 26.
 " chakravartti 15, 16, 18.
 " chûta-vana-Chaitra 32.
 " Kâma 24, 32.
 " Mano-gehi-dipa 24.
 " Parimeshti 12, 18, 21, 23.
 " Ratna 16, 18, 20.
 " Râja 5, 20.
 " " Hamsa 5, 20.
 " " Kunjara 18.
 Kavitaḡuṇârṇava 13, 18.
 Kes'ava 22.
 Kes'i Râji 3, 9, 10, 15, 19, 20, 22, 33.
 Krishna Râja 35.
 Krishnamachari 36.
 Kumâra Bammaraṣa 26.
 " Bangunâtha 36.
 " Malayya 35.
 " Vâlmiki 28.
 " Vyâsa 27.
 Kumudendu 20, 29.
 Kurulgala Savana 10, 15.
 Lakshmi Nâranappa 34.
 Lakshmi'sa 31.
 Linga 27.
 Lingana 27.
 Mâdhava Râja 11.
 " Chandra 35.
 Madhva 33.
 " Dâsa 33.
 Mâghbanandi 20, 29.
 Mahâdeva 35.
 Mahâlinga 27.
 Male-malles'a 28, 29.
 Malhana 26.
 Mallapâchari 26.
 Mallanârya 26.
 Mallikârjuna 20.
 Manasija 22, 31.
 Manga Râja 24.
 Mangarasa 16, 18, 23, 24, 29.
 Mâyappa cheṭṭi 35.
 Nâchi Râja 21.
 Nâgachandra 12, 16, 21, 23, 24, 29.
 Nagarada Puṭṭaiya 33.
 Nâga Varmma 1—5, 8, 9, 16, 19, 20, 23, 26,
 29, 32.
 Nâki 5.
 Nâkiga 5.
 Nandikes'vara 35.
 Nanja Kavi 29.
 " Râja 33.
 Nanjaya 29.
 Nanji Râja 33.
 Nanjunḡa Kavi 30.
 Narahari 33.
 Nâranappa 27.
 Nava Pampa 21, 23.
 Naya Sena 2, 4, 9, 12, 13, 19, 20, 24, 29.
 Nemi, Angika 18, 24.
 Nemichandra 18, 23.
 Nijaguna Yogi 30.
 Nishṭhûra Sanjaya 33.
 Padmaṇṇa paṇḍita 24.
 Pampa 1, 4, 12, 13, 18, 20, 21, 22, 24, 31.
 Pinâki 5.
 Ponna 9, 12, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 24.
 Ponniga 15.
 Ponnimayya 15, 31.
 Pradhâna Venkappa 34.
 Prâsa-bhûṣapa 35.
 Pûjyapâda 12, 18, 21, 28.
 Purâpa Kavi 13.
 Purandara 28.
 Puṭṭaiya 33.
 Râghava 25, 33.
 Râghavânka 25.
 Râmachandra 33.
 Râma Kavi 35.
 Râmayya 35, 36.
 Ranganâtha 30.
 Rangayya 34.
 Ranna 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24.
 Ratna, Kavi 16, 18, 20, 22.
 Ratnakara
 Ravi kîrtti 11.
 Rudra 31.
 " Bhaṭṭa 20, 31, 32.
 Sahajânanda 30.
 S'âlva 24, 32.
 Samanta Bhadrâ 12, 15, 18, 21, 23.
 S'amba Varmma 20.
 Sambayya 34.
 Sanjaya, Nishṭhûra 33.
 S'ankara 26.
 S'ankha Varmma 20, 31.
 S'ântavira des'ika 35.
 S'ântayya 35.
 S'ântes'a Linga 30.
 S'ânti Varmma 15, 31.
 Sarvajña 34.
 Sarvva Deva 15.
 " Varmma 15.
 Savana 9, 15.
 Shadâkshara Deva 30, 31.
 Sidda Viraṇâchârya 34.
 Siddhes'a 27.
 Siddhes'vara Deva 36.
 Singi Râja 26.
 Singi Râjâchârya 26.
 S'iva Kavi 26.
 S'iva Kavis'a 26.
 S'iva Yogi 26.

- Soma Deva Śrī 24.
 Somanātha Kavi 26.
 Soma's 26.
 Soma's vara 26.
 S'ri Bhaṭṭākalanka 29.
 „ Ranga 30.
 „ Vijaya 22.
 S'ruta Kirtti 21.
 Sujanottama Hama Rāja 13.
 Sukavijanamano manasottama Hama Rāja 13.
 Sumano Bāpa 20, 22.
 Surāja 33.
 Tammana 36.
 Timmana 27, 28.
 Timmappa, Varāha 33.
 Tirumalaiyanga 31.
 Tirumalāchārya 31.
 Toṭa ārya 27, 30.
 „ Siddalinga 27.
 „ Yati 27.
 Ubhaya Kavi Chakravartti 9, 15 16, 18.
 „ Kavita-viśādan 10, 22.
 Udayāditya 2, 19, 32.
 Vādi Vidyānanda 13.
 Vāpi-Vallabha 24.
 Varāha Timmappa 33.
 Venka 34.
 Venkates'a Bhaṭṭa 35.
 Venkaya ārya 28.
 Vibudhendu 29.
 Vidyānanda 13.
 Vidyānātha 24, 32.
 Vira Nandi 21.
 Vira Rāja 36.
 Virāpākṣa paṇḍita 28.
 Viṭhala 28, 33.
 Vritti Vilāsa 29.
 Yādava Katakācharya 22.
 Yamayya jāni 35.

Names of Works, in alphabetical order.

- Abhikānārtha p. 29.
 Abhimanyu-kālagā 33.
 Abhinava Deśakumāra-charita 16.
 Ādayyana kathe 25.
 Ādi Purāṇa 13, 14, 18.
 Aggaḷa Līlāvatī 22.
 Ajita-tīrthakara purāṇa 16, 18.
 Ajita-tīrthes'vara charita 18.
 Aktrādi Nighaṇṭu 24.
 Akhaṇḍes'vara vacana 33.
 Akṛuṇa charitra 26.
 Alankāra-s'āstra 19.
 Anādi Vira S'aiva saṅgraha 34.
 Anantanātha charita 23.
 Ādayyana kathe 25.
 Anjanā Devī charitre 35.
 Anubhavāmrta 30.
 Anubhava-rasāyana 35.
 „ sāra 30.
 „ s'ikṣāmani 25, 33.
 Aparājita-s'atka 18.
 Apratima Vira charitam 31.
 Āpta-mīmāṃsa-nyāsa 13.
 Ārādhana Niti 21.
 Arddha Nemi Purāṇa 24.
 Aśṭasahasra ṭippaṇi 12.
 Aśṭas'ṭi 29.
 Aśṭavarṇa-tilaka 27.
 Ātmānus'āsana 19.
 Basava Purāṇa 22, 26.
 Battisu-puttala-kathe 34.
 Bhāgavata Purāṇa 28.
 Bhairaves'vara kathe 36.
 Bhaktādhikya 30.
 Bhakti-rasāyana 30.
 Bhārata, Jaimini 30, 31, 32, 37.
 „ Pampa 13, 14.
 Bharates'vara-charitra 18.
 Bhāṣā-Bhūṣaṇa, Karṇāṭaka 3, 20.
 Bhāṣā-manjari 12, 29.
 Bhāvachintāratna 26, 30.
 Bhikṣātana kāvya 27.
 Bhīṣma Parva 35.
 Bhrānti vilāsa 37.
 Bichchha-dāna 35.
 Bijjala Rāya charita 23.
 Brahmayya-sūri 35.
 Brahmottara Purāṇa 30.
 Buddhi-sāgara-charitre 24.
 Chakres'vara charita 18.
 Chāmunda Rāya Purāṇa 16.
 Chāmundikā lāghu nighaṇṭu 35.

- Chandraprabha Kāvya-māla 31.
 " Purāṇa 21.
 Chandraprabhodaya 22.
 Champa Basava Purāṇa 25, 27, 28.
 Chaturāśya Nighanṭu 26.
 Chando'mbudhi 3, 20.
 Chhora kathe 20.
 Chidadvaita bhāṣya 34.
 Chidakhandanubhava-sāra 35.
 Chikka Deva Rāja Vijaya 31.
 " " Yas'obhāṣaṇa 31.
 Chikkayana sangatya 36.
 Chintāmaṇi pratipada 27.
 " tippaṇi 12.
 Chitrāsena kālaga prasanga 33.
 Chōla pālaka charita 23.
 Chōla sangatya 27.
 Das'arūpaka 34.
 Dattaka-sūtra-vṛitti 11.
 " " vyākhyā 11.
 Devachandra-prabha-stotra 20.
 Devāgama-stotra 12.
 " " nyāsa 13.
 Deva Rāja vijaya 31.
 Dhanvantari Nighanṭu 24.
 Dharmamāṇḍita 20, 24.
 Dharma-parikṣhe 12, 29.
 Dharmaśarmābhūdya 19.
 Dīpakali charitra 35.
 Divya-sūri-mahāprabandha 31.
 Droṇa Purva 35.
 Dvādas'anupreksha 26.
 Ekādas'i prasanga 35.
 Gajendra-moksha 36.
 Gaṇa-sahasra-nāma 26.
 Gaṇḍa-Gauri-samvāda 34.
 Gaṇḍāvataraṇa 34.
 Girijā-kalyāṇa 25.
 Gīta-gopada 31.
 Gomātes'vara-pratishṭha-charitra 23.
 Gomātes'svāmī-charitra 24.
 Gurubhaktiyāndara charitra 35.
 Guru-bodhāṇḍita 36.
 Hamea vimśati kathā 36.
 Hanuman vilāsa 36.
 Hara-kathā s'aradhi 26.
 Hari-bhakti-rasāyana 35.
 Harikathāṇḍita sāra 36.
 Haris'chandra kāvya 25.
 Harivams'a 19, 24, 33.
 Harivams'ābhūdya 23.
 Haya-lakshana-s'āstra 24.
 Herūra hennina sangatya 35.
 Hesa Gannaḍa nuḍi-gannaḍi 36.
 Jagannātha-Vijaya 31.
 Jainini Bhārata 30, 31, 32, 37.
 Jainendra-nyāsa 12.
 Jainendra vyākaraṇa 12.
 Jerasandha kālaga 35.
 Jayasimha Rāja charitṛe 37.
 Jinadatta-Rāja-charitra 26.
 Jina-muni-tanaya 21.
 Jina-stuti 21.
 Jīva-sambodhane 23.
 Jivandhara-charitra 35.
 Jnāna-sindhu 35.
 Kabbigara Kaipidi 27.
 Kādambari 3, 5, 20, 34.
 Kaivalya-paddhati 30.
 Kālāvati parinaya 36.
 Kāliyara Kāvya 35.
 Mamandaka-nīti 31.
 Kanthūra Naraṇa Rāja charitre 29.
 " " " vijaya 30.
 Kapota Vākya 29.
 Karibhanṭana kathe 34.
 Kārīka-vṛitti 12.
 Karṇāṭa S'abba-manjari 24.
 Karṇāṭaka Bhāṣa Bhāṣaṇa 3, 4, 20.
 " S'abdānus'āsana 29.
 Karṇa-parva 35.
 Kavi-jihvābandhana 28.
 Kavi-karṇa-rasāyana 30.
 Kavi-Mangābbhidāna 26.
 Kāvya-ratna 20.
 " sāra 29.
 Kāvya-āvalokana 3, 20.
 Kichaka-sambhāra 36.
 Kirāta 23.
 Kirātārjunīya-tika 11.
 Kṛishṇa-bhakti-sāra 28.
 " charitra 28.
 " Nābhūdya 28.
 " pārijāta 36.
 " Rāja Bhārata 27.
 Kṛishṇārjuna dundume 36.
 Kriti-ratna 22.
 Kshapana-sāra 35.
 Kumāra Rāma charitra 30.
 " Rāja charitra 34.
 Kumudendu Rāmsāyana 20.
 Laghu Purāṇa 14.
 Lava-Kusa-kālaga 36.
 Lavana-sambhāra 35.
 Līlāvati 18.
 " , Aggaḷa 22.
 Linga charita 36.
 Linga Purāṇa 33.
 Loka-svarūpa 24.
 Māghanandis'vara 19.
 Mahā Bhārata 24, 27.
 Mahādeva Ragale 25.
 Maisur Arasugala pūrvābhūdya 33.
 Mala Basava charitra 26.

- S'ivādhikya Purāṇa 27.
 S'ivagaṇa 25.
 " -charitra 35.
 S'ivakathāṃpita-sāra 30.
 S'iva-pārijāta 36.
 S'ivarātri kathe 36.
 S'iva-s'arapa-lilāṃpita 35.
 S'ivashṭapadi 34.
 S'loka-vārttikāṅkāra 13.
 Someśvara-s'ataka 26.
 S'rāvakāchāra 21.
 Subhadra-haraṇa 23.
 Subodhāṃpita 36.
 Sudhā-lahari 34.
 Sudhāma charitra 36.
 S'uka-saptati 31.
 Surasa-sangraha 12.
 Sūpa s'āstra 34.
 Suratha-Sudhanva-kāṇḍa 35.
 Suyoga charita 36.
 Svetāṅgani kathe 36.
 Tatva-ratna-dīpika 21.
 Tennāla Rāmakrishṇa hāsyarasa kathā 36.
 Torave Rāmāyaṇa 28.
 Tribhuvana-tilaka 28.
 Triloka-s'ataka 24.
 Uktyāṅgaśāna 12.
 Uttara Purāṇa 19.
 Vainateya s'ataka 34.
 Vaishnava Dāsa-pada 28, 33.
 " Dāsa-pada 28.
 Vajrabāhu-kathe 24.
 Varāṅgana charita 23.
 Vardhamāna Purāṇa 24.
 " svāmi-kāvya 15.
 Vastu-kos'a 3, 5, 20.
 Veda-bhāṣya 26.
 Venkaṭagiri-charitre 31.
 Veṭāla pañcha-vims'ati kathe 36.
 Vidagdha chūḍāmaṇi 28.
 " mukha-mandana 24.
 Vidura nīti 36.
 Vijaya-kumāra kathe 36.
 Vikramāṅka-Deva-charita 19.
 " -kāvyā 19.
 Vikramārjuna-vijaya 13.
 Vikrama-villāsa 36.
 Viraktara kāvyā 31.
 Vira-S'aivāṃpita 26.
 Vira-saṅgāyana saṅgatya 36.
 Vireśvara kathe 25.
 Viṭhala-charitra 35.
 Viṭhoba charitra 35.
 Viveka-chintāmaṇi 30.
 Vṛishabhendra-vijaya 30, 31.
 Yādavagiri mahātmya 31.
 Yama Basavana kāṇḍa 35.
 Yoga-ratnākara 35.

NĀGA VARMA'S
KARNĀTAKA BHĀSHĀ BHŪSHANA.

[Invocation.]

*Sarvajñam tad aham vande Parañjyotis tamo'paham ।
Pravṛittā yan mukhād devī sarva-bhāshā-Sarasvatī ॥*

[The Supreme Light (or Intelligence) do I adore, that All-knowing dispenser of the darkness (of ignorance), from whose mouth proceeded the goddess, the Sarasvatī of all languages.]

ನಾಗವರ್ಮಾಕೃತ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾ ಭೂಷಣ.

ಮುಖ್ಯ ಕೀರ್ತಿ |

ಸರ್ವಜ್ಞಾಂತದಹಂ ವಂದೇ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ತಮೋಪಹಂ ।
ಪ್ರವೃತ್ತಾಯನ್ಮುಖಾದೇವೀ ಸರ್ವಭಾಷಾ ಸರಸ್ವತಿ ॥

ಹಾತ್ವರೈಃ | ಸಕಲ ಭಾಷಾತ್ಮಕಾದ ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯು ಯಾರ ಮುಖದ ಬೆಳೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಾರಿಸಿದಳೋ ಅಥವಾ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದಂಥಾ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂಥಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದಂಥಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ತೇಜೋರೂಪನಾದಂಥಾವನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

Sūtra 4.—*Eka-dvi-tri-mātrās te hrasva-dīrgha-plutāḥ.*

Vṛtti.—*Atra ta iti tach-chhabdopādānam vyaktārtham | akārādi-svara-vyaktā ye varṇā eka-dvi-tri-mātrās santah yathā-saṅkhyam pratyekam pratyekam hrasva-dīrgha-pluta-samjñikā bhavanti | a1 d2 d3 ity ādi sāmānyāpekshayā saṅkhyāpi na virudhyate |*

[Accordingly as they are of one, two, or three *mātrā* (quantity in metre), they are *hrasva* (short), *dīrgha* (long), or *pluta* (prolonged). Thus a1, d2, d3 &c.]

Sūtra 5.—*Ed-otau hrasvau cha.*

Vṛtti.—*Ekāraukārav api kvachid bhāshāyām hrasvau bhavataḥ | nityam sandhy-akṣharāṇi dīrghānity upades'ād idam vachanam | udāharaṇe | cle, ēlakki, se, sēle, ole, ōle |*

[E and o have also a short form in this language (though in Sanskrit always long).]

Sūtra 6.—*Kādayas trayas-trims'ad vyañjanāni.*

Vṛtti.—*Ka-kāra-pralhrīṭayas trayas-trims'at-parimitā ye varṇāḥ praty ekam te vyañjana-samjñā bhavanti | te ke | ka-kārādi ha-kārāntāḥ | ka, kha, ga, gha, ṇa | cha, chha, ja, jha, ṇa | ṭa, ṭha, ḍa, ḍha, ṇa | ta, tha, da, dha, na | pa, pha, ba, bha, ma | ya, ra, la, va, s'a, sha, sa, ha |*

[Beginning with *ka*, there are thirty three consonants.]

ಸೂತ್ರ || ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಮಾತ್ರಾಸ್ತೇ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಪ್ಲುತಾಃ || ೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ತ ಏತಿ ತಲ್ಪದ್ವೀ ಪಾದಾನಂ ವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥಂ | ಅಕಾರಾದಿ ಸ್ವರವ್ಯಕ್ತಾಯೇ ವರ್ಣಾಃ ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಮಾತ್ರಾಸ್ತೇಃ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಾಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘಪ್ಲುತ ಸಂಜ್ಞಾ ಕಾ ಭವಂತಿ | ಅಂ ಆಂ ಏಂ ಔಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೇಕ್ಷಯಾ ಸಂಜ್ಞಾಃ ನ ವಿರುದ್ಧತೇ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾದಿಸ್ವರಗಳು ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಮಾತ್ರಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾದಾಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘ ಪ್ಲುತಗಳೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏದೋತೌ ಹ್ರಸ್ವೌ ಚ || ೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕಾರಾಕಾರವು ಕೃಚಿದ್ಭಾವಾಯಾಂ ಹ್ರಸ್ವಾ ಭವತಃ | ನಿತ್ಯಂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಷರಾಣಿ ದೀರ್ಘಾಣೀತ್ಯುಪದೇಶಾದಿದಂ ವಚನಂ | ಉದಾಹರಣೆ || ಎಲೆ, ಏಲಕ್ಕಿ | ಸೇಲೆ, ಸೇಲೆ | ಬಲೆ, ಬಲೆ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಏಕಾರ ಒಕಾರಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವಗಳಾಗುವವು | ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ದೀರ್ಘಗಳೇ ||

ಸೂತ್ರ || ಕಾದಯಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರೀಕ ದ್ವ್ಯಂಜನಾನಿ || ೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಕಾರ ಪ್ರಭೃತಯಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರೀಕತ್ವದಮಿಶ್ರಾಯೇ ವರ್ಣಾಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತೇ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ | ತೇ ಕೇ | ಕಕಾರಾದಿ ಹಕಾರಾಂತಾಃ | ಕ ಖ ಗ ಘ ಙ | ಚ ಛ ಜ ಝ ಞ | ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ | ತ ಥ ದ ಧ ನ | ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ | ಯ ರ ಲ ವ ಶ ಷ ಸ ಹ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಹಕಾರಂ ಕಡೆಯಾದ ಮೂವತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳು ವ್ಯಂಜನಗಳೆನ್ನಿಸುವವು.

Sūtra 7.—*Vargās te mântāh pañcha-pañcha pañcha.*

Vṛitti.—*Te punah ka-kārādayo māvasānā-varṇāh pañcha-pañcha-bhūtvā pañchāiva varga-samjñā veditavyāh | te ke | kakārādi mântāh | ka kha ga gha ṇa ka-vargah | cha chha ja jha ṇa cha-vargah | ṣa ṣha ḍa ḍha ṇa ṣa-vargah | ta tha da dha na ta-vargah | pa pha ba bha ma pa-vargah | akāra ihochchāraṇārthah |*

[Of these, five fives down to ma form five *vargas* (or groups).]

Sūtra 8.—*Anunāsikās teshām pañchamāh.*

Vṛitti.—*Teshām pañcha-vargāṇām ante vyavasthīṭā ye varṇāh te anunāsika-samjñā bhavanti | te ke | ṇa ṇa ṇa na māh |*

[The fifth letter of each is *anunāsika* (a nasal).]

Sūtra 9.—*Vibhāṣhayā ya-va-lāh.*

Vṛitti.—*Ya-va-lā ity ete varṇāh vibhāṣhayā vikalpena anunāsika-samjñā bhavanti |*

Prayoga.—*Samyuta, sayyuta; yam lokam, yallokam; semve, seve; gāmve, gāve; kāmpan, kāpan**; kamlane kanaldū, kallane kanaldū; ity ādi |

[Before *ya, va, or la*, it may optionally combine with them.]

ಸೂತ್ರ || ವರ್ಗಸ್ತೇ ಮಾನ್ತಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ಪಂಚ || ೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇ ಪುನಃ ಕಕಾರಾದಯೋ ಮಾವಸಾನಾ ವರ್ಣಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ಭೂತ್ವಾ ಪಂಚೈವ ವರ್ಗಸಂಜ್ಞಾ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ | ತೇ ಕೇ | ಕಕಾರಾದಿ ಮಾನ್ತಾಃ || ಕ ಖ ಗ ಘ ಙ ಕವರ್ಗಃ | ಚ ಛ ಜ ಝ ಞ ಚವರ್ಗಃ | ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ ಟವರ್ಗಃ | ತ ಥ ದ ಧ ನ ತವರ್ಗಃ | ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ ಪವರ್ಗಃ | ಅಕಾರ ಇಹೋಚ್ಚಾರಣಾರ್ಥಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕಾರವೇ ಕಡೆಯಾಗಿವುಳ್ಳ ಇಪ್ಪತ್ತೈದಕ್ಷರಗಳು ಐವೈದಕ್ಷರ ಗಳುಳ್ಳವಾಗಿ ಐದು ವರ್ಗಗಳಾಗುವವು | ಇವುಗಳಿಗೆ ಕವರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ||

ಸೂತ್ರ || ಅನುನಾಸಿಕಾಸ್ತೇಷಾಂ ಪಂಚಮಾಃ || ೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇಷಾಂ ಪಂಚವರ್ಗಾಣಾಂ ಅಂತೇ ವೈವಸ್ಥಿತಾ ಯೇ ವರ್ಣಾಃ ತೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ | ತೇ ಕೇ | ಙ ಞ ನ ಮಾಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ವರ್ಗಗಳ ಐದನೇ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅನುನಾಸಿಕಗಳನ್ನಿ ಸುವವು.

ಸೂತ್ರ || ವಿಭಾಷಯಾ ಯವಲಾಃ || ೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯವಲಾ ಇತ್ಯೇತೇ ವರ್ಣಾಃ ವಿಭಾಷಯಾ ವಿಕಲ್ಪೇನ ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂಯುತ, ಸಯ್ಯುತ | ಯಂಲೋಕಂ, ಯಲ್ಲೋಕಂ | ಸಂವೆ, ಸವೆ | ಗಾಂವೆ | ಗಾವೆ | ಕಾಂಪಂ, ಕಾಪಂ | ಕಂಲನೆ ಕನಲ್ದು, ಕಲ್ಲನೆ ಕನಲ್ದು | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯಕಾರ ವಕಾರ ಲಕಾರಗಳು ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅನುನಾಸಿಕಗಳೂ ಆಗುವವು ನಿರನು ನಾಸಿಕಗಳೂ ಆಗುವವು |

* This example seems doubtful.

Sūtra 10.—*La-ra-ḍair eva la-ra-lāh.*

Vṛitti.—*Prayatnās'rayāt la-ra-ḍaire va la-ra-la iti des'iyākshare bhavanti teshām vibhāshayā prithak prithak prayoga nīyamārtham ayam ārambhah | tad yathā | mole, mole ; kale, kale ; more, more ; kōḍe, kōḷe ; kaḍal, kaḷal | ity ādi | Samskrita padeshu teshām aikyam eva | salilam, saḷilam ; khaḍgam, khaḷgam |*

[*La, ra, ḍa** in indigenous words stand for *la, ra, ḍa*. (Their use is optional).]

Sūtra 11.—*Nātra prāyeṇa vargāṇām dvitiya chaturthāh.*

Vṛitti.—*Asmin Karṇātaka-vishaye vargāṇām dvitiya-chaturtha-varṇāḥ kha gha chha jha ṭha ḍha tha dha pha bha ity ete prāyeṇa na vidyante | prāyeṇeti vachanāt saṅkhyānūkarāṇāṁ dris'yante | tat katham |*

Prayoga.—*Saṅkhyāyām:—irchhāsiram, ērchhāsiram, nūrchhasiram | anukarane:—ghanane, ghaḷilene, chihḷilene, dhummane, dhoḷikane, dhōḷpene, bhōḷikene | ādi grahaṇād anyatrāpi | ghaḷiyam, jhaḷam, dhaḷam, bhāram, dhoḷikaram, ṭhakkū, ṭhōḷike |*

[The second and fourth letter of each *varga* (i. e. the aspirated consonants) were perhaps not in the language originally.]

ಸೂತ್ರ || ಲರಡೈರೇವ ಲ ರ ಲಾಃ || ೧೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯಾತ್ ಲರಡೈರೇವ ಲ ಟ ಲ ಇತಿ ದೇಶೀಯಾಕ್ಷರೇ ಭವಂತಿ | ತೇಷಾಂ ವಿಭಾವಯಾ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ಪ್ರಯೋಗ ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥಮಯಮಾರಂಭಃ | ತದೃಥಾ | ಮೋಲೆ, ಮೊಳೆ | ಕಲೆ, ಕಳೆ | ಮೊರೆ, ಮೊಟೆ | ಕೊಡೆ, ಕೊಟೆ | ಕಡಲೆ, ಕಬಲೆ | ಇತ್ಯಾದಿ | ಸಂಸ್ಕೃತಪದೇಷು ತೇಷಾಮೈಕ್ಯಮೇವ | ಸಲಿಲಂ, ಸಳಿಲಂ | ಕಾಡಂ, ಕಾಳಂ || ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲ ರ ಡ ಯಂಬಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಲ ಟ ಯಂಬಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ದೇಶ್ಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದು.

ಸೂತ್ರ || ನಾತ್ರ ಪ್ರಾಯೇಣ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥಾಃ || ೧೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿಷಯೇ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥ ವರ್ಣಾಃ ಖ ಘ ಛ ಝ ಥ ಧ ಧ ಧ ಧ ಇತ್ಯೇತೇ ಪ್ರಾಯೇಣ ನ ವಿದ್ಯಂತೇ | ಪ್ರಾಯೇಣೇತಿ ವಚನಾತ್ ಸಂಖ್ಯಾನುಕರಣಾದಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ | ತತ್ಪಠಂ | ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ || ಇರ್ಘಾಸಿರಂ | ಏರ್ಘಾಸಿರಂ || ಆನುಕರಣೇ || ಘೋನ | ಘೋಲೆನ | ಚಿಹಿಲೆನ | ಧುಮ್ಮನೆ | ಧೋಕನೆ | ಧೋಲೆನ | ಭೋಂಕನೆ || ಆದಿಗ್ರಹಣಾದನ್ಯತ್ರಾಪಿ || ಘಾಳಿಯಂ | ಜಾಳಂ | ಧಾಳಂ | ಭಾಳಂ | ಧೋಕರಂ | ಕಾಳಂ | ಥಾಳೇಕೇ || ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗಗಳ ಎಡನೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಣಗಳಾದ ಖ ಘ ಛ ಝ ಥ ಧ ಧ ಧ ಧ ಎಂಬೀವರ್ಣಗಳು ಇಲ್ಲ. ಆದರೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೇಣ ಎಂಬ ಪದವಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಖ್ಯೆ ಅನುಕರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೃಡುವವು. ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಯದದ್ವಂದಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವವು.

* Of these three letters two are now obsolete: *la* (ಲಾ) disappears from written compositions after about the 13th century, and *ra* (ರಾ), represented in Nāgari inscriptions by **Ṛ** after about the 18th century. The remaining letter *ḍa*, (ḍ, represented by the Vedic Ḍ) a cerebral, continues as an essential and characteristic letter of the Kannada language. This is indicated by one of the examples under a rule in the *Karṇātaka Śaśānūs'āsana* which runs as follows:—*Kannadīgār la-kāraman oḍambattār*, the Kannadigas (or Casarese people) adopted the letter *ḷa*.

Sūtra 12.—*S'a-shau cha.*

Vṛitti.—*S'a-sha-kārau drāv any asmin Karnāṭaka-vishaye na stah |*

Prayoga.—*S'as'i, sasi ; s'is'u, sisu ; vesham, vésam ; sesham, sésam |*

[Nor s'a and sha.]

Sūtra 13.—*Rikārādayas chatvāras svarās' cha.*

Vṛitti.—*Ri ri ri ri ity ete chatvāras svara-samjñikās' cha asmin Karnāṭaka-bhāṣhāntare na santi |*

Prayoga.—*Rishi, risi ; riṇam, riṇam ; vṛishabha, basava ; evam ādi |*

[Nor the four vowels from ri (ri, ri, ri, ri)]

Sūtra 14.—*Anusvāro binduh.*

Vṛitti.—*Kara-taḷa-nikshipta nistulodātta *muktāphalānukāri bindur anusvāra-samjñā bhavati | kevalasyāsya bindoh prayogābhāvād akāras sannidhīyate | am ity ādi |*

[Anusvāra is an open dot (resembling a faultless pearl).]

ಸೂತ್ರ || ಕಷಾಚ || ೧೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಷಕಾರಾ ದ್ವಾವಪ್ಯಸ್ತ್ರೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿಷಯೇ ನ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಶಿ, ಸಸಿ | ಕಿರು, ಸಿಸು | ವೇಷಂ, ವೇಸಂ | ಕೇಷಂ, ಸೇಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ ಕಾರಂಗಳು ಮಿಲ್ಲ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ ಕಿ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ಸಸಿ ಯೆಂದಾಗುವದು, ಆದರೆ ಕಿ ಯೆಂದು ತತ್ಸಮ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಅಗುವಲ್ಲಿ ಕಷಕಾರಂ ಗಳುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದು.

ಸೂತ್ರ || ಋಕಾರಾದಯಶ್ಚ ತ್ವಾರಸ್ವರಾಶ್ಚ || ೧೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಋ ಋಂ ಣ ಣ ಇತ್ಯೇತೇ ಚತ್ವಾರಸ್ವರ ಸಂಜ್ಞೆ ಕಾಶ್ಚ ಅಸ್ತ್ರೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾನ್ತ ರೇ ನ ಸಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಋಷಿ, ರಿಸಿ | ಋಣಂ, ರೀಣಂ | ವೃಷಭ, ಬಸವ | ಏವಮಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಋ ಋಂ ಣ ಣ ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳು ಈ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಅನುಸ್ವಾರೋ ಬಿಂದುಃ || ೧೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರತಲನಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಸ್ತುಲೋದಾತ್ತ *ಮುಕ್ತಾಫಲಾನುಕಾರಿ ಬಿಂದುರನುಸ್ವಾರಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ || ಕೇವಲಸ್ಯಾಸ್ಯ ಬಿಂದುಃ ಪ್ರಯೋಗಾಭಾವಾದಕಾರಸ್ಸನ್ನಿಧೀಯತೇ | ಅಂ ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬಿಂದುವೆಂತಲೂ ಅನುಸ್ವಾರವೆಂತಲೂ ಸೊನ್ನೆಗೆ ಹೆಸರು. ಬಿಂದಾ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅಂಕಂ ಎಂದು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ||

* In B the vṛitti begins here.

* ದ್ವಿ || ಮುಕ್ತಾ ಎಂಬದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 15.—*Sa upary-adhas tách-cha visargah.*

Vṛitti.—*Sa eva bindur upary-adhas'-cha vyavasthito visarga-samjño bhavati |*
ah kah ity ádi |

[Two such dots one above the other are visarga.]

Sūtra 16.—*Vibhaktiyantam padam.*

Vṛitti.—*Námākhyāta vibhaktiyantam yachchakṣatā rūpam tat pada samjñam*
bhavati |

Prayoga.—*Kaiyvolam divadante sasiyind esedattu | ity ádi |*

[An inflected word is pada.]

Sūtra 17.—*Paraspara sannikarshas samhitā.*

Vṛitti.—*Vis'ishānām varṇānām anyonya-sannikarshas samsleshas samhitā*
sandhir ity uchyate |

[The union of letters is sandhi.]

Iti Kārṇāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau Bhāṣhā-bhūṣhaṇe Samjñā-vidhānam*
nāma prathamah parichchhedah |

ಸೂತ್ರ || ಸ ಉಪರೈಧಸಾಚ್ಚ ವಿಸರ್ಗಃ || ೧೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ ಏವ ಬಿಂದುರುಪರೈಧಕ್ಕ ವೈವಸ್ಥಿತೋ ವಿಸರ್ಗ ಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ || ಅಃ ಕಃ ಇತ್ಯಾದಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದೇ ಸೊನ್ನೆಯನ್ನು ಮೇಲೆಯೂ ಕೆಳಗೂ ಇಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಗವೆಂಬ ಸಂ
ಜ್ಞೆಯು || ಅಃ ಎಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ||

ಸೂತ್ರ || ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಪದಂ || ೧೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಾಮಾಖ್ಯಾತ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಯಚ್ಚಕ್ಷರರೂಪಂ ತತ್ಪದ ಸಂಜ್ಞಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೈಯ್ಯಲಂ ದಿವದಂತೆ ಸಸಿಯಿಂದೆಸದತ್ತು | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಾಮವಿಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಆಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಕಡೆಯಾಗುಳ್ಳ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪದ
ವೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆ ||

ಸೂತ್ರ || ಪರಸ್ಪರ ಸನ್ನಿಕರ್ಷಸಂಹಿತಾ || ೧೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಶ್ವಾನಾಂ ವರ್ಣಾನಾಮನೋನ್ಯ ಸನ್ನಿಕರ್ಷಸಂಹಿತಾ ಸನ್ನಿರಿತ್ಯುಚ್ಯತೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರವೆಂದರೆ ಬಂದರೊಳಗೊಂದನ್ನು ಕೂಡಿಸುವದು ಸಂಧಿಯ
ನ್ನಿಸುವದು ||

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಿ* ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಧಾನಂ

ನಾಮ ಪ್ರಥಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* In P, the words *vyākaraṇa-vṛittau* are omitted in the concluding sentence of every chapter

* ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಿ ಎಂಬದು ಇಲ್ಲ

(II. Union of Letters.)

Sandhi Vidhānam.

Sūtra 18.—*Sandhau.*

Vṛitti.—*Sandhāv-ity-ayam-adhikārah ita uttaram yad virakshyate tat pu-nas sandhau bhavāṭī avagantavyam* |

[“ In sandhi ” to be understood with each of the following rules.]

Sūtra 19.—*Svare svarasya lopah.*

Vṛitti.—*Svare parato'vasthite pūrva-svarasya lopo bhavati* |

Prayoga.—*Enna-arasam, ennarasam ; enna-āḍdam, ennāḍdam ; munnu-iravam, munniravam ; kūrta-iravam, kūrtiravam.*

[A final vowel in uniting with a following initial vowel is omitted.]

Sūtra 20.—*Prakṛiter ud-etoḥ.*

Vṛitti.—*Siddhe vidhir ārabhyamāno niyamārtho' yam yogah | prakṛites sambandhinas svarasya lopo yadi syāt ulāra-ekārayor eva nānyasya | svarādhikārāder hrasva-lopo-niyamyate na punah prakṛiteḥ* |

Prayoga.—*Mātu-ellam, mā'ellam ; lēsu-ellam, lēsellam ; nālige-ulvane bālgum, nālīgulvane bālgum* |

[Also final u and e of radical forms.]

೨. ಸನ್ನಿ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಸನ್ನಿ || ೧೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸನ್ನಿವಿತ್ತಯಮಧಿಕಾರಃ ಇತ ಉತ್ತರಂ ಯದ್ವಿರಕ್ಶ್ಯತೇ ತತ್ಪನಸನ್ನಿ ಭವತಿ ತೈವಗನ್ತವ್ಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇದು ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರ, ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಿಧಾನಗಳು ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ||

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ || ೧೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವರೇ ಪರತೋವಸ್ಥಿತೇ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎನ್ನ-ಅರಸಂ, ಎನ್ನರಸಂ | ಎನ್ನ-ಆಡಂ, ಎನ್ನಾಡಂ | ಮುನ್ನು-ಇರವಂ, ಮುನ್ನಿರವಂ | ಕೂರ್ತ-ಇರವಂ, ಕೂರ್ತಿರವಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ಪೂರ್ವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಕೃತೇರುದೇತೋಃ || ೨೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಿದ್ಧೇ ವಿಧಿರಾಭ್ಯಮಾಣೋ ನಿಯಮಾರ್ಥೋಯಂ ಯೋಗಃ | ಪ್ರಕೃತೇಸ್ಸಮ್ಪನ್ನಿನ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ ಉಕಾರವಿಕಾರಯೋರೇವ ನಾಸ್ಯಸ್ಯ | ಸ್ವರಾಧಿಕಾರಾದೇ ಹ್ರಸ್ವ ಲೋಪೋ ನಿಯಮ್ಯತೇ ನ ಪುನಃ ಪ್ರಕೃತೇಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾತು-ಎಲ್ಲಂ, ಮಾತೆಲ್ಲಂ | ಲೇಸು-ಎಲ್ಲಂ, ಲೇಸೆಲ್ಲಂ | ನಾಲಿಗೆ-ಉಲ್ವನೆ ಬಾಲ್ಗಂ, ನಾಲಿಗುಲ್ವನೆ ಬಾಲ್ಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿಯಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕುಬ್ಜ ಉಕಾರ ವಿಕಾರಗಳ್ಳ ಮುಂದೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೇ ಮೊದಲ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವದು.

Sūtra 21.—*Na nāma-bhāga-pradhvamse.*

Vṛitti.—*Yasmin nāma-bhāga-pradhvamso bhavati tasmin ukāraikārayor loṇo na bhavati |*

Prayoga.—*Paṭu-ivam, paṭuyivam ; gālu-ival, gālu-yival ; āse-oḍḍu, ase-yoḍḍu ; kuḍure-akku, kuḍureyakku ; paḍe-idu, paḍeyidu |*

[But not if it destroys the sense.]

Sūtra 22.—*Ā-i-varṇaikāraikārebhyaḥ yah.*

Vṛitti.—*Ākārād ikārād ekārād aikārāch-cha yakāro vyavadhāyako bhavati | varṇa-grahane savarṇa-grahanam | kāra-grahane kevala-grahanam | takāro dīrgha nirdes'ārthah |*

Prayoga.—*Ā-eḍe, āyeḍe ; s'ri-eḍe, s'riyeḍe ; kavi-ar, kaviyar ; naḍe-endu, naḍeyendu ; rai-oḍavittu, raiyoḍavittu |*

[An initial vowel following upon final ā, ī, ē, ai (or their short forms), y comes between.]

Sūtra 23.—*Ākārāntāch-chāvaḍhāraṇārtha e.*

Vṛitti.—*Ākārāntāchchhabda-rūpād avadhāraṇārtha ekāre pare yakāro vyavadhāyako bhavati |*

Prayoga.—*Ātana-ē, ātanayē ; avala-ē, avalayē |*

[When a word ending in a takes ē emphatic, y comes between.]

ಸೂತ್ರ || ನ ನಾಮಭಾಗ ಪ್ರಧ್ವಂಸೇ || ೨೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯಸ್ಮಿನ್ ನಾಮಭಾಗಪ್ರಧ್ವಂಸೋಭವತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಉಕಾರೈಕಾರಯೋರೊಲೋಪೋ ನ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪಟು-ಇವಂ, ಪಟುಯಿವಂ | ಗಾಳು-ಇವಳ, ಗಾಳುಯಿವಳ | ಆಸೆ-ಒಡ್ಡು, ಆಸೆಯೊಡ್ಡು | ಕುದುರೆ-ಅಕ್ಕು, ಕುದುರೆಯಕ್ಕು | ಪಾಡೆ-ಇದು, ಪಾಡೆಯಿದು ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಎಲ್ಲಿ ನಾಮಭಾಗ ಪ್ರಧ್ವಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಕಾರ ಎಕಾರಗೆ
ಇಗೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಆ ಈ ವರ್ಣೈಕಾರೈಕಾರೇಭ್ಯೋ ಯಃ || ೨೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಕಾರಾದೀಕಾರಾದೇಕಾರಾದೈಕಾರಾಚ್ಚ ಯಕಾರೋ ವ್ಯವಧಾಯಕೋ ಭವತಿ | ವರ್ಣ-
ಗ್ರಹಣೇ ಸವರ್ಣಗ್ರಹಣಂ | ಕಾರಗ್ರಹಣೇ ಕೇವಲ ಗ್ರಹಣಂ | ತಕಾರೋ ದೀರ್ಘನಿರ್ದೇಶಾರ್ಥಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಆ-ಎಡೆ, ಆಯೆಡೆ | ಸ್ರೀ-ಎಡೆ, ಸ್ರೀಯೆಡೆ | ಕವಿ-ಅರೆ, ಕವಿಯರೆ | ನಡೆ-ಎಂದು,
ನಡೆಯೆಂದು | ರೈ-ಒದವಿತ್ತು, ರೈಯೊದವಿತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕಾರ ಈಕಾರ ಏ ಐ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದರೇ ಯಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಯೆಂದದ್ದರಿಂದ
ಸವರ್ಣವಾದ ಆಕಾರ ಈ ಯೆಂದದ್ದರಿಂದ ಸವರ್ಣವಾದ ಇಕಾರವೂ ಗ್ರಹಿಸಿಯಿದೆ ಯೆಂದೂ
ಯುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಆಕಾರಾನ್ತಾಚ್ಚಬ್ದರೂಪಾದವಧಾರಣಾರ್ಥ ಏ || ೨೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಕಾರಾನ್ತಾಚ್ಚಬ್ದರೂಪಾದವಧಾರಣಾರ್ಥ ಏಕಾರೇ ಪರೇ ಯಕಾರೋ ವ್ಯವಧಾಯಕೋ
ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆತನ-ಏ, ಆತನಯೇ | ಅವಳ-ಏ, ಅವಳಯೇ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕಾರಾನ್ತದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕವಾದ ಏ ಯೆಂಬದು ಪರವಾದರೆ ಇದಕ್ಕೆ
ಯಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

Sūtra 24.—*Vo vṛi-varṇebhyah.*

Vṛtti.—*Okārāntād aukārāntād ukārāntād ṛikārāntāch-cha vakāro vyavahāyako bhavati ।*

Prayoga—*Kuḍu-udu, kuḍuvudu ; manu-ina, manuvina ; pū-ina, pūvina ; hōtri-ê, hōtriyê ; gô-ina, gôvina ; glau-am, glauram !*

[An initial vowel following upon final *ó*, *au*, *u* or *ri*, *v* comes between.]

Sūtra 25.—*Ed-odanta-nipātās svare prakṛityā.*

Vṛitti—*Ekārāntā okārāntās' cha ye nipātās te svare prakṛityā bhavanti* ।

Prayoga—*Elē idārvudu, arē yadeyôl, ayyô akaṭa, ohô irali iddante irkkum!*

[Interjections ending in *é* or *ó* do not form *sandhi* with a vowel following.]

Sûtra. 26.—*Vis'ankâradhâraṇayoh.*

Ṛitti.—*Vis'ankāyām avadhāraṇe cha vartamānās' s'abdāḥ svare pare prakṛityā bhavanti ।*

Prayoga.—*Āneyô adriyô; ahiyô-rajjuô; akkumê? āgaḍu; poravanê ālvam; kûrpanê āptam* !

[When doubt or emphasis are expressed there is no *sandhi*.]

ಸೂತ್ರ || ವೋ ವ್ಯವರ್ಣಾಭ್ಯಃ || ೨೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಓಕಾರಾನ್ತಾ ದೊಕಾರಾನ್ತಾ ದುಕಾರಾನ್ತಾ ದ್ಯುಕಾರಾನ್ತಾ ಚ್ಚ ವಕಾರೋ ವ್ಯವಧಾಯಕೋ ಭಸತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಡು.ಉಡು, ಕುಡುವುಡು | ಮನು-ಇನ, ಮನುವಿನ | ಪೂ-ಇನ, ಪೂವಿನ |
ಹೋತ್ಯ-ಏ, ಹೋತ್ಯವೇ || ಗೋ-ಇನ, ಗೋವಿನ | ಗೌ-ಅಂ, ಗೌವಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಓ ಟೆ ಉ ಋ ಕಾರಾನ್ತಗಳು ಪರವಾದಾಗೆ ವಕಾರ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏದೋದಂತ ನಿಪಾತಾಸ್ವರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ || ೨೫ ||

వృత్తి॥ ఏకారాన్నా ఓకారాన్నాక్ష్ట యే నిపఃతాస్తే స్వరే ప్రకృత్యా భవన్తి॥

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೇ ಇದಾವುದು ! ಅಲೇ ಎಡೆಯೋಳ್ | ಅಯ್ಯೋ ಅಕಟ | ಓಹೋ ಇರಲಿ
ಇದ್ದಂತೆ ಇಕ್ಕುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ: ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಏಕರಾಶ್ತ್ರಿ ಬಹುರಾಶ್ತ್ರಿಗಳಾದ ನಿಸ್ಸಹ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ವರಸರವಾದರೆ ಸಂಧಿಯಾಗವು.

ಸೂತ್ರ || ವಿಶ್ವಾ ವಧಾರಣಯೋಃ || ೨೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಶಜ್ಞಯಾಮವಧಾರಣೇ ಚ ವರ್ತಮಾನಾಕೃತ್ಯಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗಃ || ಆನೆಯೋ ಅಬ್ರಿಯೋ | ಅಹಿಯೋ ರಜ್ಜುಟ | ಅಕ್ಕುಮೇ ಆಗದು | ಪೊರವನ್ನೇ
ಆಳ್ವಂ | ಕೂರ್ವನೇ ಆಪ್ತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಿಜವು ಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಧಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಸಂಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

Sūtra 27.—*Plutās' cha.*

Vṛitti.—*Tri-mātrā ye varṇās te cha svare pare prakṛityaiva tiṣṭhanti |*

Prayoga.—*Elē aṇṇā3, itta bā3; kukkū kū3 yendu kōḷi kūgitt āga |*

[Also a final *pluta* (prolonged vowel) forms no *sandhi* with a following initial vowel.]

Sūtra 28.—*Varga-prathamānām tritīyās* samāsottara-padādaḥ.*

Vṛitti.—*Varga-prathamākṣharāṇām samāsottara-padādaḥ varṇamānānām teshām tritīyā varṇā bhavanti |*

Prayoga.—*Haḷe-Kannāḍam, HaḷeGannāḍam; āḷi-kabbam, āḷigabbam; ken-taḷir, kendaḷir; bān-tore, bāndore |*

[When the second member of a compound word begins with the first letter of a *varga* (a surd), it is exchanged for the third of the same *varga* (a sonant).]

Sūtra 29.—*Nādishṭa-rephāt.*

Vṛitti.—*Ādes'a-vihītāt pariṇāmīno rephāt tasmāt parabhrūtanām tritīyā na bhavanti |*

Prayoga.—*Mār-koraḷ, mārkorāḷ; mār-tale, mārtaḷe; mār-paḍe, mārpaḍe |*

[But not when the first member ends in *r*.]

ಸೂತ್ರ || ಪು ತಾತ್ಪರ್ಯ || ೨೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ರಿಮಾತ್ರಾ ಯೇ ವರ್ಣಾಸ್ತೇ ಚ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತಿಷ್ಠಂತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೇ ಅಣ್ಣಾ೩ ಇತ್ತಾ ಬಾ೩ | ಕುಕ್ಕು ಕು೩ ಯೆಂದು ಕೋಲಿ ಕುಗಿತ್ತ ಆಗಾ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪು ತಗಲಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರ ಸಂಧಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾನಾಂ ತೃತೀಯಾ* ಸಮಾಸೋತ್ತರಪದಾದೌ || ೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಾಣಾಂ ಸಮಾಸೋತ್ತರ ಪದಾದೌ ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ತೇಷಾಂ ತೃತೀಯಾ ವರ್ಣಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹಳೇ-ಕನ್ನಡಂ, ಹಳಗನ್ನಡಂ | ಆಳಿ-ಕಬ್ಬಂ, ಆಳಿಗಬ್ಬಂ | ಕೇ-ತಳೆರ, ಕೆಂದಳೆರ | ಬಾ-ತೋರೆ, ಬಾಂದೋರೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸದ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅದರದರ ವರ್ಗ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಾಗುವವು ||

ಸೂತ್ರ || ನಾದಿಪ್ರರೇಫಾತ್ || ೨೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆದೇಶವಿಹಿತಾತ್ಪರಿಣಾಮಿನೋ ರೇಫಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ಪರಭೂತಾನಾಂ ತೃತೀಯಾ ನ ಭವಂತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾರ್-ಕೋರಲ್, ಮಾರ್ಕೋರಲ್ | ಮಾರ್-ತಲೆ, ಮಾರ್ತಲೆ | ಮಾರ್-ಪಡೆ, ಮಾರ್ಪಡೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶದಿಂದ ಒಂದ ರೇಫಿಗೆ ಪರವಾದರ ಅದರದರ ವರ್ಗತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

* In B the sūtra ends here.

* ದ್ವಿ || ಸಮಾಸೋತ್ತರ ಪದಾದೌ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ.

Sūtra 30.—*Cha-ṭa-vargayo' cha.*

Vṛitti.—*Cha-ṭa-vargayoḥ prathamākṣharayo' cha sva-tritīyau na bhavataḥ |*

Prayoga.—*Kaḍuchannam, kaḍuchāgi, ūrachalli, mātaṭepparam, posatoppige, posatāṅkam, māṇṭekke, kaṭaṭippaṇam |*

[Nor when the first letter of the second member is of the *cha* or *ṭa* *varga*.]

Sūtra 31.—*Svara-ya-ra-lebhyo bahulam vah pavargasya.*

Vṛitti.—*Svarāt yakārāt rephāt lakārāt parasya pavargasya bahulam vakārūdes'o bhavati |*

Prayoga.—*Posa-pesar, posavesar; eḷe-bidir, eḷevidir; mai-besam, maivesam; kal-bāḷe, kalvāḷe; pul-mane, pulvane; nīr-pāvu, nīrvāvu |*

Bahula-grahāṇāt kvachin-na bhavati | Prayoga | naḍubēnu, uḍumōlam, kemmugil, pālmosar, balmugaḷ, kārmugaḷ |

[An initial letter of the *pa* *varga* becomes *v* in uniting with a final vowel, *y*, *r*, or *l*.
But not always.]

ಸೂತ್ರ || ಚಟವರ್ಗಯೋಕ್ತಃ || ೩೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಚಟವರ್ಗಯೋಃ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಯೋಕ್ತಃ ಸ್ವತೃತೀಯಾ ನ ಭವತಃ |

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡುಚನ್ನಂ | ಕಡುಚಾಗಿ | ಉರಚಲ್ಲಿ | ಮಾತಟೆಪ್ಪರಂ | ಪೊಸಟೊಪ್ಪಿಗೆ | ಪೊಸಟಾಂಕಂ | ಮಾಣೆಟೆಕ್ಕೆ | ಕಾಟಪ್ಪಣಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಚಟ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೂ ಸಮಾಸ ಪರಪದದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಾಗುವು ||

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಯರಲೇಭ್ಯೋ ಬಹುಳಂ ವಃ ಪವರ್ಗಸ್ಯ || ೩೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವರಾತ್ ಯಕಾರಾತ್ ರೇಫಾತ್ ಲಕಾರಾತ್ ಪರಸ್ಯ ಪವರ್ಗಸ್ಯ ಬಹುಳಂ ವಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಸ-ವೆಸರ್, ಪೊಸವೆಸರ್ | ಎಳೆ-ಬಿದಿರ್, ಎಳೆವಿದಿರ್ | ಮೈ-ಬೆಸಂ, ಮೈವೆಸಂ | ಕಲ್-ಬಾಳೆ, ಕಲ್ಬಾಳೆ | ಪುಲ್-ಮನೆ, ಪುಲ್ವನೆ | ನೀರ್-ಪಾವು, ನೀರ್ವಾವು ||

ಬಹುಳ ಗ್ರಾಹಣಾತ್ಯಚಿನ್ ನ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ನಾಡುಬೇನು | ಉಡುಮೋಲಂ | ಕೆಮ್ಮುಗಿಲ್ | ಪಾಲ್ಮೋಸರ್ | ಬಾಲ್ಮುಗಲ್ | ಕಾರ್ಮುಗಿಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವರ ಯಕಾರ ರೇಫ ಲಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರಪದ ಪವರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ವಕಾರವಾಗುವದು. ಬಹುಳ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಾಗುವದು.

Sūtra 32.—*Vyañjanād ala-yāt sasya chah.*

Vṛitti.—*La-ya-kāra-varjita-vyañjanāt paratus sakārasya chakārādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Nuṇ-saram, nuncharam ; in-saram, iñcharam ; ōr-saradi, ōrchavadi |*

Bahulam ity anuvartate tatah kvachin na bhavati | Prayoga | kaṇ-sōlam, kansōlam ; kiḷ-sari, kiḷsari |

[An initial *s* becomes *ch* in uniting, with any final consonant but *y* or *l*. But not always]

Sūtra 33.—*Kvachij-jatvam.*

Vṛitti.—*Tādṛis'asya sakārasya kvachij-jatvam jakāro bhavatīty arthah |*

Prayoga.—*Mun-sūr, muñjūr ; mun-sulige, muñjulige ; pon-sarige, poñjarige ; mun-seragu, muñjeragu ; kaṇ-sodar, kañjoḍar |*

Ala-yād iti kim | mēlsari, pōlsari, maisōṅku, kaisōre, bāyisavi |

[In some cases it becomes *j*.]

ಸೂತ್ರ || ವ್ಯಂಜನಾದಲಯಾತ್ಸಸ್ಯ ಚಃ || ೩೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಯಕಾರ ವರ್ಜಿತ ವ್ಯಂಜನಾತ್ ಪರತಸ್ಸಕಾರಸ್ಯ ಚಕಾರಾದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನುಣ್-ಸರಂ, ನುಣ್ಜರಂ | ಇನ್-ಸರಂ, ಇಂಚರಂ | ಓರ್-ಸವಡಿ, ಓರ್ಚವಡಿ |
ಬಹುಳಮಿತ್ಯನುವರ್ತತೇ ತತಃ ಕ್ವಚಿನ್ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಕಾಣ್-ಸೋಲಂ, ಕಾಣ್ಸೋಲಂ |
ಕೀಳ್-ಸರಿ, ಕೀಲ್ಸರಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಕಾರ ಯಕಾರಗಳಲ್ಲದೆ ನಿಂತ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರವಾಗುವದು. ಬಹುಳವೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆಯಾಗದು.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ವಚಿಜ್ಜತ್ವಂ || ೩೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾದೃಶಸ್ಯ ಸಕಾರಸ್ಯ ಕ್ವಚಿಜ್ಜತ್ವಂ ಜಕಾರೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮುಣ್-ಸೂರ್, ಮುಂಜಾರ | ಮುಣ್-ಸುಲಿಗೆ, ಮುಂಜಲಿಗೆ | ಪುಣ್-ಸರಗಿ, ಪುಂಜರಿ |
ಮುಣ್-ಸರಗು, ಮುಂಜರಗು | ಕಾಣ್-ಸೋಡರ್, ಕಾಣ್ಸೋಡರ್ |
ಅಲಯಾದಿತಿ ಕಿಂ || ಮೇಲ್ಸರಿ | ಪೋಲ್ಸರಿ | ಮೈಸೋಂಕು | ಕೈಸೋರ್ | ಬಾಯಿಸವಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಪರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರವಾಗುವದು ||

D

Sūtra 34.—*Saṅkhyāyām chhatvam.*

Vṛtti.—*Saṅkhyā-vishaye vartamānasya la-ya-rahita-vyañjanād ultarasya sakārasya chhākārādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Mūvattir-sāsiram, mūvattirchhāsiram ; ippattār-sāsiram, ippattārchhāsiram ; padinēṇ-sāsiram, padinēṇchhāsiram ; eṇ-sāsiram, eṇchhāsiram |*

Ala-yād iti kim | nālsāsiram, aisāsiram |

[In numerals it becomes chh.]

Sūtra 35.—*Na-ṇa-la-ya-lā dvih svare hrasva-pūrvāh.*

Vṛtti.—*Hrasvākshara-pūrvakāh na-ṇa-la-ya-lā-kārāh svare pare dvirbhāvam āpadhyante |*

Prayoga.—*Pon-u||avane kulīnam, ponnul||avane kulīnam ; pon-alli, ponnalli ; chitrada pen-ante vōl, chitrada pennante vōl ; maṇ-ellam, maṇṇellam ; kall-ellam, kallellam ; pal-ellam, pallellam ; nel-ellam, nellellam ; maiy-o||age maiyyo||age ; kaiy-alli, kaiyyalli ; mu||-u||la, mul||u||la |*

Hrasva pūrva iti kim | tān-endum, tānendum ; jāṇ-indam, jāṇindam ; mēl-ārgam, mēlārgam ; bāy-āram, bāyāram ; kēl-itam, kēlitam |

[An initial vowel in uniting with final *n*, *ṇ*, *l*, *y* or *ḷ* preceded by a short vowel, doubles them. But not when they are preceded by a long vowel.]

ಸೂತ್ರ || ಸದ್ವೈಯಾಂ ಭತ್ವಂ || ೩೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸದ್ವೈಯ ವಿಷಯೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಲ ಯ ರಹಿತ ವೃತ್ತಿ ನಾದುತ್ತರಸ್ಯ ಕಾರಸ್ಯ ಛಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂವತ್ತಿರ-ಸಾಸಿರಂ, ಮೂವತ್ತಿರ್ಚಾಸಿರಂ | ಇಪ್ಪತ್ತಾರ-ಸಾಸಿರಂ, ಇಪ್ಪತ್ತಾರ್ಚಾಸಿರಂ | ಪದಿನೇಣ-ಸಾಸಿರಂ, ಪದಿನೇಣ್ಚಾಸಿರಂ | ಎಣ-ಸಾಸಿರಂ, ಎಣ್ಚಾಸಿರಂ ||

ಅಲಯಾದಿತಿ ಕಿಂ || ನಾಲ್ಸಾಸಿರಂ | ಅಸಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಕಾರ ಯಕಾರ ವೃತ್ತಿರೀಕೃತವಾದ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಪರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಲೆಖ್ಯದೇಶ ಕೆಯನ್ನು ನುಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಛಕಾರವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ನಾಲಯಳಾ ದ್ವಿಃ ಸ್ವರೇ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾಃ || ೩೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾಕಾಃ ನಾಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಮಾಪದ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋ-ಉಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ, ಪೊನ್ನುಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ | ಪೋ-ಅಲ್ಲಿ, ಪೊನ್ನುಲ್ಲಿ | ಚಿತ್ರದ ಪೆಂ-ಅಂತವೋಲ್, ಚಿತ್ರದ ಪೆಣ್ಣಂತವೋಲ್ | ಮಣ-ಎಲ್ಲಂ, ಮಣ್ಣೆಲ್ಲಂ | ಕಲ್-ಎಲ್ಲಂ, ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ | ಪಲ್-ಎಲ್ಲಂ, ಪಲ್ಲೆಲ್ಲಂ | ನೆಲ್-ಎಲ್ಲಂ, ನೆಲ್ಲೆಲ್ಲಂ | ಮೈಯ-ಬಳಗೆ, ಮೈಯ್ಯಳಗೆ | ಕಯ್-ಅಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ | ಮುಳ್-ಉಳ್ಳ, ಮುಳ್ಳುಳ್ಳ ||

ಹ್ರಸ್ವ ಪೂರ್ವ ಇತಿ ಕಿಂ || ತಾ-ಎಂದು, ತಾನೆಂದು | ಜಾಣ-ಇಂದಂ, ಜಾಣೆಂದಂ | ಮೇಲ್-ಅರ್ಗಂ, ಮೇಲರ್ಗಂ | ಬಾಯ್-ಆರಂ, ಬಾಯಾರಂ | ಕೇಳ್-ಈತಂ, ಕೇಳಿತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಗಳು ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳ ನಾಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೇ ಇವು ದ್ವಿತ್ವಗಳಾಗುವವು. ದೀರ್ಘಪೂರ್ವಗಳು ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳ ನಾಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ದ್ವಿತ್ವಗಳಾಗವು.

Sūtra 36.—Nānēkāśhara-pade.

Vṛitti.—*Hrasca-pārvepi dri-tryādi-scara-sampanne pade vyavasthītā na-ṇa-la-ya-la-kārāḥ svare pare dvirbhāvam nāpadyante* |

Prayoga.—*Pavan-unṭu, pavanuṇṭu ; konar-ellam, konarellam ; s'cran-ellam, s'cranellam* |

[And not in dissyllables or polysyllables.]

Sūtra 37.—Avyayeshu.

Vṛitti.—*Avyaya-s'abdeshu vartamānāḥ na-ṇa-la-ya-la-kārāḥ svare pare dvirbhāvam nāpadyante* |

Prayoga.—*Smaraṇa vōl-ītam, smarana vōlitam* |

[Nor in indeclinables.]

Iti Karṇāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau Bhāṣā-bhūṣaṇe Sandhi-vidhānam
nāma dvitīyah paricchhedah* |

ಸೂತ್ರ || ನಾನೇಕಾಕ್ಷರಪದೇ || ೩೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹ್ರಸ್ವ ಪೂರ್ವೇಽಪಿ ದ್ವಿತ್ಯಾದಿ ಸ್ವರಸಮ್ಪನ್ನೇ ಪದೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ನಾಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಂ ನಾಪದ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪವನಂ-ಉಂಟು, ಪವನುಂಟು | ಕೊನರೆ-ಎಲ್ಲಂ, ಕೊನರೆಲ್ಲಂ | ಕರಣಂ-ಎಲ್ಲಂ, ಕರಣೆಲ್ಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಗಳು ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳವಾದಾಗ್ಯೂ ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಪದದಲ್ಲಿನ ನಾಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವವಾಗದು.

ಸೂತ್ರ || ಅವ್ಯಯೇಷು || ೩೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅವ್ಯಯ ಶಬ್ದೇಷು ವರ್ತಮಾನಾಃ ನಾಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಂ ನಾಪದ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸ್ಮರನ ವೋಲ್-ಈತಂ, ಸ್ಮರನ ವೋಲೀತಂ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವ್ಯಯ ಕಬ್ಬಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಾಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ದ್ವಿತ್ವವಾಗದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಿ* ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ಸನ್ನಿ ವಿಧಾನಂ
ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* See note p. 7.

* ೩ನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(III. Declension.)

Vibhakti Vidhānam.

Sūtra 38.—*Arthavaś akriyāvācchi kṛidantam cha liṅgam.*

Vṛitti.—*Kriyāvācchīno'nyad arthavach-chhabda-rūpam kṛitpratyaṅāntuni cha liṅga-samjñam bhavati |*

[The primary suffix of a word having meaning but not used as a verb, denotes gender.]

Sūtra 39.—*Tato vibhaktayah.*

Vṛitti.—*Tasmāl-liṅga-samjñāt parā vibhaktayo hy utpadyante | tāstu |*

[The case termination follows after that of gender.]

Sūtra 40.—*M-am-im-ke-ar-ad-ōl.*

Vṛitti.—*M, am, im, ke, ar, ad, ol iti krameṇa sapṭa vibhaktayo jñātavyāḥ.*

Prayoga.—*Nelam, nelanam, nelanim, nelakke, nelalattanim, nelada, neladōl |*

[*M, am, im, ke, ar, ad, ol*, taken in order, are the seven cases (or case terminations).]

೨. ವಿಭಕ್ತಿ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅರ್ಥವದಕ್ರಿಯಾವಾಚಿ ಕೃದಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಂ || ೩೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನೋನ್ಯದರ್ಥವತ್ಕೃಬ್ದರೂಪಂ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಂ ಭವತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅರ್ಥವೃದ್ಧದಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕವಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸುವ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಕಬ್ದವನ್ನು ಲಿಂಗವೆನ್ನುವರು.

ಸೂತ್ರ || ತತೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ || ೩೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಸ್ಮಾಲ್ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಾಪ್ತವಿಭಕ್ತಯೋ ಹ್ಯುತ್ಪದ್ಯಂತೇ || ತಾಸ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಲಿಂಗದ ದೇಯಿಂದ ಪರವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಮಮಿಮ್ಹಯರದೋಳ || ೪೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಮ | ಅಮ | ಇಮ | ಕೆ | ಅರ | ಅದ | ಒಳ | ಇತಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸಪ್ತ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೆಲಂ | ನೆಲನಂ | ನೆಲನಿಂ | ನೆಲಕ್ಕೆ | ನೆಲದತ್ತಣಿಂ | ನೆಲದ | ನೆಲದೋಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮ | ಅಮ | ಇಮ | ಕೆ | ಅರ | ಅದ | ಒಳ | ಮಿಬವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಥಮಾದಿ ಸಪ್ತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಂಬವು.

[But in pronouns and adjectives by *avv.*]

Sūtra 43.—*Strī-purusha-vāchishv ir-ar-dīr-vir kvachit.*

Vṛitti.—*Strī-purusha-vāchakeshu s'abdeshu vartamānānām vibhaktinām ādau kvachit ir ar dīr vir ity ete gaḷ āparādās san nirdiś'yante |*

Prayoga.—*Peṇḍir, ta'tir, sallar, taṁmandir, tūyindir, annandir, tandevir | atra gaḷ api kvachid bhavati | magal, aṅgaṅgal, appaṅgal | kvachid ubhayaṁ cha | māvaṅgal, māvūndir, attegal, attavir, ity ādi |*

[Words relating to men and women take *ir, ar, dīr* or *vir* in some cases, instead of *gaḷ*.
In some cases both.]

Sūtra 44.—*Svārthe'tah kaḷ.*

Vṛitti.—*Atah ebhyaḥ param svārthe kaḷ bhavati |*

Prayoga.—*Paṇḍitarkaḷ, sūtarkaḷ, vichāra pararkaḷ | kevalād api kvachid bhavati | makkal, nāḷkaḷ, kōḷkaḷ.*

[In others of this class *kaḷ* is used.]

Sūtra 45.—*Saṁkhyāyām vah.*

Vṛitti.—*Saṁkhyā-vāchaka-s'abdāt parāsām vibhaktinām ādau vakāro bhavati |*

Prayoga.—*Ōval, īval, mīvar |*

[When numerals, the case termination is preceded by *v*.]

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ವಾಚಿಷ್ವರವಿರ್ಕ್ವಚಿತ್ || ೪೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ವಾಚಕೇಷು ಲಬ್ಧೇಷು ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ವಿಭಕ್ತಿನಾಮಾದೌ ಕ್ವಚಿತ್ ಇರ ಅರ ದಿರ ವಿರ ಇತ್ಯೇತೇ ಗಣಪವಾದಾಸ್ಸನ್ನಿರ್ವಿಶ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೆಂಡಿರ | ತಾ'ತಿರ | ಸಲ್ಲರ | ತಂಮಂದಿರ | ತುಯಿಂದಿರ | ಅಣ್ಣಂದಿರ | ತಂದೆವಿರ | ಅತ್ರ ಗಳಪಿ ಕ್ವಚಿದ್ಭವತಿ || ಮಗಲ | ಅಯಂಗಲ | ಅಪ್ಪಂಗಲ | ಕ್ವಚಿದುಭಯಂ ಚ | ಮಾ ವಂಗಲ, ಮೂವಂದಿರ | ಅತ್ತೆಗಲ, ಅತ್ತೆವಿರ | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇರ, ಅರ, ದಿರ, ವಿರ ಎಂಬುವುಗಳ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಗಳ ಎಂಬದೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಎರಡೂ ಬರುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಾರ್ಥೇತಃ ಕಳ || ೪೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತಃ ಏಭ್ಯಃ ಪರಂ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಳ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಂಡಿತಕಳ | ಸುತಕಳ | ವಿಚಾರಪರಕಳ | ಕೇವಲಾದಪಿ ಕ್ವಚಿದ್ಭವತಿ | ಮಾ ಕ್ಕಳ | ನಾಳ್ಕಳ | ಕೊಳ್ಳಕಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ನಿಂತ ಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಳ ಯೆಂಬದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ವಃ || ೪೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದಾತ್ಪರಾಸಾಂ ವಿಭಕ್ತಿನಾಂ ಆದೌ ವಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒರ್ವಳ | ಈರ್ವಳ | ಮೂವರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರವಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಕಾರಾಗಮವು ಬರುತ್ತದೆ.

Sūtra 46.—*Ato'anusvārah prathamāika-vachanasya.*

Vṛitti.—*Akārāntāl-lingāt parasya* prathamā-vibhakter eka-vachanasya anusvāro bhavati |*

Prayoga.—*Maram, dharmmam, dānam, evam ādi |*

[The first (nominative) case singular of words ending in *a*, becomes *anusvāra*.]

Sūtra 47.—*Anyasmāl-lopah.*

Vṛitti.—*Anakārāntāl-lingād uttarasya prathamā-vibhakter eka-vachanasya lopas syāt |*

Prayoga.—*Hari, kari, nari, vidhu, vadhu, pitri, kere, tore |*

[In words not ending in *a*, it is omitted.]

Sūtra 48.—*Guṇokter avau upāntyāvadhch.*

Vṛitti.—*Guṇavachanasya s'abdasya avau pare upāntyāvadher avayavasya lopas syāt |*

Prayoga.—*Kariyavu, piriyavu, doddīyavu | baluḷam ity anuvartate | doddīdavu, oḷḷīdavu |*

[Adjectives, on taking *avu* (see 42), drop their last syllable. But in some cases not.]

ಸೂತ್ರ || ಅತೋ'ನುಸ್ವಾರಃ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ || ೪೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಲ್ಲಿಂಗಾತ್ ಪರಸ್ಯ * ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೀರೇಕವಚನಸ್ಯ ಅನುಸ್ವಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮರಂ | ಧರ್ಮಂ | ದಾನಂ | ಎವಮಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾನ್ತ ಕಬ್ಬ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಅನುಸ್ವಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯಸ್ಮಾಲ್ ಲೋಪಃ || ೪೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಕಾರಾನ್ತಾಲ್ಲಿಂಗಾದುತ್ತರಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೀರೇಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪ ಏವ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿ | ಕರಿ | ನರಿ | ವಿಧು | ವಧು | ಪಿತ್ರಿ | ಕೇರಿ | ತೋರಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾನ್ತ ವಲ್ಲದ ಕಬ್ಬಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಲೋಪವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು.

ಸೂತ್ರ || ಗುಣೋಕ್ತೇರವಾವುಪಾನ್ತ್ಯಾವಧೇಃ || ೪೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಗುಣವಚನಸ್ಯ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ಅವೌ ಪರೇ ಉಪಾನ್ತ್ಯಾವಧರವಯವಸ್ಯ ಲೋಪಸ್ಸ್ಯೋತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯವು | ಪಿರಿಯವು | ದೊಡ್ಡಿಯವು || ಬಹುಳಮಿತ್ಯನುವರ್ತತೇ | ದೊಡ್ಡದವು | ಒಳ್ಳಿದವು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಲವತ್ತೆರಡನೇ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಗುಣವಾಚಕಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಒರ ಲಾಗಿ ಕಡೆಯ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವದು.

* In B *uttarasya*.

* ದ್ವಿ | ಲಿಂಗಾದುತ್ತರಸ್ಯ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

Sūtra 49.—*Sarvanāmnas tad-āder api.*

Vṛitti.—*Sarvanāma-samjñāsya avau pare upāntyasyaivādher avu s'ab'ādes' cha loṇo bhavati |*

Prayoga.—*Avu, ivu, uvu, ellavu |*

[Pronouns, on taking avu, drop their last syllable.]

Sūtra 50.—*Ad-antān-nāgamah pūrvasmin gaḷah.*

Vṛitti.—*Akārāntāch-chhabda-rūpād gaḷah pūrvasmin nakārāgamo bhavati |*

Prayoga.—*Janagaḷ, hayagaḷ | bahulaādhikārāt tvachid vikalpah | maraṇ-gaḷ, maragaḷ, phalaṇgaḷ, phalagaḷ | akārāntād iti kim | maḍigaḷ, manegaḷ, ūrgaḷ, sūḷgaḷ |*

[Words ending in a, take n before gaḷ. But not always.]

Sūtra 51.—*Svarādau nāgamah pumsī.*

Vṛitti.—*Akārāntāt pulliṅgāt svarādi-vibhakti-gaṇe parato'vasthite nakārā-gamo bhavati |*

Prayoga.—*Arasanam kaṇḍar, sachivanam muñche, keḷeyana baladoḷ |*

[Masculines ending in a, take n before a case termination beginning with a vowel.]

ಸೂತ್ರ || ಸರ್ವನಾಮ್ನ ಸ್ತದಾದೇರಿ || ೪೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸರ್ವನಾಮಸಂಜ್ಞಾಸ್ಯ ಆವೌ ಪರೇ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ಯಾವಧೇರವುಕಬ್ಬಾದೇಕ್ತ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವು | ಇವು | ಉವು | ಎಲ್ಲವು |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ಅವು ಬರಲಾಗಿ ಉ ಲೋಪವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅದಂತಾನಾಗಮಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿ ಗಳಃ || ೫೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತಾಚ್ಛಬ್ದ ರೂಪಾದ್ಗಳಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿ ನಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಜನಂಗಳ | ಹಯಂಗಳ || ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್ಕವಿಚಿದ್ವಿಕಲ್ಪಃ || ಮರಂಗಳ | ಮರಗಳ | ಫಲಂಗಳ | ಫಲಗಳ || ಅಕಾರಾಂತಾದಿತಿ ಕಿಂ || ಮಡಿಗಳ | ಮನೆಗಳ | ಊರಗಳ | ಸಾಲುಗಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವ-ಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಗಳ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರದಲ್ಲಿ ನಕಾರಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾದಿಂ ವಿಕಲ್ಪವು ಉಂಟು.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಾದೌ ನಾಗಮಃ ಪುಂಸಿ || ೫೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವಸ್ಯಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರತೋವಸ್ಥಿತೇ ನಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರಸನಂ ಕಂಡರ್ | ಸಚಿವನಂ ಮುಂಚಿ | ಕೆಳೆಯನ ಬಲದೊಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತವಾದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾದಿಯಾಗಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ನಕಾರಾಗಮ ಬರುತ್ತದೆ.

Sūtra 52.—*Napumsaka-liṅge dah.*

Vṛitti.—*Napumsaka-liṅga-vishaye akārāntāt svarādi-vibhakti-gaṇe pare dakārāgamo bhavati |*

Prayoga.—*Manadīm bēgam, manadattanīm bēgam, jaladōḷ tandam |*

[Neuters similarly take d.]

Sūtra 53.—*Vibhāshāyām ano ma-nau.*

Vṛitti.—*Dvitiyaika-vachane napumsaka-liṅgūl akārāntād vibhāshāyām makāra-nakārau bhavatah | Samśkrīta-s'abdasya makāra eva |*

Prayoga.—*Kulamam, chalamam, nelamam, polamam, nelanam, polanam |*

[In the second (accusative) case singular, they take m and n. If Sanskrit words, only m.]

Sūtra 54.—*Anusvārasya cha.*

Vṛitti.—*Padānte varīamānasyānusvārasya svare pare makāra-nakārāv-ādes'au bhavatah | kvachid vakāras' cha |*

Prayoga.—*Ivam adhika-balam, ivan-adhika-balam ; puruvaram intidu, puravarān-intidu |*

[A final *anusvāra*, uniting with an initial vowel, becomes m or n : sometimes v.]

ಸೂತ್ರ) || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗೇ ದಃ || ೫೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ವಿಷಯೇ ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಸ್ವರಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ದಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮನದಿಂ ಬೇಗಂ | ಮನದತ್ತನಿಂ ಬೇಗಂ | ಜಲದೋಳ ತಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ದಕಾರಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ) || ವಿಭಾಷಾಯಾಮಮೋ ಮನಾ || ೫೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನೇ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಭಾಷಾಯಾಮ ಮಕಾರನಕಾರಾ ಭವತಃ | ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಬ್ಬಸ್ಥ ಮಕಾರ ಏವ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಲಮಂ | ಚಲಮಂ | ನೆಲಮಂ | ಪೊಲಮಂ | ನೆಲನಂ | ಪೊಲನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ ಅಕಾರಾಂತ ಕಬ್ಬದ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಏಕಲ್ಪವಾಗಿ ಮಕಾರ ನಕಾರಗಳಾಗುವವು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಬ್ಬವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮಕಾರವೇ ಆಗುವದು.

ಸೂತ್ರ) || ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಚ || ೫೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪದಾಂತೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯಾನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಮಕಾರ ನಕಾರಾದೇಕಾ ಭವತಃ | ಕೃಚಿದ್ವಕಾರೃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇವಂ ಅಧಿಕಬಲಂ, ಇವನಧಿಕಬಲಂ | ಪುರವರಂ-ಇಂತಿದು, ಪುರವರನಂತಿದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಮಕಾರ ನಕಾರಗಳಾದೇಕಗಳಾಗುವವು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ವಕಾರಾದೇಕವೂ ಉಂಟು.

¶

Sūtra 55.—*Ukārāntāt tritīyādishv in-āgamo bhavati.*

Vṛitti.—*Ukārāntāl-lūgāt parāsu tritīyādi-vibhaktishu in-āgamo bahulam bhavati |*

Prayoga.—*Guruviniṁ nītiṇam, manuviniṁ migil, pempinoḥ sura-nagaram, guruvina manam | bahula-grahaṇāt kvachin na bhavati | guruva matam, manuva kulam | bahulāt kvachin nityam | maḍuvinoḥ, gaḍuvinoḥ, guruvinoḥ, manuvinoḥ |*

[Words ending in *u*, take *in* before the third (instrumental) and remaining case terminations. But not always. In some cases it is essential.]

Sūtra 56.—*Ar ukārasya saikhyā-sarvanāma-guṇavachaneshu.*

Vṛitti.—*Saikhya-sarvanāma-guṇavāchaka-vishaye vartamānasya śabdasya sambandhina-ukārasya tritīyādi-vibhakti-gaṇe pare ar-ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Ondarim, eradarim, adarim, idarim, oḷidarim |*

[Numerals, pronouns and adjectives similarly take *ar*.]

Sūtra 57.—*Dig-vāchibhyo'ṇ.*

Vṛitti.—*Dig-vāchakebhyas tritīyāntau pare ante aṇ bhavati |*

Prayoga.—*Mūdanim, paḍuvanīm, baḍaganīm, paḍwange, baḍagange, teṅkaṇa des'eyim, baḍagaṇa des'eyim |*

[Words relating to direction similarly take *aṇ*.]

ಸೂತ್ರ || ಉಕಾರಾನ್ತಾತ್ ತೃತೀಯಾದಿವಿಭಕ್ತಿನಾಗಮೋ ಭವತಿ || ೫೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉಕಾರಾನ್ತಾಲ್ಲಿಂಗತ್ವರಾಸು ತೃತೀಯಾದಿವಿಭಕ್ತಿಷು ಇನಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಗುರುವಿನಿಂ ನೀತಿಣ್ಣಂ | ಮನುವಿನಿಂ ಮಿಗಿಲ್ | ಪೆಂಪಿನೋ ಸುರನಗರಂ | ಗು
ರುವಿನ ಮನಂ || ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣತ್ವಚಿನ್ ಭವತಿ || ಗುರುವ ಮತಂ | ಮನುವ ಕುಲಂ ||
ಬಹುಳಾತ್ವಚಿನ್ವಿಚಿತ್ಯಂ || ಮಡುವಿನೋ | ಗಡುವಿನೋ | ಗುರುವಿನೋ | ಮನುವಿನೋ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಕಾರಾನ್ತ ಕಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿನ ತೃತೀಯಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಳವಾಗಿ ಇನಾಗಮ
ವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಳಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇನಾಗಮವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇನಾಗಮವು
ನಿತ್ಯವು.

ಸೂತ್ರ || ಅರುಕಾರಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾ ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನೇಷು || ೫೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾ ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಕ ವಿವಯೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ಸಮ್ಪನ್ನಿನ
ಉಕಾರಸ್ಯ ತೃತೀಯಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಅರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಂದರಿಂ | ಎರಡರಿಂ | ಅರರಿಂ | ಇದರಿಂ | ಬಳ್ಳಿದರಿಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಖ್ಯಾವಚನಕ ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಕ ಕಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿನ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾದಿ
ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದಾಗ ಅರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದಿಗ್ವಚಿಭ್ಯೋ'ಞ || ೫೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಿಗ್ವಚಿಭ್ಯಸ್ತೃತೀಯಾದೌ ಪರೇ ಅನ್ತೇ ಅಣ್ಣವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂಡಣಿಂ | ಪಡುವಣಿಂ | ಬಡಗಣಿಂ | ಪಡುವಣ್ಣಿ | ಬಡಗಣ್ಣಿ | ತೆಂಕಣ ದೆ
ಯಿಂ | ಬಡಗಣ ದೇಯಿಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಿಗ್ವಚಿ ಕಬ್ಬಗಳಿಗೆ ತೃತೀಯಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ಅಂ
ಎಂಬುದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 58.—*Vāl atah prathamā-dvītiyayoh.*

Vṛitti.—*Akārāntād dig-vāchinah prathamā-dvītiyayor al vā bhavati |*

Prayoga.—*Mūḍal, mūḍa, paḍuval, paḍuva, teṅkal, teṅka, baḍagal, baḍaga |*

[But those ending in *a* take *al* in the first (nominative) and second (accusative) cases.]

Sūtra 59.—*Saptamyām cha.*

Vṛitti.—*Saptamī-vibhaktau parāyām akārāntād dig-vāchino vā tad al bhavati |*

Prayoga.—*Teṅkalirddam, teṅkirddam, vattalirddam, vattirddam |*

[Also in the seventh (locative) case.]

Sūtra 60.—*Uta et.*

Vṛitti.—*Digvāchi-sambandhina-ukārasya saptamī-vibhaktau parāyām al bhavati |*

Prayoga.—*Mēgiriddudu, kelage pōḍam, oḷage beḷagu, porage kattale | uta it: kīm | ittal, attal, ettal |*

[But *e* in this case when they end in *u*.]

ಸೂತ್ರ || ವಾಲತಃ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋಃ || ೫೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಗ್ವಾಚಿನಃ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋರಲ್ಪಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂಡಲ್ | ಮೂಡ | ಪಡುವಲ್ | ಪಡುವ | ತೆಂಕಲ್ | ತೆಂಕ | ಬಡಗಲ್ | ಬಡಗ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ದಿಗ್ವಾಚಿ ಕಬ್ಬಿಗಳ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯೇ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅಲ್ ಎಂಬುದೇಕವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಚ || ೫೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಪ್ತಮಿವಿಭಕ್ತೌ ಪರಾಯಾಮಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಗ್ವಾಚಿನೋ ವಾ ತದಲ್ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೆಂಕಲಿದ್ದಂ | ತೆಂಕಿದ್ದಂ | ವತ್ತಲಿದ್ದಂ | ವತ್ತಿದ್ದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ದಿಗ್ವಾಚಿ ಕಬ್ಬಿಕ್ಕೆ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರವಾದರೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅಲ್ ಎಂಬುದಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಉತ ಏತ್ || ೬೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಿಗ್ವಾಚಿ ಸಮ್ಪನ್ಧಿನ ಉಕಾರಸ್ಯ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತೌ ಪರಾಯಾಮೇದ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೇಗಿದ್ದುಮ | ಕೆಳಗೆ ಪೋದಂ | ಒಳಗೆ ಒಳಗು | ಪೊರಗೆ ಕತ್ತಲ್ ||

ಉತ ಇತಿ ಕಿಂ || ಇತ್ತಲ್ | ಅತ್ತಲ್ | ಎತ್ತಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಿಗ್ವಾಚಿ ಸಮ್ಪನ್ಧಿನಾದ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರವಾದರೆ ಏಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಉಕಾರಕ್ಕೆಂಬದು ನಿತ್ಯಾರ್ಥಸೂಚಕಂ.

Sūtra 61.—* *Dam tritīyāyāh.*

Vṛitti.—*Tritīyā-vibhakti-antasya s'abdasya tad ante dam bhavati |*

Prayoga.—*Dharmmadindam, dānadindam, dayeyindam, kuḍipindam |*

[*Dam* is added to the termination of the third (instrumental) case.]

Sūtra 62.—*Ed-antatā cha.*

Vṛitti.—*Tritīyāntasya s'abdasya ekārāntatā bhavati | anuvāra-hinam kvachit kevalam dah |*

Prayoga.—*Adarinde, idarinda, yadriohchheyinde, santushṭiyinda | gada-dinde bagedantāge Surendranim kramade kalyāṇa drayam |*

[Sometimes *de* is used, sometimes *da* without the anuvāra.]

Sūtra 63.—*Akārāntāch-chaturthyās tritīyo'nusvāra-pūrvah pumsi.*

Vṛitti.—*Akārāntāl-lingāt parasyās' chaturthyāh pumsi tritīyo varṇo'nusvāra-pūrvā bhavati |*

Prayoga.—*Indranige, chandranige, narendranige, peranige, maganige |*

[In masculines ending in *a*, the fourth (dative) case termination is the third *varṇa* letter (*g*) preceded by anuvāra.]

ಸೂತ್ರ || * ದಂ ತೃತೀಯಾಯಾಃ || ೬೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತೃನ್ತಸ್ಯ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ತದನ್ತೇ ದಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಧರ್ಮದಿಂದಂ | ದಾನದಿಂದಂ | ದಯೆಯಿಂದಂ | ಕುಡಿದಿಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಬ್ಬದ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂ ಎಂಬದು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಎದಂತಾ ಚ || ೬೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೃತೀಯಾನ್ತಸ್ಯ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ಎಕಾರಾಂತಾ ಭವತಿ | ಅನುಸ್ವಾರ ಹೀನಂ ಕೃಚಿತ್ಕ್ರೇವಲಂ ದಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದಂದೆ | ಇದಂದೆ | ಯದೃಚ್ಛೆಯಿಂದೆ | ಸಂತುಷ್ಟಿಯಿಂದೆ | ಗದದಿಂದೆ ಬಗೆ ದಂತಾಗಿ ಸುರೇಂದ್ರನಿಂ ಕ್ರಮದ ಕಲ್ಯಾಣದ್ವಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಬ್ಬದ ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಅನುಸ್ವಾರವಿಲ್ಲದೆ ದಕಾರ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಚ್ಚತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯೋನುಸ್ವಾರಪೂರ್ವಃ ಪುಂಸಿ || ೬೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಲ್ಲಿಂಗಾತ್ಪರಸ್ಯಾಚ್ಚತುರ್ಥ್ಯಾಃ ಪುಂಸಿ ತೃತೀಯೋ ವರ್ಣೋನುಸ್ವಾರ ಪೂರ್ವೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇಂದ್ರಂಗಿ | ಚಂದ್ರಂಗಿ | ನರೇಂದ್ರಂಗಿ | ಪೆರಂಗಿ | ಮಗಂಗಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾನ್ತ ಪುಲ್ಲಿಂಗಕಬ್ಬದ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಕವರ್ಗದ ಮೂರನೇ ವರ್ಣವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರವನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

* In B the sūtra begins with *ante*.

* ದ್ವಿ ! ಅನ್ತೇ ಎಂಬದು ಸೂತ್ರಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೇರಿಸಿ ಇದೆ.

Sūtra 64.—*Vā napumsakād dvitvam.*

Vṛtti.—*Napumsaka-vishayād akārāntāt paratra vyavasthitāyās' chaturthyāḥ dvitvam vā bhavati |*

Prayoga.—*Kulakke, kulake; chalakke, chalake; manakke, manake; jawnakke, jawanake; matakke, matakke |*

[But in neuters ending in a it may optionally be doubled.]

Sūtra 65.—*S'eshāt tritīyatvam.*

Vṛtti.—*Akārāntād anyasmāch-chheshāch-chhabdarūpāt parasyās' chaturthyāḥ tritīyatvam eva bhavati |*

Prayoga.—*Matige, yatige, naḍuge, giḍuge, ūrge, nūrge |*

[In all other words it becomes ge.]

Sūtra 66.—*Sarvanāmnō'liṅgāt ko vā.*

Vṛtti.—*Alīṅgāt sarvanāmnah parāyās' chaturthā-vibhakteḥ pūrvah kakāro bhavati vā |*

Prayoga.—*Adakke, adake; idakke, idake |*

[Save in neuter pronouns, which have ke.]

ಸೂತ್ರ || ವಾ ನಪುಂಸಕಾದ್ವಿತ್ವಂ || ೬೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಪುಂಸಕವಿಷಯಾದಕಾರಾನ್ತಾತ್ಪರತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಯಾಃ ಚತುರ್ಥ್ಯಾಃ ದ್ವಿತ್ವಂ ವಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಲಕ್ಕೆ, ಕುಲಕೆ | ಚಲಕ್ಕೆ, ಚಲಕೆ | ಮನಕ್ಕೆ, ಮನಕೆ | ಜಾವನಕ್ಕೆ, ಜಾವನಕೆ | ಮತಕ್ಕೆ, ಮತಕೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಎಕಲ್ಪವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವವಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕೇಷಾತ್ತ್ವತೀಯತ್ವಂ || ೬೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತದನ್ಯಸ್ಮಾಚ್ಛೇಷಾಚ್ಛಬ್ದಾರೂಪಾತ್ಪರಸ್ಯಾಕ್ಷತುರ್ಥ್ಯಾಃ ತೃತೀಯತ್ವಮೇವ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮತಿಗೆ | ಯತಿಗೆ | ನಡುಗೆ | ಗಿಡುಗೆ | ಉರ್ಗೆ | ನುರ್ಗೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತವಲ್ಲದ ಇತರ ಶಬ್ದಗಳ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರವಾದ ಗ ಯೆಂಬುದೇ ಆಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸರ್ವನಾಮ್ನೋ'ಲಿಂಗತ್ವೋ ವಾ || ೬೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಲಿಂಗತ್ಸರ್ವನಾಮ್ನಃ ಪರಾಯಾಕ್ಷತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತೀಃ ಪೂರ್ವ ಕಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದಕ್ಕೆ, ಅದಕೆ | ಇದಕ್ಕೆ, ಇದಕೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಸರ್ವನಾಮ ಶಬ್ದದ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಎಕಲ್ಪವಾಗಿ ಕಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 67.—*Attanīm tv-anusandheyah pañchamyāh.*

Vṛitti.—*Pañchamy-antasyābhividyaktaye pūnas tad ante attanīm ity anu-sandheyah |*

Prayoga.—*Ūrattanīm bandam, avanattanīm bhayam, kereyattanīm tandam |*
[*Attanīm* is added to distinguish the fifth (ablative) case termination.]

Sūtra 68.—*Dirghādēs'ash shashīhyā yatheshṭam.*

Vṛitti.—*Shashīhy-antasya s'abdasya dirghādes'ah kāmachūratō vidhātavyah |*

Prayoga.—*Narendranā parījanam, pērmme dharmmadā, lokam ākānteyā |*
yatheshṭatvāt kvachid dirgho na | madanana kaidu, chandrana kanti,
vasantana sobagu |

[The final letter of the sixth (genitive) case may be long at will.]

Sūtra 69.—*Dvitiyāntasya vā svare.*

Vṛitti.—*Dvitiyā-vibhakty-antasya svare pare dirgho vā bhavati |*

Prayoga.—*Haripālasya prayogah * | kallān ēridam, billān ērisidam | tathā*
*Guna-varmma-kaver Bhuvanika-vīrasya prayogah * | vams'astha vṛittam |*

Enitt enitt ambuja patra nētreya |

ghana stanaiṅgaḥ baleyaḥ kirāteyaḥ |

Anitt anittam vanadoḥ vanē-charam |

tanattu billān adan antu kisugum | iti |

[When followed by a vowel, the termination of the second (accusative) case may become long.]

ಸೂತ್ರ || ಅತ್ತಣಿಂ ತ್ವನುಸಂಧೇಯಃ ಪಞ್ಚಮ್ಯಾಃ || ೬೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪಞ್ಚಮ್ಯಂತಸ್ತುಭಿವ್ಯಕ್ತಯೇ ಪುನಸ್ತದನ್ತೇ ಅತ್ತಣಿಮಿತ್ಯನುಸಂಧೇಯಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಉರತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ | ಅವನತ್ತಣಿಂ ಭಯಂ | ಕರೆಯತ್ತಣಿಂ ತಂದಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪಂಚಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ
ಅತ್ತಣಿಂ ಎಂಬದನ್ನು ಕೇರಿಸಬೇಕು.

ಸೂತ್ರ || ದೀರ್ಘಾದೇಶಷ್ಠ್ಯಾ ಯಥೇಷ್ಟಂ || ೬೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಷ್ಠ್ಯಂತಸ್ತು ಶಬ್ದಸ್ಯ ದೀರ್ಘಾದೇಶಃ ಕಾಮಚೂರತೋ ವಿಧಾತವ್ಯಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನಂದಂಧನಾ ಪರಿಜನಂ | ಪೇರ್ಮೇ ಧರ್ಮದಾ | ಲೋಕಮನಾಕಾಂತಯಾ || ಯಥೇ
ಷ್ಠತ್ವಾತ್ತ್ವಚಿದೀರ್ಘೋ ನ | ಮದನನ ಕೈದು | ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿ | ವಸಂತನ ಸೊಬಗು ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಬ್ದದ ಷ್ಠ್ಯೇ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾದೇಶ ಮಾಡಲಾಗುವದು. ಯಥೇಷ್ಟ
ಮಂದು ಸೂತ್ರಕಾರರ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ದೀರ್ಘವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ ವಾ ಸ್ವರೇ || ೬೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಸ್ಯ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದೀರ್ಘೋ ವಾ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿಪಾಲಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಃ * | ಕಲ್ಲಾನೇರಿದಂ | ಬಿಲ್ಲಾನೇರಿಸಿದಂ || ತಥಾ ಗುಣ
ವರ್ಮಕವೇರ್ಭುವನೈಕವೀರಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಃ * || ವಂಶಸ್ಥ ವೃತ್ತಂ ||

ಏನಿತ್ತ ನಿತ್ತಂಬುಜ ಪತ್ರನೇತ್ರಯಾ |

ಘನಸ್ತನಂಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾತಯಾ ||

ಅನಿತ್ತ ನಿತ್ತಂ ವನದೋಳ ವನೇಚರಂ |

ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲನದನಂತು ಕೀಸುಗುಂ || ಇತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅನ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ದೀರ್ಘವಾದರೂ
ಆಗುತ್ತದೆ.

* Not in C. Guna-varmma was the author of
a *Harivamsa* in Kannada.

* ತೃ || ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಇಲ್ಲ.

Sūtra 70.—*Saptamyā alli vā.*

Vṛitti.—*Liṅga-samjñāyām nihitāyām saptamyās sthāne allīti vā bhavati |*

Prayoga.—*Manadalli, manadoḷ; banadalli, banadoḷ |*

[The seventh (locative) case termination may optionally become *allī*.]

Sūtra 71.—*Āmantrane prathamaika-vachanasya lopah.*

Vṛitti.—*Āmantranārthe vilūtasya prathamaika-vachanasya lopa eva bhavati |*

Prayoga.—*Ele aṇṇā, ele akkā |*

[The first (nominative) case of address (vocative) is without termination.]

Sūtra 72.—*Etvam vā tad antasya.*

Vṛitti.—*Āmantranārthe vartamānasya prathamā-vibhaktyaika-vachanasya etvam vā bhavati |*

Prayoga.—*Māle malligeye, tāmbelere, kolane | vā s'abdo'yaṃ vyavasthita vibhāśhāyām vartamāno grihyate | atah ele deva, ele bhūpa |*

[Or it may become *e*]

ಸೂತ್ರ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಅಲ್ಲಿ ವಾ || ೭೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗ ಸಂಜ್ಞೆಯಾಂ ನಿಹಿತಾಯಾಂ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಸ್ಥಾನೇ ಅಲ್ಲಿತಿ ವಾ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಮನದಲ್ಲಿ, ಮನದೊಳ | ಬನದಲ್ಲಿ, ಬನದೊಳ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಂಬದಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಆಮನ್ತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕ ವಚನಸ್ಯ ಲೋಪಃ || ೭೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥೇ ವಿಹಿತಸ್ಯ ಪ್ರಥಮೈಕ ವಚನಸ್ಯ ಲೋಪ ಏವ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೆ ಅಣ್ಣಾ | ಎಲೆ ಅಕ್ಕಾ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಮೈಕ ವಚನಕ್ಕೆ ಲೋಪವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏತ್ವಂ ವಾ ತದನ್ತಸ್ಯ || ೭೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತೈಕವಚನಸ್ಯ ಏತ್ವಂ ವಾ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಲೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ | ತಾಂಬಲೆ | ಕೊಳನೆ || ವಾ ಕಬ್ಬೊ'ಯಂ ವೃನ್ಧಿತ ವಿಭಾ ಪಾಯಾಂ ವರ್ತಮಾನೋ ಗೃಹ್ಯತೇ | ಅತಃ ಎಲೆ ದೇವ | ಎಲೆ ಭೂಪ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥದ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತೈಕ ವಚನಕ್ಕೆ ಏತ್ವವಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಾ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಎಲೆ ದೇವ ಎಲೆ ಭೂಪ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಪೇಧಕ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸೂಚಕ ವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 73.—*Irāslesho gaḷah.*

Vṛitti.—*Sambodhana-vishaye dvitva-bahutve vartamānasya gaḷ-antasya irāslesho bhavati |*

Prayoga.—*Daiyvaṅgaḷira, maraṅgaḷira, nandaṅgaḷira, neṅtargaḷira |*

[In the vocative dual and plural, *gaḷ* is followed by *ira*.]

Sūtra 74.—*Dirghoktir Naya-senasya.*

Vṛitti.—*Sambodhanārthe vartamānasya sarvasyāpi s'abda-rūpasya Naya-sena-muner mate dirgho bhavati |*

Prayoga.—*Dēvā binnapam, dēva binnapam; sugi, sugi; vidhū, vidhu; kāntē kānte; gūḷigaḷira, gūḷigaḷira |*

[According to Naya Sena*, the vocative termination should always be long.]

*Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau† Bhāṣhā-bhūṣhaṇe Vibhakti-vidhānam
nāma trīṭīyah parichchhedah |*

ಸೂತ್ರ || ಇರಾಸ್ಲೇಶೋ ಗಳಃ || ೭೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮ್ಬೋಧನ ವಿಷಯೇ ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಗಳನ್ತಸ್ಯ ಇರಾಸ್ಲೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೈವ್ಯಂಗಳಿರ | ಮರಂಗಳಿರ | ನಂದನಂಗಳಿರ | ನೆಂಟರ್ಗಳಿರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಜೋಧನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಗಳನ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಇರ ಯೆಂಬುದು ಶೇರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿರ್ನಯಸೇನಸ್ಯ || ೭೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮ್ಬೋಧನಾರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಕಬ್ಬಿರೂಪಸ್ಯ ನಯಸೇನಮುನೇರ್ಮತೇ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೇವಾ ಬಿನ್ನ ಪಂ, ದೇವ ಬಿನ್ನ ಪಂ | ಸುಗೀ, ಸುಗಿ | ವಿಧೂ, ವಿಧು | ಕಾಂತೇ, ಕಾಂತೆ | ಗಿಳಿಗಳಿರಾ, ಗಿಳಿಗಳಿರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಯಸೇನ ಮುನಿ ಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಜೋಧನದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತೌ † ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ವಿಭಕ್ತಿ
ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ತೃತೀಯಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* Naya Sena was the author of *Dharmamāmṛita*, which he finished in A. D. 1115.

† See note p. 7.

೭ನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(IV. Uses of the Cases.)

Kāraka Vidhānam.

Sūtra 75.—*Atha kārakam nirūpyate.*

Vṛitti.—*Samjñā-sandhi-vibhakti-niyam-ānanturam kartri-karma-karāṇa-sampradān-āpādāna-svāmīy-ādihikarāṇ-ākhyam kārakam yathā kramam nirūpyate |*

[Here begin rules for the uses of the cases.]

Sūtra 76.—*Liṅgārtha-vachana-mātre prathamā.*

Vṛitti.—*Liṅge arthe vachane cha vishaye prathamā vibhaktir bhavati |*

Prayoga.—*Liṅge:—Dēvam, nṛipam, nallam, nallaḥ, ālam, jālam | arthe:—uchcham, nīcham, uddam, biddam | vachana-mātre:—ondanum, eraḍanum |*

[The first (nominative) case indicates gender, sense and number.]

Sūtra 77.—*Sambodhanē cha.*

Vṛitti.—*Sambodhanam abhimukhī-karāṇam | asminn-arthe cha prathamā vibhaktir bhavati | āmantrāṇe prathamaika-vachanasya lopa* iti lopah |*

Prayoga.—*Nripendra |*

Etvam vā tad-antasyety† etvam | Prayoga | kānte, kolane, vasantame |

[The vocative shows the same of the object addressed. (The nominative is used for this).]

೪. ಕಾರಕ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅಥ ಕಾರಕಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ || ೭೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಜ್ಞಾಸನ್ನಿವಿಭಕ್ತಿನಿಯಮಾನಂತರಂ ಕರ್ತೃಕರ್ಮಕರಣಸಂಪ್ರದಾನಾಪಾದಾನ ಸ್ವಾಮ್ಯಾಧಿಕರಣಾಭ್ಯಾಂ ಕಾರಕಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಜ್ಞಾ ಸನ್ನಿವಿಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಿಂದ ಯಥಾ ನಿಯಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ಈ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕರಣ ಸಂಪ್ರದಾನ ಅಪಾದಾನ ಸ್ವಾಮ್ಯಾಧಿಕರಣಗಳೆಂಬ ಕಾರಕಾರ್ಥಭೇದಗಳನ್ನು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸೂತ್ರ || ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಮಾತ್ರೇ ಪ್ರಥಮಾ || ೭೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗೇ ಅರ್ಥೇ ವಚನೇ ಚ ವಿಷಯೇ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಲಿಂಗೇ || ದೇವಂ | ನೃಪಂ | ನಲ್ಲಂ | ನಲ್ಲಃ | ಆಲಂ | ಜಲಂ || ಅರ್ಥೇ || ಉಚ್ಚಂ | ನೀಚಂ | ಉದ್ಧಂ | ಬಿದ್ಧಂ || ವಚನಮಾತ್ರೇ || ಒಂದನುಂ | ಎರಡನುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುವದು, ಅಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯೇ ವಿವಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಮ್ಬೋಧನೇ ಚ || ೭೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮ್ಬೋಧನಮುಖೀಕರಣಂ | ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಚ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ | ಅಮನ್ತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪ ಇತಿ ಲೋಪಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೃಪೇಂದ್ರ ||

ಎತ್ಯಂ ವಾತದಂತಸ್ಯೇತ್ಯೇತ್ಯಂ || ಪ್ರಯೋಗ || ಕಾಂತೆ | ಕೊಳನೆ | ವಸಂತಮೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮ್ಬೋಧನೆಯಿಂದರೆ ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಯದುರಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ. ಅಂಥ ಆರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುವದು. ಒಂದೇ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಲೋಪವೂ ಒಂದೇ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಎತ್ಯವೂ ಆಗುವದು.

* This is the 71st Sūtra.

† This is the 72nd Sūtra.

Sūtra 78.—*Dvitiyā karmaṇi.*

Vritti—*Yat kriyate tat karma | tach-cha nivartyam kâryam prâpyam vais'eshekam vishaya-bhūtam iti pañcha vidham | teshu dvitiyā vilhaktir bhavati |*

Prayoga—*Nivartyârthe :—maneyam mâdḍidam | kâryârthe :—paḥupam kaḍḍidam | prâpyârthe :—ûran aulidam | vais'eshekârthe :—paṭṭaṇan aulidam | vishayârthe :—nêsaram nôḍidam |*

Tad īpsitânīpsitatvena punar dvidhā bhavati | Prayoga | īpsitârthe :—kūlan aṭṭam, bāḷam kūydam | anīpsitârthe :—pāvam dāḍidam, koradan eḍapadam |

[The second (accusative) case shows the object of an action. This is of five kinds accordingly as the object is one made or produced, acted on, reached, defined, or observed. These again are divided into objects of desire or of aversion.]

Sūtra 79.—*Kālādīhvanor avichcheda.*

Vritti—*Kāle vā adīhvanī vā avichchedah kriyā-vyāptis tatra dvitiyā bhavati |*

Prayoga—*Ondu varushan irddam, tiṅgaḷan ôḍidam, ôṅgāvudum paridam, jāvamam nīdde-gaḍḍam |*

[Also duration of time or extent of space.]

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತೀಯಾ ಕರ್ಮಣಿ || ೭೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯತ್ಕ್ರಿಯತೇ ತತ್ಕರ್ಮ | ತಚ್ಚ ನಿವರ್ತ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ವೈಶೇಷಿಕಂ ವಿಷಯಭೂತ ಮಿತಿ ಪಂಚವಿಧಂ | ತೇಷು ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿವರ್ತ್ಯಾರ್ಥೇ | ಮನೆಯೊ ಮಾಡಿದಂ | ಕಾರ್ಯಾರ್ಥೇ | ಪಳಸಂ ಕಡಿದಂ | ಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಥೇ | ಊರನ್ನೆದಿದಂ | ವೈಶೇಷಿಕಾರ್ಥೇ | ಪಟ್ಟಣನ್ನೆದಿದಂ | ವಿಷಯಾರ್ಥೇ | ನೇಸರಂ ನೋಡಿದಂ ||

ತದ್ವಿಪ್ಸಿತಾನಿಪ್ಸಿತತ್ವೇನ ಪುನರ್ವಿಧಾ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಈಪ್ಸಿತಾರ್ಥೇ | ಕೂಳನಟ್ಟಂ | ಬುಳಂ ಕೂಯ್ದಂ || ಅನಿಪ್ಸಿತಾರ್ಥೇ | ಪಾವಂ ದುಟದಂ | ಕೊರಡನೆಡುದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯಾವದು ಮಾಡಬ್ಬಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಕರ್ಮ | ಆಕರ್ಮವು ನಿವರ್ತ್ಯ, ಕಾರ್ಯ, ಪ್ರಾಪ್ಯ, ವೈಶೇಷಿಕ, ವಿಷಯಭೂತ ಯೆಂಬವು ವಿಧವಾಗಿ, ಇವು ಪುನಃ ಈಪ್ಸಿತ ಅನಿಪ್ಸಿತ ಯೆಂಬವು ಭೇದಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಭೇದವನ್ನು ದಾಹರಣಿಗಳ ಮೂಲವಾಗಿ ಊಹಿಸುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಕಾಲಾಧ್ವನೋರವಿಚ್ಛೇದೇ || ೭೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಾಲೇ ವಾ ಅಧ್ವನಿ ವಾ ಅವಿಚ್ಛೇದಃ ಕ್ರಿಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತತ್ರ ದ್ವಿತೀಯಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಂದು ವರುಷನಿರ್ವಹಂ | ತಿಂಗಳನೋದಿದಂ | ಒರ್ಗಾವುದಂ ಪರಿದಂ | ಜಾವಮಂ ನಿದ್ವೆಗೈದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಂದರೆ ತೀರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯೆಯಾಗುವದು.

Sūtra 80.—*Kartri-karanayos tritīyā.*

Vṛitti.—*Yah kṛyām karoti sa kartā | sādḥakatamam karaṇam | tasmīn kartari-karaṇe cha vivakṣhite tritīyā bhavati |*

Prayoga.—*Kartari :—Dēvadattanim māḍalpaṭṭuḍu, Yajñadattanim pēḷal-paṭṭuḍu | karaṇe :—kuḍugōlim kuydam, paras'wim kaḍidam |*

[The third (instrumental) case shows the agent or instrument of an action.]

Sūtra 81.—*Hetāv api.*

Vṛitti.—*Hetur-nāma nimittam | tasmīn-artheṇi tritīyā vibhaktir bhavati |*

Prayoga.—*Ōlagadindam irddam, ājñeyinde bandam |*

[Also the cause.]

Sūtra 82.—*Sampradāne chaturthi.*

Vṛitti.—*Karmanā kārana-bhūtopādhi-niyates savivakṣhitatvam sampra-dānam | tasmīn-arthe chaturthi vibhaktir bhavati |*

Prayoga.—*Upādhyāyaṅge dakṣhiṇeyam koṭṭam, Brāhmaṇaṅge gōvan itlam* |*

[The fourth (dative) case shows the indirect object of an action.]

ಸೂತ್ರ || ಕರ್ತೃಕರಣಯೋಸ್ತೃತೀಯಾ || ೮೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯಃ ಕ್ರಿಯಾಂ ಕರೋತಿ ಸ ಕರ್ತಾ | ಸಾಧಕತಮಂ ಕರಣಂ | ತಸ್ಮೈ ಕರ್ತೃ ಕರಣೇ ಚ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ತೃತೀಯಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರ್ತೃ | ದೇವದತ್ತನಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುಡು | ಯಜ್ಞದತ್ತನಿ ಪೇಳಲ್ಪಟ್ಟುಡು | ಕರಣೇ | ಕುಡುಗೋಲಿಂ ಕುಯ್ದಂ | ಪರಸುವಿಂ ಕಡಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯಾವದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೋ ಅದು ಕರ್ತಾ, ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದದ್ದು ಕರಣ, ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹೇತುವಃ || ೮೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹೇತುರ್ನಾಮ ನಿಮಿತ್ತಂ | ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಲಗದಿಂದಮಿದ್ದಂ | ಅಜ್ಞೇಯಿಂಬೆ ಬಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹೇತುವೆಂದರೆ ನಿಮಿತ್ತ, ಅಂಥಾ ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯೆಯಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಮ್ಪ್ರದಾನೇ ಚತುರ್ಥಿ || ೮೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರ್ಮಣಾ ಕಾರಣಭೂತೋಪಾದಿನಿಯತೇಸ್ಸವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಂ ಸಮ್ಪ್ರದಾನಂ | ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉಪಾಧ್ಯಾಯಂಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಕೊಟ್ಟಂ | * ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗೆ ಗೋವನಿತ್ತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕರ್ಮದೊಡನೆ ಕಾರಣ ಭೂತವಾಪ್ಪ ಪದವು ಸಮ್ಪ್ರದಾನವೆನಿಸುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ.

* This second example is given only in B.

* ದ್ವಿ | ಈ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎರಡನೇ ಉದಾಹರಣೆ ಇದೆ.

Sūtra 83.—*Ruchi-hitershyā-bhayeshu cha.*

Vṛitti.—*Ruchyādishv api chaturthī bhavati |*

Prayoga.—*Dēvadattāṅge mōḍakam ruchiyu, pas'uvīṅge hitam tṛiṇam, āryaṅge s'ahasugam durjanam, pulig-añjugam janam |*

[Also the object to which like, friendship, envy or fear is referred.]

Sūtra 84.—*Manyukarmaṇy-anādare cha.*

Vṛitti.—*Kopa-kṛitye anādare cha gamyamāne prāpyārthe chaturthī bhavati |*

Prayoga.—*Avana pulge kashṭavāgi bagedam, ātana mātana ond-aḍikege koḷvam |*

[Or to which an act of anger or disrespect is referred.]

Sūtra 85.—*Namaskriyā-svasty-ādishu cha.*

Vṛitti.—*Eshv artheshu cha chaturthī bhavati |*

Prayoga.—*Devāṅge namaskāram geydam, arasaṅg-eragidam, prajeg-ellam svasti yakkum, bhadram s'āsanaṅke |*

Ādi-s'abdāt svāhā-svadhā-vaushad-artheshu chaturthī bhavati | Prayoga | Agniṅge svāhā-kāram pīṭrigaḷige svadhā-kāram Indraṅge vaushat-kāram priyam ; mallāṅge prati-mallam samartham |

[Or the object of an obeisance or benediction, or of the ritual invocations svāhā, svadhā, vaushad.]

ಸೂತ್ರ || ರುಚಿಹಿತೇಶ್ಯಭಯೇಷು ಚ || ೮೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ರುಚ್ಯಾದಿಷ್ವಪಿ ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೇವದತ್ತಂಗೆ ಮೋಡಕಂ ರುಚಿಯು | ಪಸುವಿಂಗೆ ಹಿತಂ ತೃಣಂ | ಆರ್ಯಂಗೆ ಕಣ ಸುಗಂ ದುರ್ಜನಂ | ಪುಲಿಗಂಜುಗಂ ಜನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರುಚಿ, ಹಿತ, ಈರ್ಷ್ಯವೆಂಬ ಹೊಟ್ಟೆಚ್ಚು, ಭಯವೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥೀಯಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ವೇನ್ಯು ಕರ್ಮಣ್ಯನಾದರೇ ಚ || ೮೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕೋಪಕೃತ್ಯೇ ಅನಾದರೇ ಚ ಗಮ್ಯಮಾನೇ ಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವನ ಪುಲೆ ಕಪ್ಪವಾಗಿ ಬಗೆದಂ | ಆತನ ಮಾತನೊಂದಡಿಕೆಗೆ ಕೋಪಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೋಪಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಿರಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರ್ಥೀಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಮಸ್ಕರಯಾ ಸ್ವಸ್ತಾದಿಷು ಚ || ೮೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಷ್ವರ್ಥೇಷು ಚ ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೇವಂಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಂ ಗೆಯ್ದಂ | ಅರಸಂಗೆರಗಿದಂ | ಪ್ರಜೆಗೆಲ್ಲಂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಕ್ಕುಂ | ಭದ್ರಂ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ||

ಅದಿಶಬ್ದ ತ್ವಾಸ್ವಧಾವಾಪಡರ್ಥೇಷು ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಅಗ್ನಿಗೆ ಸ್ವಾಹಾ ಕಾರಂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸ್ವಧಾಕಾರಂ ಇಂದ್ರಂಗೆ ವಾಪಟ್ಟಾರಂ ಪ್ರಿಯಂ | ಮಲ್ಲಂಗೆ ಪ್ರತಿಮಲ್ಲಂ ಸಮರ್ಥಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯೆಂಬದರಲ್ಲಿಯೂ ಅದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾ ವಾಪಟ ಯೆಂಬವುಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರ್ಥೀಯಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 86.—*Apādāne pañchamī.*

Vṛitti.—*Apādānam apanayah | tasmīn vivakshite pañchamī bhavati |*

Prayoga.—*Ūrattanīm bandam, beṭṭadattanīnd iḷidam, puliyattanīm bhayam, S'riviranattanīm rakshaṇam** |

[The fifth (ablative) case shows the object separated from.]

Sūtra 87.—*Sva-svāmi-sambandhe shashṭhī.*

Vṛitti.—*Asminn-arthe shasṭhī prayojyate |*

Prayoga.—*Ennodane nādereyam, marada kombū, maleya piṇḍu, ponna gejjē |*

[The sixth (genitive) case denotes possession.]

Sūtra 88.—*Adhikarane saptamī.*

Vṛitti.—*Ādhārārthe saptamī bhavati |*

Prayoga.—*Nūdivavarol kuḍu jāṇam, kaligaḷol meygali, nararol uttamam, kaiyyol kaikaṇam, toreyyol bilvam, neleyol putṭirddam, puvvinol kampu |*

[The seventh (locative) case denotes location.]

ಸೂತ್ರ || ಅಪಾದನೇ ಪಂಚಮಿ || ೮೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಪಾದನಮಪನಯಃ | ತಸ್ಮೈ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಪಂಚಮಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಊರತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ | ಬೆಟ್ಟದತ್ತಣಿಂದಿಳಿದಂ | ಪುಲಿಯತ್ತಣಿಂ ಭಯಂ | ಶ್ರೀವೀರ ನತ್ತಣಿಂ ರಕ್ಷಣಂ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಪಾದನಮೆಂಬ ಅಪನಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಿವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪನಯ ಎಂಬರೆ ಆದೇಶಿಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಸಂಬಂಧೇ ಷಷ್ಠೀ || ೮೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಷಷ್ಠೀ ಪ್ರಯೋಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎನ್ನೊಡನೆ ನಾಡೆಯಂ | ಮರದ ಕೊಂಬು | ಮಲೆಯ ಪಿಂಡು | ಪೊನ್ನಗೆಜ್ಜೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಸವೃನ್ದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಧಿಕರಣೇ ಸಪ್ತಮಿ || ೮೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಧಾರಾರ್ಥೇ ಸಪ್ತಮಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನುಡುವರೂಢ್ ಕಡುಜಾಣಂ | ಕಲಿಗಳೊಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ | ನರರೊಳುತ್ತಮಂ |

ಕೈಯ್ಯೊಳ್ಳಂಕಣಂ | ತೊರೆಯೊಳ್ ಬೀಳ್ವಂ | ನೆಲೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟದ್ದಂ | ಪುವ್ವಿನೊಳ್ ಕಂಪು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಧಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

* In C this is preceded by *scargadattanīnd iḷidam Varddhamānam*. B has *Ki ishyānatta-*
nīm rakshaṇam instead of it.

* ಪಾ | ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದತ್ತಣಿಂದಿಳಿದಂ ವರ್ಧಮಾನಂ ಎಂದು ಇದೆ. ದ್ವಿ | ಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನತ್ತಣಿಂ ರಕ್ಷಣಂ ಎಂದು ಇದೆ.

Sūtra 89.—*Nirḍhāraṇa cha kriyayā guṇena vā.*

Vṛitti.—*Sajātīyaugha kriyayā guṇena vā yā nirḍis'yate nirḍhāryate tan-nirḍhāraṇam | tatra vivakṣhile shashṭhi-saptamyau vibhakti bhavatah |*

Prayoga.—*Purusharoḷ kshattriyam s'ūram, nuṭivavaroḷ kaḍu jāṇam (Akalanikam*), kavigaḷoḷ uttamam (Siddha-senam*), jñānigaḷa ballaham |*

[Also distinction among those of the same class on account of conduct or character.
(Both genitive and locative are used in this sense).]

Sūtra 90.—*Āsām vyatyayo bahulam.*

Vṛitti.—*Āsām sapta-vibhaktinām bhāṣhāsu prāyeṇa vyatyāsoḥ bhavati | yathā :—*

[In composition the following differences arise in the use of the cases.]

Sūtra 91.—*Pañchamy-arthe tritīyā.*

Vṛitti.—*Spashṭam |*

Prayoga.—*S'reyattanīm bardunīkidam, s'reyīm bardunīkidam†; mane-yattanīm poramaṭṭam, maneyīm poramaṭṭam |*

[The third (instrumental) is used in the sense of the fifth (ablative).]

ಸೂತ್ರ || ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಚ ಕ್ರಿಯಯಾ ಗುಣೇನ ವಾ || ೮೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಜಾತೀಯಾಘ ಕ್ರಿಯಯಾ ಗುಣೇನ ವಾ ಯಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೇ ನಿರ್ಧಾರ್ಯತೇ ತನ್ನಿರ್ಧಾರಣಂ | ತತ್ರ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಪಷ್ಠೋ ಸಪ್ತಮ್ಯೌ ವಿಭಕ್ತೀ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪುರುಷರೋ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಕೂರಂ | ನುಡಿವರೋ ಕಡುಜಾಣಂ (ಅಕಲಂಕಂ*) | ಕವಿಗಳೊಳುತ್ತಮಂ (ಸಿದ್ಧಸೇನಂ*) | ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬಲ್ಲಹಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಜಾತೀಯಗಳಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ ಗುಣದಿಂದಲಾಗಲಿ ಯಾವದು ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೋ ಅದು ನಿರ್ಧಾರಣವು | ಅದರಲ್ಲಿ ಪಷ್ಠೋ ಸಪ್ತಮ್ಯೌ ವಿಭಕ್ತಿಗಳರಡೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಆಸಾಂ ವ್ಯತ್ಯಯೋ ಬಹುಳಂ || ೯೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಸಾಂ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತೀನಾಂ ಭಾಷಾಸು ಪ್ರಾಯೇಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸೋಽ ಭವತಿ || ಯಥಾ || ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಯೇಳು ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ | ಅದು ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ :—

ಸೂತ್ರ || ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥೇ ತೃತೀಯಾ || ೯೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆರೆಯತ್ತಣಿಂ ಬದುಂಕಿದಂ, ಕೆರೆಯಿಂ ಬದುಂಕಿದಂ† | ಮನೆಯತ್ತಣಿಂ ಪೊರ ಮಟ್ಟಂ, ಮನೆಯಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪಂಚಮ್ಯೌ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

* These names are in C only.

† Viparyāso in B.

‡ This example not in C.

* ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇದೆ. † ದ್ವಿ | ಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಯನೋ ಎಂದು ಇದೆ.

‡ ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 92.—*Shashṭhy-arthe chaturthī.*

Vṛitti.—*Shashṭhy-arthe vivakshite kvachich-chaturthī vibhaktih prayujyate |*

Prayoga.—*Neladereyam, nelakkereyam; Sriyadhis'varam, Sriyadhis'varam (S'āntinātham*) |*

[The fourth (dative) in the sense of the sixth (genitive).]

Sūtra 93.—*Dvitiyārthe chaturthī.*

Vṛitti.—*Dvitiyāyām chaturthī bhavati |*

Prayoga.—*Bhū-tāpake bigurtu Vishnu paḍedam Matsyāvatārāṅkamam† |*

[The fourth (dative) in the sense of the second (accusative).]

Sūtra 94.—*Prathamārthe shashṭhī.*

Vṛitti.—*Prathamāyās-sthāne shashṭhī prayogaḥ |*

Prayoga.—*Nim bare Muramathana, nim bare Madana‡ |*

[The sixth (genitive) in the sense of the first (nominative).]

Sūtra 95.—*Trītiyārthe saptaṁ.*

Vṛitti.—*Spashṭam |*

Prayoga.—*Chaladind avane doreyādam, chaladoḷ avane doreyādam ; koḍali-yim kaḍidam, koḍaliyoḷ kaḍidam |*

[The seventh (locative) in the sense of the third (instrumental).]

ಸೂತ್ರ || ಪಷ್ಠಮಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೀ || ೯೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪಷ್ಠಮಾರ್ಥೇ ನಿವಕ್ಷಿತೇ ಕ್ವಚಿಚ್ಛತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನೆಲದೇರೆಯಂ, ನೆಲಕ್ಕೇರೆಯಂ | ಶ್ರೀಯದ್ವಿಶ್ವರಂ, ಶ್ರೀಗದ್ವಿಶ್ವರಂ (ಶಾಂತಿನಾಥಂ*) ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪಷ್ಠಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೀ || ೯೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಂ ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಭೂತಾಪಕ್ಕೆ ಬಿಗುರ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪಾಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಾಂಗಮಂ† ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥೀ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಥಮಾರ್ಥೇ ಪಷ್ಠಮೀ || ೯೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಥಮಾಯಾಸ್ಪಾಥನೇ ಪಷ್ಠಮೀ ಪ್ರಯೋಗಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನಿಂ ಬರೆ ಮುರಮಥನ | ನಿಂ ಬರೆ ಮದನ ‡ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಷ್ಠಮೀಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ತೃತೀಯಾರ್ಥೇ ಸಪ್ತಮೀ || ೯೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಠಂ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಚಲದಿಂದವನೆ ದೋರೆಯಾದಂ, ಚಲದೋಳವನೆ ದೋರೆಯಾದಂ | ಕೊಡಲಿಯಿಂ ಕಡಿದಂ, ಕೊಡಲಿಯೊಳ ಕಡಿದಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತೃತೀಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮೀ ಬರುತ್ತದೆ.

* Only in C.

† For this example C has *Bhū-tāpake bigurtu Vishnu paḍedam Matsyāvatārāṅkamam*.

‡ C has only *bandana & bhūpana*.

* ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.

† ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಭೂತಾಪಕ್ಕೆ ಬಿಗುರ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪಾಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಾಂಗಮಂ ಎಂದು ಇದೆ.

‡ ತೃ | ಬಂದನಾಭೂಪನ ಎಂದಿದೆ.

Sūtra 96.—*Jātir ekavad bahvākhyāyām.*

Vṛitti.—*Jāti-vāchaka-s'abdo bahutvākhyāne eka-vachanavad bhavati bahulam |*

Prayoga.—*Kariyavu, karigaḷavu ; kai belāḍavu, kaigaḷ belāḍavu | bahulā-dhikārāt strī-purusha-vishaye kvachin na bhavati | (Brāhmaṇar bandar, sūḷeyar nakkur.)**

[Words relating to a kind or class having a plural signification are used in the singular ; but sometimes not, when they relate to men or women.]

Sūtra 97.—*Saṅkhyeye saṅkhyāsu cha.*

Vṛitti.—*Saṅkhyeye saṅkhyāsu api vartamāno yas s'abdāḥ sopy ekavad bhavati vā |*

Prayoga.—*Des'e pattu, des'egaḷu pattu ; mūru nālku, mūruḡaḷu nālku ; paḍinaidavar |*

[Numerals remain in the singular.]

Sūtra 98.—*Bhāvavachanepi.*

Vṛitti.—*Bhāvākhyāyām api vartamāno yas s'abdāḥ sopy ekavad bhavati |*

Prayoga.—*Kappu, biḷpu, taṇbu, pērmme | bahula-grahāṇāt biḷpuḡaḷu |*

[Also abstract nouns.]

*Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau† Bhāṣhā-bhūṣhaṇe Kāraka-vidhānam
nāma chaturthah parichchhedah |*

ಸೂತ್ರ || ಜಾತಿರೇಕವದ್ವಾಖ್ಯಾಯಾಂ || ೯೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಜಾತಿವಾಚಕಶಬ್ದೋ ಬಹುವ್ರಾಖ್ಯಾನೇ ಏಕವಚನವದ್ವವತಿ ಬಹುಲಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯವು, ಕರಿಗಳವು | ಕೈ ಬೆಳದವು, ಕೈಗಳ ಬೆಳದವು || ಬಹುಬಾಧಿಕಾರಾತ್ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ವಿಷಯೇ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಜಾತಿವಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಬಹುವ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಬಹುಲವಾಗಿ ಏಕವಚನದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಬಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಪುಂ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. [ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಂದರೆ, ಸೂಳೆಯರ ನಕ್ಕು ರ.*]

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯೇಯೇ ಸಂಖ್ಯಾಸು ಚ || ೯೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯೇಯೇ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ಥಿತಿ ವರ್ತಮಾನೋ ಯಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಖ್ಯೇಕವದ್ವವತಿ ವಾ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದಶೆ ಪತ್ತು, ದಶೆಗಳು ಪತ್ತು | ಮೂರು ನಾಲ್ಕು, ಮೂರುಗಳು ನಾಲ್ಕು | ಪದಿ ನೈದವರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯೇನುಸದರಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಏಕಲ್ಪವಾಗಿ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಭಾವವಚನೇಽಪಿ || ೯೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭಾವಾಖ್ಯಾಯಾಮಪಿ ವರ್ತಮಾನೋ ಯಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಖ್ಯೇಕವದ್ವವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಪ್ಪು | ಬಿಳುಪು | ತಣ್ಣು, ವೇಮ್ನಿ || ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಾತ್ ಬಿಳುಪುಗಳು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭಾವನಾಮವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಬಹುಳವಾಗಿ ಯೇಕವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಬಹುಬಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವಾದ ಪ್ರಯೋಗವುಂಟು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಾ† ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ ಕಾರಕ

ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ಚತುರ್ಥಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ

* In C only.

* ತ್ವ | ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದೆ.

† See note p. 7

† ೭ನೇ ಪುಟವನ್ನ ನೋಡಬೇಕು.

(V. Forms of Words.)

S'abda-rīti Vidhānam.

Sūtra 99.—*Nin-ān-tān prathamā-vibhaktau.*Vṛitti.—*Ninn-enna-tannānām yushmad-asmad-anyad-artha-prathamānām nin ān tān iti rūpāny anukrameṇa bhavanti |*Prayoga.—*Nin irdle, ān bande, tān pōdam |*[*Nin, ān, tān* are the first (nominative) cases of *ninna, enna, tanna* ; meaning thine, mine, his.]Sūtra 100.—*Nina-ena-tanās' chaturthyās tritīyatvam chāsyāh.*Vṛitti.—*Ninn-enna-tanna-ity eteshām punas' chaturthī-vibhaktau parato yathā saṅkhyam nina-ena-tana-ity ete ādes'ā bhavanti | asyās' chaturthyās tritīyatvam cha bhavati |*Prayoga.—*Ninage, enage, tanage |*[*Ninna, enna, tanna* in the fourth (dative) case take the form *nina, ena, tana* ; and this fourth (dative) case is used in the sense of the third (instrumental).]Sūtra 101.—*Dvi-bahvor nasya mah.*Vṛitti.—*Dvīva-bahutve vivakshite eśhām nakārasya makārādes'o bhavati |*Prayoga.—*Nim, ān, tān, nimage, yamage, tamage, nimma, emma, tamma, nimmol, emmol, tammol |*[In the dual and plural their *n* becomes *m*.]

ಕಬ್ಬಿರೀತಿ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ನೀನಾನ್ತಾನ್ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೌ || ೯೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿನ್ನೆನ್ನ ತನ್ನಾನಾಂ ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದನ್ಯದರ್ಥಪ್ರಥಮಾನಾಂ ನೀನ್ ಆನ್ ತಾನ್ ಇತಿ ರೂಪಾಣ್ಯನುಕ್ರಮೇಣ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀನಿದ್ದೆ | ಆಂ ಬಂದೆ | ತಾಂ ಪೊದಂ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯುಷ್ಮತ್ ಅಸ್ಮತ್ ಅನ್ಯತ್ ಯಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಎನ್ನ ತನ್ನ ಯಂಬವುಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೀನ್, ಆನ್, ತಾನ್ ಯಂಬ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಿನಎನತನಾಸ್ಯತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯತ್ವಂ ಚಾಸ್ಯಾಃ || ೧೦೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿನ್ನೆನ್ನತನ್ನ ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಪುನಶ್ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತೌ ಪರತೋ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಾಂ ನಿನ ಎನ ತನ ಇತ್ಯೇತೇ ಆದೇಶಾ ಭವಂತಿ | ಅಸ್ಯಾಸ್ಯತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯತ್ವಂ ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿನಗೆ | ಎನಗೆ | ತನಗೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿನ್ನೆನ್ನ ತನ್ನ ಯಂಬವುಗಳಿಗೆ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರವಾದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿನ ಎನ ತನ ಯಂಬವಾದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಚತುರ್ಥೀಗೇನೆ ಪುನಃ ತೃತೀಯತ್ವವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿಬಹ್ವೋರ್ನಸ್ಯ ಮಃ || ೧೦೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಏಷಾಂ ನಕಾರಸ್ಯ ಮಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀಂ | ಆಂ | ತಾಂ | ನಿಮಗೆ | ಎಮಗೆ | ತಮಗೆ | ನಿಮ್ಮ | ಎಮ್ಮ | ತಮ್ಮ | ನಿಮ್ಮೊಳ | ಎಮ್ಮೊಳ | ತಮ್ಮೊಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಮಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

K

Sūtra 102.—*Adu-idu-udūnām ante va-tau pumsi.*

Vṛtti.—*Eteshām prakṛiti-vis'eshāṇām pul-liṅga-vivakshāyām sarvāsu vi-bhaktishu parabhūtāsv ante va-tau bhavatah |*

Prayoga.—*Avam, ivam, uvam, avanam, ivanam, uvanam, ātam, ītam, ūtam, ātanam, ītanam, ūtanam |*

[The roots of *adu, idu, udu*, on taking the masculine terminations of all the cases change their last syllable to *va* and *ta*.]

Sūtra 103.—*Vaḷ-ke-cha striyām.*

Vṛtti.—*Tesham strīva-vivakshāyām sarvāsu vibhaktishu antyasya vaḷ-ke iti bhavatah |*

Prayoga.—*Avaḷ, ivaḷ, uvaḷ, avaḷam, ivaḷam, uvaḷam, āke, īke, ūke, ākeyam, īkeyam, ūkeyam |*

[For the feminine of all the cases to *vaḷ* and *ke*.]

Sūtra 104.—*Īrghah ka-tayoh.*

Vṛtti.—*Eteshām eva ka-tayoh pūrva-svarasya īrgho bhavati | pūrvokt-odāharāṇeshv eva spashṭam |*

[The vowel is lengthened before *k* and *t*.]

ಸೂತ್ರ || ಅದುಇದುಉದೂನಾಮನ್ತೇ ವತೌ ಪುಂಸಿ || ೧೦೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏತೇಷಾಂ ಪ್ರಕೃತಿವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಪುಲ್ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಾಸು ವಿಭಕ್ತಿಷು ಪರಭೂತಾಸ್ವನ್ತೇ ವತೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವಂ | ಇವಂ | ಉವಂ | ಅವನಂ | ಇವನಂ | ಉವನಂ | ಆತಂ | ಈತಂ | ಉತಂ | ಆತನಂ | ಈತನಂ | ಉತನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಇದು ಉದು ಯಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಿಗಳೂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ವಕಾರ ತಕಾರಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ವಳ್ಕೇಚಸ್ತ್ರಿಯಾಂ || ೧೦೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇಷಾಂ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಾಸು ವಿಭಕ್ತಿಷು ಅನ್ತಸ್ಯ ವಳ್ಕೇ ಇತಿ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವಳ | ಇವಳ | ಉವಳ | ಅವಳಂ | ಇವಳಂ | ಉವಳಂ | ಆಕೆ | ಈಕೆ | ಉಕೆ | ಆಕೆಯಂ | ಈಕೆಯಂ | ಉಕೆಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವುಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ವಳ ಕೆ ಯಂಬವುಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ದೀರ್ಘಃ ಕತಯೋಃ || ೧೦೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏತೇಷಾ ಮೇವ ಕತಯೋಃ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ಪೂರ್ವೋಕ್ತೋದಾಹರಣೇಭ್ಯೇವ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಕಕಾರ ತಕಾರಗಳ ಪೂರ್ವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

Sūtra 105.—*Stri-pumsayor vyatyāsah kvachit.*

Vṛitti.—*Stri-linga-pul-lingayoh kvachit karuṇopatyak-abhīlāśhādi-s'abdeshu riparyāso bhavati |*

Prayoga.—*Karunam, upatyakam, abhīlāshe |*

[(Sanskrit) masculines and feminines, such as *karuṇa*, *upatyaka*, *abhīlāsha*, change their form (as in the examples).]

Sūtra 106.—*Nityam kaṭatrādaṁ napumsakatvam.*

Vṛitti.—*Kaṭatra-prabhṛiti-s'abdeshu napumsakatvam nityam eva bhavati |*

Prayoga.—*Idu kaṭatram, adu kūsu |*

[*Kaṭatra*, &c., are always neuter.]

Sūtra 107.—*Āto laghur et.*

Vṛitti.—*Lingāntasyākārasya vibhaktishu para-bhūlāsu laghu-bhūta ekāro bhavati |*

Prayoga.—*Vasudhā, vasudhe ; chandrikā, chandrike ; vanita, vanite ; dayā, daye, ity ādi |*

Ākārasyāpi kvachit | Prayoga | Abhīlāsha, abhīlāshe ; udāharaṇa, udāharaṇe ; darbha, darbhe |*

[The final ā (of Sanskrit words) becomes e short (also sometimes the final a).]

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂಸಯೋರ್ವ್ಯತ್ಯಾಸಃ ಕ್ವಚಿತ್ || ೧೦೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗಯೋಃ ಕ್ವಚಿತ್ ಕರುಣೋಪತ್ಯಕಾಭಿಲಾಷಾದಿರಬ್ದೇಷು ವಿಪರ್ಯಾಸೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರುಣಂ | ಉಪತ್ಯಕಂ | ಅಭಿಲಾಷೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕರುಣ ಉಪತ್ಯಕ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಿತ್ಯಂ ಕಠತ್ರಾದೌ ನಪುಂಸಕತ್ವಂ || ೧೦೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಠತ್ರಪ್ರಭೃತಿಶಬ್ದೇಷು ನಪುಂಸಕತ್ವಂ ನಿತ್ಯಮೇವ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇದು ಕಠತ್ರಂ | ಅದು ಕೂಸು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಠತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಪುಂಸಕತ್ವವು.

ಸೂತ್ರ || ಆತೋ ಲಘುರೇತ್ || ೧೦೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗಾಂತಸ್ತುಕಾರಸ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿಷು ಪರಭೂತಾಸು ಲಘುಭೂತ ಏಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವಸುಧಾ, ವಸುಧೆ | ಚಂದ್ರಿಕಾ, ಚಂದ್ರಿಕೆ | ವನಿತಾ, ವನಿತೆ | ದಯಾ, ದಯೆ | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ಅಕಾರಸ್ತುಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ || ಪ್ರಯೋಗ || ಅಭಿಲಾಷ, ಅಭಿಲಾಷೆ | ಉದಾಹರಣ, ಉದಾಹರಣೆ | ದರ್ಭ, ದರ್ಭೆ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಲಘು ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಲಘು ಏಕಾರವಾಗುವದುಂಟು.

* Not in C.

* ತ್ರಿ || ದುಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 108.—Īd-ūtau hrasvau cha.

Vṛitti.—Liṅgāntayor ūkārokarayoh hrasvau bhavatas' s'abdau vākyālaṅkāre |

Prayoga.—Pakṣi, pakṣi; nadi, nadi; nāri, nāri; vadhu, vadhu; Sarayū, Sarayū,* evam ādi |

[Final ī and ū become short.]

Sūtra 109.—Naiḥkākshara-pāde.

Vṛitti.—Ā-ī-ū-ity ekākṣharam yat padam tasmin eteshām hrasvo bhavati |

Prayoga.—Ū, jya, s'ri, hrī, bhrū |

[But final ā, ī, ū are not shortened in monosyllables.]

Sūtra 110.—Dhātos tri-s'abdasya vārah.

Vṛitti.—Dhātor vihitasya tri-s'abdasya ar-ādeso bhavati vā |

Prayoga.—Kartāram, kartṛi; bhartāram, bharṭṛi*; dhātāram, dhātṛi; hōtāram, hōtṛi* |

[The tri of a Sanskrit root may become ar.]

ಸೂತ್ರ || ಈದೂತೌ ಹ್ರಸ್ವೌ ಚ || ೧೦೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗಾಂತಯೋರೂಕಾರಯೋಃ ಹ್ರಸ್ವೌ ಭವತ್ಯೌ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಕ್ಷಿ, ಪಕ್ಷಿ | ನದಿ, ನದಿ | ನಾರಿ, ನಾರಿ | ವಧು, ವಧು | ಸರಯು, ಸರಯು* |
ಏವಮಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತ ಈಕಾರ ಉಕಾರಾಂತ ಲಬ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರಮಾದರೆ ಹ್ರಸ್ವ ನಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ನೈಕಾಕ್ಷರಪದೇ || ೧೦೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆ ಈ ಉ ಇತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಯತ್ಪದಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಏತೇಷಾಂ ಹ್ರಸ್ವೋ ನ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉ | ಜ್ಯಾ | ಶ್ರೀ | ಹೀ | ಭೂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಈ ಉ ಯಂಬ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲ ಯೇಕಾಕ್ಷರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಧಾತೇಸ್ತೌ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವಾರಃ || ೧೧೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತೋರ್ವಿಹಿತಸ್ಯ ತೌ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಆರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ವಾ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರ್ತಾರಂ, ಕರ್ತೃ | ಭರ್ತಾರಂ, ಭರ್ತೃ* | ಧಾತಾರಂ, ಧಾತೃ | ಹೋತಾರಂ, ಹೋತೃ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತದ ತೌ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಆರಾದೇಶ ಬರುತ್ತದೆ.

* Not in C.

* ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 111.—*Rānto Vedhasi vidhātuh.*

Vṛitti.—*Vidhātṛi-s'abdasya Vedhasy arthe rānto bhavati |*

Prayoga.—*Vidhātram, Vidhātam |*

[Vidhātṛi when applied to Brahma has the termination ra.]

Sūtra 112.—*Aro'nyatra.*

Vṛitti.—*Anyatra kriyā-vāchinō dhāto rikārāntasya ar-ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Pitar, pitṛigaḥ, bhrātaram, bhrātṛigaḥ |*

[Except in the root of a verb, the terminal ri of other words becomes ar.]

Sūtra 113.—**Tas' cha.*

Vṛitti.—*Kvachid rikārādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Māndhātā, Māndhātṛi |*

[Sometimes ta.]

Sūtra 114.—*S'vā-yuvādhvanām ānaḥ.*

Vṛitti.—*S'van-yuvan-adhvan ity eteshām āntasya āno bhavati |*

Prayoga.—*S'vā, s'vānam ; yuvā, yuvānam ; adhṛā, adhṛānam | s'vānaṅgaḥ, yuvānar, adhṛānaṅgaḥ bahuvachane |*

[S'van, yuvan, adhvan obtain the termination āna.]

ಸೂತ್ರ || ರಾನ್ತೋ ವೇಧಸಿ ವಿಧಾತುಃ || ೧೧೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಧಾತೃಶಬ್ದಸ್ಯ ವೇಧಸ್ಯರ್ಥೇ ರಾನ್ತೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವಿಧಾತ್ರಂ | ವಿಧಾತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕವಾದ ವಿಧಾತೃ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರಾನ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಆರೋ'ನ್ಯತ್ರ || ೧೧೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನ್ಯತ್ರ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನೋ ಧಾತೋ ಮುಕಾರಾನ್ತಸ್ಯ ಅರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಿತರ, ಪಿತೃಗಳ | ಭ್ರಾತರಂ, ಭ್ರಾತೃಗಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಯಾ ಧಾತುವಲ್ಲದ ತೃ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ ಯಂಬದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || *ತಸ್ಯ || ೧೧೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕೃಪೆದೃಶಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಂಧಾತ, ಮಾಂಧಾತೃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮುಕಾರವೇ ಬರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ೧೧೦ನೇ ಸೂತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಅರ ಯಂಬ ದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವಿಧಾತೃ ಯಂಬದಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಾಯುವಾಧ್ವನಾಮಾನಃ || ೧೧೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವೇ ಯುರ್ವ ಅಧ್ವೇ ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಆನ್ತಸ್ಯ ಆನೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸ್ವಾ, ಸ್ವಾನಂ | ಯುವಾ, ಯುವಾನಂ | ಅಧ್ವಾ, ಅಧ್ವಾನಂ || ಸ್ವಾನಂಗಳ | ಯು ವಾನಂ | ಅಧ್ವಾನಂಗಳ ಬಹುವಚನೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವೇ, ಯುರ್ವ, ಅಧ್ವೇ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾದ ಸ್ವಾ, ಯುವಾ, ಅಧ್ವಾ ಎಂಬ ಆನ್ತಗಳಿಗೆ ಆನ ಯಂಬದು ಬರುತ್ತದೆ.

* In B and C, 112 and 113 form one sūtra.

* ದ್ವಿ| ತ್ರ | ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೧೨—೧೧೩ನೇ ಸೂತ್ರಗಳೆರಡೂ ಒಂದಾಗಿ ಕೇರಳ ಬರಹ ಇದ್ದಾರೆ.

Sūtra 115.—Sakhyur āyah.

Vṛitti.—*Sakhi-s'abdasya vibhaktishu para-bhūtāsu āya ity ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Sakhāyam, sakhāyar |*

[*Sakhi* takes *āya* before the case terminations.]

Sūtra 116.—Vans-yansor upāntyasya dīrgho vā lopah.

Vṛitti.—*Vans-yans-pratyayāntayor upāntyasya vā dīrgho bhavati | kvachid antyasya lopah |*

Prayoga.—*Vidvans, vidvāmsam ; kanīyans, kanīyāmsam ; jyāyans, jyāyāmsam |*

[*Vans* and *yans* lengthen the vowel or omit the last letter.]

Sūtra 117.—Adantatā cha.

Vṛitti.—*Tat pratyayāntayor upāntyasya vā dīrgho bhavati | kvachid antyasya akārāntatā cha bhavati |*

Prayoga.—*Kanīyāmsam, vidvāmsam | vā grahanāt kvachid vikalpena tad antyasya lopas syāt | yathā :—s'reyam, s'reyāmsam, jñāyam, jñāyāmsam |*

[Sometimes they terminate in *a*.]

ಸೂತ್ರ || ಸಖ್ಯುರಾಯಃ || ೧೧೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಖಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಯು ಪರಭೂತಾಸು ಆಯ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಖಾಯಂ | ಸಖಾಯರ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಖಿ ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದಾಗ ಆಯ ಎಂಬದು ಆವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವನ್-ಯನ್-ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಯೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ವಾ ಲೋಪಃ || ೧೧೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ವನ್-ಯನ್-ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಯೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ವಾ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ಕೃಚಿದಂತ್ಯಸ್ಯ ಲೋಪಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವಿಧ್ವನ್, ವಿಧ್ವಾಂಸಂ | ಕನೀಯನ್, ಕನೀಯಾಂಸಂ | ಜ್ಯಾಯನ್, ಜ್ಯಾಯಾಂಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವನ್-ಯನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗಲಿ ಅನ್ತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅದಂತಾ ಚ || ೧೧೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಯೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ವಾ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ಕೃಚಿದಂತ್ಯಸ್ಯ ಅಕಾರಾಂತಾ ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕನೀಯಾಂಸಂ | ವಿಧ್ವಾಂಸಂ || ವಾ ಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃಚಿದ್ವಿಕಲ್ಪೇನ ತದಂತ್ಯಸ್ಯ ಲೋಪಸ್ಸ್ಯುತ್ || ಯಥಾ || ಶ್ರೇಯಂ | ಶ್ರೇಯಾಂಸಂ | ಜ್ಞಾಯಂ | ಜ್ಞಾಯಾಂಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯನ್-ವನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಕಲ್ಪಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಅದರ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವೂ ಅಥವಾ ಅನ್ತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅಕಾರಾಂತ ಎಂಬದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಲೋಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಂ ಎಂದು ಸಕಾರ ಲೋಪವಾಗಿದೆ.

Sūtra 118.—*Virāme vyañjanasyāpi.*

Vṛitti.—*Virāme vartumānasya vyañjanasyāpi akārāntatā bhavati |*

Prayoga.—*Sampadam, marutam, vihāyasam |*

[A final consonant takes a terminal a.]

Sūtra 119.—*Lopo vibhāshayā.*

Vṛitti.—*Virāme vartamānasya vyañjanasya kvachid vikalpēna lopas syāt |*

Prayoga.—*Nahhas, nabham; munas, mnam,* rājan, rājam |*

Kvachid dvitva-muktakārāntatā cha | Prayoga | vāk, vākkū; ushas, ushassu; dik, dikku; parishat, parishattu |

[Or is dropped.]

Sūtra 120.—*Varge tad-vargāntyah.*

Vṛitti.—*Vargākshareshu pareshu tad-varga-pañchamāksharam anusvār-ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Bīṅkam geṭṭam, tām chañchala-chittam, sutt-eṇṭakkum, mēl-vattante tōrkkum, bilvambettam | kvachid vikalpah | bīṅkam geṭṭam† |*

[Anusvāra before a varga consonant, becomes the fifth (or nasal) of the same varga.]

ಸೂತ್ರ || ವಿರಾಮೇ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯಾಪಿ || ೧೧೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿರಾಮೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯಾಪಿ ಅಕಾರಾಂತತಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂಪದಂ | ಮರುತಂ | ವಿಹಾಯಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೂ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾಂತತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿರಾಮವೆಂದರೆ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರ.

ಸೂತ್ರ || ಲೋಪೋ ವಿಭಾಷಯಾ || ೧೧೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿರಾಮೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯ ಕ್ವಚಿದ್ವಿತ್ಯೇನ ಲೋಪಸ್ಯಾನ್ಯತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಭಸ್, ನಭಂ | ಮನಸ್, ಮನಂ* | ರಾಜಃ, ರಾಜಂ ||

ಕ್ವಚಿದ್ವಿತ್ಯಯುಕ್ತೋಕ್ತಾರಾಂತತಾ ಚ || ಪ್ರಯೋಗ || ವಾಕ್, ವಾಕ್ಕು | ಉಷಸ್, ಉಷಸ್ಸು | ದಿಕ್, ದಿಕ್ಕು | ಪರಿಷತ್, ಪರಿಷತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲವುಕಡೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಆ ವಿರಾಮದ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ ಯುಕ್ತ ಉಕಾರಾಂತತೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ದಿಕ್ ದಿಕ್ಕು ಯಂಬುದಾಹರಣೆಗಳು ತಿಳಿಯುವದು.

ಸೂತ್ರ || ವರ್ಗೇ ತದ್ವರ್ಗಾಂತ್ಯಾಃ || ೧೨೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ಗಾಕ್ಷರೇಫು ಪರೇಫು ತದ್ವರ್ಗಪಂಚಮಾಕ್ಷರಮನುಸ್ವಾರಾದೇಕಸ್ಯಾನ್ಯತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬಿಜ್ಞಂ ಗೆಟ್ಟಂ | ತಂ ಚಣ್ಣಾ ಛಚಿತ್ತಂ | ಸುತ್ತಣ್ಣಕ್ಕುಂ | ಮೇಲ್ವತ್ತನೆ ತೋಕ್ಕುಂ | ಬಿಲ್ವವೈತ್ತಂ | ಕ್ವಚಿದ್ವಿತ್ಯುಃ | ಬಿಂಕಂ ಗೆಟ್ಟಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ಗಾಕ್ಷರಗಳು ಪರವಾದರೆ ಆಯಾ ವರ್ಗದ ಪಂಚಮಾಕ್ಷರವು ಅನುಸ್ವಾರಾದೇಕವಾಗುವದು.

* C ends here.

† That is, the anusvāra is used for the nasal, which is the common method of writing.

* ತೈ | ಯಲ್ಲಿ ಮನ ಎಂಬ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಿಂತು ಇದೆ.

Sūtra 121.—*No nasya nena.*

Vṛitti.—*Nakārasya nakāreṇa saha yoge natvam bhavati |*

Prayoga.—*Kaṇ-nejal, kaṇṇejal; kaṇ-nīr, kaṇṇīr; taṇ-nīr, taṇṇīr |*

[When *n* follows *n*, the latter becomes *ṇ*.]

Sūtra 122.—*Po ho vā.*

Vṛitti.—*S'abdeshu hakārasya pakāro vā syāt |*

Prayoga.—*Halām, palām; halage, palage; hāsu, pāsu; maigāhu, maigāṇu; kaigāhu, kaigāṇu |*

[*H* in a word may become *p*.]*

Sūtra 123.—*S'a-shayos suh.*

Vṛitti.—*Atra s'akāra-shakārayoh sakārādes'as syāt |*

Prayoga.—*S'as'i, sasi; s'is'u, sisu; mashi, masi; ṛishi, risi; s'ēshe, sēse |*

[*S'* and *sh* become *s*.]

Sūtra 124.—*Sa-repha-samyoge tad-antare tv-ih.*

Vṛitti.—*Shakāre repha-samyoga-yukte sati repha-shakārayor madhye ikāro bhavati |*

Prayoga.—*Harsham, harisam; varsham, varisam; sarshapam, sarisapam |*

[When *r* precedes them, *i* comes between.]

ಸೂತ್ರ || ಣೋ ನಸ್ಯ ಣೇನ || ೧೨೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಕಾರಸ್ಯ ಣಕಾರೇಣ ಸಹ ಯೋಗೇ ಣತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಣ-ನೇಲ, ಕಣ್ಣೇಲ | ಕಣ-ನೀರ, ಕಣ್ಣೀರ | ತಣ-ನೀರ, ತಣ್ಣೀರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣಕಾರದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಯೋಗವಾದರೆ ಣತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಪೋ ಹೋ ವಾ || ೧೨೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಶಬ್ದೇಷು ಹಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹಲಂ, ಪಲಂ | ಹಲಗಿ, ಪಲಗಿ | ಹಾಸು, ಪಾಸು | ಮೈಗಾಹು, ಮೈಗಾಘು | ಕೈಗಾಹು, ಕೈಗಾಘು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹಕಾರಕ್ಕೆ, ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಶಪಯೋಸ್ತಃ || ೧೨೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಶಕಾರಪಕಾರಯೋಃ ಸಕಾರಾದೇಕಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಶಃ, ಸಸಿ | ಶಿರು, ಸಿಸು | ಮುಷಿ, ಮುಸಿ | ಮುಷಿ, ರಸಿ | ಕೇಷೆ, ಸೇನೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಕಾರ ಪಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಕಾರಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸರೇಫಸಂಯೋಗೇ ತದಂತರೇ ತ್ವಿಃ || ೧೨೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪಕಾರೇ ರೇಫಸಂಯೋಗಯುಕ್ತೇ ಸತಿ ರೇಫಪಕಾರಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಇಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರ್ಷಂ, ಹರಿಸಂ | ವರ್ಷಂ, ವರಿಸಂ | ಸರ್ಷಪಂ, ಸರಿಸಪಂ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫಯುಕ್ತವಾದ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಆ ರೇಫ ಪಕಾರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

* In the literature of the language *p* marks the more ancient form, *h* the more modern: so much so that the respective periods have sometimes been named the *p* and *h* periods. Thus *poṣa* is now *hoṣa*; *pāl* is *hāl*; *peṇṇu* is *heṇṇu*; *pōḡu* is *hōḡu*; *ṭattu* is *hattu*, &c.

Sūtra 125.—*Hakārasyot.*

Vṛitti.—*Hakārasya rep̥ha-samyoge tayoṛ madhye ukāras syāt |*

Prayoga.—*Arham, aruham ; barham, baruham ; gārhapatyam, gāruhu-
p̥ityam ; arhantam, aruhantam** |

[When *r* precedes *h*, then *u* comes between.]

Sūtra 126.—*Lakārah paḍa-viḍhau ḍasyu vyñjaneshu.*

Vṛitti.—*Samāsa-viḍhau vyañjaneshu pareshu ḍasya las syāt |*

Prayoga.—*Kāḍu-purīsam, kāl̥purīsum ; kāḍu-kichchu, kāl̥kichchu;† nāḍu-
paragaṇam, nāl̥varagaṇam ; nāḍu-kāḍe, nāl̥kāḍe ; kōḍu-kōḷ̥tu, kōl̥kōḷ̥tu | ity
eteshām prayogasya samāsa-viḍhau pūrva-paḍopāntya-svara-lopād evam
rūpam siddham |*

[In compound words, *ḍ* followed by a consonant becomes *l̥*.]

Sūtra 127.—*Ati ṭah.*

Vṛitti.—*Dakārasya ati pratyaye pare ṭakāro bhavati |*

Prayoga.—*Āḍ, āṭam ; nōḍ, nōṭam ; bēḍ, bēṭam ; māḍ, māṭam‡* |

[*D* before *ati* becomes *ṭ*.]

ಸೂತ್ರ || ಹಕಾರಸ್ಯೋತ್ || ೧೨೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹಕಾರಸ್ಯ ರೇಫಸಂಯೋಗೇ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಉಕಾರಸ್ಸ್ಯೋತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರ್ಹಂ, ಅರುಹಂ | ಬರ್ಹಂ, ಬರುಹಂ | ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಂ, ಗಾರುಹಪತ್ಯಂ |

ಅರ್ಹಂತಂ, ಅರುಹಂತಂ || *

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹಕಾರವಿದ್ದರೆ ಆ ಹಕಾರ ರೇಫಗಳ ನಡುವೆ ಉಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಳಕಾರಃ ಪದವಿಧೌ ಡಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇಷು || ೧೨೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮಾಸವಿಧೌ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷು ಡಸ್ಯ ಳಸ್ಯೋತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಾಡು-ಪುರಿಸಂ, ಕಾಳ್ಪುರಿಸಂ | ಕಾಡು-ಕಿಚ್ಚು, ಕಾಲ್ಕಿಚ್ಚು † | ನಾಡು-ಪರಗಣಂ, ನಾಳ್ವ

ರಗಣಂ | ನಾಡು-ಕಡೆ, ನಾಳ್ಕಡೆ | ಕೋಡು-ಕೊಟ್ಟು, ಕೋಳ್ಕೊಟ್ಟು || ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಪ್ರಯೋ

ಗಸ್ಯ ಸಮಾಸವಿಧೌ ಪೂರ್ವಪದೋಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಲೋಪಾದೇವಂ ರೂಪಂ ಸಿದ್ಧಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದಾಗ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಳಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.
ಹೀಗಾಗುವ ಸಮಾಸದ ಪೂರ್ವಪದೋಪಾಂತ್ಯ ಸ್ವರಲೋಪವಾಗಿ ಈ ರೂಪವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅತಿ ಟಃ || ೧೨೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಡಕಾರಸ್ಯ ಅತಿಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪರೇ ಟಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆಡ್, ಆಟಂ | ನೋಡ್, ನೋಟಂ | ಬೇಡ್, ಬೇಟಂ | ಮೊಡ್, ಮೊಟಂ || †

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಅತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಪರವಾದರೆ ಟಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

* Not in C.

† C ends here.

‡ In C the examples are *naḍu, naṭam ; paḍu, paṭam.*

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಂತಂ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ.

† ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತು ಇದೆ.

‡ ತೃ || ನಡು, ನಟ್ಟು | ಪಡು, ಪಟ್ಟಂ ಎಂಬವು ಇವೆ.

Sūtra 128.—*Rakārasya rephah.*

Vṛitti.—*Samāse rakārasya rep̄ho bhavati |*

Prayoga.—*Mār-koral, mār̄koral; mār-bulam, mār̄balam; nūr-maḍi, nūr̄maḍi; nūr-sāsiram, nūr̄chhāsiram |*

[R becomes rep̄ha.] *

Sūtra 129.—*Āde ri-r̄ih.*

Vṛitti.—*S'abdes̄hv ādi-bhūtas̄ya rikāras̄ya ritvam bhavati |*

Prayoga.—*Trit̄iyam, trit̄iyam; riṇam, riṇam; ritu, ritu; r̄ish̄i, r̄isi |*

[An initial ri becomes ri.]

Sūtra 130.—*Ya-vayor anād̄isthayor aīi-oī svareṇa vā.*

Vṛitti.—*Anād̄au vartamānayor yakāra-vakārayos svareṇa saha yathā saikhyam aikār-aukār̄au bhavatah |*

Prayoga.—*Kayivāram, kaivāram; hārayisidam, hāraisidam; kērayisidam, kēraisidam; pūrayisidam, pūraisidam; kavād̄ale, kav̄ad̄ale; kav̄wikul̄, kav̄wikul̄; kav̄uṅgu, kav̄uṅgu; av̄wikidam, av̄wikidam |†*

[Medial y and v, uniting with a vowel, become aī and aū.]

Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau ‡ Bhāṣhā-bhūṣhaṇe S'abda-r̄iti-viḍhānam nāma pañchamah parichchheduh |

ಸೂತ್ರ || ರಕಾರಸ್ಯ ರೇಫಃ || ೧೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮಾಸೇ ರಕಾರಸ್ಯ ರೇಫೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾರ-ಕೊರಲ್, ಮಾರ್ಕೊರಲ್ | ಮಾರ-ಬಲಂ, ಮಾರ್ಬಲಂ | ನೂರ-ಮಡಿ, ನೂರ್ಮಡಿ | ನೂರ-ಸಾಸಿರಂ, ನೂರ್ಚಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ರಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫವಾಗುತ್ತದೆ. ರೇಫವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅರಕಾವತ್ತೆಂಬರ್ಥವು.

ಸೂತ್ರ || ಆದೇಋರೀ || ೧೨೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಬ್ಧೇಪ್ಯಾದಿಭೂತಸ್ಯ ಋಕಾರಸ್ಯ ರಿತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೃತೀಯಂ, ತ್ರಿತೀಯಂ | ಋಣಂ, ರೀಣಂ | ಋತು, ರಿತು | ಋಷಿ, ರಿಷಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಬ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಭೂತವಾದ ಋಕಾರಕ್ಕೆ ರಿತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಯವಯೋರನಾದಿಸ್ಥಯೋ ರೈಃ ಓಃ ಸ್ವರೇಣ ವಾ || ೧೩೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಾದೌ ವರ್ತಮಾನಯೋರೈಕಾರವಕಾರಯೋಸ್ವರೇಣ ಸಹ ಯಥಾಸ್ವರೈ ಮೈಕಾರೌಕಾರೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಯಿವಾರಂ, ಕೈವಾರಂ | ಹಾರಯಿಸಿದಂ, ಹಾರೈಸಿದಂ | ಕೇರಯಿಸಿದಂ, ಕೇರೈಸಿದಂ | ಪೂರಯಿಸಿದಂ, ಪೂರೈಸಿದಂ | ಕವದಲೆ, ಕಾದಲೆ | ಕವುಂಕುಳ, ಕಾಂಕುಳ | ಕಾವುಂಗು, ಕಾಂಗು | ಆವುಂಕಿದಂ, ಆವೈಕಿದಂ ||†

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆದಿಯಲ್ಲದ ಯಕಾರ ವಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಯಥಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಐಕಾರ ಔಕಾರಗಳಾಗುವವು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತೌ ‡ ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ ಶಬ್ದರೀತಿ ವಿಧಾನಂ

ನಾಮ ಪಂಚಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* In old written compositions the consonant is invariably doubled after r. Thus *nūrmamadi*, *p̄ermamadi*, *pan̄nirchchāsiram*, &c. No exception has been found to this practice.

† C has only the first and last.

‡ See note p. 7.

† ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಕಡೆ ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಇದೆ.

‡ ಒನ್ನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(VI. Compound Words.)

Samāsa Vidhānam.

Sūtra 131.—*Nāmnām samāśas saṅgatārthah.*

Vṛitti.—*Nāma-vāchinām s'abdhānām parasparam anvaya-siddho'rthas samāsa-samjñas syāt |*

[A compound word is formed of a noun combined with the words united to it.]

Sūtra 132.—*Tutṛāntar-vartinyo vibhaktayo loṇyāh.*

Vṛitti.—*Tutra samāsa-padeshu madhya-vartinyo vibhaktayo lopyante |*

[The words thus united to it drop their case terminations.]

Sūtra 133.—*Uttara-padārtha-pravṛittis tatpurushah.*

Vṛitti.—*Uttara-padārtha eva pradhāno yasmin sa samāśah tatpurusha-samjñas syāt |*

Prayoga.—*Sūleyara kēri, sūlegēri | ity atra vibhakti-loṇād eka-rūpatvam | evam eva | arasu mane, aramane ; māveina kāyi, māṅgāyi ; pasiya ole, paśh-chole |*

[When the final word is the chief in meaning, the compound is a *tatpurusha*.]

೬. ಸಮಾಸ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ನಾಮ್ನಾಂ ಸಮಾಸಸೃಜ್ಯತಾರ್ಥಃ || ೧೩೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಾಮವಾಚಿನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಪರಸ್ಪರಮನ್ವಯಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸಮಾಸಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ಥಾಪಿತಃ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಾಮ ಪದವನ್ನು ಕೂಡಿ ನುಡಿಯುವರ್ಥವು ಸಮಾಸವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಸ ಸಂಜ್ಞೆ.

ಸೂತ್ರ || ತತಾನ್ತರ್ವರ್ತಿನೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಲೋಪ್ಯಾಃ || ೧೩೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ರ ಸಮಾಸಪದೇಶು ಮಧ್ಯವರ್ತಿನೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಉಪ್ಯಂತೇ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಸಮಾಸ ಪದಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಲೋಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ಪುರುಷಃ || ೧೩೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನೋ ಯಸ್ಮಿ ಸ ಸಮಾಸಃ ತತ್ಪುರುಷಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ಥಾಪಿತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಸೂಳೆಯರ ಕೇರಿ, ಸೂಳೆಗೇರಿ ಇತ್ಯತ್ರ ವಿಭಕ್ತಿಲೋಪಾದೇಕರೂಪತ್ವಂ || ಏವ ಮೇವ | ಅರಸು ಮನೆ, ಅರಮನೆ | ಮಾವಿನಕಾಯಿ, ಮಾಂಗಾಯಿ | ಪಸಿಯ ಒಲೆ, ಪಾಶ್ಚೊಲೆ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವುಳ್ಳದ್ದು ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸವೆಂಬುವದು. ಪರ ಪದವಂದರೆ ಮುಂದಣ ಪದ.

Sūtra 134.—*Sa-evaikāś'raṇah karma-hārayah.*

Vṛitti.—*Tatpurusha-samāsa-evādhikarāṇas' chet karmadhāraya-samjñas syāt |*

Prayoga.—*Kempina tāvare, kendāvare ; kempina daḷam, kendaḷam ; telitappa'basul, telvasul ; piriya mole, permole ; kariya naidil, kannaidil ; kaḍiya-tapam, kaḍitapam ; kaḍiya āl, kaṭṭāl ; naliya tōl, naḷidōl |*

[If a *tatpurusha* has only one qualifying word, the compound is a *karmadhāraya*.]

Sūtra 135.—*Saṅkhyādis' ched dviguḥ.*

Vṛitti.—*Sa cha karmadhārayas saṅkhyā-pūrvas' ched dvigu-samjñas syāt |*

Prayoga.—*Eraḍu bāl, irbbāl ; eraḍu kai, irkkai ; ondu piḍi, ṛppidi ; ondu tale, ṛttale ; eraḍu kaṇ, irkkaṇ ; mūru lokam, mīlokam |*

[If the qualifying word of the *karmadhāraya* is a numeral, the compound is a *dvigu*.]

Sūtra 136.—*Pūrva-padārtha-pradhāno'vyayibhāvah.*

Vṛitti.—*Spashṭo'rthah |*

Prayoga.—*Kelaḡaṇa kere, kīlkere ; kelaḡaṇa poḍe, kīlpoḍe ; poraḡaṇa aḍi, poraḍi ; poraḡaṇa mai, poramai ; mēḡaṇa kāl, mēḡāl |*

[When the qualifying word is the chief in meaning, the compound is an *avyayibhāva*.]

ಸೂತ್ರ || ಸವಿವೇಕಾಶ್ರಯಃ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ || ೧೩೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸ ಏವೈಕಾಧಿಕರಣಶ್ಚೇತ್ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ಫುಟ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಂಪಿನ ತಾವರೆ, ಕೆಂದಾವರೆ | ಕೆಂಪಿನ ದಳಂ, ಕೆಂದಳಂ | ತೆಲಿತಪ್ಪ ಬಸುಲ, ತೆಲವಸುಲ | ಪಿರಿಯ ಮೋಲೆ, ಪೇರಮೋಲೆ | ಕರಿಯ ನೈದಿಲ, ಕನ್ನೈದಿಲ | ಕಾಡಿಯ ತಪಂ, ಕಾಡಿತಪಂ | ಕಾಡಿಯ ಆಲ, ಕಾಟ್ಟಾಲ್ | ನಾಲಿಯ ತೋಲ, ನಾಳಿದೋಲ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸವೇ ಏಕಾಧಿಕರಣಬುಳ್ಳದ್ದಾದರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಏಕಾಧಿಕರಣವೆಂದರೆ ಏಂದೇ ಮುಖ್ಯ ಪದವನ್ನುಳ್ಳದ್ದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯಾದಿಶ್ಚೇದ್ದಿಗುಃ || ೧೩೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಚ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ವಶ್ಚೇದ್ದಿಗುಃ ಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ಫುಟ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಎರಡು ಬಾಳ, ಇಬ್ಬಾರ್ಬಾಳ | ಎರಡು ಕೈ, ಇಕ್ಕೆರ್ಕೈ | ಒಂದು ಪಿಡಿ, ಒಟ್ಟುಪಿಡಿ | ಒಂದು ತಲೆ, ಒತ್ತರ್ತಲೆ | ಎರಡು ಕಣ, ಇಕ್ಕರ್ಕಣ | ಮೂರು ಲೋಕಂ, ಮೂಲೋಕಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕರ್ಮಧಾರಯವೇ ಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ವದ್ದಾದರೆ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪೂರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ'ವ್ಯಯಿಭಾವಃ || ೧೩೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಪ್ಪೋರ್ಥಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಳಗಣ ಕೆರೆ, ಕೀಳ್ಕೆರೆ || ಕೆಳಗಣ ಪೊದೆ, ಕೀಳ್ಪೊದೆ | ಪೊರಗಣ ಅಡಿ, ಪೊರಡಿ | ಪೊರಗಣ ಮೈ ಪೊರಮೈ | ಮೇಗಣ ಕಾಲ, ಮೇಗಾಲ್ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೂರ್ವ ಪದಾರ್ಥವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬುಳ್ಳದ್ದು ಅವ್ಯಯಿಭಾವ ಸಮಾಸವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

Sūtra 137.—*Sarva-padārtha-pradhāno dvandvah.*

Vṛitti.—*Spaṣṭo'rthah* |

Prayoga.—*Kai-vanegaḥ, karu-marigaḥ, nādu-bīḍugaḥ, kere-toregaḥ, beṭṭa-ghaṭṭaṅgaḥ, kai-kāḷgaḥ* |

[When all the words are co-ordinate in meaning, the compound is a *dvandva*.]

Sūtra 138.—*Anyā-padārtha-pradhāno bahuvrīhiḥ.*

Vṛitti.—*Spaṣṭo'rthah* |

Prayoga.—*Kaḍu-villam, keṇṇaṇim, nuchchakki, kallerdḍeyam, kusigoralam, ken-mīsegam* |

[Compounds which qualify another word are *bahuvrīhi*.]

Sūtra 139.—*Sama-Samskrītam deśiya-padena samasyate.*

Vṛitti.—*Ātra Karṇāṭaka-bhāṣāyām Samskrīta-sama-s'abdām Karṇāṭaka-padena saha samāsaḥ kriyate** |

Prayoga.—*Nārada-daṇḍige, pura-kottalam, arasu-daḷam, kūr-asi, mājanam, mā-pāṭakam, turaga-daḷam* |

[Karṇāṭaka words form compounds with Sanskrit words.]

ಸೂತ್ರ || ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ದ್ವಂದ್ವಃ || ೧೩೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟೋರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೈವನೇಗ | ಕರುಮರಿಗ | ನಾಡುಬಿಡುಗ | ಕೆರೆತೋರಿಗ | ಬೆಟ್ಟಘಟ್ಟಾಂಗ | ಕೈಕಾಲ್ಗ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಎಲ್ಲ ಪದಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆಲ್ಲದ್ದು ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸವೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ || ೧೩೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟೋರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡುವಿಲ್ಲಂ ಕೆಂಗಣಿಂ ನುಚ್ಚಕ್ಕಿ | ಕಲ್ಲೆದ್ದೆಯಂ ಕುಸಿಗೊರಲಂ ಕುಮ್ಮೀಸೆಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮತ್ತೊಂದು ಪದಾರ್ಥವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುವೆಲ್ಲದ್ದು ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸವೆಂದೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ ದೇಶೀಯಪದೇನ ಸಮಸ್ಯತೇ || ೧೩೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಯಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಸಮಶಬ್ದಂ ಕರ್ಣಾಟಕಪದೇನ ಸಹ ಸಮಾಸಃ ಕ್ರಿಯತೇ* ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾರದ ದಂಡಿಗೆ | ಪರಕೊತ್ತಳಂ | ಅರಸುದಳಂ | ಕೊರಸಿ | ಮಾಜನಂ | ಮಾ ಪಾತಕಂ | ತುರಗದಳಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತತ್ಸಮ ಪದಗಳು ದೇಶೀಯ ಪದಗಳ ಸಂಗಡ ಕೊರಸಿ ಸಮಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

* B in this place introduces Sama-Samskrīta-lakṣaṇam anyatra, with the following quotation from S'abhidamanidharmapara II. 9, regarding which see *supra* Introd. ii.

Samudita saṅkhyāvyaya rāhi | tam enīaḥ vartipa nighaṇṭuvina nāma-pado |
ttama varṇa prakṛtiṭigam | sama-Samskrīta vesaraṇa ittu liṅgam māvar ||

* ದ್ವಿ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಲಕ್ಷಣಮನ್ಯತ್ರವೆಂದು ಕಲ್ಪಮೇಷದರ್ಪಣದ
ಒಣೆ ಅಧ್ಯಾಯದ ಒಣೆ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ,

ಕಂ || ಸಮುಚಿತ ಸಂಖ್ಯಾವೈಯ ರಹಿ | ತಮೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಪ ನಿಘಂಟುವಿನ ನಾಮಪದೋ |

ತ್ತಮವರ್ಣ ಪ್ರಕೃತಿಗಂ | ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಸರನಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಂ ಮಾವ್ಯರ್ ||

N

Sūtra 140.—*Kāraṇam pareṇa samartha-kriyāpadena.*

Vṛitti.—*Karma-pūrvam kāraṇa-cha pareṇa prasiddha-kriyāpadena samam samasyate |*

Prayoga.—*Terad-ittam, etlu-gōḍam, serey-iddam, okkal-pōḍam |*

[Words which are governed, form compounds with the governing verb.]

Sūtra 141.—*Akārāntān-mah.*

Vṛitti.—*Akārāntāt kāraṇāt param mahāras syāt |*

Prayoga.—*Manam-golḡum, sunnam-gōḍam*, besam-bagedam, kasam-iḷḷam, manam-perchūdam, jasam-bagedam |*

[If ending in a, they take m in forming the compound.]

Sūtra 142.—*Viś'eshyottara-pade pūrva-padasyopāntya-svarūder lopah.*

Vṛitti.—*Viś'eshya-bhūtottara-pade sati pūrva-pada-sambundhinām upāntya-svarādyānām avayava-lopas syāt |*

Prayoga.—*Kariya maḍu, kārmaḍu ; ini māvu, immāvu ; kuritu bāl, kūr-vāl ; initu unisu, immunisu ; nuniṭu saram, nunḡaram ; ḡṇa mātu, ḡaṇ-mātu ; oḷḷitu mānasam, oḷḡmānasam ; oḷḷitu ḡuṇam, oḷḡṇam |*

[In forming a compound with a noun in the nominative, the qualifying word drops the suffixes of its root.]

ಸೂತ್ರ || ಕಾರಕಂ ಪರೇಣ ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದೇನ || ೧೪೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರ್ಮಪೂರ್ವಂ ಕಾರಕಜ್ಞಾ ಪರೇಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ರಿಯಾಪದೇನ ಸಮಂ ಸಮಸ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತರದಿತ್ತಂ | ಎತ್ತುಗೊಂಡಂ | ಸರೆಯಿದ್ದಂ | ಒಕ್ಕ ಲೋದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಕ ಪದಗಳು ಮುಂದಣ ಪದದೊಡನೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ರಿಯಾಪದ ದೊಡನೆ ಸಮಾಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾಂತಾನ್ತಃ || ೧೪೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ಕಾರಕಪರಂ ಮಹಾರಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮನಂಗೊಳ್ಳಂ | ಸುಣ್ಣಂಗೊಂಡಂ* | ಬೆಸಂಬಗಿದಂ | ಕಸಮಿಟ್ಟಂ | ಕಸಂ ಬೇರ್ಬಿದಂ | ಜಸಂಬಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತವಾದ ಕಾರಕದ ಮುಂದೆ ಸಮಾಸದ ಮುಂದೆ ಮಹಾರಸ್ಯವಾಗುವದು, ಅಂದರೆ ಸೊನ್ನೆ ಬರುವದೆಂಬದು.

ಸೂತ್ರ || ವಿಶೇಷ್ಯೋತ್ತರಪದೇ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯೋಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದೇರ್ಲೋಪಃ || ೧೪೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಶೇಷ್ಯ ಭೂತೋತ್ತರಪದೇ ಸತಿ ಪೂರ್ವಪದಸಮ್ಪನ್ನಿನಾಂ ಉಪಾಂತ್ಯ ಸ್ವರಾದ್ಯಾನಾಂ ಅವಯವಲೋಪಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯ ಮಡು, ಕಾರ್ಮಡು | ಇನಿ ಮಾವು, ಇಮ್ಮಾವು | ಕುರಿತು ಬಾಲ್, ಕುರ್ವಾಲ್ | ಇನಿತು ಉಣಿಸು, ಇಮ್ಮುಣಿಸು | ನುಣಿತು ಸರಂ, ನುಣ್ಣರಂ | ಜಾಣ ಮಾತು, ಜಾಣ್ಣಾತು | ಬḡḡಿತು ಮಾನಸಂ, ಬḡḡಾನಸಂ | ಬḡḡಿತು ಗುಣಂ, ಬḡḡುಣಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಪದವು ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಸಮಾಸವಾಗುವದಾದರೆ ಪೂರ್ವಪದದಲ್ಲಿನ ಕಡೆ ಅಕ್ಷ ರಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನ ಅಕ್ಷರವಾದ ಸ್ವರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವಯವ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷ್ಯವಂದರೆ. ಕರ್ತೃಪದ ಅಥವಾ ಅಖ್ಯೆ.

* C ends here.

* ತ್ಯ || ಯಲ್ಲಿ ಇವ್ಯೇ ಇದೆ.

Sūtra 143.—*Ikārasyaiddhṛasvaḥ.*

Vṛitti.—*Prāguktavad upāntya-svarādi-lope kṛite pūrvasyekārasya hrasva-ekāras syāt |*

Prayoga.—*Piriya maram, permaram ; piriya pāvu, perbāvu ; biṇiya mugil, beṇmugil |*

[Moreover an i in the root becomes e short.]

Sūtra 144.—*Na cha kvachit.*

Vṛitti.—*Na cha kvachid ity anena ikārasya hrasva-ekārah kvachin-na bhavati |*

Prayoga.—*Binṇitu kone, biṇgone ; binṇitu pore, biṇpore ; biḷupu mone, biḷmone |*

[But in some cases not.]

Sūtra 145.—*Svarāḍau dīrghas tv-uguroh.*

Vṛitti.—*Svarāḍau pare pade sati aguroh pūrva-padasya dīrgho bhavati | tu-s'abdas' chārthah |*

Prayoga.—*Kariya aḍavi, kāruḍavi ;* piriya oḍah, pēroḍah ; kariya iruḷ, kāruruḷ |*

Atra sūtre aguroh ity apara-svara-dīrgha sati pūrva-varṇasya dīrgho na bhavati | Prayoga | paṇiya ōle, paṇchōle ; iniya rasam, incharasam† |

[When the final word begins with a vowel, the vowel of the preceding word is lengthened; but not when the initial vowel of the final word is long.]

ಸೂತ್ರ || ಇಕಾರಸ್ಯ ದ್ವಿಸ್ವಃ || ೧೪೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಾಗುಕ್ತವದುವಾನ್ತ್ಯಾ ಸ್ವರಾದಿಲೋಪೇ ಕೃತೇ ಪೂರ್ವಸ್ಯೇಕಾರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವವಿಕಾರಸ್ಸ್ಯಾತ್ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪಿರಿಯ ಮರಂ, ಪೆರ್ಮರಂ | ಪಿರಿಯ ಪಾವು, ಪೆರ್ಬಾವು | ಬಿಣಿಯ ಮುಗಿಲ್, ಬೆಢ್ಮುಗಿಲ್ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಡೆಯಕ್ಷರ ಮೊದಲಿನ ಸ್ವರಾದಿಗಳಿಗೆ ಲೋಪವಾಗಲು ಪೂರ್ವ ಪದದ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವ ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನ ಚ ಕ್ವಚಿತ್ || ೧೪೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ನ ಚ ಕ್ವಚಿದಿತ್ಯನೇನ ಇಕಾರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವ ವಿಕಾರಃ ಕ್ವಚಿನ್ನ ಭವತೀತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಬಿಣ್ಣಿ ತು ಕೊನೆ, ಬಿಣ್ಣೊನೆ | ಬಿಣ್ಣಿ ತು ಪೊರೆ, ಬಿಣ್ಣೊರೆ | ಬಿಳುಪು ಮೋನೆ, ಬಿಳ್ಮೋನೆ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನ ಚ ಕ್ವಚಿತ್ ಅಂದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವ ವಿಕಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬದು.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಾದೌ ದೀರ್ಘಸ್ವಗುರೋಃ || ೧೪೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವರಾದೌ ಪರೇ ಪದೇ ಸತಿ ಅಗುರೋಃ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ತುಕಬ್ಬಿ ಕ್ವಾ ಫಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯ ಅಡವಿ, ಕಾರಡವಿ* | ಪಿರಿಯ ಒಡಲ್, ಪೆರೊಡಲ್ | ಕರಿಯ ಇರುಳ್, ಕಾರುಳ್ ||
ಅತ್ರ ಸೂತ್ರೇ ಅಗುರೋಽಂತ್ಯ ಪರಸ್ವರ ದೀರ್ಘೋ ಸತಿ ಪೂರ್ವವರ್ಣಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ನ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪನಿಯ ಒಲೆ, ಪಚ್ಚೊಲೆ | ಇನಿಯ ರಸಂ ಇಂಚರಸಂ† ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಪದವು ಸ್ವರಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ವಪದದ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಪರಪದದ ಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ವಪದದ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

* A and B have instead of this—*kariya mugil, karmugil*, which seems not to belong here.

† ಪ್ರ | ದ್ವಿ | ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಮುಗಿಲ್, ಕಾರ್ಮುಗಿಲ್ ಎಂದಿದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯು ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕೇರಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

† This example is not in C.

† ತ್ವ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 146.—*Na-ṭa-ṭa-na-tānām dvirbhāvah.*

Vṛitti.—*Nādinām pañcha-varṇānām svarāḍau pare upāntyaṅvayava-lopa-pūrvakam dvitvam bhavati |*

Prayoga.—*Taṇ elar, taṇṇelar ; kaḍu āyam, kaṭṭāyam ; oḷitu unisu, oḷḷunisu ; in unisu, innunisu ; kit aḍi, kittadi ; kit iḷe, kittiḷe* |*

[When the final word begins with a vowel, and the preceding word in its radical form ends in n, ṭ, l, n or t, this letter is doubled.]

Sūtra 147.—*Kaḍidu-niḍidu-dvayasyādyeka-svara-parasya ṭah.*

Vṛitti.—*Anayos' s'abdayor ādi-svarāt parasya svarāḍau paḍe pare pūrvā-vayava-lopo bhūtvā ṭakāra āpadyate |*

Prayoga.—*Kaḍidu ṭl, kaṭṭṭl ; niḍidu oḍal, niṭṭoḍal ; niḍidu aḍakil, niṭṭaḍakil† |*

[In forming a compound with a word beginning with a vowel, *kaḍidu* and *niḍidu* change the *ḍ* of their roots to *ṭ*.]

Sūtra 148.—*Naḍos' cha.*

Vṛitti.—*Naḍu-s'abdasṭha-ṭakārasya cha ṭakāras syāt |*

Prayoga.—*Naḍu iruḷ, naṭṭiruḷ ; naḍu aḍavi, naṭṭaḍavi |*

[So also with *naḍu*.]

ಸೂತ್ರ || ಉಟಳನತಾನಾಂ ದ್ವಿಭಾವಃ || ೧೪೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಾಡೀನಾಂ ಪಂಚವರ್ಣಾನಾಂ ಸ್ವರಾದೌ ಪರೇ ಉಪಾನ್ತ್ಯಾವಯವಲೋಪಪೂರ್ವಕಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತಣ ಎಲರ್, ತಣ್ಣೆಲರ್ | ಕಡು ಆಯಂ, ಕಟ್ಟಾಯಂ | ಒಳಿತು ಉಣಿಸು, ಒಳ್ಳು ಣಿಸು | ಇನ ಉಣಿಸು, ಇನ್ನು ಣಿಸು | ಕಿತ್ ಅಡಿ, ಕಿತ್ತಡಿ | ಕಿತ್ ಇಳೆ, ಕಿತ್ತಿಳೆ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉ ಟ ಳ ನ ತ ಯಂಬೀಯ್ಯದು ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಪರಪದವು ಸ್ವರಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಉಪಾನ್ತ್ಯಾವಯವ ಲೋಪ ಸಹಿತವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕಡಿದುನಿಡಿದುದ್ವಯಸ್ಯಾದ್ಯೇಕಸ್ವರಪರಸ್ಯ ಟಃ || ೧೪೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋಕ್ತಬ್ಧಯೋರಾದಿ ಸ್ವರಾತ್ಪರಸ್ಯ ಸ್ವರಾದೌ ಪದೇ ಪರೇ ಪೂರ್ವಾವಯವ ಲೋಪೋ ಭೂತ್ವಾ ಟಕಾರ ಅಪದ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡಿದು ಅಳ, ಕಟ್ಟುಳ | ನಿಡಿದು ಒಡಲ್, ನಿಟ್ಟೊಡಳ | ನಿಡಿದು ಅಡಕಿಲ್, ನಿಟ್ಟು ಡಕಿಲ್† ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಪದ ಪರವಾದರೆ ಪೂರ್ವಾವಯವ ಲೋಪವಾಗಿ ಟಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಡೋಕ್ತಃ || ೧೪೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಡುಕಬ್ಬಸ್ಥ ಡಕಾರಸ್ಯ ಚ ಟಕಾರಸ್ಪ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಡು ಇರುಳ, ನಟ್ಟುರುಳ | ನಡು ಅಡವಿ, ನಟ್ಟುಡವಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಡು ಎಂಬ ಕಬ್ಬವೂ ಮೇಲಂತೆಯೇ.

* Not in C.

† Not in C.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

† ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 149.—*Kiridos tah.*

Vṛitti.—*Kiridu-s'abde āli-svarāt parasya akārasya svarādī-pade pare sāvayava-lopam takāro bhavati |*

Prayoga.—*Kiriya ātam, kittātam ; kiriya aḍi, kittāḍi ; kiriya iḥi, kittiḥi |*

[In forming a compound with a word beginning with a vowel, *kiridu* drops its termination and changes the final letter of its root to *t*.]

Sūtra 150.—*Teshām udantatvam vyañjaneshu.*

Vṛitti.—*Kaḍidu-niḍidu-kiridu-ity-eteshām vyañjaneshu pareshu ukārāntatā syāt |*

Prayoga.—*Kaḍiya kudure, kaḍugudare ; kiridu geḷḷe, kirugeḷḷe ; kiridu gāṇa, kirugāṇa |*

[In forming a compound with a word beginning with a consonant, *kaḍidu*, *niḍidu*, and *kiridu* drop their termination and add *u* to their root.]

Sūtra 151.—*Posatu-ādinām adantatvam nipātyate.*

Vṛitti.—*Posatu-paḷadu-ṇaḷadu-poragu-ṇaḷagu-ity-ādinām padānām akārāntatvam upāntāvayava-lopāpūrvam nipātyate |*

Prayoga.—*Posatu sugḡi, posasugḡi ; posatu des'e, posades'e ; ḥaḷadu kaḷave, ḥaḷaḷaḷave ; poḷadu alaḡu, poḷa-ḷaḡu ; eḷa lu māru, eḷamāru ; eḷadu taḷir, eḷadaḷir ; poragu vāru, poravāru ; oḷagu kai, oḷagāi ; oḷu aḷṭam, oḷa-aḷṭam* |*

[In forming a compound with a word beginning with a consonant, *posatu*, *paḷadu*, *eḷadu*, *poragu* and *oḷagu* drop their termination and add *a* to their root.]

ಸೂತ್ರ || ಕಿರಿದೋಹಃ || ೧೪೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಿರಿದುಸಬ್ದೇ ಅದಿಸ್ವರಾತ್ಪರಸ್ಯ ಅಕಾರಸ್ಯ ಸ್ವರಾದಿಪದ ಪರೇ ಸಾವಯವಲೋಪಂ ತಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಿರಿಯ ಆತಂ, ಕಿತ್ತಾತಂ | ಕಿರಿಯ ಅಡಿ, ಕಿತ್ತಡಿ | ಕಿರಿಯ ಇಹಿ, ಕಿತ್ತಿಹಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಿರಿದು ಕಬ್ಬವು ಸ್ವರಾದಿಪದ ಪರವಾದರೆ ಅವಯವ ಲೋಪವಾಗಿ ತಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ತೇಷಾಮುದಂತತ್ವಂ ವ್ಯಾಂಜನೇಷು || ೧೫೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಕಿರಿದು ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ವ್ಯಾಂಜನೇಷು ಪರೇಷು ಉಕಾರಾಂತಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡಿದು ಕುದುರೆ, ಕಡುಗುದುರೆ | ಕಿರಿದು ಗೆಜ್ಜೆ, ಕಿರುಗಜ್ಜೆ | ಕಿರಿದು ಗಾಣ, ಕಿರುಗಾಣ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಕಿರಿದು ಯೆಂಬೀಕಬ್ಬಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದರೆ ಉಪಾನ್ತಾವಯವ ಲೋಪವಾಗಿ ಅವಯವಕ್ಕೆ ಉಕಾರಾಂತತ್ವವೂ ಅನ್ವಾಯವಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪವೂ ಆಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪೊಸತ್ವಾದಿನಾಮದಂತತ್ವಂ ನಿಪಾತ್ಯತೇ || ೧೫೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪೊಸತು ಪಳದು ಯಳದು ಪೊರಗು ವಳಗು ಇತ್ಯಾದಿನಾಂ ಪದಾನಾಂ ಅಕಾರಾಂತತ್ವ ಮುಪಾನ್ತಾವಯವಲೋಪಪೂರ್ವಂ ನಿಪಾತ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಸತು ಸುಗ್ಗಿ, ಪೊಸಸುಗ್ಗಿ | ಪೊಸತು ದೆಕೆ, ಪೊಸದೆಕೆ | ಹಳದು ಕಳವೆ, ಹಳಗಳವೆ |

ಪೊಳದು ಅಲಗು, ಪೊಳಅಲಗು | ಎಳದು ಮಾವು, ಎಳಮಾವು | ಎಳದು ತಳಿರ, ಎಳದಳಿರ

ಪೊರಗು ವಾರು, ಪೊರವಾರು | ಬಳಗು ಕೈ, ಬಳಗೈ | ಬಳು ಅಟ್ಟಂ, ಬಳಅಟ್ಟಂ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೊಸತು ಮುಂತಾದ ಕಬ್ಬಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದರೆ ಉಪಾನ್ತಾವಯವ ಲೋಪವೂ ಉಂಟಾಗಿ ಈ ಕಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಅಕಾರಾಂತತ್ವವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

* Not in G.

* ತೈ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 152.—*Kechchane-pechchane-bechchane-s'abdānām chāder malvam.*

Vṛitti.—*Ēteshām trayāṇām chāder vyañjane pare makārādes'as syāt |*

Prayoga.—*Kechchaneya taḥir, kenḍuḥir ; kechchaneya mugil, kemmugil ; kechchaneya kuḍi, keṇḡuḍi ; kechchaneya nīr, kennīr ; bechchaneya nīr, bennīr ; pachchaneya tale, pandale ; pachchaneya taḥir, pandaḥir |*

[In forming a compound with a word beginning with a consonant, *kechchane*, *pechchane* and *bechchane* drop their termination and change the last letter of their root to *m*.]

Sūtra 153.—*Sv-antatā cha.*

Vṛitti.—*Kechchane-ity-ādīnām cha vyañjane pare sukārādes'as' cha bhavati |*

Prayoga.—*Kechchaneya kallu, kisugallu ; kechchaneya kāḍu, kisugāḍu ; bechchaneya suy, bisusuy ; bechchaneya kadir, bisugadir ; pachchaneya vandāl, pasuvandal |*

Yoga-vibhāgād ishṭa-pravṛitteḥ kvachit sukāro na bhavati | Prayoga | pachchaneya ōle, pachchōle ; pachchaneya aḍike, pachchaḍike ; bechchaneya aḍi, bechchaḍi |

[Also to *su*. (But sometimes not.)]

ಸೂತ್ರ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಪೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಕಬ್ಬುನಾಂ ಚಾದೇರ್ವತ್ವಂ || ೧೫೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏತೇಷಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಚಾದೇರ್ವ್ಯಾಣ್ಣನೇ ಪರೇ ಸುಕಾರಾದೇಕಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಚ್ಚನೆಯ ತಱಿರ, ಕೆಂದಱಿರ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಮುಗಿಲ, ಕೆಮ್ಮುಗಿಲ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕುಡಿ, ಕೆಂಙುಡಿ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ನೀರ, ಕೆನ್ನೀರ | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ನೀರ, ಬೆನ್ನೀರ | ಪಚ್ಚನೆಯ ತಲೆ, ಪಂದಲೆ | ಪಚ್ಚನೆಯ ತಱಿರ, ಪಂದಱಿರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಪೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಯಂಚಿ ಮೂರು ಕಬ್ಬುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಕಾರಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಂತತಾ ಚ || ೧೫೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಇತ್ಯಾದೀನಾಂ ಚ ವ್ಯಂಜನೇ ಪರೇ ಸುಕಾರಾದೇಕಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕಲ್ಲು, ಕಿಸುಗಲ್ಲು | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕಾಡು, ಕಿಸುಗಾಡು | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಸುಯ್, ಬಿಸುಸುಯ್ | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಕದಿರ, ಬಿಸುಗದಿರ | ಪಚ್ಚನೆಯ ವಂದಲೆ, ಪಸುವಂದಲೆ ||
ಯೋಗವಿಭಾಗಾದಿಪ್ರಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಕೃಚಿತ್ಸುಕಾರೋ ನ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಪಚ್ಚನೆಯ ಓಲೆ, ಪಚ್ಚೋಲೆ | ಪಚ್ಚನೆಯ ಅಡಿಕೆ, ಪಚ್ಚಾಡಿಕೆ | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಅಡಿ ಬೆಚ್ಚಾಡಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ಸುಕಾರಾದೇಕವಾಗುವದೂ ವ್ಯಂಜನ ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಂದ ಇವುಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವುಕಡೆ ಸುಕಾರವಾಗುವದೂ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 154.—*Ekāre vibhāshu ikāruh.*

Vṛitti.—*Teshv asmin sukārādes'e sati vikalpād ekārasya ikāras syāt |*

Prayoga.—*Kechchaneya sañje, kisu sañje* ; kechchaneya kanigile, kisu-ganigile |*

Kvachinn-ekārah | Prayoga | kechchaneya uri, kēsuri ; kechchaneya aḍi, kēsadi ; kechchaneya akki, kēsakki |

[At the same time the *e* of their root becomes *i*. (But sometimes *e*)]

Sūtra 155.—*Tutpurushe pūrvā-padāntya-lopah prāyo yathochit-āgamas' cha.*

Vṛitti.—*Asmin samāse prāk-padāntya-lopa-pūrvam vikalpād yathochit-āgamas' cha bhavati |*

Prayoga.—*Arasu nēril, aranērīl ; arasu giṇi, aragiṇi ; arasu mane, aramane |*

[In forming a *tatpurusha* compound, the preceding word, dropping its last syllable, generally undergoes one or other of the foregoing changes.]

Sūtra 156.—*Ellasya.*

Vṛitti.—*Atra lakārasya dīrgham syāt |*

Prayoga.—*Ella ratṇaṅgaḷ, ellā-ratṇaṅgaḷ ; ella māvu, ellā-māvu | prāyo-grahaṇāt kvachin-na | ellu dhanam, ella kere |*

[*Ellā* lengthens its final vowel. (But sometimes not.)]

ಸೂತ್ರ || ಏಕಾರೇ ವಿಭಾಷ ಇಕಾರಃ || ೧೫೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇಷ್ವ ಸುಕಾರಾದೇಕೇ ಸತಿ ವಿಕಲ್ಪಾದೇಕಾರಸ್ಯ ಇಕಾರಸ್ಸೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೇಚ್ಚ ನೆಯ ಸಂಜೆ, ಕಿಸುಸಂಜೆ* | ಕೇಚ್ಚ ನೆಯ ಕಣಿಗಿಲೆ, ಕಿಸುಗಣಿಗಿಲೆ ||

ಕ್ವಚಿನ್ನೇಕಾರಃ || ಪ್ರಯೋಗ || ಕೇಚ್ಚ ನೆಯ ಉರಿ, ಕೇಸುರಿ | ಕೇಚ್ಚ ನೆಯ ಅಡಿ, ಕೇಸಡಿ | ಕೇಚ್ಚ ನೆಯ ಅಕ್ಕಿ, ಕೇಸಕ್ಕಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಸುಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಏಕಾರಕ್ಕೆ ಇಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಏಕಾರವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ತತ್ಪುರುಷೇ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಃ ಪ್ರಾಯೋ ಯಥೋಚಿತಾಗಮಃ || ೧೫೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿ ಸಮಾಸೇ ಪ್ರಾಕಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಪೂರ್ವಂ ವಿಕಲ್ಪದ್ಯಥೋಚಿತಾಗಮಃ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರಸು ನೇರಿಲ, ಅರನೇರಿಲ | ಅರಸು ಗಿಣಿ, ಅರಗಿಣಿ | ಅರಸು ಮನೆ, ಅರಮನೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪವೂ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಯಥೋಚಿತಾಗಮವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಎಲ್ಲಸ್ಯ || ೧೫೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಲಕಾರಸ್ಯ ದೀರ್ಘಂ ಸ್ಫುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲ್ಲ ರತ್ನಂಗಳ, ಎಲ್ಲ ರತ್ನಂಗಳ | ಎಲ್ಲ ಮಾವು, ಎಲ್ಲಮಾವು || ಪ್ರಾಯೋಗ್ಯಹಣಾತ್ಯವಿತ್ತಿ || ಎಲ್ಲಧನಂ, ಎಲ್ಲಕೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಎಲ್ಲ ಕಬ್ಬದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಬೃಗ್ಯಹಣವಿಂದ ಕೆಲವುಕಡೆ ದೀರ್ಘ ಬರುವದಿಲ್ಲ

Śūtra 157.—*Bahuvrīhāv ad ante.*

Vṛitti.—*Asmīn samāse ante akārāntatā |*

Prayoga.—*Baṭṭadodeyam, keṇigaṇṇam, nālda-kiviyam | kvachin-na bhavati kalyerde, aḷarde |*

[*Bahuvrīhi* compounds generally have the termination *a*. (Sometimes not.)]

Śūtra 158.—*Illasyeliḥ.*

Vṛitti.—*Bahuvrīhau illa-ityasya ily-ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Nāṇ illada mānasam, nāṇili-mānasam ; pal illada bāyam, pullili-vāyam ; kūr illada kutti, kūrili-gatti |*

[*Ilā* in them becomes *ilā*.]

Śūtra 159.—*Dvigu saṅkhyā-vāchinām upāntya-vyañjanāder lopah.*

Vṛitti.—*Dvigu-samāse saṅkhyā-vāchaka-padānām upāntya vyañjanāder lopo bhavati |*

Prayoga.—*Nālku gēn, nālgeṇ ; nālku des'e, nālde's'e ; aīdu kaṇḍagam, aigaṇḍagam ; aīdu saram, aisaram ; ēlu gāvudam, ēlgāvudam ; ēlu moḷam, ēlmoḷam ; mūru lokam, mūlokaṃ |*

[In *dvigu* compounds, the numerals drop their last syllable.]

ಸೂತ್ರ || ಬಹುವ್ರೀಹಾವದಂತೇ || ೧೫೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾಸೇ ಅಂತೇ ಅಕಾರಾಂತತಾ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬಟ್ಟದೊಡೆಯಂ | ಕೆಬ್ಬಣ್ಣಂ, ನಲ್ಕಿವಿಯಂ || ಕ್ವಚಿನ್ನಭವತಿ || ಕಲ್ಯೆರ್ದೆ | ಆರ್ದೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಂತದೊಳಗೆ ಅಕಾರಾಂತತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ, ಕೆಲವುಕಡೆ ಯಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಇಲ್ಲಸ್ಯೇಲಿಃ || ೧೫೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಬಹುವ್ರೀಹೌ ಇಲ್ಲಾಽತ್ಯಸ್ಯ ಇಲ್ಯಾದೇಶಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾಣ ಇಲ್ಲದ ಮಾನಸಂ, ನಾಣಿಲಿಮಾನಸಂ | ಪಲ್ ಇಲ್ಲದ ಬಾಯಂ, ಪಲ್ಲಿಲಿವಾಯಂ | ಕೂರ್ ಇಲ್ಲದ ಕತ್ತಿ, ಕೂರಿಲಿಗತ್ತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಯಂಬದಕ್ಕೆ ಇಲಿಯಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿಗೌ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಾಮುಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಾದೇರ್ಲೋಪಃ || ೧೫೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸೇ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಪದಾನಾಮುಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಾದೇರ್ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾಲ್ಕು ಗೇಣ, ನಾಲ್ಗೇಣ | ನಾಲ್ಕು ದೆರೆ, ನಾಲ್ಕೆರೆ | ಐದು ಕಂಡಗಂ, ಐಗಂಡಗಂ | ಐದು ಸರಂ, ಐಸರಂ | ಏಳು ಗಾವುದಂ, ಏಲ್ಗಾವುದಂ | ಏಳು ಮೊಳಂ, ಏಳ್ಮೊಳಂ | ಮೂರು ಲೋಕಂ, ಮೂಲೋಕಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಪದಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯ ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳಿಗೆ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 160.—*Ekārtha-vāchikasyaurantah.*

Vṛitti.—*Ekārtha-vāchi-s'abdasya ōr-ādes'sa syāt |*

Prayoga.—*Ondu nuḍi, ōrmuḍi ; ondu tale, ōrtale ; ondu piḍi, ōrppiḍi |*
[The word for one becomes ōr.]

Sūtra 161.—*Ir-ādes'o dvya-arthasya.*

Vṛitti.—*Dvigu-samāse dvi-saṅkhyā-vāchi-s'abdasya ir-ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Irvakkam gaṇḍar, irmmai |*

Atra kvachit svābhāvikaḥ | eraḥmūru, eraḥmātu, eraḥkai |*

Keshānchin-mate nyūna-sthale ir-ādes'sa syāt | iraidu |

[The word for two becomes ir. (But sometimes not.) According to the teaching of some it becomes ir when used in a subordinate sense.]

Sūtra 162.—*Ka-pa-vargayos trayākhyasya tāv-āgamau bahulam hrasvah pūrvasya cha.*

Vṛitti.—*Tri-saṅkhyā-vāchi-padasya ka-pa-vargayoh parataḥ tāv-āgamau bhavataḥ | prathama-varṇasya hrasvah parāder dvitvam cha bhavati |*

Prayoga.—*Mūru koḍe, mukkoḍe ; mūru guḍḍe, mugguḍḍe ; mūru puri, muppurī ; mūru maḍi, mummāḍi |*

Kvachit prāg-varṇa-hrasvatvam parādya-akshara-dvitvam cha na stah |

Prayoga | *mūru gēn, mūgēn ; mūru gāvudam, mūgāvudam |*

[The word for three, in forming a compound with a word beginning with a letter of the *ka* or *pa* *varga*, shortens its own vowel and doubles the initial consonant of the other word. (But sometimes not)]

ಸೂತ್ರ || ಏಕಾರ್ಥವಾಚಿಕಸ್ಯಾಂತಃ || ೧೬೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕಾರ್ಥವಾಚಿಕಪದಸ್ಯ ಓರಾದೇಕಸ್ಯಾಂತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಂದು ನುಡಿ, ಒಮ್ಮುಡಿ | ಒಂದು ತಲೆ, ಒತ್ತಲೆ | ಒಂದು ಪಿಡಿ, ಒಪ್ಪಿಡಿ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಏಕಾರ್ಥವಾಚಕವಾದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಓರ ಯಂಬಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಾರ್ಥವಾಚಕವಾದರ ಒಂದೆಂಬರ್ಥವಾದದ್ದು.

ಸೂತ್ರ || ಇರಾದೇಕೋ ದ್ವೈರ್ಥಸ್ಯ || ೧೬೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸೇ ದ್ವಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕಪದಸ್ಯ ಇರಾದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇರ್ವಕ್ಕಂ ಗಂಡರಿ | ಇಮ್ಮೈ | ಅತ್ರ ಕ್ವಚಿತ್ಪ್ರಾಚೀನಿಕಃ | ಎರಕ್ಕಾರು | ಎರ ಕ್ಕಾತು | ಎರಕ್ಕು ||

*ಕೇವಲಾಂತರೇ ನ್ಯೂನಸ್ಥಲೇ ಈರಾದೇಕಸ್ಯಾಂತಃ | ಕಾರ್ಯದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕ ಅಂದರೆ ಯರಡೆಂಬುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಕಪವರ್ಗಯೋಸ್ಯ ಯಾಖ್ಯಸ್ಯ ತಾವಾಗಮೌ ಬಹುಳಂ ಹ್ರಸ್ವಃ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಚ || ೧೬೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ರಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕಪದಸ್ಯ ಕಪವರ್ಗಯೋಃ ಪರತಃ ತಾವಾಗಮೌ ಭವತಃ | ಪ್ರಥಮ ವರ್ಣಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಃ ಪರಾದೇರ್ವಿತ್ವಂ ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂರು ಕೊಡೆ, ಮುಕ್ಕೊಡೆ | ಮೂರು ಗುಡೆ, ಮುಗುಡೆ | ಮೂರು ಪುರಿ, ಮು ಪುರಿ | ಮೂರು ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ | ಕ್ವಚಿತ್ಪ್ರಾಗ್ವರ್ಣ ಹ್ರಸ್ವತ್ವಂ ಪರಾದ್ಯಕ್ಷರದ್ವಿತ್ವಂ ಚ ನ ಸ್ತಃ |

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂರು ಗೇಣ, ಮೂಗೇಣ | ಮೂರು ಗಾವುದಂ, ಮೂಗಾವುದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕ ಪದಗಳ ಕವರ್ಗ ಪವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಪರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪದವರ್ಣಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವೂ ಪರಪದಾದಿ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ಯರಡೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

* C ends here.

ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶೇಷ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 163.—*Tryādinām vyañjuneshv eva.*

Vṛitti.—*Tri-prabhritinām saṅkhyā-vāchinām upāntya-vyañjanasya vyañjaneshu pareshv eva tad-upāntyāvayuvasya loṇas syāt |*

Prayoga.—*Mūru lokam, mūlōkam | vyañjaneshv iti kim | svarāḍau pāre na lopa iti | mūraḍi, mūroḍḍu, mūrāne, mūroḷ, mūrāne |*

[The words for three and the remaining numeral, drop their last syllable in forming a compound with a word beginning with a consonant. (And not with one beginning with a vowel).]

Sūtra 164.—*Na śaḍārtha-vāchakasyāder hrasvaḥ.*

Vṛitti.—*Ṣaṭ-saṅkhyā-vāchina upāntyasya pūrvaval-lopo na bhavati | aṇitu āder ākārasya hrasvas syāt |*

Prayoga.—*Āru tiṅgaḷ, arudiṅgaḷ; āru gēn, arugēn |*

[But not the word for six : this shortens its initial ā.]

Sūtra 165.—*Saptārthābhīdhāyinas' cha.*

Vṛitti.—*Sapta-saṅkhyā-vāchinas' chopāntya-svara-lope sati pūrva-svarasya hrasvas syāt |*

Prayoga.—*Ēḷu modal, eḷmodal; ēḷu pore, eḷvore; ēḷu varakkāṅgaḷ, eḷvarakkāṅgaḷ |*

[The word for seven, while dropping its final vowel, shortens its initial vowel.]

ಸೂತ್ರ || ತ್ರ್ಯಾದಿನಾಂ ವ್ಯಾಂಜನೇಷ್ವೇವ || ೧೬೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ರಿಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಾಂ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಾಂಜನಸ್ಯ ವ್ಯಾಂಜನೇಷು ಪರೇಷ್ವೇವ ತದುಪಾಂತ್ಯವಯವಸ್ಯ ಲೋಪಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂರು ಲೋಕಂ, ಮೂಲೋಕಂ | ವ್ಯಾಂಜನೇಷ್ವತಿ ಕಿಂ | ಸ್ವರಾದೌ ಪರೇನ ಲೋಪ ಇತಿ | ಮೂರಡಿ | ಮೂರೊಡ್ಡು | ಮೂರನೆ | ಮೂರೊಳ್ | ಮೂರಾನೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮೂರು ಮೊದಲಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದರೆ ಮೂತ್ರವೇ ಆ ಉಪಾಂತ್ಯವಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ನ ಷಡರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯಾದೇಹ್ರಸ್ವಃ || ೧೬೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಷಟ್ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವವಲ್ಲೋಪೋ ನ ಭವತಿ | ಅಮಿತು ಆದೇರಾಕಾರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಸ್ಸ್ಯುತ್ |

ಪ್ರಯೋಗ || ಆರು ತಿಂಗಳ, ಅರುದಿಂಗಳ | ಆರು ಗೇಣ, ಅರುಗೇಣ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಷಟ್ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಕಲ್ಪದ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಹೇಳಿದಂತೆ ಲೋಪವಾಗದು. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸಪ್ತಾರ್ಥಾಭಿಧಾಯಿನಶ್ಚ || ೧೬೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಶ್ಚೋಪಾಂತ್ಯ ಸ್ವರಲೋಪೇ ಸತಿ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಏಳು ಮೊದಲ, ಎಳ್ಳೊದಲ | ಏಳು ಪೂ, ಎಳ್ಳೊರ | ಏಳು ವರಕ್ಕಂಗಳ, ಎಳ್ಳರಕ್ಕಂಗಳ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಕಲ್ಪದ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರ ಲೋಪವಾಗುತ್ತಿರೆ ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುವದು.

Sūtra 166.—*Navākhyāyās tombha samjñā hattau.*

Vṛitti.—*Nava-vāchaka-padasya das'ārthe hattv iti s'abde pare tombha ity ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Tombhattu | nava das'akam ity arthah |*

[The word for nine, in forming a compound with the word for ten, becomes *tombha*.]

Sūtra 167.—*Ombhai s'ate.*

Vṛitti.—*Navākhyāyās' s'ata-vāchaka-s'abde pre ombhai ity ayam ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Ombhainūru |*

[With the word for hundred, it becomes *ombhai*.]

Sūtra 168.—*Sahasre cha.*

Vṛitti.—*Nava-vāchaka-s'abdasya sahasra-saṅkhyā-vāchini-pade pare ombhai ity ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Ombhaisāsiram |*

[Also with the word for thousand.]

Sūtra 169.—*Das'ākhyāyāḥ payin.*

Vṛitti.—*Das'a-vāchi-s'abdasya cha sahasra vāchake purato'vasthāte sati payin ity ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Payinsāsiram |*

[The word for ten, in forming a compound with the word for thousand, becomes *payin*.]

ಸೂತ್ರ || ನವಾಖ್ಯಾಯಾಸ್ತಂಭ ಸಂಜ್ಞಾ ಹತ್ತ || ೧೬೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ನವವಾಚಕಪದಸ್ಯ ದಶಾರ್ಥ ಹತ್ತಿತಿ ಶಬ್ದೇ ಪರೇ ತೊಂಭ ಇತ್ಯಾದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೊಂಭತ್ತು || ನವದಶಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನವವಾಚಕ ಪದಕ್ಕೆ ದಶಾರ್ಥಕವಾದ ಹತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದವು ಪರವಾದರೆ ತೊಂಭ ಯೆಂಬದಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಒಂಭೈ ಶತೇ || ೧೬೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ನವಾಖ್ಯಾಯಾಶ್ಚತವಾಚಕಶಬ್ದೇ ಪರೇ ಒಂಭೈ ಇತ್ಯಯಮಾದೇಕಸ್ಸಾಯಿತ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಂಭೈನೂರು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನವವಾಚಕ ಪದಕ್ಕೆ ಶತವಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಪರವಾದರೆ ಒಂಭೈ ಯೆಂಬದಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸಹಸ್ರೇ ಚ || ೧೬೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ನವವಾಚಕಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಿ ಪದೇ ಪರೇ ಒಂಭೈ ಇತ್ಯಾದೇಕಸ್ಸಾಯಿತ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಂಭೈಸಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನವವಾಚಕ ಪದಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಾದ ಶಬ್ದವು ಪರವಾದರೆ ಒಂಭೈ ಯೆಂಬದಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದಶವಾಚಕಶಬ್ದಸ್ಯ ಚ ಸಹಸ್ರವಾಚಕೇ ಪರತೋ'ವಸ್ಥಿತೇ ಸತಿ ಪರ್ಯಾ ಇತ್ಯಾದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಯಿನಸಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಶವಾಚಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರವಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಪರವಾದರೆ ಪರ್ಯಾ ಯೆಂಬದಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 170.—*Pann-aṅka-dvy-arthayoh.*

Vṛitti.—*Das'ākhyāyāḥ eka-dvi-saṅkhyā-vāchi-s'abdayoh parayoh pann ity ādes'as syāt.*

Prayoga.—*Pannondu, panneraḍu |*

[The word for ten, followed by the word for one or two, becomes *pann*.*]

Sūtra 171.—*Anyatra padih.*

Vṛitti.—*Anyatrānyayoh tri-chatur-vāchaka-s'abdayoh parayoh das'a-vāchinah padity ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Padimūru, padināḷku |*

[Followed by the remaining numerals, it becomes *padī*.*]

Sūtra 172.—*Svarāḍau nāgamah.*

Vṛitti.—*Das'ākhyāyāḥ svarādi-saṅkhyā-vāchake pare padity ādes'as tat param nakārāgamas' cha bhavati |*

Prayoga.—*Padinaidu, padināru, padinēḷu, padinenṭu |*

Bahuvādhikārāt kvachit prakṛityaiva tiṣṭhāti | yathā | pattombhattu |

[But if the following word begins with a vowel, *n* comes between. (In some cases, however, it keeps its radical form).]

Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau † Bhāṣā-bhūṣaṇe S'amāsa-viḍhānam nāma shashṭhaḥ parichchhedah |

ಸೂತ್ರ || ಪನ್ನೈಕದ್ವಯೋಃ || ೧೭೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಏಕದ್ವಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಬ್ಧಯೋಃ ಪರಯೋಃ ಪನ್ನಿತ್ಯಾದೇಶಸ್ಪೃತ್ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪನ್ನೊಂದು, ಪನ್ನೆರಡು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಶವಾಚಕ ಕಬ್ಧಕ್ಕೆ ಏಕದ್ವಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಬ್ಧಗಳು ಪರವಾದರೆ ಪನ್ನ ಯಂಬದಾ ದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯತ್ರ ಪದಿಃ || ೧೭೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನ್ಯತ್ರಾನ್ಯಯೋಃ ತ್ರಿಚತುರ್ವಾಚಕಕಬ್ಧಯೋಃ ಪರಯೋಃ ದಶವಾಚಿನಃ ಪದೀತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪದಿಮೂರು | ಪದಿನಾಲ್ಕು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನ್ಯತ್ರ ಅಂದರೆ ತ್ರಿಚತುರ್ವಾಚಕ ಕಬ್ಧಗಳು ಪರವಾದರೆ ದಶವಾಚಕ ಕಬ್ಧಕ್ಕೆ ಪದಿ ಯಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಾದೌ ನಾಗಮಃ || ೧೭೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಸ್ವರಾದಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕೇ ಪರೇ ಪದೀತ್ಯಾದೇಶಸ್ತತ್ಪರಂ ನಕಾರಾಗಮಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪದಿನೈದು | ಪದಿನಾರು | ಪದಿನೇಳು | ಪದಿನೊಂಟು ||

ಬಹುವಾಧಿಕಾರಾತ್ ಕೃಚಿತ್ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತಿಪ್ಪತಿ | ಯಥಾ | ಪತ್ತೊಂಭತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಶವಾಚಕ ಕಬ್ಧಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವು ಪರವಾದರೆ ಪದಿ ಯಂಬದೇಶವೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಕಾರಾಗಮವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಹುವಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಯಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಾ † ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ ಸಮಾಸ ವಿಧಾನಂ
ನಾಮ ಪಪ್ಥಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* The current forms are *hann* and *hadi*; see note to Sūtra 122.

† See note p. 7.

‡ ೭ನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(VII. Derivatives.)

Taddhita Vidhānam.

Sūtra 173.—*Tad asya paṇyam-s'ilpam-niyogas' chety asminn-igah.*

Vṛtti.—*Asya punsah tad-vastu paṇyam-vyavahārah-silpam-kṛityam-niyoga-adhikāras' chety asminn-arthe liṅgāt paratah iga-pratyayo bhavati |*

Prayoga.—*Paṇye :—tambuligam, gandigam, dāvasigam | s'ilpe :—paṭa-sāligam, paḍavandigam, pattaḷigam, telligam | niyoge :—baṇḍārigam, bāṇasigam, koṭārigam |*

[The affix *iga* is used to form words denoting one's trade, art, or office.]

Sūtra 174.—*Tad vetty-adhite vā.*

Vṛtti.—*Tad vastu jānāty-abhyasatīty-arthe chordhvam' iga-pratyayas syāt |*

Prayoga.—*Jōyisigam, ganitigam, siddhāntigam | kvachid āchārārthe cha dris'yate | Prayoga | suṅkam ācharatīti suṅkigam ity ādi |*

[Also one's profession or pursuit. (Sometimes one's control or authority.)]

ತದ್ಧಿತ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ತದಸ್ಯ ಪಣ್ಯಂ ಲಿಪ್ತಂ ನಿಯೋಗೇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿಗಃ || ೧೭೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಯ ಪುನಃ ತದ್ವಸ್ತು ಪಣ್ಯಂ ವ್ಯವಹಾರಃ ಲಿಪ್ತಂ ಕೃತ್ಯಂ ನಿಯೋಗಃ ಅಧಿಕಾರೇತ್ಯ ಸ್ತಿಸ್ತರ್ಥೇ ಲಿಂಬ್ಗತ್ವರತಃ ಉಗ್ರಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಣ್ಯೇ || ತಂಬುಲಿಗಂ | ಗಂದಿಗಂ | ದಾವಸಿಗಂ || ಸಿಲ್ಪೇ || ಪಟಸಾಲಿಗಂ | ಪಡವಂ ದಿಗಂ | ಪತ್ತಲಿಗಂ | ತೆಲ್ಲಿಗಂ || ನಿಯೋಗೇ || ಬಂಡಾರಿಗಂ | ಬಾಣಸಿಗಂ | ಕೊಟಾರಿಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಈತನಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರವೆಂತಲೂ ಕೃತ್ಯವೆಂತಲೂ ಅಧಿಕಾರವೆಂತಲೂ ಹೇಳಬೇಕಾದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪರಮಾಗಿ ಉಗ್ರ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ತದ್ವೇತ್ಯಧೀತೇ ವಾ || ೧೭೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತದ್ವಸ್ತು ಜಾನಾತ್ಯಭ್ಯಸ್ಯತೀತ್ಯರ್ಥೇ ಚೋರ್ಧ್ವಮಿಗಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸ್ಯಾತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಜೋಯಿಸಿಗಂ | ಗಣಿತಗಂ | ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಂ | ಕ್ವಚಿದಾಚಾರಾರ್ಥೇ ಚ ದೃಶ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸುಂಕಮಾಚಾರತೀತಿ ಸುಂಕಿಗಮಿತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಅವನಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಾನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕಂಡೇಲಿ ಉಗ್ರ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅದನ್ನು ಅಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಉಗ್ರ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

Sūtra 175.—*Ichas tatra jāte bhāve vā.*

Vṛitti.—*Taj-janita ity arthe icha-pratyayo vā syāt |*

Prayoga.—*Polālôḷ puṭṭidātum Polalicham, Kālūrôḷ puṭṭidātum Kāluricham, Karahāḍa des'adôḷ puṭṭidātum Karahāḍicham | atra yathā lukshyam vuktavyam | kvachid iyantatvam cha | Polaligam, Kālurigam ity ādi |*

[The affix *icha* denotes one's native place; *iga* is also used for this.]

Sūtra 176.—*Vaḷa-vallau tatrādhiḥkṛiti.**

Vṛitti.—*Atrāyam adhiḥkārity arthe vaḷa-vallāu itimau pratyayau bhavataḥ |*

Prayoga.—*Maḍivaḷam, maḍivaḷlam; aḍapaḷam, aḍapaḷlam; seḷjevaḷam, seḷjevaḷlam† |*

[*Vaḷa* and *vallā* denote one's jurisdiction.]

Sūtra 177.—*Vyāpṛite pravāṇe cha kārāḥ.*

Vṛitti.—*Kvachid vyāpṛite vyāsakte cha vāchyē kārā-pratyayah |*

Prayoga.—*Naḍivaḷisāram, ātagāram, muṇḍukāram, aramaneḥkāram, bil-kāram ‡ |*

[*Kāra* denotes one's nature or work (employment).]

ಸೂತ್ರ || ಇಚ್ಛತತ್ರ ಜಾತೇ ಭಾವೇ ವಾ || ೧೭೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಜ್ಜನಿತ ಇತ್ಯರ್ಥೇ ಇಚ್ಛಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಾ ಸ್ಯುತ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಲಲೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ ಪೊಲಲಿಚಂ | ಕಾಲೂರೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ ಕಾಲೂರಿಚಂ | ಕರಹಡ ದೇಸದೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ ಕರಹಡಿಚಂ | ಅತ್ರ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ ವಕ್ತವ್ಯಂ | ಕೃಷಿದಿಗ್ನತ್ವಂ ಚ | ಪೊಲಿಗಂ | ಕಾಲೂರಿಗಮಿತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟದನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೈಕಲ್ಪಿಕವಾಗಿ ಇಚ್ಛ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವೈಕಲ್ಪಿಕ ವೆಂಬುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪೊಲಲಿಗವೆಂದು ಅಗ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವಳವಳ್ಳು ತತ್ರಾದಿಹೃತಿ * || ೧೭೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರಾಯಮಧಿಕಾರೀತ್ಯರ್ಥೇ ವಳವಳ್ಳುನಿತಿಮೌ ಪ್ರತ್ಯಯೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಡಿವಳಂ, ಮಡಿವಳ್ಳಂ | ಅಡವಳಂ, ಅಡವಳ್ಳಂ | ಸೆಜ್ಜೆ ವಳಂ, ಸೆಜ್ಜೆ ವಳ್ಳಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇಲ್ಲಿ ಈತನಧಿಕಾರಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಳ ವಳ್ಳ ಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ವ್ಯಾಪೃತೇ ಪ್ರವಣೇ ಚ ಕಾರಃ || ೧೭೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕೃಷಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೇ ವ್ಯಾಪೃತೇ ಚ ವಾಚ್ಯೇ ಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಡಿವಳಕಾರಂ | ಆಟಗಾರಂ | ಮುಂಡುಕಾರಂ | ಅರಮನೆಕಾರಂ | ಬಿಲ್ಕಾರಂ ‡ |
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪವಣಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವದು.

* In B *tatrādhiḥkṛitau*; In C *tatrādhiḥkṛite*.

† Not in C.

* ದ್ವಿ || ಯಲ್ಲಿ ಕೃತೌ ಎಂದಿದೆ. ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಕೃತೇ ಎಂದಿದೆ.

‡ ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

‡ C. Adds *maḍigāram*.

‡ ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಗಾರಂ ಇದೆ.

Sūtra 178.—*Tul asyāstīti vantah.*

Vṛitti.—*Vais'ishtyārthe vanta-pratyayas syāt |*

Prayoga.—*Śirivantam, guṇavantam, āyuvantam |*

[*Vanta* denotes one's characteristic.]

Sūtra 179.—*Upamānārthe vól.*

Vṛitti.—*Vól susthiram |*

Prayoga.—*Manuvól yujñam | kvachid anteti | kariyante bhadra-guṇam |*

[*Vól* expresses comparison. (Sometimes *ante* is used.)]

Sūtra 180.—*Hrasvo vá.*

Vṛitti.—*Vól pratyayo vikalpáddhrasvo bhavati |*

Prayoga.—*Harivól, harivol ; karivól, karivol |*

[*Vól* is sometimes short.]

Sūtra 181.—*Akārāntān-nāgamo ba-s'rutis' cha.*

Vṛitti.—*Adantāch-chhabdāt parasya vól ity asya pūrvam nāgamah svasya bakāra-s'rutis' cha bhavati |*

Prayoga.—*Nigalamból, chaṇḍramból beḷagitu |*

When *vól* is affixed to a word ending in *a*, the latter adds *n*, and *vól* becomes *ból*.]

ಸೂತ್ರ || ತದಸ್ಯಸ್ತೀತಿ ವನ್ತಃ || ೧೭೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವೈಷ್ಣವಾರ್ಥೇ ವನ್ತಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸೌತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಿರಿವನ್ತಂ | ಗುಣವನ್ತಂ | ಆಯುವನ್ತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಈತನಿಗೆ ಪುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವರ್ಥದಲ್ಲಿ ವನ್ತ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಉಪಮಾನಾರ್ಥೇ ವೋಲ್ || ೧೭೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ವೋಲ್ ಸುಸ್ಥಿರಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮನುವೋಲ್ ಯಜ್ಞಂ | ಕ್ವಚಿದಂತೇತಿ | ಕಾರಿಯನ್ತೆ ಭದ್ರಗುಣಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೋಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಹ್ರಸ್ವೋ ವಾ || ೧೮೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ವೋಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಿಕಲ್ಪಾದ್ಧ್ರಸ್ವೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿವೋಲ್, ಹರಿವೋಲ್ | ಕಾರಿವೋಲ್, ಕಾರಿವೋಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವೋಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾಂತಾನಾಮೋ ಬಹುತಿಕ್ತ್ಯ || ೧೮೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅದನ್ತಾಚ್ಛಬ್ದಾತ್ ಪರಸ್ಯ ವೋಲಿತ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ನಾಗಮಾಃ ಸ್ವಸ್ಯ ಬಕಾರಕೃತಿಕ್ತ್ಯ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿಗಳಂಬೋಲ್ | ಚಾಂಡ್ರಂಬೋಲ್ ಬೆಲಗಿತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರಸ್ಯ ವೋಲ್ ಯಂಬದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಗರಾಗಮವೂ ವೋಲ್ ಯಂಬದಕ್ಕೆ ಬಕಾರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 185.—*Chetaneshr ike-rku-me-tanāni.*

Vṛitti.—*Chetuna-viśhaye bhāvārtha-vivakshāyām satyām ike-rku-me-tanāni chatvārah pratyayā bhavanti |*

Prayoga.—*Mānasike, āyatike ; urku, sorku ; kūrme, pērme ; kalitanam, ballāṭtanam,* bāḍatanam, chōratānum |*

[*Ike, rku, me, tana*, denote an abstract quality of animate objects.]

Sūtra 186.—*Kriyārthād dhātor at.*

Vṛitti.—*Kriyā-vāchinās' s'abdāt param a-pratyayo bhavati | kiñcha ati | a iti prāguklu-sūtrāt † | takāras' cha |*

Prayoga.—*Āḍ, āṭam ; nōḍ, nōṭam ; kūḍ, kūṭam ; sōl, sōlam ; sāl, sālam |*

[Verbal nouns have the affix *a* : sometimes *ḍ* preceding becomes *l*.]

Sūtra 187.—*Adu-idu-ēnbhyah pramāṇe nitu.*

Vṛitti.—*Ebhyas tribhyah param pramāṇārthe nitu-pratyayo bhavati |*

Prayoga.—*Adu, anitu ; idu, initu ; ēn, enitu |*

Atra tat-takārasya dvitvam kechid ichchhanti | Prayoga | Anittu, inittu, enittu |

[*Adu, idu, ēn*, take the affix *nitu* when expressing how much. (Sometimes the *t* is doubled.)]

ಸೂತ್ರ || ಚೇತನೇಷ್ವಿಕೇರ್ಕಮತನಾನಿ || ೧೮೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಚೇತನವಿಷಯೇ ಭಾವಾರ್ಥವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸತ್ಯಾಂ ಇಕೇ ಕರ್ಕ ಮೇ ತನ ಇತಿ ಚತ್ವಾರಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾನಸಿಕೇ, ಆಯತಿಕೇ | ಉರ್ಕ, ಸೂರ್ಕ | ಕೂರ್ಮ, ಪೇರ್ಮ | ಕಲಿತನಂ, ಬಲ್ಲಾಟನಂ,* ಬಾಡತನಂ, ಚೂರತನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಚೇತನವನ್ನು ಹೇಳುವ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಕೇ ಕರ್ಕ ಮೇ ತನ ಯಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದ್ಧಾತೋರತಃ || ೧೮೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನಶಬ್ದಾದ್ಧಾತವ್ರಮಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ | ಕಿಂಚ ಅತಿಟ ಇತಿ ಪ್ರಾಗುಕ್ತ ಸೂತ್ರಾತ್ ಟಕಾರಶ್ಚ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆಡ, ಆಟಂ | ನೋಡ, ನೋಟಂ | ಕೂಡ, ಕೂಟಂ | ಸೋಲ, ಸೋಲಂ | ಸಾಲ, ಸಾಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಬಂದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವದು. ಅತಿಟಿಯಂಬ ಮೊದಲಿನ ಸೂತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಟಕಾರವೂ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅದು ಇದು ವಸ್ತುಃ ಪ್ರಮಾಣೇ ನಿತು || ೧೮೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಭ್ಯಸ್ತುಭ್ಯಃ ಪರಂ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥೇ ನಿತುಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು, ಅನಿತು | ಇದು, ಇನಿತು | ಏನ, ಎನಿತು ||

ಅತ್ರತ್ತಕಾರಸ್ಯ ದ್ವಿತ್ವಂ ಕೇಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಅನಿತ್ತು | ಇನಿತ್ತು | ಎನಿತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು, ಇದು, ಏನ ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳ ಪರದಲ್ಲಿ ನಿತು ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಆತಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

* Not in C.

† See sūtra 127.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

† ೧೮೬ನೇ ಸೂತ್ರ.

Sūtra 188.—*Prakāra-kālārthe tu-du.*

Vṛitti.—*Prakārarthe kālārthe cha yathā kramam tu du ity etau bhavatuḥ |*

Prayoga.—*Antu, intu, entu ; andu, indu, endu |*

[To express in what manner or time, they take *tu* and *du* respectively.]

Sūtra 189.—*Āṇis tāchchhīlye.*

Vṛitti.—*Tad asya s'ilam ity arthe āṇi syāt |*

Prayoga.—*Odāṇi, mārāṇi, siggāṇi,* kēḍāṇi |*

[Āṇi denotes one's nature or character.]

Sūtra 190.—*Kuṇis' cha.*

Vṛitti.—*Tāchchhīlye teshām eva s'āḍānām kuṇir iti cha sambhavati |*

Prayoga.—*Ōḷukūṇi, aṇṇukūṇi, āṇakūṇi |*

[Also *kuṇi*.]

Sūtra 191.—*Tat karotīty asmād gārah.*

Vṛitti.—*Tat karotīty atah param gāra-pratyayas syāt |*

Prayoga.—*Maniṅgam māḍuva ātam manigāram† | evam, kañchugāram, baḷegāram, kuṁbagāram, sunnagāram |*

[Gāra denotes a maker.]

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥೇ ತು ದು || ೧೮೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥೇ ಕಾಲಾರ್ಥೇ ಚ ಯಥಾ ಕ್ರಮಂ ತು ದು ಇತ್ಯೇತೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಂತು, ಇಂತು, ಎಂತು | ಅಂದು, ಇಂದು, ಎಂದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತು ದು ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕಾರವಂದರೆ ಅಂತೆ ಯಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಆಣಿಸ್ತಾಚ್ಛೀಲ್ಯೇ || ೧೮೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ತದಸ್ಯ ಫಲಮಿತ್ಯರ್ಥೇ ಆಣಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಓದಾಣಿ | ಮಾರಾಣಿ | ಸಿಗ್ಗಾಣಿ* | ಕೇಡಾಣಿ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಅವನಿಗೆ ಫಲಮೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಣಿ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕುಣಿಸ್ತ || ೧೯೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾಚ್ಛೀಲ್ಯೇ ತೇಷಾಮೇವ ಕುಣಿರಾಂ ಕುಣಿತಿ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಲಕುಣಿ | ಅಣ್ಣಕುಣಿ | ಆಣಕುಣಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಫಲಮೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಣಿ ಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಬರುವುದುಂಟು.

ಸೂತ್ರ || ತತ್ಕರೋತಿತ್ಯಸ್ಮಾದ್ಗಾರಃ || ೧೯೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ಕರೋತಿತ್ಯತಃ ಪರಂ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಣಿಯಂ ಮಾಡುವ ಆತಂ ಮಣಿಗಾರಂ † | ವಿನಂ | ಕಂಜುಗಾರಂ | ಬಳಿಗಾರಂ | ಕುಂಬಗಾರಂ | ಸುಣ್ಣುಗಾರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

* Not in B and C.

† C ends here.

* ದ್ವಿ-ತ್ವ || ಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗ್ಗಾಣಿ ಇಲ್ಲ.

† ತ್ವ || ಮೊದಲನೇದು ಮಾತ್ರವಿದೆ.

Sūtra 192.—*Udantān-nāgamo bahulam.*

Vṛitti.—*Ukārānta-s'abdād gāra-pratyaye pare nāgamo vā syāt |*

Prayoga.—*Pempugāram, pempuṅgāram ; sompugāram, sompuṅgāram ; jūṅgugāram, bēhugāram** |

Atra Kāvyaśālokaṇṇoktam sūtram :—

*Niratam gāra pratyaya |
muru mudadim kumbha kamma s'abdakk idum |
param āgire gārakkum |
tara lopam bahuḷa vidhiyamam dore-koḷgum |*

Asya Guru-Hampa-Devokta prayogah :—

*Kari-yugada puchchha-yugamum |
kara-yugadind otti pidīye tan-mukha-yugadin |
daruna jala-munme tidigala |
nirad ottuva kammaram bolirdam Bhīmam |*

*Kammagāram, kammaram, kumbagāram, kumbaram |
Bahuḷādhiḥkārāt kummāram kumbāram iti cha |
athāivam prochuḥ prāñchah | koṅkugol, kuḍugol ; koṅkumiñchu, kuḍu-
miñchu |*

[When *gāra* is affixed to a word ending in *u*, then *s* is generally inserted between.]

ಸೂತ್ರ || ಉದಂತಾನಾಗಮೋ ಬಹುಲಂ || ೧೯೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಾದ್ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪರೇ ನಾಗಮೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೆಂಪುಗಾರಂ, ಪೆಂಪುಂಗಾರಂ | ಸೊಂಪುಗಾರಂ, ಸೊಂಪುಂಗಾರಂ | ಜುಂಗಾರಂ | ಬೇಹುಗಾರಂ ||

*ಅತ್ರ ಕಾವ್ಯವಿಧಿಕೇಶೋಕ್ತಂ ಸೂತ್ರಂ ||

ನಿರತಂ ಗಾರ ಪ್ರತ್ಯಯ |
ಮುರು ಮುದದಿಂ ಕುಂಭಕಮ್ಮ ಕಬ್ಬಿ ದು ||
ಪರಮಾಗಿರೆ ಗಾರಕ್ಕಂ |
ತರ ಲೋಪಂ ಬಹುಳ ವಿಧಿಯಮಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ ||

ಅಸ್ಯ ಗುರುಹಂಪದೇವೋಕ್ತ ಪ್ರಯೋಗಃ ||

ಕರಿಯುಗದ ಪುಚ್ಚಯುಗಮುಂ |
ಕರಿಯುಗದಿಂದೊತ್ತಿ ಪಿಡಿಯ ತನ್ಮುಖಯುಗದಿಂ |
ದರುಣಜಲಮುಮ್ಮೆ ತಿದಿಗಳ |
ನಿರದೊತ್ತುವ ಕಮ್ಮರಂ ಬೊಲಿದಂ ಭೀಮಂ ||

ಕಮ್ಮಗಾರಂ, ಕಮ್ಮರಂ | ಕುಂಬಗಾರಂ, ಕುಂಬರಂ ||

ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್ ಕುಮ್ಮಾರಂ ಕುಂಬಾರಮಿತಿ ಚ ||

ಅಥೈವಂ ಪ್ರೋಚುಃ ಪ್ರಾಂಚಃ | ಕೊಂಕುಗೋಲ್, ಕುಡುಗೋಲ್ | ಕೊಂಕು ಮಿಂಚು | ಕುಡುಮಿಂಚು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯ ಪರವಾದಲ್ಲಿ ಬಹುಳವಾಗಿ ವಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

* B and C end here.

* ದ್ವಿ-ತ್ವ || ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇಲ್ಲ.

Sūtra 193.—*Apabhrams'epy evam kārasya.*

Vṛitti.—*Samskr̥itokta-kāra-pratyayasya asyām Karnāṭaka-bhāṣhāyām apy evam eva |*

[Gāra also denotes the Sanskrit kārā.]

Sūtra 194.—*Striyām iti cha.*

Vṛitti.—*Ata strī-vishayārthe vaktavye pūrva-padānte iti-pratyayas' cha syāt |*

Prayoga.—*Jānagiti, baḷegāriti, bānasigiti |*

Kvachid ikāra lopah | manegārti, ālugārti, sunnagārti, maḍivalti, gaṭṭivalti | kvachid ubhayathāpi | vakkaliti, vakkaligiti |

[To express the same of a woman, the affix *iti* is used. (Sometimes the first *i* is dropped, sometimes both forms are used.)]

Sūtra 195.—*Aḷ e cha guṇavachanebhyah.*

Vṛitti.—*Strī-linge guṇavāchūbhyah param aḷ-e-kāras' cha yathā prayogam bhavatah |*

Prayoga.—*Nallaḷ, mollaḷ, baḷḷidaḷ, iniyāḷ ; sītuge, chature, pāṇve | evam ādi |*

[Feminine adjectives have the affix *aḷ* or *e*.]

ಸೂತ್ರ || ಅಪಭ್ರಂಶೇವಂ ಕಾರಸ್ಯ || ೧೯೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತ ಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಅಸ್ಯಾಂ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಯಾಮಪ್ಯೇವಮೇವ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಾರ ಪ್ರತ್ಯಯದ ತದ್ಭವದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಿತಿ ಚ || ೧೯೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ವಿಷಯಾರ್ಥೇ ವಕ್ತವ್ಯೇ ಪೂರ್ವಪದಾಂತೇ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯಾಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಜಾನಗಿತಿ | ಬಾಳಗಾರಿತಿ | ಬಾನಸಿಗಿತಿ ||

ಕೃಚಿದಿಕಾರ ಲೋಪಃ || ಮಣಗಾರ್ತಿ | ಆಳುಗಾರ್ತಿ | ಸುಣಗಾರ್ತಿ | ಮಡವ್ವ | ಗಟ್ಟವ್ವ ||

ಕೃಚಿದುಭಯಥಾಪಿ || ವಕ್ಕಲಿತಿ | ವಕ್ಕಲಿಗಿತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇತಿ ಯಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಳೇ ಚ ಗುಣವಚನೇಭ್ಯಃ || ೧೯೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗೇ ಗುಣವಾಚಿಭ್ಯಃ ಪರಂ ಅಳ ಎಕಾರಕ್ಕೆ ಯಥಾ ಪ್ರಯೋಗಂ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಲ್ಲಳ, ಮೊಲ್ಲಳ, ಬಳ್ಳಿದಳ, ಇನಿಯಳ | ಸೀತಗೆ, ಜತುರೆ, ಪಾಣ್ವೆ | ಏವ ಮಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಚಕಗಳ ಪರವಾಗಿ ಅಳ ಮತ್ತು ಎ ಯಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

Sūtra 196.—*Id-ud-antah pumsi vā.*

Vṛitti.—*Ikārānta-ukārāntas' cha s'abdah pullinge strilinge cha samāna-rūpo vā syāt |*

Prayoga.—*Nānili, sonḍi, soraṭi, mātāḷi, sādū, gāḷu, pāru |*

Kvachid vyañjintānī cha bhavati | maruḷ |

[Words ending in *i* and *u* have the same form for feminine and neuter. (Sometimes the final vowel is dropped.)]

Sūtra 197.—*Vipsānukaraṇābhīkshṇya-kriyāsamabhihāra-sāmīpya-chāpalyādaḥ.*

Vṛitti.—*Eshv artheshu nāmavāchinah parasya dvir-vachanam bhavati |*

Prayoga.—*Vipsāyām:—ūr-ūru, mane-vane, nādu-nādu | anukaraṇe:—bhōr-bhōrane, ghaḷi-ghaḷilane | ābhīkshṇye:—nōḍu-nōḍu, tiḷisu-tiḷisu | kriyā-samabhihāre:—naḍe naḍe-yendu nuḍivar | sāmīpye:—kela-kelage, kela-keladōḷ | chāpalye:—oppis-oppisu, poy-poy, mām-mām* |*

kutrachid anukaraṇe tri prayogas' cha | baḷegal ghal-ghal-ghalkene |

ādi grahaṇād anyatraiva bhavati | ene-ene, nuḍiye-nuḍiye, antante |

[To express ardent desire, imitation of a sound, eagerness, urgency, nearness, changeableness, a word is repeated. (Sometimes thrice : also to express other meanings.)]

ಸೂತ್ರ || ಇದುದಂತಃ ಪುಂಸಿ ವಾ || ೧೯೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಇಕಾರಾಂತ ಉಕಾರಾಂತ ಕೃಪಃ ಪುಲ್ಲಿಬ್ಧೇ ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಬ್ಧೇ ಚ ಸಮಾನರೂಪೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾನಿಲಿ | ಸೊಂಡಿ | ಸೊರಟ | ಮಾತಾಳಿ | ಸಾದು | ಗಾಳು | ಪಾರು ||

ಕ್ವಚಿದ್ವ್ಯಂಜನಾಂತಂ ಚ ಭವತಿ | ಮರುಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇಕಾರಾಂತ ಉಕಾರಾಂತ ಕೃಪಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಸಮಾನ ರೂಪಗಳನ್ನುಳ್ಳವುಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ವೀಪ್ಸಾನುಕರಣಾಭೀಕ್ಷಣ್ಯಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಸಾಮೀಪ್ಯ

ಚಾಪಲ್ಯಾದಾ || ೧೯೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ವೀಪ್ಸರ್ಥೇಷು ನಾಮವಾಚಿನಃ ಪರಸ್ಯ ದ್ವಿವಚನಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವೀಪ್ಸಾಯಾಂ | ಊರೂರು | ಮನೆವನೆ | ನಾಡು ನಾಡು || ಅನುಕರಣೇ | ಭೋರೋರನೆ | ಘಳಿಘಳಿಲನೆ | ಅಭೀಕ್ಷಣ್ಯೇ | ನೋಡುನೋಡು | ತಿಳಿಸುತಿಳಿಸು | ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರೇ | ನಡೆನಡೆಯೆಂದು ನುಡಿವರೆ || ಸಾಮೀಪ್ಯೇ | ಕೆಳಕೆಳಗೆ | ಕೆಲಕೆಲದೊಳ || ಚಾಪಲ್ಯೇ | ಒಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿಸು | ಪೊಯ್ಪೊಯ್ | ಮಾಣಮಾಣ ||

* ಕೃತಚಿದನುಕರಣೇ ತ್ರಿ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ | ಬಳಿಗಳೆ ಘಲಿಘಲಿಘಲಿನೆ |

ಆದಿಗ್ರಹಣಾದನ್ಯತ್ರೈವ ಭವತಿ | ಎನೆಎನೆ | ನುಡಿಯೆ ನುಡಿಯೆ | ಅಂತಂತೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವೀಪ್ಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮವಾಚಕಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

* B ends here.

* ದ್ವಿ || ಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Śūtra 198.—*Atrādi-lopādi kāryam samāsavat.*

Vṛitti—*Asmin taddhitādhikarāṇe lopādikam samāsoktavat kāryam pūrva-
vad ity arthah |*

[In forming derivatives, the rules for insertion and elision of letters in the chapter on
compound words to be observed.]

*Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau * Bhāṣhā-bhūṣhaṇe Taddhita-vidhānam
nāma saptamah parichchheduh.*

(VIII. Verbs.)

Ākhyāta-niyama Vidhānam.

Śūtra 199.—*Kriyārtho dhātuh.*

Vṛitti—*Kriyavārtho yasya sa dhātu-samjñō bhavati |*

[A verbal root is one expressing action.]

Śūtra 200.—*Tasmād am-ar-ay-ir-en-eva vibhaktayah.*

Vṛitti—*Dhātōḥ parāḥ pratyaya-rūpāḥ am-ar-ay-ir-en-eva iti vibhaktayo
bhavanti |*

[Verbal roots take the inflections *am, ar, ay, ir, en* and *ev.*]

ಸೂತ್ರ || ಅತ್ರಾದಿ ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಂ ಸಮಾಸವತ್ * ೧೯೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿನ್ ತದ್ಧಿತಾಧಿಕರಣೇ ಲೋಪಾದಿಕಂ ಸಮಾಸೋಕ್ತವತ್ಕಾರ್ಯಂ ಪೂರ್ವವದಿತ್ಯರ್ಥಃ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ತದ್ಧಿತಾಧಿ ಕರಣದಲ್ಲಿ ಲೋಪಾದಿಗಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಾಸದೊಳಗೆ ಹೇಳಿರುವ
ವಿಧಿಗಳಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಇತಿ ಕರ್ತೃಕೃತ್ ವ್ಯಾಕರಣವೃತ್ತಿ * ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ
ತದ್ಧಿತ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ಸಪ್ತಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

ಆಖ್ಯಾತ ನಿಯಮ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋ ಧಾತುಃ * ೧೯೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋ ಯಸ್ಯ ಸ ಧಾತುಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅರ್ಥವಾಗಿ ವುಳ್ಳದ್ದು ಧಾತುವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ತಸ್ಮಾದಮರಯಿರನೇವ ವಿಭಕ್ತಯಃ * ೨೦೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತೋಃ ಪರಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯರೂಪಾಃ ಅಮ ಅರ ಅಯ ಇರ ಎನ್ ಎನ್ ಇತಿ ವಿಭಕ್ತಯೋ
ಭವನ್ತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅಮ-ಅರ-ಅಯ-ಇರ-ಎನ್-ಎನ್ ಯೆಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

* See note p. 7.

* ಒನ್ನೇ ಪುಟ ನೋಡು.

Sūtra 201.—*Da-dapa-va-kārūdyā bhūta-vartamāna-bhavishyanti*.

Vṛitti.—*Tās' cha shad-vibhaktayo da-dapa-va-ity aksharūdyās satyo yathā-kramam bhūtādy arthakā bhavanti | tad yathā | dam, dar, day, dir, den, dev ity ete bhūtavantyah | dūpam, dūpar, dūpay, dūpir, dūpen, dūpev ity ete varlamānāh | vām, vūr, vāy, vūr, ven, vev ity ete bhavishyantiyah |*

[These six inflections, preceded by *d*, *dap*, or *v*, form the past, present and future tenses respectively.]

Sūtra 202.—*Naiva nañ-arthe.*

Vṛitti.—*Pratishedhārthe ime da-dapa-va-kārū vibhaktiyātau naiva bhavanti |*

Prayoga.—*Mādam, mādar, māday, mādīr, māden, mādev |*

• [But in the negative mood the inflections are used without inserting these letters.]

Sūtra 203.—*Tās tu dve-dve prathama-madhyamottama-purushāh.*

Vṛitti.—*Tā vibhaktayas tu dve dve eka-vachana-bahu-vachana-rūpāh prathamādī puruṣa-samjñās syuh | tat katham | am, ar, ity etau prathama-purushah | en, ev, ity etau uttama-purushah | ay, ir, ity etau madhyama-purushah | atra kāla-traya-gamuku-varṇā yogyāh |*

[Each pair of these inflections express, one the singular and the other the plural, of the first, second and third * persons respectively.]

ಸೂತ್ರ || ದದಪವಕಾರಾದ್ಯಾ ಭೂತವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯಂತೈಃ || ೨೦೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾಶ್ಚ ಪದ್ವಿಭಕ್ತಯೋ ದದಪವತ್ಯಕ್ಷರಾದ್ಯಾಸ್ತತ್ಯೋ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಭೂತಾದ್ಯರ್ಥಕಾ ಭವಂತಿ | ತದ್ವಥಾ | ದಮ | ದರ | ದಮ್ | ದಿರ | ದೆನ | ದೆವ ಇತ್ಯೇತೇ ಭೂತವಂತೈಃ | ದಪಮ | ದಪರ | ದಪಯ್ | ದಪಿರ | ದಪೇ | ದಪೆವ ಇತ್ಯೇತೇ ವರ್ತಮಾನಾಃ | ವಮ | ವರ | ವಯ್ | ವಿರ | ವೆನ | ವೆವ ಇತ್ಯೇತೇ ಭವಿಷ್ಯಂತೈಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಆರು ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ದ-ದ ಪ-ವ ಯಂಬೀ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನಾದಿಯಲ್ಲಿ ವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಯಥಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭೂತ ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥಕಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ನೈವ ನಞಾರ್ಥೇ || ೨೦೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥೇ ಇಮೇ ದದಪವಕಾರಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯಾದೌ ನೈವ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಡಮ | ಮಾಡರ | ಮಾಡಮ್ | ಮಾಡಿರ | ಮಾಡೆನ | ಮಾಡೆವ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ದ-ದಪ-ವ ಕಾರಗಳು ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ತಾಸ್ತು ದ್ವೇದ್ವೇ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಾಃ || ೨೦೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾ ವಿಭಕ್ತಯಸ್ತು ದ್ವೇದ್ವೇ ಏಕವಚನಬಹುವಚನರೂಪಾಃ ಪ್ರಥಮಾದಿಪುರುಷಸಂಜ್ಞಾಸ್ತುಃ | ತತ್ಪ್ರಥಮಂ | ಅಮ | ಅರ ಇತ್ಯೇತೌ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷಃ | ಎನ | ಎವ ಇತ್ಯೇತೌ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಃ | ಅಯ್ | ಅಿರ ಇತ್ಯೇತೌ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷಃ | ಅತ್ರ ಕಾಲತ್ರಯಗಮುಕವರ್ಣಾ ಯೋಜ್ಯಾಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಯೆರಡೆರಡು ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನ ರೂಪಗಳಲ್ಲವುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಮಧ್ಯಮ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವವು.

* These terms will be used in the European sense: in Hindu languages the first person is our third, while our first is their chief or principal person, and our second their middle person.

Sūtra 204.—*Anyārthe prathamah.*

Vṛitti.—*Tvam-aham-ity arthau vinā anyārthe tān-iti-vachane prathamapurushas syāt |*

Prayoga.—*Tām māḍidam, tāv māḍidar* |*

[The third person is expressed by *tān*, meaning all besides thou and I.]

Sūtra 205.—*Yushmad-asmador madhyamottamau.*

Vṛitti.—*Yushmad-arthe nin-iti-vachane usmad-arthe ān-iti-vachane cha yathā-kramam madhyamottama-jurushau bhavatah |*

Prayoga.—*Nim māḍiduy, nīv māḍidir | uttame:—ām māḍidem, āv māḍidev | evam kāla-trayārthās' cha vaktavyāh |*

[The second and first persons are expressed by *nin*, and *ān* respectively, meaning thou and I.]

Sūtra 206.—*Yugapat-prayoge paras teshām.*

Vṛitti.—*Anyad-yushmad-asmadām yugapadyena prayoge teshām purushāṇām madhye kartrishu parānurūpāḥ purushas syāt |*

Prayoga.—*Ātanum nīnum māḍidir | ātanum ānum māḍidev | evam anyonya prayogeṇi tri-kāla-bhedo jñeyah |*

[When two persons are used together (with one verb) the second includes the third, and the first the second (i. e. the verb agrees in person with the former).]

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಥಮಃ || ೨೦೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ವಮಹಮಿತ್ಯರ್ಥೌ ವಿನಾ ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ತಾನಿತಿ ವಚನೇ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತಾಮ ಮಾದಿದಂ | ತಾವ ಮಾದಿದರ್ * ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನೀನು ನಾನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಿಸಿ ಅನ್ಯಾರ್ಥವಾದ ತಾನೆಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದೋರ್ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮೌ || ೨೦೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯುಷ್ಮದರ್ಥೇ ನೀನಿತಿ ವಚನೇ ಅಸ್ಮದರ್ಥೇ ಆನಿತಿ ವಚನೇ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮ ಪುರುಷೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀನು ಮಾದಿದಯ | ನೀನು ಮಾದಿದಿರ್ | ಉತ್ತಮೇ | ಅಮ ಮಾದಿದಂ | ಆನು ಮಾದಿದವ | ಏವಂ ಕಾಲತ್ರಯಾರ್ಥಾತ್ ವಕ್ತವ್ಯಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯುಷ್ಮದರ್ಥಕವಾದ ನೀನೆಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಸ್ಮದರ್ಥವಾದ ಆನೆಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಯುಗಪತ್ಪ್ರಯೋಗೇ ಪರಸ್ಪರೇಷಾಂ || ೨೦೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನ್ಯದ್ವಯಪ್ರತ್ಯಯಾದಂ ಯುಗಪದ್ಯೇನ ಪ್ರಯೋಗೇ ತೇಷಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಕರ್ತೃಭು ಪರಾನುರೂಪಃ ಪುರುಷಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆತನು ನೀನು ಮಾದಿದಿರ್ | ಆತನುಮಾನು ಮಾದಿದವ ||

ಏವಮನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರಯೋಗೇಽಪಿ ತ್ರಿಕಾಲಭೇದೋ ಜ್ಞೇಯಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನ್ಯದರ್ಥ ಯುಷ್ಮದರ್ಥ ಅಸ್ಮದರ್ಥಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷವೂ ಮಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು.

* Instead of these C has Devam māḍidam, Devar māḍidar

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ದೇವಂ ಮಾದಿದಂ ಎಂಬಿದೆ.

Sūtra 207.—*Svārthe kāle.*

Vṛitti—*Tās' cha śaḍ-vibhaktayas svārthe sva-sva-kāle cha bhavanti | yaṭhā atīta-kāle bhūtavatyah |*

Prayoga—*Prathama :—māḍīdam, māḍīdar | madhyama :—māḍīday, māḍīdir | uttama :—māḍīdem, māḍīdev | adyatane vartamānāḥ | pra :—māḍīdapam, māḍīdapar | ma :—māḍīdapay, māḍīdavar | utta :—māḍīdapem, māḍīdapev | eshya kāle bhaviṣhyantyah | pra :—māḍuvam, māḍuvar | ma :—māḍuway, māḍuvar | utta :—māḍuvem, māḍuvev | ittham kāla-trayārthāḥ puruṣa-trayepi boddhavyāḥ |*

[Those six inflections are used for each tense.]

Sūtra 208.—*Ekasminn eka-vachanam.*

Vṛitti—*Ekārtha-vishaye eka-vachanam syāt |*

Prayoga—*Ātan ōrvane māḍīdam, māḍīdapam, māḍuvam | nīn ōrvane māḍīday, māḍīdapay, māḍuway | ān ōrvane māḍīdem, māḍuvem |*

[The singular expresses the act of one.]

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಾಲೇ || ೨೦೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾಙ್ ಪಙ್ಕ್ತಿಭಕ್ತಯಸ್ವಾರ್ಥೇ ಸ್ವಸ್ವಕಾಲೇ ಚ ಭವಂತಿ | ಯಥಾ ಅತೀತಕಾಲೇ ಭೂತವತ್ಯಾಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪ್ರ || ಮಾಡಿದಂ | ಮಾಡಿದರ್ || ಮ || ಮಾಡಿದಮ್ | ಮಾಡಿದಿರ್ || ಉ || ಮಾಡಿದೆಂ | ಮಾಡಿದೆವ್ || ಅದೃತನೇ ವರ್ತಮಾನಾಃ || ಪ್ರ || ಮಾಡಿದಪಂ | ಮಾಡಿದಪರ್ || ಮ || ಮಾಡಿದಪಮ್ | ಮಾಡಿದಪಿರ್ || ಉ || ಮಾಡಿದಪಂ | ಮಾಡಿದಪೆವ | ಏಷ್ಯಕಾಲೇ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಃ || ಪ್ರ || ಮಾಡುವಂ | ಮಾಡುವರ್ || ಮ || ಮಾಡುವಮ್ | ಮಾಡುವಿರ್ || ಉ || ಮಾಡುವಂ | ಮಾಡುವೆವ || ಇಥಂ ಕಾಲತ್ರಯಾರ್ಥಾಃ ಪುರುಷತ್ರಯೇಽಪಿ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಾಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಆರು ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುವವು. ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, ಕಳೆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೂ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದವುಗಳೂ ಬರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದ್ವಿ ಭಕ್ತಿಗಳೂ ಆಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೇಕವಚನಂ || ೨೦೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕಾರ್ಥವಿಷಯೇ ಏಕವಚನಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆತನೋರ್ವನೆ ಮಾಡಿದಂ, ಮಾಡಿದಪಂ, ಮಾಡುವಂ | ನೀನೋರ್ವನೆ ಮಾಡಿದಮ್, ಮಾಡಿದಪಮ್, ಮಾಡುವಮ್ | ಆನೋರ್ವನೆ ಮಾಡಿದೆಂ, ಮಾಡುವೆಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಏಕಾರ್ಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕವಚನವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಬಹು-ಒಂದೆಂಬರ್ಥ.

T

Sūtra 209.—*Dvīva-bahutvayor anyat.*

Vṛitti.—*Dvīve bahutve cha bahu-vachanam eva syāt |*

Prayoga.—*Āvar māḍidar, māḍidapar, māḍuvar | nīvu māḍidir, māḍidapir, māḍuvir | āvu māḍidev, māḍidapev, māḍuvev |*

[The plural expresses the act of two or more.]

Sūtra 210.—*Udu uru napumsaka-prathamasya.*

Vṛitti.—*Prathama-purushaika-vachana-bahu-vachanayoh kartri-vāchi-s'ab-dasya napumsaka-līnge sati udu-uru-ity-ādes'au yathā-kramam bhavatah |*

Prayoga.—*Ādudu, āduvu, ādupudu, ādupuvu, appudu, appuvu |*

[*Udu* and *uru* are the neuter terminations of the third person singular and plural respectively.]

Sūtra 211.—*Bhāve cha.*

Vṛitti.—*Bhāvārtha-prathama-vachanayos' cha udu-uru bhavatah |*

Prayoga.—*Mālpudu, mālpuvu, kūrpuudu, kūrpuvu |*

[Also of gerunds.]

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರನ್ಯತ್ || ೨೦೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತ್ವೇ ಬಹುತ್ವೇ ಚ ಬಹುವಚನವೇವ ಸ್ಯತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವರ ಮಾಡಿದರ, ಮಾಡಿದಪರ, ಮಾಡುವರ | ನೀವು ಮಾಡಿದಿರ, ಮಾಡಿದಪಿರ, ಮಾಡುವಿರ | ಆವು ಮಾಡಿದೇವ, ಮಾಡಿದಾಪೇವ, ಮಾಡುವೇವ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನವಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಿತ್ವ ಯರಚಿಂಬರ್ಥ ಬಹುತ್ವವೆಂದರೆ ಅನೇಕಾರ್ಥಕ.

ಸೂತ್ರ || ಉದು ಉವು ನಪುಂಸಕಪ್ರಥಮಸ್ಯ || ೨೧೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಥಮಪುರುಷೈಕವಚನಬಹುವಚನಯೋಃ ಕರ್ತೃವಾಚಿಕಬ್ಧಸ್ಯ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ ಸತಿ ಉದು ಉವು ಇತ್ಯಾ ದೇಶಾ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆದುದು | ಆದುವು | ಆದಪುದು | ಆದಪುವು | ಅಪ್ಪುದು | ಅಪ್ಪುವು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷೈಕ ವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉದು ಉವು ಯೆಂಬಾದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಭಾವೇ ಚ || ೨೧೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭಾವಾರ್ಥಪ್ರಥಮವಚನಯೋಃ ಉದು ಉವು ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಡುದು, ಮಾಡುವು | ಕೂರ್ಪುದು, ಕೂರ್ಪುವು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭಾವಾರ್ಥ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಿಗೆ ಉದು ಉವು ಯೆಂಬಾದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

Sūtra 212.—*Tad eka-vachanasya tu-ttāv anyeshām.*

Vṛitti.—*Prathama-purushaika-vachanasya anyeshām mate tu-ttu-ity-āde-s'au bhavatah |*

Prayoga.—*Puṭṭitu, puṭṭittu ; keṭṭitu, keṭṭittu ; aṭṭitu, aṭṭittu |*

[According to the teaching of others, the termination of the singular should be *tu* or *ttu*.]

Sūtra 213.—*Striyām aḥ tad ante.*

Vṛitti.—*Stri-lingē prathamaika-vachanānte aḥ-pratyayas syāt |*

Prayoga.—*Āḍidaḥ, āḍidapaḥ, āḍuwaḥ ; janiyisidaḥ, janiyisidapaḥ, janiyisu-waḥ |*

[The feminine third person singular has the termination *aḥ*.]

Sūtra 214.—*Gum-kumau sarvatra-bhaviṣhyantyāḥ.*

Vṛitti.—*Eshyārthe prathama-purushasya sarva-vibhakti-lingeshu gum-kum-ity-ādes'au bhavatah |*

Prayoga.—*Mātām migum ātam, mātām mīgum āke, ādarim mirugum idu, ātam barkum, āke barkum, ādu barkum |*

[*Gum* and *kum* are the terminations of the future for all cases and genders of the third person.]

ಸೂತ್ರ || ತದೇಕವಚನಸ್ಯ ತುತ್ತು ವಾನ್ಯೇಷಾಂ || ೨೧೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಥಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಮತೇ ತು ತ್ತು ಇತ್ಯಾದೇಕಾ ಭವತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪುಟ್ಟಿತು | ಪುಟ್ಟಿತ್ತು | ಕೆಟ್ಟಿತು, ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು | ಅಟ್ಟಿತು, ಅಟ್ಟಿತ್ತು ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮತದಲ್ಲಿ ತು ತ್ತು ಯಂಬಾದೇಕಾ
ಭವತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರಿಯಾಮ್ ಅದಂತೇ || ೨೧೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಾಂತೇ ಅಹ ಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸಾಹ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಆದಿದಹ, ಆದಿದಪಹ, ಆಡುವಹ | ಜನಿಯಿಸಿದಹ, ಜನಿಯಿಸಿದಪಹ, ಜನಿಯಿ-
ಸುವಹ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಹ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಗುಂಕುಮೌ ಸರ್ವತ್ರ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಃ || ೨೧೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಷ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯ ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಿಲಿಂಗೇಷು ಗುಂ ಕುಂ ಇತ್ಯಾದೇಕಾ
ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾತಂ ಮಿಗುಮಾತಂ | ಮಾತಂ ಮಿಗುಮಾಕೆ | ಅದರಿಂ ಮಿರುಗುಮಿದು |
ಆತಂ ಬರ್ಕುಂ | ಆಕೆ ಬರ್ಕುಂ | ಆದು ಬರ್ಕುಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷದ ಸರ್ವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಗುಂ ಕುಂ ಯಂಬಾ
ದೇಕಾಭವತವೆ.

Sūtra 215.—*Dādāu id-āgamo bahulam.*

Vṛitti.—*Puruṣa-traya-vachaneshu da-dapos satok dakārāt prāg-vikalpād id-āgamas syāt |*

Prayoga.—*Mechchidam, mechchidapam, mechchidar, mechchidapar |*

*Kūcha tukārādaḥ cha idāgamo bhavati | Prayoga | ujjittu, bechchittu, meṭṭittu | bahulatvāt | keṭṭattu, sattuttu, hiḍidam, paḍedam, ṭṭidam, kaḷi-
dam, paḷidam |*

[D and dap (see 201) are often preceded by i. (Also tu ; but sometimes not).]

Sūtra 216.—*Y-us' cha ve.*

Vṛitti.—*Vakārādaḥ vibhakti-gaṇe pare is' cha us' cha yuh ikāroka-āgamaḥ bhavataḥ |*

Prayoga.—*Nuḍivam, jadivam, māḍuvam, kṛḍuvam, āḍuvam, koḍuvam |*

*Cha-s'abda-svīkārād anyopi bhavati | belevem, kaḷevem, s'alavem, yaḷivem |
kvachid itram cha na syāt | ivem, kāḍuvem ity ādi |*

[Va by i and u. (Sometimes they have a different form. Sometimes they are not preceded by v).]

Sūtra 217.—*Ra-lābhyām vasya pah.*

Vṛitti.—*Repha lakārābhyām parasya vakārasya pakāras syāt |*

Prayoga.—*Barpar, irpar, barpam, irpam, beḷpam, beḷpar, nōḷpam, nōḷpar |*

[V following upon r or l, becomes p.]

ಸೂತ್ರ || ದಾದಾದಿಗಮೋ ಬಹುಲಂ || ೨೧೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪುರುಷತ್ರಯವಚನೇಷು ದದಾಪೋಃ ಸತಕಾರಾತ್ ಪ್ರಾಗ್ವಿಕಲ್ಪಾದಿಧಾಗಮಸ್ಸ್ಯಾತ್ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಮೆಚ್ಚಿದಂ | ಮೆಚ್ಚಿದಪಂ | ಮೆಚ್ಚಿದರ್ | ಮೆಚ್ಚಿದಪರ್ ||
ಕುಚ ತುಕಾರಾದೌ ಚ ಇದಾಗಮೋಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಉಜ್ಜಿತ್ತು | ಬೆಚ್ಚಿತ್ತು | ಮೆಟ್ಟಿತ್ತು ||
ಬಹುಲತ್ವಾತ್ || ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು | ಸತ್ತಿತ್ತು | ಹಿಡಿದಂ | ಪಾಡಿದಂ | ಟ್ಟಿದಂ | ಕಾಡಿದಂ || ಪಾಡಿದಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದದಪಂಗಳಲ್ಲಿ ದಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಪುರುಷತ್ರಯ ವಚನದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಲ್ಪವಾಗಿ
ಇಕಾರಾಗಮ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಯುಸು ಚಾ ವೇ || ೨೧೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಕಾರಾದೌ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಇತ್ಯು ಉಕ್ತಯುಃ ಇಕಾರೋಕ್ತಾರಾಗಮೋ ಭವತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನುಡಿವಂ | ಜಡಿವಂ | ಮೆಡಿವಂ | ಕಾಡುವಂ | ಆಡುವಂ | ಕೋಡುವಂ ||
ಚಕವೃದ್ಧಿಸ್ವೀಕಾರಾದನ್ಯಾಪಿ ಭವತಿ | ಬೇವೆಂ | ಕಳೆವೆಂ | ಲಳೆವೆಂ | ಯಳೆವೆಂ || ಕ್ಯೆವೆಂ ||
ಚ ನ ಸ್ಯಾತ್ | ಈವೆಂ | ಕಾಡುವೆಂ | ಇತ್ಯಾದಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಕಾರಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಗಣ ಪರನಾದರೆ ಇಕಾರ ಉಕ್ತಾರಾಗಮಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಚ ಕವೃದ್ಧಿ
ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಅನ್ಯಾಕ್ಷರಾಗಮವೂ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ರೇಫಾಭ್ಯಾಂ ವಸ್ಯ ಪಃ || ೨೧೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ರೇಫಳಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ವಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರಸ್ಸ್ಯಾತ್ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಬರ್ಪರ್ | ಇರ್ಪರ್ | ಬರ್ಪಂ | ಇರ್ಪಂ | ಬೆಲ್ಪರ್ | ನೋಲ್ಪಂ | ನೋಲ್ಪರ್ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರನಾದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಪಕಾರವು ಬರುವದು.

Sūtra 128.—*Okārād api vaktavyuh.*

Vṛitti.—*Okārāt parasyāpi vakārasya pakāro vāchyah |*

Prayoga.—*Pōpam, pōpar,* ōpam, ōpar |*

[Also when it follows ō.]

Sūtra 219.—*Dhātor anekāksharād isuh.*

Vṛitti.—*Aneka-varṇād dhātor vibhakti-gaṇe pare isu ity āgamas syāt |*

Prayoga.—*Pogayisugam, sogayisidam, sogayisida!,* rañjisidam, rañjisi-
da! |*

[Polysyllabic roots take *isu* before the inflections.]

Sūtra 220.—*Prayojake cha.*

Vṛitti.—*Dhātoḥ prayojakārtheṇi isu ity āgamas syāt |*

Prayoga.—*Ādisidam, pādisidam, sārīsīdam, pōrisīdam, kaṅgoḷisidam |*

[Also *cansala*.]

Sūtra 221.—*Ge-ke vā prathamasyās'ishi vidhy-ādīshu.*

Vṛitti.—*Ās'ir-arthe vidhy-ādī-artheshu cha ge-ke ity ādes'au vā stah |*

Prayoga.—*Yavag-ishārthamam māḍuge, Jinam namag-ishārthamam
māḷke, nōḍage, māḷke |*

[In blessing or commanding the termination of the first (third) person becomes *ge* or *ke*.]

ಸೂತ್ರ || ಓಕಾರಾದಪಿ ವಕ್ತವ್ಯಃ || ೧೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಓಕಾರಾತ್ಪರಸ್ಯಾಪಿ ವಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರೋ ವಾಚ್ಯಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋಪಂ, ಪೋಪರ್* | ಓಪಂ, ಓಪರ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಓಕಾರಕ್ಕೆ ಪರವಾದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಸಹ ಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಧಾತೋರನೇಕಾಕ್ಷರಾದಿನಃ || ೧೨೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನೇಕವರ್ಣದ್ಧಾತೋರ್ವಿಭಕ್ತಿಗಳೇ ಪರೇ ಇನುಇತ್ಯಾಗಮಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋಗಯಿಸುಗಂ | ಸೋಗಯಿಸಿದಂ | ಸೋಗಯಿಸಿದಳ್ | ಸಂಜೆನಿದಂ | ರಂಜೆನಿದಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳಳ್ಳ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾವು ಪರವಾದರೆ ಇನು ಯಂಬದಾದೇಶ
ವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಯೋಜಕೇ ಚ || ೧೩೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತೋಃ ಪ್ರಯೋಜಕಾರ್ಥೇನ ಇನು ಇತ್ಯಾಗಮಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆದಿಸಿದಂ | ಪಾದಿಸಿದಂ | ಸಾರಿಸಿದಂ | ಪೋರಿಸಿದಂ | ಕಣ್ಗೊಳಿಸಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನ ಪ್ರಯೋಜಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇನು ಎಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಗೆ ಕೆ ವಾ ಪ್ರಥಮಸ್ಯಾಂಷಿ ವಿಧ್ಯಾದಿಷು || ೧೩೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅೇರರ್ಥೇ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥೇಷು ಚ ಗೆ ಕೆ ಇತ್ಯಾದೇಶೌ ವಾ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಯವಗಿಷ್ಟಾರ್ಥಮಂ ಮಾಡುಗೆ | ಜಿನಂ ನಮಗಿಷ್ಟಾರ್ಥಮಂ ಮಾಳ್ಕೆ | ನೋಡಗೆ |
ಮಾಳ್ಕೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅೇರರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ
ಗೆ ಕೆ ಯೆಂಬದೇಶಗಳು ಬರುವವು.

* Cenda here.

* ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ರಂಜೆನು ಎಂಬದಿಲ್ಲ.

Sūtra 222.—*Madhyamaika-vachanusyed-ud-etah.*

Vṛitti.—*Madhyama-purushaika-vachanasya it-ut-et iti traya ādes'ās syuh |*

Prayoga.—*Uḍi, baḍi, biḡi, kaḍi, jaḍi, kuḍu, puḍu, māḍu, ḍḍu, nōḍu, pāḍu, kaḷe, tege, bage |*

[That of the middle (second) person singular becomes i, u and e.]

Sūtra 223.—*Prāyo lopas' cha.*

Vṛitti.—*Prāchuryeṇa prāguktādes'ānām lopas' cha bhavati |*

Prayoga.—*Nil, pēl, bāy, baiy, kaḷ, kēl * |*

[O ten they are dropped.]

Sūtra 224.—*Kriyā-samabhihāre cha.*

Vṛitti.—*Vyavahāra-paunahpunyepi madhyama-purushaika-vachanasya i-u-e ity ādes'ās syuh |*

Prayoga.—*Kuḍi-kuḍi-yendu kuḍisidar, piḍi-piḍi-yendu piḍisidar, koḍu-koḍu-yendu koḍisidar, † pogu-pogu-yendu pogisidar |*

Prāyo-grahanāt krachil-lopah | nil, kēl |

[In repeating a command, the termination of the middle (second) person singular becomes i, u and e. (Sometimes it is dropped.)]

ಸೂತ್ರ || ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಸ್ಯೇದುದೇತಃ || ೨೨೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಇತ್ ಉತ್ ಎತ್ ಇತಿ ತ್ರಯ ಆದೇಶಾಸ್ಸ್ಯುಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಉಡಿ | ಬಡಿ | ಬಿಗಿ | ಜಡಿ | ಕೊಡು | ಪೂಡು | ಮಾಡು | ಓಡು | ನೋಡು | ಪಾಡು | ಕಾಳೆ | ತೇಗೆ | ಬೇಗೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಇತ್ ಉತ್ ಎತ್ ಯೆಂಬೀ ಮೂರು ಆದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇತ್ ಅಂದರೆ ಇ ಯೆಂಬರ್ಥವು. ಹೀಗೆಯೇ ಸರ್ವತ್ರ ಘಟಿಸುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಾಯೋ ಲೋಪಃ || ೨೨೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಾಚುರ್ಯೇಣ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಾದೇಶಾನಾಂ ಲೋಪಃ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿಲ್ | ಪೇಲ್ | ಬಾಯ್ | ಬೈಯ್ | ಕಳ್ | ಕೇಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆದೇಶಗಳಿಗೆ ಲೋಪವೂ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಭಿಹಾರೇ ಚ || ೨೨೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ವ್ಯವಹಾರಪಾನುಪುನ್ಯೇಪಿ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಇ ಉ ಎ ಇತ್ಯಾದೇಶಾಸ್ಸ್ಯುಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಡಿ ಕುಡಿಯೆಂದು ಕುಡಿಸಿದರ್ | ಪಿಡಿ ಪಿಡಿಯೆಂದು ಪಿಡಿಸಿದರ್ | ಕೊಡು ಕೊಡು ಯೆಂದು ಕೊಡಿಸಿದರ್ | ಪೂಗು ಪೂಗು ಯೆಂದು ಪೂಗಿಸಿದರ್ * ||

ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಾತ್ಕ್ವಚಿಲೋಪಃ || ನಿಲ್ | ಕೇಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕ್ರಿಯಾವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಇ ಉ ಎ ಎಂಬುದೇಶಗಳಾಗುವವು.

* C has only nil, pēl, kēl.

† C stops here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ ಬೈಯ್ ಕಳ್ ಎಂಬವು ಇಲ್ಲ. † ತೃ || ಪೂಗು ಪೂಗು ಎಂಬದಿಲ್ಲ.

Sūtra 225.—*Dvitra-bahutvayor im.*

Vṛitti.—*Madhyama-purusha-dvi-vachana-bahu-vachanayoh im ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Nūḍim, nōḍim, irisim |*

[In the dual and plural, the termination of the middle (second) person becomes *im*.]

Sūtra 226.—*Am-uttamasyaika-vachanād anyatra.*

Vṛitti.—*Uttama-purushaika-vachanād anyayoh dvitra-bahutvayoh vidhyādy artheshu am ādes'as syāt | ādi-pudena nimantran-āmantran-ānvешaṇa-sampras'na-prārthanu-prabhṛitayo jñātavyāḥ |*

Prayoga.—*Mūlpam, māḍuvam, nōlpam, nōḍuvam,* bēlpam, bēḍuvam, āḍuvam, kūḍuvam, pōpam, bappam |*

[From the chief (first) person singular, the dual and plural of the imperative and of mood expressing invitation, address, inquiry, entreaty, &c. are formed by adding *am*.]

Sūtra 227.—*Hetāv isuh.*

Vṛitti.—*Karāṇa-prayojukārthe vidheya-vyāpārārthavad dhātoh parata isu ity ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Māḍisidam, pāḍisidam,* irisidam, tarisidam, baḍisidam, kavi-yisidam |*

[The causal by adding *isu*.]

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರಿಮ್ || ೨೨೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಯೋಃ ಇಮಾದೇಕಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನುಡಿಂ | ನೋಡಿಂ | ಇರಿಸಿಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇಮ ಯಂಬಾದೇಕವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅಮುತ್ತಮಸ್ಯೈಕವಚನಾದನ್ಯತ್ರ || ೨೨೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉತ್ತಮಪುರುಷೈಕವಚನಾದನ್ಯಯೋಃ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋಃ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥೇಷು ಅಮಾದೇಕಸ್ಸ್ಯುತ್ | ಅದಿಪದೇನ ನಿಮನ್ತ್ರಣಮನ್ತ್ರಣಾನ್ವೇಷಣಸಮ್ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರಾರ್ಥನಪ್ರಭೃತಯೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಳ್ವಂ, ಮಾಡುವಂ | ನೋಳ್ವಂ, ನೋಡುವಂ | * ಬೇಳ್ವಂ, ಬೇಡುವಂ | ಆಡುವಂ | ಕೂಡುವಂ | ಪೋಪಂ | ಬಪ್ಪಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉತ್ತಮಪುರುಷೈಕವಚನದ ದೇಯಿಂದ ಇತರನಾದ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಿಗೆ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಮ ಯಂಬಾದೇಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹೇತಾವಿಸುಃ || ೨೨೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರಣಪ್ರಯೋಜಕಾರ್ಥೇ ವಿಧೇಯವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥವದ್ಧತೋಃ ಪರತ ಇಸುಇತ್ಯಾದೇಕಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಡಿಸಿದಂ | ಪಾಡಿಸಿದಂ | * ಇರಿಸಿದಂ | ತರಿಸಿದಂ | ಬಡಿಸಿದಂ | ಕವಿಯಿಸಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕರಣಪ್ರಯೋಜಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥಮುಳ್ಳ ಧಾತುವಿನ ದೇಯಿಂದ ಪರನಾಗಿ ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

* C ends here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

Sūtra 228.—*Kriyāyām kriyārthāyām al.*

Vṛitti.—*Vyāpāre vyāpārāthavad dhātoḥ parataḥ al ity ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Māḍal bagedam, nōḍal udbhavisidam,* kūḍal eḷasidam, pūḍal toḍagidam, pōgal oḍarchidam, bēgal sārḍam |*

[The infinitive by adding *al*.]

Sūtra 229.—*Pratishedhe cha.*

Vṛitti.—*Nishedhārthavad dhātoḥ cha param al syāt |*

Prayoga.—*Pōgal bārādu, usaral bēḍa, nōḍal āgaḍu |*

[Also the prohibitive.]

Sūtra 230.—*Sanḡatāntare bahulam al-lopah.*

Vṛitti.—*Yuktānyārthe kvachid al-ādes'a-lopas syāt |*

Prayoga.—*Sandipud allam* |*

Pratishedha-vidhi-vyāpti-pakṣe | nuḍiyal bārādu, nuḍiya bārādu, teravēḷ kariyam, baravēḷ padātiyam |

[In some cases the *al* is dropped.]

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಮಲ್ || ೨೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವ್ಯಾಪಾರೇ ವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥವದ್ಧಾತೋಃ ಪರತಃ ಅಲಿತ್ಯಾದೇಸಸ್ಸೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಡಲ್ ಬಗಿದಂ | ನೋಡಬುದ್ಧವಿಸಿದಂ | *ಕೂಡಲೆಳಿಸಿದಂ | ಪಾಡಲ್ ತೋಡಗಿದಂ | ಪೋಗಲೋಡರ್ಚಿದಂ | ಬೇಗಲ್ ಸಾರ್ಡಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಧಾತುವಿನ ದೇಯಿಂದ ಪರವಾಗಿ ಅಲ್ ಯೆಂಬದ್ದು ದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಚ || ೨೨೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿಷೇಧಾರ್ಥವದ್ಧಾತೋಃ ಚ ಪರಮಲ್ ಸೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋಗಲ್ಪಾರದು | ಉಸುರಲ್ಪೇಡ | ನೋಡಲಾಗದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿಷೇಧಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಧಾತುವಿಗೆ ಪರವಾಗಿ ಅಲ್ ಅದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಂಘತಾಂತರೇ ಬಹುಲಮಲ್-ಲೋಪಃ || ೨೩೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯುಕ್ತಾನ್ಯಾರ್ಥೇ ಕ್ವಚಿದಲಾದೇಶಲೋಪಸ್ಸೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂದಿಪುದಲ್ಲಂ ||

ಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿವ್ಯಾಪ್ತಿಪಕ್ಷೇ | ನುಡಿಯಲ್ ಬಾರದು | ನುಡಿಯಬಾರದು | ತೆರವೇಳ ಕರಿಯಂ | ಬರವೇಳ ಪದಾತಿಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ ಯೆಂಬದು ಲೋಪವಾಗುವದು.

* C. ends here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಇವೆ.

Sūtra 231.—*Uttam-utam tad-ante.*

Vṛitti.—*Vartamāna-kriyārīhe ante uttam-utam-ity etāv ādes'au stah |*

Prayoga.—*Kedaruttam, kedarutam, naḍevuttam, naḍevutam, māḍuttam, māḍutam, ṇoḍuttam, ṇoḍutam—bandudu |*

[The present progressive takes the termination *uttam* or *utam*.]

Sūtra 232.—*Pūrva-kāla-kriyāyām id-utau yathā-lakshyam.*

Vṛitti.—*Pūrva-kālīka-vyāpāra-vishaye vyañjane pure sati dhātōh paratah ṣt-ut-ity ādes'au yathā-lakshyam bhavatah |*

Prayoga.—*Nōḍi pōdam, baḷi vandam, mind-uṇḍam, kaṇḍu nindam |*

[The past, followed by a word beginning with a consonant, takes the termination *i* and *u*.]

Sūtra 233.—*Dhātōr id-utor upāntayor ēd-ōtau prāyah |*

Vṛitti.—*Dhātūnām upāntayor ikār-okārayoh ekāra okāras' cha prāyo bhavatah |*

Prayoga.—*Kiḍ, keṭṭam ; is, echcham ; kuḍu, koṭṭam ; ugu, okkam |*

Prāyo grahanāt kvachin-na stah | *biḍu, biṭṭam ; suḍu, suṭṭam ; iḍu, iṭṭam ; uḍu, uṭṭam ; ity ādi |*

[The medial *i* and *u* of a root often become *e* and *o* (in the past. Sometimes not).]

ಸೂತ್ರ || ಉತ್ತಮುತಂ ತದನ್ತೇ || ೨೩೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಅನ್ತೇ ಉತ್ತಂ ಉತಂ ಇತ್ಯೇತಾವಾದೇಶಃ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆದರುತ್ತಂ | ಕೆದರುತಂ | ನಡೆವುತ್ತಂ | ನಡೆವುತಂ | ಮಾಡುತ್ತಂ | ಮಾಡುತಂ | ನೋಡುತ್ತಂ | ನೋಡುತಂ — ಬಂದುದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಂ ಉತಂ ಯೆಂಬೀ ಯೆರಡಾದೇಶಗಳು ಬರುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯಾಯಾಮಿದುತಾ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ || ೨೩೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪೂರ್ವಕಾಲಿಕವ್ಯಾಪಾರವಿಷಯೇ ವ್ಯಾಜ್ಞೇ ಸತಿ ಧಾತೋಃ ಪರತಃ ಇತ್ ಉತ್ ಇತ್ಯಾದೇಶಃ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೋಡಿ ಪೋದಂ | ಬಳಿ ವಂದಂ | ಮಿಂದುಂಡಂ | ಕಂಡು ನಿಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭೂತಕಾಲ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ಧಾತುವಿಗೆ ಪರದಲ್ಲಿ ಇತ್ ಉತ್ ಯೆಂಬವಾದೇಶಗಳು ಬರುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಧಾತೋರಿದುತೋರುಪಾಂತ್ಯೋರೇದೋತಾ ಪ್ರಾಯಃ || ೨೩೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತುನಾಮುಪಾಂತ್ಯೋರಿಕಾರೋಕಾರಯೋಃ ಏಕಾರ ಓಕಾರಶ್ಚ ಪ್ರಾಯೋ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಿಡ, ಕೆಟ್ಟಂ | ಇನ್, ಎಚ್ಚಂ | ಕುಡು, ಕೊಟ್ಟಂ | ಉಗು, ಬಕ್ಕಂ ||

ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಚಿಹ್ನಃ ಸ್ತಃ || ಬಿಡು, ಬಿಟ್ಟಂ | ಸುಡು, ಸುಟ್ಟಂ | ಇಡು, ಇಟ್ಟಂ | ಉಡು, ಉಟ್ಟಂ | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನ ಉಪಾಂತ್ಯಗಳಾದ ಇಕಾರ ಉಕಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಏಕಾರ ಓಕಾರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಾಹ್ಯವೆಂದೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಯಿಲ್ಲ.

W

Sūtra 234.—*Āto dīrgho' nāgameshu.*

Vṛitti.—*Anāgameshu āgama-rahita-vibhuktishu para-bhūtasu dhātor akā-rasya dīrghus syāt |*

Prayoga.—*Bar, bāram, bāral ; tar, tāram, tāral |*

[When terminations are added without augment, the medial *a* of a root is lengthened.]

Sūtra 235.—*Tritīyānām vyañjanāṅlau prathamatvam.*

Vṛitti.—*Dhātu-sambandhinām varga-tritīya-vurnanām pūrv-vyañjaneshu satsu kriyārthe tat-tad-varga-prathamāḥsharam syāt |*

Prayoga.—*Pōgu, pokkam ; neḍu, neṭṭam ; paḍu, paṭṭam |*

[A root ending with a consonant the third of a varga (sonant), changes it in the past to the first of that varga (surd).]

Sūtra 236.—*Ra-dayos ta-lau.*

Vṛitti.—*Repha-dakārayoh vyañjanāṅlau pare yathā-kramam takāra-lakārau bhavataḥ |*

Prayoga.—*Peru, pettam ; keru, kettam ; teru, tettam ; māḍu, māḷku ; bēḍu, bēḷku |*

[*R* and *ḍ* followed by a consonant become *t* and *ḷ*.]

ಸೂತ್ರ || ಅತೋ ದೀರ್ಘೋ' ನಾಗಮೇಶು || ೨೩೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಾಗಮೇಶು ಅಗಮರಹಿತವಿಭಕ್ತಿಸು ಪರಭೂತಾನು ಧಾತೋರಕಾರಸ್ಯ ದೀರ್ಘ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬರ್, ಬಾರಂ, ಬಾರಲ್ | ತರ್, ತಾರಂ, ತಾರಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಗಮವಿಲ್ಲದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾಗಲಾಗಿ ಧಾತುವಿನ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವುಳ್ಳಂ ||

ಸೂತ್ರ || ತೃತೀಯಾನಾಂ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ || ೨೩೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತುಸಂಬಂಧಿನಾಂ ವರ್ಗತೃತೀಯವರ್ಣಾನಾಂ ಪೂರ್ವವ್ಯಂಜನೇಷು ಸತ್ಸು ಕ್ರಿಯಾ ರ್ಥೇ ತತ್ತದ್ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋಗು, ಪೋಕ್ಕಂ | ನೆಡು, ನೆಟ್ಟಂ | ಪಡು, ಪಟ್ಟಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿನ ವರ್ಗ ತೃತೀಯ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದರದರ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರ ಬರುವುದು.

ಸೂತ್ರ || ರಡಯೋಸ್ತೌ || ೨೩೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ರೇಫಠಕಾರಯೋಃ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪರೇ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ತಕಾರಳಕಾರೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೆರು, ಪೆತ್ತಂ | ಕೆರು, ಕೆತ್ತಂ | ತೆರು, ತೆತ್ತಂ | ಮಾಡು, ಮಾಳ್ಕು | ಬೇಡು, ಬೇಳ್ಕು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫಠಕಾರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಕಾರ ಳಕಾರ ಬರುವವು.

Sūtra 237.—*Vakārasya pah.*

Vṛitti.—*Dhātu-sambandhinor-vakārasya vyañjanādūu pare sati pakāro bhavati |*

Prayoga.—*Turpam, barpam |*

[*V* becomes *p*.]

Sūtra 238.—*Ā-pobhyām dasya te yah.*

Vṛitti.—*Ākāra-pokārābhyām parasya dakārasya takāre pare yakāro bhavati |*

Prayoga.—*Āyṭu, pōyṭu |*

[If *d* after *ā* and *pō* changes to *t*, *y* is inserted between.]

Sūtra 239.—*Himsā-gatyarthāl-lo nah.*

Vṛitti.—*Himsārthakāt gatyarthāch-cha dhātōh parasya lakārasya vyañ-jane pare nakāro bhavati |*

Prayoga.—*Kondam, sandam |*

[In the roots for kill and pass, the *l* followed by a consonant becomes *n*.]

ಸೂತ್ರ || ವಕಾರಸ್ಯ ಪಃ || ೨೩೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತುಸಮ್ಬಂಧಿನೋವಕಾರಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪರೇ ಸತಿ ಪಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತರ್ಪಂ | ಬರ್ಪಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನ ವಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಪಕಾರಾದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಆಪೋಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯತೇ ಯಃ || ೨೩೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಕಾರಪೋಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ದಕಾರಸ್ಯ ತಕಾರೇ ಪರೇ ಯಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆಯ್ತು | ಪೋಯ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕಾರ ಪೋಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರ ಪರವಾದರೆ ಯಕಾರವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಹಿಂಸಾಗತ್ಯರ್ಥಾಲೋ ನಃ || ೨೩೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹಿಂಸಾರ್ಥಕಾತ್ ಗತ್ಯರ್ಥಾಚ್ಛ ಧಾತೋಃ ಪರಸ್ಯ ಲಕಾರಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇ ಪರೇ ನಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೊಂದಂ | ಸಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹಿಂಸಾರ್ಥಕ ಗತ್ಯರ್ಥಕ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ನಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂಸಾರ್ಥಕವೆಂದರೆ ಕೊಲ್ಲುವದು, ಗತ್ಯರ್ಥಕವೆಂದರೆ ಹೋಗುವದು.

Sūtra 240.—*Vā sthity-arthakasya.*

Vṛtti.—*Sthity-ārtha-dhātu-sambandhi-lakārasya nakāro vikalpena bhavati*

Prayoga.—*Nindam, nillam* |

[In the root for stand, the *l* sometimes becomes *n*.]

Sūtra 241.—*Ānayanāgamārthe vartino rephasya.*

Vṛtti.—*Anayor arthayor vartamāna-dhātu-rephasya nakāras syāt* |

Prayoga.—*Tandam, bandam* | *utra lakāra-dakārayoh ṇa-ḍau vaktavyau* |
yathā:—konḍam, kēlvam |

[In the roots for bring and come, the *r* becomes *n*.]

Sūtra 242.—*Nasya chah.*

Vṛtti.—*Atra nakārasya chakāras syāt* |

Prayoga.—*Echcham, echchar* ; *bechcham, bechchar*

[*N* becomes *ch*.]

ಸೂತ್ರ || ವಾ ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕಸ್ಯ || ೨೪೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಧಾತುಸಮ್ಬಂಧಿ ಲಕಾರಸ್ಯ ನಕಾರೋ ವಿಕಲ್ಪೇನ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿಂದಂ | ನಿಲ್ಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕ ಧಾತು ಸಮಂಧವಾದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ನಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕವೆಂದರೆ ನಿಲ್ಲು ಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಆನಯನಾಗಮಾರ್ಥೇ ವರ್ತಿನೋ ರೇಫಸ್ಯ || ೨೪೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆನಯೋರರ್ಥಯೋರ್ವರ್ತಮಾನಧಾತುರೇಫಸ್ಯ ನಕಾರಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತಂದಂ | ಬಂದಂ | ಅತ್ರ ಚಕಾರಚಕಾರಯೋಃ ಣಡಾ ವಕ್ತವ್ಯಾ ||

ಯಥಾ || ಕೊಂಡಂ | ಕೇಲ್ವಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆನಯನಾರ್ಥಕ ಆಗಮಾರ್ಥಕ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿನ ರೇಫಕ್ಕೆ ನಕಾರವಾಗುವದು. ಆನಯನ ಎಂದರೆ ತರುವದು. ಆಗಮವೆಂದರೆ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ನಸ್ಯ ಚಃ || ೨೪೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ನಕಾರಸ್ಯ ಚಕಾರಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಚ್ಚಂ, ಎಚ್ಚರ್ | ಬೇಚ್ಚಂ, ಬೇಚ್ಚರ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 243.—*Mr̥iti-dānārthayor ante to hrasvas' cha.*

Vṛitti.—*Anayor arthayor ante takārah pūrva-svarasya hrasvas' cha bhavati |*

Prayoga.—*Sattam, pettam, ittam* |*

Cha-s'abdād anyutra na to nāpi hrasvah | ādam, bādam, ēdam, bēdam |

[The roots for die and give add *t* and shorten the medial vowel. (Not so in other cases.)]

Sūtra 244.—*Tosh tumā tūh.*

Vṛitti.—*Ta-varyasya ta-varyeṇa yoge tūh ta-vargo bhavati | anundāsiko bindus' cha |*

Prayoga.—*Uṇḍam |*

[When letters of the *ta* varga (dentals) unite with those of the *ṭa* varga (linguals), both become of the *ṭa* varga (linguals). The *anundāsika* becomes the *bindu*.]

Sūtra 245.—*Ka-cha-ṭa-ta-pebhyo ḍasya pūrva-rūpam.*

Vṛitti.—*Varga-prathamāksharebhyah parasya ḍasya pūrva-rūpam syāt |*

Prayoga.—*Pokkam, mikkam, pērcham, biṭṭam, ittam, tōrpam, bārpam |*

[When *d* follows on the first letter of a varga, it takes the form of the latter.]

ಸೂತ್ರ || ಮೃತಿದಾನಾರ್ಥಯೋರಂತೇ ತೋ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ || ೨೪೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋರರ್ಥಯೋರಂತೇ ತಕಾರಃ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸತ್ತಂ | ಪೆತ್ತಂ | ಇತ್ತಂ* ||

ಚಕಬ್ಬಾದನ್ಯತ್ರ ನ ತೋ ನಾಪಿ ಹ್ರಸ್ವಃ | ಆದಂ | ಬಾದಂ | ಛಾದಂ | ಬೇದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮೃತ ಫ ದಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಂತಕ್ಕೆ ತಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೃತ್ಯುರ್ಥವೆಂದರೆ ಸಾಯುವದು, ದಾನಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಕಾಯುವದು. ಚ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ತಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ, ಪೂರ್ವ ಹ್ರಸ್ವವೂ ಇಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ತೋಘ್ವನಾ ಟಃ || ೨೪೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತವರ್ಗಸ್ಯ ಟವರ್ಗೇಣ ಯೋಗೇ ಟಃ ಟವರ್ಗೋ ಭವತಿ | ಅನುನಾಸಿಕೋ ಬಿನ್ನಂಕ್ಷ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉಂಡಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಟವರ್ಗದೊಡನೆ ಯೋಗ ಬಂದರೆ ಟವರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುನಾಸಿಕವು ಬಿನ್ನಂವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕಚಟತವೇಭ್ಯೋ ದಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ || ೨೪೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರೇಭ್ಯಃ ಪರಸ್ಯ ದಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಕ್ಕಂ | ಮಿಕ್ಕಂ | ಪೇರ್ಚಂ | ಬಿಟ್ಟಂ | ಇತ್ತಂ | ತೋರ್ಪಂ | ಬರ್ಪಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ರೂಪವಾಗುವದು.

* C ends here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇವ್ಯೇ ಯಿರುವದು.

Sūtra 246.—*La-la-kārābhyām dasya to vā.*

Vṛitti.—*La-lābhyām parasya dasya takāro vā syāt |*

Prayoga.—*Sōltam, kallam, biltam |*

Kvachin na bhavati | pōldam, jōldam, aḷaldam, baḷaldam

[When it follows *l* or *ḷ* it becomes *t*. (Sometimes not).]

Sūtra 247.—*Abhidhānato vyavasthitā siddhiḥ.*

Vṛitti.—*Abhidhāna-s'abda-siddhir vyavasthitā |*

[Here end the rules for inflected (declinable) words.]

Sūtra 248.—*Tatas' chodāhṛitam.*

[From here (the indeclinables) are explained by examples.]

*Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau * Bhāṣā-bhūṣaṇe Ākhyāta-niyama-
vidhānam nāma aṣṭamah parichchhedah.*

ಸೂತ್ರ || ಲಳಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯ ತೋ ವಾ || ೨೪೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಲಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ದಸ್ಯ ತಕಾರೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸೋಲ್ತಂ | ಕಲ್ತಂ | ಬಿಲ್ತಂ |

ಕ್ವಚಿನ್ನ ಭವತಿ | ಪೋಲ್ದಂ | ಜೋಲ್ದಂ | ಅಳಲ್ದಂ | ಬಳಲ್ದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ತಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕಲ್ಪ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಅಭಿಧಾನತೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ಸಿದ್ಧಿಃ || ೨೪೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಭಿಧಾನಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಭಿಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗಳಿಂದ ಶಬ್ದಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಹೇಗಿದ್ದಾಯಿತು.

ಸೂತ್ರ || ತತಃಕ್ಷೋದಾಹೃತಂ || ೨೪೮ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಮೇರೆಗೆ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣವೃತ್ತಾ * ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ಅಖ್ಯಾತ
ನಿಯಮ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ಅಷ್ಟಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* See note, p. 7.

* ೭ನೇ ಪುಟ ನೋಡು.

[IX. Indeclinables.]

Avyaya-nirūpaṇa Vidhānam.

Sūtra 249.—*Asaṅkhyam avyayam.*

Vṛitti.—*Saṅkhyā-vachana-bhinnam padam avyaya-samjñam syāt |*

[An indeclinable is a word that undergoes no changes on account of number, &c.]

Sūtra 250.—*Ādam aty-arthe.*

Vṛitti.—*Aty-arthe ādam iti syāt |*

Prayoga.—*Ādam appidam |*^a

[Ādam denotes much.]

Sūtra 251.—*Ēgam vinis'chayārthe.*

Vṛitti.—*Nis'chaye ēgam iti bhavati |*

Prayoga.—*Ante ēgam |*

[Ēgam denotes certainty.]

Sūtra 252.—*Hum prichchhā-vitarkāvadhāraṇa-nivāraṇeshu.*

Vṛitti.—*Hum iti prichchhādya-arthe niyujyate |*

Prayoga.—*Hum adentendu sālgum, hum ātane, hum nil |*

[Hum denotes inquiry, deliberation, emphasis, prohibition.]

ಅವ್ಯಯ ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅಸಂಖ್ಯಮವ್ಯಯಂ || ೨೪೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾವಚನಭಿನ್ನಂ ಪದಮವ್ಯಯಸಂಜ್ಞಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವಚನವೂ ಇಲ್ಲದ ಪದಗಳು ಅವ್ಯಯ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಆದಮತ್ಯರ್ಥೇ || ೨೫೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ಯರ್ಥೇ ಆದಮಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆದಮಪ್ಪಿದಂ ||*

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆದಮೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏಗಂ ವಿನಿಶ್ಚ ಯಾರ್ಥೇ || ೨೫೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿಶ್ಚಯೇ ಏಗಮಿತಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಂತ ಏಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಗಮೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹುಂ ಪೃಚ್ಛಾವಿತರ್ಕಾವಧಾರಣನಿವಾರಣೇಷು || ೨೫೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹುಮಿತಿ ಪೃಚ್ಛಾರ್ಥೇ ನಿಯುಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹುಂ ಅದೆಂತೆಂದು ಸಾಲ್ಕುಂ | ಹುಂ ಆತನೆ | ಹುಂ ನಿತ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೃಚ್ಛಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹುಂ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪೃಚ್ಛೆಯೆಂದರೆ ಕೇಳುವದು.

* Comits all the examples under this chapter.

*ತ್ಯ || ಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 253.—*Chih kutsane.*

Vṛitti.—*Garhaṇārthe chir iti syāt |*

Prayoga.—*Chih polla keydam, chih kashṭam |**

[*Chih* denotes blame.]

Sūtra 254.—*Matte-s'ablah kaṇṭha-samīkritau.*

Vṛitti.—*Bhūri-s'abhlād anyatra matte iti syāt |*

Prayoga.—*Mattadentu, matte maguḷḍu |*

[*Matte* denotes a pause for taking breath.]

Sūtra 255.—*Amamātyante.*

Vṛitti.—*Atyantārthe amameti bhavati |*

Prayoga.—*Amama |*

[*Amama* denotes very much.]

Sūtra 256.—*Kennam tatvākhyāne.*

Vṛitti.—*Tatva-kathane kennam iti syāt |*

Prayoga.—*Kennam enage |†*

[*Kennam* denotes in reality.]

ಸೂತ್ರ || ಚಿಃ ಕುತ್ಸನೇ || ೨೫೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಗರ್ಹಣಾರ್ಥೇ ಚಿರಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಚಿಃ ಪೊಲ್ಲಾಕೆಯ್ದಂ | ಚಿಃ ಕಷ್ಠಂ || *

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿಂದಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿ ಚಿಃ ಯೆಂಬದು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಮತ್ತೆರಬ್ಬಃ ಕಣ್ಠಸಮೀಕೃತೌ || ೨೫೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭೂರಿರಬ್ಬಾದನ್ಯತ್ರ ಮತ್ತೆ ಇತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮತ್ತೆದೆಂತು | ಮತ್ತೆ ಮಗುಳ್ಳು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಂಠಸಮೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕಂಠ ಸಮೀಕರಣವೆಂದರೆ ನಿಶ್ವಾಸಾವಕಾಶವು ಉಸುರು ಬಿಡುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅಮಮಾತ್ಯಂತೇ || ೨೫೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆತ್ಯಂತಾರ್ಥೇ ಅಮಮೇತಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಮಮ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅತ್ಯಂತವೆಂಬಲ್ಲಿ ಅಮಮ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತವೆಂದರೆ ಬಹು ಹೆಚ್ಚು ಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಕೆನ್ನಂ ತತ್ವಾಖ್ಯಾನೇ || ೨೫೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ವಕಥನೇ ಕೆನ್ನಮಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆನ್ನಮೆನಗೆ || †

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಕೆನ್ನ ಮೆಂಬದಾಗುತ್ತದೆ.

* These examples only in A.

* ದ್ವಿ || ತ್ವ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆ ಇಲ್ಲ.

† Not in B.

† ದ್ವಿ || ಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 257.—*Ōl ivārthe.*

Vṛitti—*Aupamyē ōl iti syāt |*

Prayoga—*Girivól, avamból ** |

[*Ōl* denotes resemblance.]

Sūtra 258.—*Hrasvo'pi.*

Vṛitti—*Ōl iti s'abdah hrasvus' cha bhavati |*

Prayoga—*Harivól, guruvól |*

[*Ōl* is also short, *ol.*]

Sūtra 259.—*Mên vikalpe.*

Vṛitti—*Anis'chûle'rthe mên iti prayujyate |*

Prayoga—*Adu mên, avam mên |*

[*Mên* denotes uncertainty.]

Sūtra 260.—*Veram-valam vispashṭārthe.*

Vṛitti—*Sphuṭārthe veram-valam iti syāt |*

Prayoga—*Adu veram, idu valam |*

[*Veram, valam* denote what is clear or manifest.]

ಸೂತ್ರ || ಒಲಿವಾರ್ಥ || ೨೫೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಪಮ್ಯೇ ಒಲಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಗಿರಿವೋಲ್ | ಅವಂಬೋಲ್ * ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಲ್ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹ್ರಸ್ವೋಪಿ || ೨೫೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಒಲಿತಿ ಶಬ್ದಃ ಹ್ರಸ್ವಶ್ಚ ಛೇವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿವೋಲ್ | ಗುರುವೋಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಒಲ್ ಯೆಂಬೇಶಬ್ದವು ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿ ಒಲ್ ಯೆಂತಲೂ ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವದುಂಟು.

ಸೂತ್ರ || ಮೇನ್ವಿಕಲ್ಪೇ || ೨೫೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಿಶ್ಚಿತೇ'ರ್ಥೇ ಮೇನ್ ಇತಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು ಮೇನ್ | ಅವಂ ಮೇನ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನಿಶ್ಚಯವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೇನ್ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವರಂ ವಲಂ ವಿಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥೇ || ೨೬೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಫುಟಾರ್ಥೇ ವರಂ ವಲಮಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು ವರಂ | ಇದು ವಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ಪಷ್ಟವಾದದ್ದೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರಂ ವಲಂ ಯೆಂಬವುಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು.

* Not in B.

* ದ್ವಿ || ಅವಂಬೋಲ್ ಎಂಬದು ಇಲ್ಲ.

Sūtra 261.—*Gaḍa-gaḷa vārtā-sambhāṣaṇayoh.*

Vṛitti.—*Anayor arthayor gaḍa-gaḷau stah |*

Prayoga.—*Entu gaḍa, entu gaḷa |*

[*Gaḍa, gaḷa* denote a rumour or conversation.]

Sūtra 262.—*Am um samuchchaye.*

Vṛitti.—*Samuchchayārthe am-um-ity-ubhau bhavatah |*

Prayoga.—*Tannoḷam, ākegam, ātanum, ītanum |*

[*Am, um* signify and.]

Sūtra 263.—*Akaṭa s'abdo vishādārthe vartate.*

Vṛitti.—*Spashṭam |*

Prayoga.—*Ayyō akaṭu |*

[*Akaṭa* denotes distress.]

Sūtra 264.—*Toṭṭane ākasmike.*

Vṛitti.—*Haṭāt siddhe'rthe toṭṭane iti syāt |*

Prayoga.—*Toṭṭane bandam |*

[*Toṭṭane* denotes suddenness.]

ಸೂತ್ರ || ಗಡ ಗಳ ವಾರ್ತಾಸಂಭಾಷಣೆಯೋಃ || ೨೬೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋರರ್ಥಯೋರ್ಗಡಗಳೌ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಂತು ಗಡ | ಎಂತು ಗಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ತಮಾನ ಕಥನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಡ-ಗಳ ಯೆಂಬವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಮಂ ಸಮುಚ್ಚಯೇ || ೨೬೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥೇ ಅಮ ಉಮ ಇತ್ಯುಭೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತನ್ನೊಳಂ | ಆಕೆಗಂ | ಆತನುಂ | ಈತನುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಮ ಉಮ ಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಮತ್ತು ಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಟಕಬ್ಬೋ ವಿಪಾದಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ || ೨೬೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಯ್ಯೋ ಅಕಟ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಪಾದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಕಟ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ವಿಪಾದವೆಂದರೆ ದುಖ.

ಸೂತ್ರ || ತೊಟ್ಟನೆ ಆಕಸ್ಮಿಕೇ || ೨೬೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹಠಾತ್ತಿದ್ದೇರ್ಥೇ ತೊಟ್ಟನೆ ಇತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೊಟ್ಟನೆ ಬಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕಸ್ಮಿಕದಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟನೆ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

[^]Sūtra 265.—*Neṭṭane parisphuṭārthe.*

Vṛitti.—*Spaṣṭam* |

Prayoga.—*Neṭṭane ādam* |

[*Neṭṭane* denotes what is quite evident.]

[^]Sūtra 266.—*Val vākyaśālikāra-pādapūraṇād upari.*

Vṛitti.—*Eshv artheshu val-s'abdas syāt* |

Prayoga.—*Iduval mvinushya nikka maravaltu, tāmvā vēlgum, aduval us'chayam, karamvā chōḍyam* |

[*Val* is used to improve a sentence or complete a verse.]

Iti Karṇāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau Bhāṣhā-bhūṣhaṇe Avyaya-nirūpaṇa-vidhānam nāma navamah parichchhedah.*

[X. Particles.]

Nipāta-nirūpaṇa Vidhānam.

[^]Sūtra 267.—*Ata ūrdhvam nipātaḥ pravakshyate.*

Vṛitti.—*Ata ūrdhvam nipāto veditavyah* |

[From here begin particles.]

ಸೂತ್ರ || ನೆಟ್ಟನೆ ಪರಸ್ಪು ಟಾರ್ಥೇ || ೨೬೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೆಟ್ಟನೆ ಆದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಸ್ಪು ಟಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟನೆ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವರ್ತ ವಾಕ್ಯಲಬ್ಧಾ ರಪಾದಪೂರಣಾದುಮ || ೨೬೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏವೈರ್ಥೇಷು ವರ್ತ ಕಬ್ಧಸನ್ನಿಹಿತ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇದುವರ್ತ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದ ಮರವಲ್ಲ | ತಾಂವಲ್ವೇಳ್ಗಂ | ಅದುವರ್ತ ನಿಕ್ಷಯಂ |

ಕರಂವರ್ತ ಜೋವ್ಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಾಕ್ಯ ಅಲಂಕಾರ ಪಾದಪೂರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವರ್ತ ಯಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಾ *ಭೂಷಾಭೂಷಣೇ ಅನ್ಯಮ

ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ನವಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

ನಿಪಾತ ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅತ ಉರ್ಧ್ವಂ ನಿಪಾತಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತೇ || ೨೬೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ ಉರ್ಧ್ವಂ ನಿಪಾತೋ ವೇದಿತವ್ಯಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳುವ ಪದಗಳಿಗೆ ನಿಪಾತಗಳೆಂಬ ಹೆಸರು.

* See note, p. 7.

* ೭ನೇ ಪುಟ ನೋಡಬೇಕು.

Sūtra 268.—*Ē ity abhyupagame.*

Vṛitti.—*Āṅgikārārthe dirgha-ekāro bhavati |*

Prayoga.—*Ē adentute |*

[*Ē* long denotes assent.]

Sūtra 269.—*E laghus' ched avadhāraṇe.*

Vṛitti.—*Laghu ekāro'vadhāraṇārthah |*

Prayoga.—*Adu e, ātanu e |*

[*E* short denotes certainty.]

Sūtra 270.—*Elē vitarka-nāma-bhāvan-āmantraneshu.*

Vṛitti.—*Bhāvanādishu elē iti syāt |*

Prayoga.—*Elē idāvudu, elē adakku, elē annā |*

[*Elē* expresses surprise or discovery ; and is used in naming or calling.]

Sūtra 271.—*Hrasvāntu'pi cha.*

Vṛitti.—*Ayum nipāto hrasvas syāt |*

Prayoga.—*Ele annā |*

[Also with the last vowel short, *ele*.]

ಸೂತ್ರ || ಏ ಇತ್ಯುಪಗಮೇ || ೨೬೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಂಗಿಕಾರಾರ್ಥ ದೀರ್ಘ ಏಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಏ ಆದಂತುತೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಂಗೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಏ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏ ಲಘುಶ್ಚೇದವಧಾರಣೇ || ೨೬೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಘುರೇಕಾರೋ'ವಧಾರಣಾರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು ಎ | ಆತನು ಎ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವಧಾರಣದಲ್ಲಿ ಲಘು ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಘು ಏಕಾರವೆಂದರೆ ಹ್ರಸ್ವ ಏಕಾರ.

ಸೂತ್ರ || ಎಲೇ ವಿತರ್ಕನಾಮಭಾವನಾಮನ್ತ್ರಣೇಷು || ೨೭೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭಾವನಾದಿಷು ಎಲೇ ಇತಿ ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೇ ಇದಾವುದು | ಎಲೇ ಅದಕ್ಕು | ಎಲೇ ಅಣ್ಣಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿತರ್ಕ ನಾಮ ಭಾವನ ಅಮನ್ತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೇ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹ್ರಸ್ವಾಂತು'ಪಿ ಚ || ೨೭೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಯಂ ನಿಪಾತೋ ಹ್ರಸ್ವಸ್ಪೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೆ ಅಣ್ಣಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ನಿಪಾತವು ಹ್ರಸ್ವವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 272.—*Aha sampraharshe s'obhane cha.*

Vṛitti.—*Anayoh aha ity uchyate |*

Prayoga.—*Aha vaññitāyitu, aha molladāyitu |*

[*Aha* ex]resses delight or propitiousness.]

Sūtra 273.—*Ah dukkha-sūchake.*

Vṛitti.—*Spasham |*

Prayoga.—*Ah ah viññātri |*

[*Ah* denotes sorrow.]

Sūtra 274.—*Am bheda-vismayayor dris'yate.*

Vṛitti.—*Spasham |*

Prayoga.—*Am pātaka viññāye am |*

[*Am* expresses disagreement or surprise.]

Sūtra 275.—*Ah avajñāyām.*

Vṛitti.—*Spasham |*

Prayoga.—*Ah adarkke |*

[*A'* expresses contempt.]

ಸೂತ್ರ || ಅಹ ಸಮ್ಪ್ರಹರ್ಷೇ ಒಬ್ಬಾನೇ ಚ || ೨೭೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋಃ ಅಹ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಹ ವಾಣ್ಣಿತಾಯಿತು | ಅಹ ಮೊಲ್ಲದಾಯಿತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಭದಲ್ಲಿಯೂ ಅಹ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ .

ಸೂತ್ರ || ಅಃ ದುಃಖಸೂಚಕೇ || ೨೭೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಶ್ಯಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಃ ಅಃ ವಿಜ್ಞಾತ್ರೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದುಃಖ ಸೂಚಕದಲ್ಲಿ ಅಃ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ .

ಸೂತ್ರ || ಅಂ ಭೇದವಿಸ್ಮಯಯೋರ್ದೃಶ್ಯತೇ || ೨೭೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಶ್ಯಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಂ ಪಾತಕ ವಿಧಿಯೇ ಅಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಬರುತ್ತದೆ .

ಸೂತ್ರ || ಅಃ ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ || ೨೭೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಶ್ಯಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಃ ಅದರ್ಕ್ಕೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಃ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ .

Sūtra 276.—*Ayyō vishād-āpahāsayoh.*

Vṛitti.—*Spashṭam* |

Prayoga.—*Ayyō anyāyam* |

[*Ayyō* denotes distress or ridicule.]

Sūtra 277.—*Sa-evānukampāyām cha.*

Vṛitti.—*Dayā-vishaye 'pi ayyō iti syāt* |

Prayoga.—*Ayyō prāṇi bīḍam* |

[Also compassion.]

Sūtra 278.—*Ōhō nivāraṇārthe.*

Vṛitti.—*Spashṭam* |

Prayoga.—*Ōhō sālḡum, ōhō māṇu* |

[*Ōhō* is used for preventing.]

Sūtra 279.—*Are arame kvachit-kadāchid-arthayoh.*

Vṛitti.—*Kvachid-arthe kadāchid-arthe 'pi are-aramē ity ubhau stah* |

Prayoga.—*Are-yulīdam, arame yattānum ōrṃme* |

[*Are, arame* signify sometimes or at some time.]

ಸೂತ್ರ || ಅಯ್ಯೋ ವಿಷಾದಾಪಹಾಸಯೋಃ || ೨೭೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ಯಾಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಷಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಯ್ಯೋ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸವಿನಾನುಕಂಪಾಯಾಮ ಚ || ೨೭೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಯಾವಿಷಯೇ'ಪಿ ಅಯ್ಯೋ ಇತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಾಣಿ ಬೀಡಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಯಾವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಯ್ಯೋ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || Ōhō nivāraṇārthe || ೨೭೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಓಹೋ ಸಾಲ್ಗುಂ | ಓಹೋ ಮಾಣು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಡ್ಡ ಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಓಹೋ ಯೆಂಬದು ನಿವಾರಣೆ.

ಸೂತ್ರ || Are arame kvachit-kadāchid-arthayoh || ೨೭೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ವಚಿದರ್ಥೇ ಕದಾಚಿದರ್ಥೇ'ಪಿ ಅರಮೆ ಇತ್ಯುಭೌ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರೆಯಗಿದಂ | ಅರಮೆ ಯತ್ತಾನುಮೋರ್ಮೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಒಂದಾನೊಂದು ವೇಳೆ ಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರ ಅರಮೆ ಯೆಂಬವು ಬರುತ್ತವೆ.

Sūtra 280.—*Alte sampras'n-ānumānayoh.*

Vṛitti.—*Prichchhāyām anumāne cha alte iti s'abdah prayujyate |*

Prayoga.—*Nin adam pēdēyalte, idalte | ity ādy ūhyam |*

[*Alte* denotes inquiry or conjecture.]

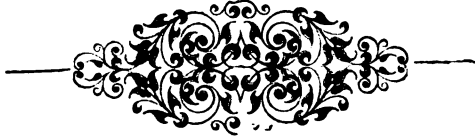
*Iti Karṇāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau * Bhāṣhā-bhūṣhaṇe
Nipāta-nirūpaṇa-vidhānam nāma
das'amah parichchheduh.*

ಸೂತ್ರ || ಅಲ್ತೆ ಸಮ್ಪ್ರಸ'ನುಮಾನಯೋಃ || ೨೮೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪೃಚ್ಛಾಯಾಮನುಮಾನೇ ಚ ಅಲ್ತೆ ಇತಿ ಕಬ್ಬಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನಿನದಂ ಪೇದೆಯಲ್ತೆ | ಇದಲ್ತೆ | ಇತ್ಯಾದ್ಯುಹ್ಯಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೃಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ತೆ ಯೆಂಬದು ಬರುವದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣವೃತ್ತಾ* ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ
ನಿಪಾತ ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ದಶಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* See note, p. 7.

* ೭ನೇ ಪುಟ ನೋಡು.

[Colophon.]

Karṇāṭa-s'abla-sūtrāṇi loka-vyutpatti-hetave |
rachitāni sphuṭārthāni kṛitā Nāga-Varmmaṇā |
Karṇāṭa-sūtra-vṛittau tad Bhāṣā-bhāṣaṇa-nāmani |
saṃjñā-sandhis-subvibhakti-kāraṇa-s'abdarīṭayuh |
Samāsa-taddhit-ākhyātā-avyayāni-nipātakāḥ |
kṛmād das'a-parichchhedaiḥ sphuṭārthāḥ samudāhṛitāḥ |

Jiṇād asau mahān prokta Nāga-Varmma-budhottamah |
*yat-prajñayā jagaty uchchair yāti Karṇāṭa-lakṣaṇam ||**

[In order that the world might be conversant therewith were the rules of the Karṇāṭa language plainly written by the wise Nāga Varmma. The Karṇāṭa sūtras and vṛittis by the name of Bhāṣā-bhāṣaṇa did he clearly arrange in ten chapters in the following order,—the alphabet, *saṃjñā*, declension, uses of the cases, forms of words, compound words, derivatives, verbs, indeclinables and particles.

Success to him called the great, Nāga Varmma the most enlightened, by whose intelligence the character of (the) Karṇāṭa (language) is raised to the highest (estimation) in the world.]

ಕರ್ಣಾಟಕಬೃಹದ್ರೂಪಕವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಹೇತವೇ |
 ರಚಿತಾನಿ ಸ್ಫುಟಾರ್ಥಾನಿ ಕೃತಿನಾ ನಾಗವರ್ಮಣಾ ||
 ಕರ್ಣಾಟಸೂತ್ರವೃತ್ತ ತದ್ಭಾಷಾಭಾಷಣನಾಮನಿ |
 ಸಂಜ್ಞಾ ಸನ್ನಿ ಸ್ಪಷ್ಟಿಭಕ್ತಿ ಕಾರಕಂ ಶಬ್ದರೀತಯಃ ||
 ಸಮಾಸ ತದ್ಧಿತಾಖ್ಯಾತಾ ಅವ್ಯಯಾನಿ ನಿಪಾತಕಾಃ |
 ಕ್ರಮಾದ್ ದಶಪರಿಚ್ಛೇದೈಃ ಸ್ಫುಟಾರ್ಥಾಃ ಸಮುದಾಹೃತಾಃ ||

ಜೀಯಾದಸಾ ಮಹಾನೋಕ್ತ ನಾಗವರ್ಮಬುದ್ಧೋತ್ತಮಃ |
 ಯತ್ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಜಗತ್ಪ್ರಾಚೈರ್ಯಾತಿ ಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣಂ ||*

* This verse appears to be an addition by some disciple or admirer.

* ಈ ಕಡೆ ಕೋಕವು ಅವನ ವೈಷಯವಾರದಲ್ಲಿ ಯಾದಿಂದಲೋ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

APPENDIX I.

VARIÆ LECTIONES.

[*L* denotes *Lingayit* version : *B*, *Brahman* version.]

- Invocation.** L. Sarvaṇṇam tvām &c.
- Vṛitti** 1. „ atha s'abdo'yam ādau maṇḍa'ārthah (*stops here*).
- „ 4. B. atra tach-chhabdopādānaṃ.....akārādi-svarā ity-uktā eva varṇās te khalv eva
..... bhavanti (*stops here*).
- „ 5. „ ēkārah ōkāro'pi &c.
- Prayoga** ele, ē'e, gole, göle.
- Sūtra** 7. L. varṇās tu māntāh pañcha'sa pañcha.
B. varṇās pañcha pañcha.
- Pra.** 9. L. (*after seve*) jamvam, javam; gāmve, gāve; omvam, ovam; kāmvam; kamlane
kanaldu, kallane kanaldu; omlane yonaldu, ollane yonaldu; ity ādi.
B. samyutam, sayyutam; jamvam, javam; sāmve, sāve / ōmvam, ovam; bāmvam,
bāvam; kāmvam, kāvam; sēmve, sēve; kallane kanalḡum; kallane sāḡum;
ollane vonalḡum; ity ādi.
- Sā.** 10. L. ends with prayatnās'rayāt.
- Vṛ.** „ B. prayatnās'rayāt la-ra-dā ity et; varṇāh la ra lā api bhavanti | teshām vibhāshayāl
prithak pithak | prayajana-dars anād ayam ārambhah.
- Pra.** „ L. omits examples after ka'e; after sa'ilam adds ile, ile; bāle, bāle; and then
gives more, more; mare, mare; and again koḷakattu, koḷkattu; kāḍakichobu,
kāḷichichu. Thence it continues with examples of prāsa, as follows :—kilire
bayā'igal garjise jalada nibhangal gajangal; krama | prayogam | degegalan uḷurdu
saral ka'ardum iḷirdatt āgal; rephe rakārangalge | sura giri doṇagida birudara
kuru'am kore koredu maral iru'tini beḍeyol; ḍakāra la raṅga'ge prayogam |
kalale suḍid ilale bargisi gha'ilane naḍe yandu jaḷidu sārathiyam.
But la, whether Sanskrit or Kannaḍa, must not be used for lakāra prāsa ||
prayogam | ḷagado | orme nata narapālaka chūḷāmaṇi dyutippuṭi charaṇam;
nelado | paze phuge phayiyavol ola pokkal arisilan emba niyamam dūshyam;
rephege | dhurado | pari mariyāḍura teṇadind aḷidaridan emba niyamam dūshyam ||
also taleyam ki'ti tarado | teṇeyade peṣar intuḷ akkum | taleyam nerapam vam-
s'am kareyam pott appuppud embadum |
- Pra.** 10. B. introduces mare, mare after more.
- „ 11. L. sankhyeḡe :—irebhāsiram, eṇchhāsiram | anukaraṇeḡe :—gha'ilene, chha'ilene, pha-
ṭhylene, dhoppene, ghaṇmene, dhummene, bhonkene. also gha'lige, jhaḷam,
ghokaram, dhaḷam, bharam, gho'lige.
B. sankhyeyalli :—ombhettu, eṇchhāsiram | anukaraṇedalli :—ghaṇnene, chithilene,
dhummene, dhonkene, bhonkene. also gha'lige, ṭhakku, dhore, bhāvi.
- Vṛ.** 14. „ svaras sannidhīyate.
- „ 15. „ visarga-samjā syāt.
- „ 16. „ pada-samjā syāt.
- Pra.** 19. L. enna arasam, ennarasam; tauna āli, tannāli; munnā irivam, munnirivam; kārtu
irivam, kūrṭivam; biṭṭu ulivam, biṭṭuḷivam; keṭṭu ālvam, keṭṭuḷivam; biṭṭu
ōlvam, biṭṭōlvam.
- „ „ B. muttu ulivam, muttuḷivam; biṭṭuḷivam; taṭṭesavam; raḍa-
deyduḡolvam; biṭṭolvam.
- Pra.** 20. L. nāḷige uḷḷane bāḷḡum, nāḷigullane bāḷḡum; pāḷige eṭṭadu
karavāl, pāḷigeṭṭadu karavāl.

- Vr.** 21. B. yasmim nāma-blāga-jrasango &c.
Pra. " L. pa'u ekavākyam, patekavākyam eniḥ āgaḍu ; māḍu idu, nāḍide embal āgaḍu ;
 mūle ikkida', mūlikkida' embal āgaḍu.
 " " B. va'u ivam, va'uvivam ; gā'u iva', gā'uviva' ; āse oḍḍu, āseyoḍḍu ; kudure
 ckkatū'am, kudureyekkātū'am ; ja'le idu, paḍeyidu.
- Sā.** 22. L.are jah.
 B. ādi varṇa.....
- Vr.** " " ākārāntā var. āntā l ekārāntāch cha s'ābdāt tad antya svarasyentanbah svare pare
 yā'kāro vyava' āya' o bhavati.
Pra. " " āye l yo' sangati ; Sriyo'eyar salī irppa s'ayatiyirdam ; satiyirdal ; bhai bhai
 yumbinam gi tu.
 B. ā eḍeyo', 'y eḍeyo' ; i eḍeyo', i eḍeyo' ; s'ri eḍe avu māle irpavu, s'ri eḍeyavu sule-
 yirpavu.
- " 23. L. ava'nye, adariye, nilal putriye, pavana tanūjanaye.
 B.adanave.
- Sā.** 24. L. vo vṛi-var ābyām vah.
 B. vo vṛi-var ābhyām.
- Vr.** " " ukārāntāt i-var-āntāt api svare pare vakāro vyavadhāyako bhavati.
Pra. " L. ja'u itam, paṭuvitam ; jī'ti ivam, jī'ti ivam ; māt'i e mānya', māt'rive mānya',
 vidhuv illad iru' puv illada ko'ad ante.
 " " B. vilhuv illad iru' puv illada ko'ad ant eedattu ; pī'trivivam ; māt'riviva'.
Here B introduces the following :—
Sā.—ō-varṇāch cha. **Vr.**—ōkār-ukārāntāch cha svare pare vakāro vyavadhāya
 syāt. **Pra.**—gō endam, gōvendam ; nau endam, neuvendam.
- Vr.** 25. B.svare pare svabhāvatās santi.
Pra. " L. ele idāvudu, antuṭe ale, arame arakda, are eḍeyo', ayyo akkaṭa, ōho irali, intiridant
 irkkum.
 B. ele idāvudu, antuṭe atte, arame arakda, ara eḍeyo', ayyo akkaṭa, ōho iravim, iddante
 irkkum.
- Sā.** 26. " vis ankāvalhāraṇārthayoh.
Pra. " L. (after rajjūḍ) iyyanō, akkume, āgaḍā.....
 (after āptam) ātane ōl'idam.
 B. (after rajjūḍ) iṭvane, iṭvam, akkume āguvudu, &c.
- " 27. L.kukku kṛi endu kō'i kūgida' āga'.
 " 28. " pa'la Kannaḷam, pa'laGannaḷam ; aḷikabbam, aḷigabbam ; kempu talir, kendaḷir
 bān tore, bāndore ; taṇ pu'il, taṇbulil.
 " " B.maṇṭaral.
- Vr.** 29. "paridi bhāt'n'm varṇa prathamānām eva tritīyā &c.
Pra. " L. mārkoral, chīrkōrko'avi, mārtale, ōrtale, ōrpidi, ōrkai.
 B.mārpade, ōrkai, ōrpidi.
- Vr.** 30. " chavarga-tavargayoh na svāt.
Pra. " L. a'ichennam, ka'uchāgi, ūrac'halli, kaṇchallam, mātu'epparam, &c.
 " " B. a'ichennam, ka'uchāgi, urachella, mātu'epparam, poṣaṭankam.
- " 31. L. poṣaṣar, poṣaveṣar ; kaipare ; balupaḍe ; e'e bidir kalvā'e ; tāyi mane,
 tā'vane ; maramaṇu, marava'u ; (bākula) naḍu bera, ādu molam, kemmugil,
 pālmoṣar, kaimareḍu, balmugul, pulmarul, kārmugil.
 " " B. poṣaveṣar, ē'evidir, maravaṇe, kaivare, maivesam, kāyvane, bīlvade, kālvoḷe, pulvane,
 nīrvāvu, nīrvē'su, nīrvānīsar : (bākula) kemmugil, pālmoṣar, perbāgū, bāymāḍi-
 dam, kaimareḍam, balmugul, pulmaram.
- Vr.** 32. B.kvachid anyad eva.
Pra. " L. (alayāt) mēisari, balsari, maysonku.
 " " B. (kvachēl) kenjoḍal, ponjele : (alayāt) mēisari, b'iyasari.
- Vr.** 33. "javam bhavati.
Pra. " L. omī's munsulige, munjulige.
 " " B. (alayāt) Haṣ balsari for pō'sari.
- Vr.** 35. " hrasvākhara-pūrvaka-padānte vartamānāḥ &c.
Pra. " L. omī's nel-ellam, nellēllam ; for last Haṣ mu||u||avē kodagiga, mu||u||avē kodagi-
 ga].

- Pra.** 35. B. *omits 1st, 3rd, 5th : then has pullellam, nellellam, kiyalli, mu||u||lavu kēdagēgal :*
(*hrasva*) or *last has kē id m.*
- Vr.** 36. „ *omī's hrasy-pūrve'ji.*
- Pra.** „ L. s'aran ā, sara ā; parullellam mutta māṇikam ; toda||ilada nuḍi.
- „ „ B. jayaṇṇu, koranella, pira ādavu, toda||ilada nuḍi.
- Sā.** 37. L. avyaye'ji cha.
- Pra.** „ „ idu dala pūrvam, smarāṇa vōlitam.
- „ „ B. idudal pūrvam, smarāṇa vōlitam.
- Sā.** 40. L. tāstu m-m-im-ke-ad-ad-ōl.
- Vr.** „ B. *stops at iti.*
- Pra.** „ L. (*after discussing the different forms of the terminations at great length, gives them thus*) maram, marumam, maranam, maradim, maradindam, maradinde, marade, marake, marakke, maradattanīm, maradattanindam, maradattaninde, marada, maradā, maradōl, maradalli, mara, marane, marame, marave.
- Vibhakti sahanitakam :—maram, marumam, maradim, marakke, maradattanīm, marada, maradōl.
- ↑
Ī vibhaktiya lakṣhaṇaḥ kandaḥ :—
māra nirdūṇi, maranam kaḍi, maradim māḍāṇeyam,
marakke gē nīram, maradattanīm eleyuderyadu,
marada darpaṇ, maradōl iro, tājirtiru marane.
- „ „ B. nelam, nelanam, neladim, &c.
- „ 41. L. toḍegaḷ, toḍegaḷam, toḍegaḷim, toḍegaḷge, toḍegaḷattanīm, toḍegaḷa, toḍegaḷōl.
Dṛivachanaḥke :—toḍegaḷ rambhā stambhā gīḍugaḷ, kaṇḡaḷ manōja virana neṇḡaḷ, niḍudōḷaḷ bikkaritara vadaṇāḍigaḷ cniṣi mēre udātana rūpam. Bahuvachanaḥke :—koḷagaḷ, koḷagaḷam, koḷagaḷim, koḷagaḷge, koḷagaḷattanīm, koḷagaḷa, koḷagaḷōl : koḷagaḷ dajit āḍaṅgaḷ dajitaljaṅgaḷ samṛiddha madhugaḷ madhugaḷ chajidajī kuḷakuḷaṅgaḷ viṇsa dajipratatī madhum virutiye banadōl. Also dṛivachana prayoga :—kāma-Lakṣmaṇar, Lakṣa-Sahadēvar, Karṇ-Ārjunar.
- Pra.** 41. B. *adds* bahuvachanaḥke :—kurulgaḷ, kurulgaḷam, kurulgaḷim, kurulgaḷge, kurulgaḷattanīm, kurulgaḷa, kurulgaḷōl.
- Vr.** 42. „lavu iti bhavati.
- Pra.** „ L. (*After beṭṭitu adds*) teḷḷitu, basidasidu, kaḍidu, niḍidenidu. *Then* ellavu, ellavam, ellavarim, ellavakke, &c. Guṇavachana :—niḍiyavu, niḍiyavarim, niḍiyavakke, niḍiyavarattanīm, niḍiyavara, niḍiyavaroḷ.
- „ „ B. *omits* ēn : *after* lēṭṭitu *adds* kiḷḷitu. *Then* ellavu, ellavam, ellavarim, ellavakke, &c.
- Sā.** 43. L. Strī-puruṣa-vāchakeshv &c.
- Vr.** „ B. *omits* s'abdesu.
- Pra.** „ L. penḍiḡ, tōḷtiḡ, nanṭar, nallar, tammandiḡ, megaldiḡ, tandeviḡ, tāyviḡ. Also ayyaṅgaḷ, avveyar ; māvaṅgaḷ, māvaṇḍiḡ, atteviḡ, attegaḷ.
ārārāṅge penḍiḡ oḷā uṭṭidar enibar ārārāṅge tandeviḡ | priya putrarārārāṅge tāyviḡ eraḍ illade kūrpaḡ ārārār ayya tīne tanagam neravallar āramam | miṇṇuḡva tamman uṇḍoḍeya kāntikav altud enippa piriḷōl tapam nava vidhṛim ādharade sūśida kāṇṭiye kaṅgaḷ embinam turida runḡe ābharapam uṇṇiva pāṅgam mari-chi mālesuttir andud enippa kōḍagiya beḷ suliyole beḍaṅgu vaḷdirā ||
- „ „ B. penḍiḡ, tōḷtir, nanṭar, nallar, tāyidir, tammandir, tandevir, megālviḡ. Also ayyaṅgaḷ, makkaḷgaḷ &c.
- Pra.** 44. L.abhimāna pararkaḷ &c.
B. *omits* viḥāra pararkaḷ and kōḷkaḷ.
- „ 45. L. ōrvar, irvar, mūvvar, nālvar, ayvar, āruvar
- „ „ B. ōrvaḷ, irvvar, mūvvar, aiyvar.
- Sā.** 46. L. *omits* this.
- Pra.** 47. „ Hari, kari, biḷi, nadi, vidhu, madhu, vadhu, maḍu, bhrātṛi, mātṛi, savitṛi, kṛe, here, tore, bāle, mālē, tōḷ, bāl, kōḷ.
- „ „ B. *omits* nari and *inserts* mātṛi.
- Vr.** 48. „upāṇṭyāśvādher &c.
- Pra.** „ L. kariyavu, aiyavu, doḍḍidavu, ōḷḷidavu, teḷḷidavu.

- Pra.** 4. B. kariyavu, hasiyavu, doḷḍavu.
 " 49. L. adu :—avu, avam, averim, avakke, &c. : idu, ivu ; edu, evu ; pāḍu, piriyaḍu.
 " 50. " gajungal, hayangaḷ, moganzaḷ.
 nadigaḷ, maḷugaḷ, pārgaḷ, sāḷgaḷ.
- Vr.** 51. B. nakārāgamo vidhiyate.
Pra. " L. arasange.
 " B. sachivanim, putranōḷ.
- Sū.** 52. L. *omits* sūtras 52 to 56.
Pra. " B. man dim, muraḷattayim bandam, jagadōḷ oḷodam.
Sū. 53. " vibhāshayām im-i-nau.
Vr. " amah ādu dvitīyānikavachane &c.
Pra. 54. " puramirḷodu, putran ādam, maraviḷḍere kārya.
 " 55. " (a)tor manuva kulam) viḷḷuvattayim (nityam) ma'urinōḷ, giḷḷurinōḷ, &c.
 " 56. " ondarim, eraḷarim, mūrma, adarinḷ, ilara mēle, vo'e'arim, doḷḍadara keḷage.
 " 57. L. mūḷaḷam, nūḷaḷge, mūḷaḷattayim, mūḷaḷa, mūḷaḷōḷ ; (so) tenkal, paḷuval,
 baḷegil ; (a)so) attā, attil ; itti, ittal.
 " " B. mūḷaḷam, paḷuva attayim, tenkaḷa deḷeyim, baḷaḷa dikkige.
Vr. 58. " atah &c.
- Sū.** 59. L. *combines* Sū. 59 and 60, thus :—saḷamvās'cha ut'ātram.
Pra. " B. attāḷḷam, attilḷ m ; ittalḷḷam. ittilḷam.
 " 60. L. oḷagu, oḷage ; ḷoḷagu, ḷoḷage ; mēgu, mēge.
 " " B. (uta) buḷagilḷam.
Sū. 61. L. *omits* Sū. 61 to 65.
Vr. 62. B. kvachit kevalād aḷi.
- Pra.** " " adarinde, gandhadinde ; kramade kalyāṇa.
 " 65. " māṭige, s'ṛige, naḷuge, eḷege, gōṭige, ūṛge, nūṛge
- Sū.** 63. L. sarvanāmno' līgād o vā.
Pra. " adu, adam, aḷarim, adakke ; (so) idu.
Sū. 67. " *omits* Sū. 67 and 68.
Pra. 68. B. nṛpēndranā purījanam, pēṛme dharmadā, saḷguṇamā kānteyā ; (na) madanama
 kaidu, vellidan angana, kaiyḷiḷiy allidam.
 " 69. L. billan, billān. Guna Varmana prayogam &c., for baḷegaḷ has baḷegum, and ends
 ante kisuvam.
 mattam s'ishṭa prayogam | nṛpānān abhinuta mananānupame taranānāpāra kīrti-
 dhvajanaḷ | vipulā guṇajñānan uchitanan apagata dōshan anudāra charitōḷayanam |
 istu dvitīye piridum dīrgha prayogam, | pīrasam sithila bandham enisugam |
 nṛpān abhīmāna dhananan anupamavān atis'aya vis'ālā kīrti dhvajanaḷ upēchita
 guṇanānuchitanan apagata dōshanān udāra charitōḷayanam.
- " " B. *omits the words* kiver Bhuvanaika-vīrasya.
Sū. 70. L. *omits* Sū. 70 to 72.
Pra. 72. B. māve, malligeyē, elare, koḷane ; (after grihyate) atah kvachin na bhavati | elai dēvā,
 elai bhūḷā.
 " 73. L. daivangaḷira, dēvategaḷira, māmarangaḷira, naṇṭirira. anya prayoga :—suratara-
 naudenegaḷira, ratna-pinaddha-vimāna-kutṭimāntara-suratāḷyangaḷira, chāru-vilōla-
 kaṭāksha-pāta-sundara-parivāra-dēvī-atirā, kaḷu geydu kṛitānta nintu nirnerameḷa-
 doyye bārisa'e kemman upēkshisi nōḷu tīrpude |
- Sū.** 74. L. *omits this here, but quotes it as a case under* 40.
Pra. " B. sugḡ, sugḡ ; vanamē, vaname ; &c.
Vr. 75. " *omits* kartṛi.
- Pra.** 76. L. lingakke :—naram, maram, vanite, nallaḷ, kulam | arthakke :—ochebam, nīcham,
 uddhatam, biddham | vachana matrakke :—ōḍānum, eraḷānum.
 " " B. For nallam, nallaḷ, has nallan, vallaḷ
 vacha :—ōḍānum, eraḷum.
 " 77. L. kolape, basave, busantime.
 anya grantha lakshapam | nilā'eki-manjula-mṛidu-bhīḷe kabane-tunga-kuche
 sarōjāyēla-sadbāla-gūḷa-gamane ninnanam āḷḷiki sōḷḷirpa gaudarum oḷara.
 " " B. elai narendra : bhūḷpane, kānta, koḷane

- Pra.** 78. L.vīḥ je:—paḷavam kaḍidam l
 vais'eshitakke:—paṭṭanam eydidam l
 ishitakke:—pūvavam koydam &c.
 anishtakke:—pāvam dāntidam, &c.
- " " B.vikā:—paḷuvam kaḍidam l
 vais'e:—paṭṭanamam pondidam l
 īpsi:—kūlan aṭṭam, bāḍam koydam l
 ends eḍavidam.
- " 79. L. ondu varisamun irlam, īr tinḷalam nōḷidam, ondu gāvudamam paridam, nā gāvuda-
 mam nḍedam, mū gāvudam un pō lam, are jāvamam nidre gaidam.
- " " B.ōr gāvudamam paridam, ara jāvamam nidre gaiydam.
- Vr.** 80. " tṛtīyā vibhaktir bhavati.
- Pra.** " L.kuḷuḷim koydam, &c.
- " " B. Devaḷattānim hēḷalpattitu, kuḷuḷim kūydam, paras'uvanim kaḍidam.
- " 81. L.ōḷagadinde bandam.
- " " B. jaladindam irdam, ōḷagind irdam.
- Vr.** 82. B. karmanā karaṇa-bhūten-opādher-niyatena vivakshitam &c.
- Sā.** 83. L. *omits this, and combines 84 and 85 in one.*
- Pra.** " B.ruchiyāytu pūjyange s'apasugam &c.
- " 84. " kashṭamāgi kolgum.
- " 85. L. Devaḷattange laḍḍuze ruchiy āytu, pas'uvinge tṛṇa bitam, āryange durjanam
 seṇasuvam, pāpankk anjuvam takkam, avange pulge kashṭamāgi padavam, ātana
 mātan on l aḍakene koḷam, Janēndrange namaḥkāram, eṇasinge svasti.
- " " B. Devange namaḥkāram, eṇasing eragiḷam
 bhaḷram Brāhmaṇarṇge, eṇarṇge svāhākāram, piṭṭigalge &c.
- " 86. L. (after ilidam) uḷāḷhyāḷattānim s'ishyang āḍāytu.
- " " B. stops at ilidam.
- Vr.** 87. " prayujyate.
- Pra.** " L. enn oḷeyam, nāḷ ereyam, maraḷa kombu, pulleya piṇḍu, ponnān eḷje.
- " " B. enn oḷeyam, puliya piṇḍu, maraḷa kombu.
- Vr.** 88. " āḷihāre'rthe &c.
- Pra.** " L. karbinōḷ arasam, eḷōḷ eṇne, nēḷāḷōḷ paṭṭiriddam, mareyōḷ adangiridam.
- " " B. nuḍivarōḷ &c.
- Sā.** 89. L. nirjāṇe cha.
- Pra.** " " puruṣharōḷ kshatriya s'ūram, bōḷigalōḷ sulabhan aggaḷam, nārārōḷ uttamam aḍ-
 guṇāḷṇyam, nuḍivarōḷ kaḍu-jāpam kavī's'aram, avanallī ākeyallī yanagā vidye
 mahajam, chāḷigalaḷa ballaham.
- " " B. nārārōḷ kshatriyam s'ūram, tiḷḷidavarōḷ aṭi jāpam, kavigalōḷ uttamam, jāṇigalaḷa
 ballaham.
- Vr.** 90. " bhāshāsu prāyo viparyāso bhavati.
- Sā.** 91. L. *before this introduces Sā:—saptamyarthe shashṭhi.* Pra:—bōḷigalaḷa ballaham.
- Vr.** " B. pañchamyarthe vivakshite kvachit tṛtīyā vibhaktih prayujyate.
- Pra.** " L. ōreyattānim durchidam, ōreyim durchidam; kareyattānim bandam, kareyim
 bandam.
- " " B. oreyattānim durchidam, oreyim durchidam; maneyattānim &c.
- Sā.** 93. L. *omits this.*
- Pra.** " B. baḷu tāḷakke &c.
- " 94. L. ninna pōpuḍu, binnān irdaḷ, ninna bare Muramathanā.
- " " B. nīm bare Kṛishṇa, ninna bare Kṛishṇa.
- Vr.** 95. " tṛtīyārthe saptamī prayujyate.
- Pra.** " L. *begins with* koḷaliyim, *and adds* kaviyind avana doreyādam, kaviteyōḷ avana dore-
 yādam.
- Sā.** 96. L. ekavachchhabdo bahv &c.
- Pra.** " karigaḷivu; kai baḷedavu, kaigaḷ baḷedavu.
- Vr.** 97. B. vartamānas' s'abdo bahutvākhyāne ekavad bhavati.
- Pra.** " L. deṣgaḷ pattu; mūru nāḷku, mūru nāḷkangal; paḍinenbar; paḍinaivar.
- " " B. d.ṣe pattu, deṣgaḷ pattu; mūru, nāḷku, paḍimbar, paḍinaivar.

- Pra.** 98. L. bilpu, karpu, guṇṇu, biṇṇu, kūrme, pēme.
bilpugaḷ, karpugaḷ, kūrmeḡaḷ, pēmeḡaḷ.
- Vr.** 99. B. prathamā, ām ; rathamā vibhaktan nīn ān tām iti rūpāḥi kra-
me ya bhavanti.
- Pra.** " L. nīn irday, ām bandem, &c.
- " " B. ām tandem &c.
- Sā.** 101. L. dvitva-bahutvayor &c.
- Pra.** " " nīmum, āmum, tāmum, nimagr, &c.
- " " B. omits nīm, ām, tīm ; and adds nimmalli, cimmalli, tammalli.
- " " 102. L. avam, ivam, uvam, ātam, itam, ūtam.
- " " B. ūtam, ātana, itana.
- Pra.** 104. B. āke, ike, ātam, itam.
- " 105. L. abhilāsham.
- " 106. B. adds idu pātram.
- Sā.** 107. L. et il antah.
- Pra.** " " mālē, nidrē, yātre, mūdre, vasudhe, vanite.
- " " B. (for vasudhe has) i'e.
- Sā.** 108. L. id-ūtau hrasvah.
- Pra.** " " naḥi, nadi, Lakshmi, nāri, kinnari, kumāri, Kāvēri, Gōdāvari, vadhu, Sorayu, khale-
pu, kāṇḍolu. anya lakṣhaṇam :—lalitālike tilanāsike lalitāṅgi visāla jaghane
chandrīsyē samujvalita rade Manasijam kaṇḍu-gaviyādām ninna yavvanam percha-
loḍam !
- " " B. (for pakshi has) Lakshmi.
- " 109. L. jyā, hri, stri, s ri, bhrū, bhū,
- " " B. omits ū ; and adds bhū.
- Vr.** 111. " Vidyasy arthe sati &c.
- Pra.** " L. vidhātram.
- " " B. vidhātram.
- Vr.** 112. " dhātor anyasya pīkārantasya &c
- Pra.** " L. pitar, pitarar, bhrātar, bhrātarar, pītrigaḷ, bhrātiḡaḷ.
- " " B. introduces mātaram, māt, igaḷ.
- Sā.** 113. L. omits it.
- Vr.** " B. kvachit pīkārasya takārādes'as' cha bhavati.
- Pra.** " " dhāta, mānādhāta.
- Vr.** 117. " upāntasya dirgha kṛite tadantasya akārāntata cha bhavati.
- Pra.** " L. vidvāmsam, vidvāmsar, kanyāmsam, kanyāmsar.
- " " s'reyam, s'reyāmsam, jyāyam, jyāyāmsam.
- " " B. s'reyāmsam, jyāyam, jyāyāmsam.
- " 119. " adds sampat, sampattu.
- " 120. L. tāñ c'a'a chittam, tāñ chittam, sutteṇṇakkum, melvan tōrkum, balpam
chittam, &c.
- " " B. tāñ cha'achittam, sutteṇṇakkum, melvan tōrkum, balpam pīttam, &c.
- " 121. L. omits kappir.
- " " B. taṇ ne'al, taṇṇe'al ; taṇ nīr, taṇṇīr.
- Pra.** 122. " halage, palage ; hālu, pālu ; kaiyāḡhu, kaiyāḡpu.
- Sā.** 123. " s'a-shoe sah.
- " 124. " repa samyogayor madhye &c.
- Pra.** " L. & B. varsham, barisam ; &c.
- Vr.** 125. B. samyoge sati t'yor &c.
- Pra.** 126. L. kāḍu puruḡham, kāḷpuruḡstam ; kōḡ-
kaṭṭu, kō'kaṭṭu.
- " " B. kōḡu kaṭṭu, kō'kaṭṭu.
- Sā.** 130. L. & B. omit on.
- Pra.** " " " hāraisidam ; teraysidam, teraisidam ; pūrayai tam, pūrai
siidam ; tavadale, taniale ; kavunkaḷ, kaunkaḷ ; kavungu, kaungu ; ārajam, aqjam ;
arunkidam, aunkidam.
- Pra.** 133. L. arasina mane, aramane ; āneya hālu, ānevālu ; māvha &c.
- " " B. ditto, but for ānevālu has ānepālu.

- Vr. 134. B. evaikhikarapatrena karmadhāraya &c.
Pra. " L. & B. te|itap|a basur, te|vasur;
kuḍiya tapam, ka'u tapam; &c.
- Vr. 135. B. saṅkhyā-pūrvakas'ched &c.
Pra. " " adds eraḍu kaiyi, irākui.
" 136. L. & B. add mēgaḥa kai, mēgai.
" 137. " " kuḷu villum, kengannam, nuochakki vallam, &c.
- Sā. 138. B. jalenā samam samasyate.
Pra. " L. & B. Nārada-daṇḍiḇe, soṇyisitu Rāvaḥa-Lanke, s'ri-Rāma-ṭaṭṭanam, para-dēs'am
para-miṇ'a ikam, para-ven, para-kottai'am, &c.
" 139. " " ūrcal bin am, teral ittam, ettu goḍdam, nāykaḍe odlam, serey irddam, &c.
- Vr. 141. B. adantāt kārakāt &c.
Pra. " L. & B. bāsum ba'edum, ka'asam iṭṭam, &c.
- Vr. 142. B. pade pure sati jūrva p-da sambanḥina u; āntya svarādy arayava &c.
Pra. " L. & B. iniya māvu inidu upisu
jā'u mātu &c.
" 143. " " add jiri a bā', perbā'.
Vr. 144. B. kvachin na bhavati.
Pra. " L. (after bi gone) biṇṇu ore, biṇṇore; niḷidu ede, niṭṭeḷe; bi'mola.
" B. (after biṇṇu u) biṇṇu ore, biṇṇore; niḷidu ede, niṭṭeḷe; biṇṇu mone, biḷmone.
- Vr. 145. " " jūrva-var, asya dirgho &c.
(after chārthab) para svare dirgha hrāva eveti cha.
Pra. " L. kariya oṣaḍu, kāroṣaḍu; kaiya mugil, kārmugil; piriya oḍal &c.
pesiya ḍe, pael ḍe; pasur ḍti, pachchōti; iniya saram, incharam; iniya kōl, in-
gōl; iniya kaḍal, ingaḍal.
" " B. kariya oṣaḍu, kāroṣaḍu; jiriya o'ḷal &c.
pesiya ḍe, pael ḍe; pasur ḍti, pachchōti; iniya saram, incharam; iniya kōl, in-
kōl; iniya kaḍal, ingaḍal.
- Vr. 146. " " sv. rīdan pade pre &c.
Pra. " L. tapu clar, tappelar; kaḍidu āyam, kattāyam; vaḷḷitu unisu, vaḷḷunisu; vaḷ āl,
vaḷḷāḷ; in upisu &c.
" " B. kaḍidu āyam oḷḷunisu; o'ḷitu āl, oḷḷāḷ; in upi-
su &c.
- Sā. 147. L. & B. svarāt paṇasya ṭah.
Vr. 148. B. paṇasya rikāṇasya &c.
Pra. " L. ka'iyā gudure, kaḍugudure; kaḍidu dōtam, ka'udōtam; kaḍidu vāḷ, kaḍuvāḷ.
Vr. 151. B. adds atra kachina Karṇāṭa jūrvaśhāryā ulādes'am nis'chinnyāh.
Pra. 151. B. omits poatu de's'e, poade's'e.
L. adds o'agu uḷe, oḷḷuḍe; o'agu vakkam, o'vakkam; o'agu ūr, o'ūr.
B. adds o'agu uḍe, uḷḷuḍe; oḷḷuḍu vakkam, uḷḷvakkam; o'agu ūr, uḷḷūr.
- Vr. 152. B. chasya vyanjane &c. sukāro nasyāt.
Pra. 153. L. & B. picchaneya andal, pasupandal.
(after bechchaḷi) bechchaneya ḍḷu, bechch ḍḷu.
- Pra. 154. " " (a'ter kisu ganigile) bechchaneya suy, bisusuy.
" 155. " " (after arazini) pūvina gonchal, pūgonchal; mēcana kai, mēgai; mundapa kai,
mungal; channa nṇy, channai; māviya kāyi, māngāyi.
- Vr. 156. B. atra hīkāryāstram syāt.
Pra. " " adds ella gupanga'.
Vr. 157. " " akārātātā syāt.
Pra. " L. & B. for naldā has neldā.
" 161. L. irvam gaṇ'ar &c.
(after iraidu) tro'ldar.
" " B. irmai &c. omits era' kai.
(after iraidu) tro'ldar.
- Vr. 162. " " varṇayoh parayoh tau k-ṇa-var:dv evāgamaḥ bhavatah.
Pra. " L. & B. mūru huri, muppari; &c.
add mūlōtam.

- Pra.** 163. L. mûlôkam, mûjavalî, mûderam.
 mûroḍḍu, mûroḍe, mûrêḷ, mûrâne.
- " " B. ditto, *omitting* mûrâne.
- " 164. L. *adds* âru beral, aruberal.
 " B. *adds* âru beral, aruberal ; âru mogam, arumogam.
- " 165. " *omits* eḷvarakkangal.
- Sâ.** 166. L. tombhattu paṭṭi hattu.
 " B. tombha paṭṭi hattu.
- Vr.** 168. " nava vâchakasya pare satyapi ombhai &c.
- Sâ.** 170. L. pann-eka &c.
- Vr.** " B. pannety &c.
- Pra.** 172. L. paṭṭasâligam (*omits* telligam)
 bhandârigam &c.
 " B. tâmbâligam, gandhigam, paṭṭasâligam bhandârigam &c.
- " 174. L. jyôyisigam &c.
- " 175. " *adds* Avalicham and Karahadigam.
 " B. *adds* Karahadigam.
- Sâ.** 176. L. & B. tatrâdhi kṛit.
- Vr.** " B. arthe imau &c.
- Pra.** 177. L. naḍavajikâram, âtagâram, punḍukâram, &c.
 " B. naḍavajikâram, âtagâram, munḍugâram, manegâram &c.
- " 178. L. *adds* putravantam.
 " B. *adds* putravantam, sînumantam.
- Vr.** 179. " aupamyê vâchye vâl iti prayujyate.
 " L. karivâl bhadrâgunam, karivâl susthiram, manuvâl yajñam, &c.
- Pra.** " B. karivâl bhadrâgunam, manuvâl nayajñam.
 " kariyante, hariyante, vidhuvante.
- Sâ.** 180. L. & B. hrasvo'pi vâ.
- Pra.** " L. harivol, karivol, hariyavol, kariyavol.
 " B. karivol, manuvol.
- " 181. L. & B. nigalambâl toḍardudu, chandrambâl beḷagitu.
 S'ri râjavartadim kandarasida sâtivâl kaustubham meḡha mâlâkarambâl s'an-
 khavam mangoḍaliya maḷevâl nâbhi kûpôpa jâtam uṛejam nîḷḍa kannaidila
 vol ire tan uchhâyeyim mikka lôkâdhâram rakahippanakkî bhuvana bhavana-
 mam gânga chakrâyudhânkam.
- " 182. L. Jinam adaroḷage padinâraneyavâm ; tat saḷaḷa chakra-
 vartigaḷol nântavaroḷare.
- " " B. Jinam adaroḷage padinâraneyavâm, tat saḷaḷa chakra-
 vartigaḷol nântavaroḷare.
- Pra.** 183. L. ôrme, mûrme mûru sâl.
- " 184. " teraḷke ; tirpu, nunpu, bippu, pempu, sompu.
- " B. nunpu, bippu, tanpu, &c.
- Sâ.** 185. L. & B. ike-u-me-tanâni,
- Vr.** " " ike-u-me-tana iti &c.
- Pra.** " L. urkku, sorkku ; bilâḷtanam &c.
 " B. âḷḷke, mâḷke ; mânasike ; urku bilâḷtang &c.
- Sâ.** 186. L. & B. kriyârthâḍ at.
- Pra.** 187. " " *add the quotation given under Sûtra 69.*
- " 191. L. kauchugâram, ôregâram, kumbagâram, sammagâram, baḷe-
 gâram.
 " B. kumbagâram, sammagâram, balegâram,
 pempugâram, pândugâram ; jûdugâram, jûdungâram ; behugâram, behunkâram ;
Pra. 192. L. pândugâram, pândugâram ; jûdugâram, jûdungâram ; behugâram, pempungâram ;
 (For Guru Hampa Devokta prayogah *has*) Pampa kavi prayogah.
 kuḍugôḷ ; konkudere, kuḍudere, konkuminchu, &c.
 " B. pândugâram, pândugâram ; jûdugâram, jûdungâram ; behugâram, pempungâram.
 kuḍugôḷ ; konkuvare, kuduvare, konkuminchu, &c.

- Vr.** 194. B. pūrva siddhe padānte &c.
Pra. " L. bāpasigiti: maṇigārti, ālikārti, sammagārti, maḍivaḷti, gaṭṭivaḷti: okkalati, okkali, giti.
 " " B. bāpasigiti, baḷegārti: maṇigārti, ālikārti, sammagārti, maḍivaḷti, gaṭṭivaḷti: vokkaliti, vokkaligiti.
 " 195. L & B. nallaḷ, pollaḷ, ḍiḷḷaḷ, iniyaḷ, sitage, chadure, pāṇbe.
 " 197. L. nōḍu-nōḍu, diṭṭisu-diṭṭisu: naḍe-naḍe-yendu nuḍivar, koy-koy-yendu koydar: keja-kejaḷe iligum, keja-keḷaḍōḷ, ide-ide, baḷegaḷ ghaḷ-ghalkene giḷi soṛākegaḷ in oppugum &c.
 " " B. nuḍivar, koy-koy-yendu koyvar: keja-kejaḷe iligum, keja-keḷaḍōḷ, ide-ide baḷegaḷ ghaḷ-ghalkene giḷi-soṛākegaḷ in oppugum: ene nuḍiye-nuḍiye antante.
Vr. 199. B. samḷako bhavati.
Sā. 201. L & B. kārādyās tā bhūtavati-vartamāna &c.
Pra. 204. L. tān māḷidam, tān māḷidar, tān māḷidapam, tān māḷidapar, tān māḷuvam, tān māḷuvar.
 " 205. " māḷidir, nīm māḷidapay, nīv māḷidapar, nīm māḷuvay, nīv māḷuvir: māḷidev, ān māḷidapem, āv māḷidapev, ān māḷu-
 vem, āv māḷuvar.
 " 206. " māḷidir, ātanum nīnum māḷidapir, ātanum nīnum māḷuvir: māḷidev, ātanum ānum māḷidapev, ātanum ānum māḷuvev.
 " 207. " (for māḷidam &c. has) puṭṭidam &c.
 " 208. B. ātanē māḷidam, nīne māḷiday, nāne māḷuvem.
 " 209. " avar māḷidar, nīvu māḷidir, nāvu māḷidev.
Sā. 210. L & B. udu-uvu napumsi &c.
Pra. 211. L. adda irppudu, irppuvu; barppudu, barppuvu.
 " B. adda irpuḷu, irpuvu.
Vr. 212. L & B. adda vyavasthita vibhāshayā kvachin nītyam takāra dvitvam eva bhavati.
Pra. " " puṭṭittu; meṭṭitu, meṭṭittu; aṭṭitu &c.
 ādattu, pōdattu, bandattu, keṭṭittu, (L only) sattittu.
Vr. 213. B. prathama-purush-aika &c.
Pra. " L. aridaḷ, aridaḷaḷ, arivaḷ; janīyisidaḷ &c.
 " B. aridaḷ, aridaḷaḷ, arivaḷ; janīyisidaḷ, janīyisidaḷaḷ, &c.
 " 215. L. uchchittu, meṭṭittu; keṭṭittu, sattittu, hiḍidam, paḍedam, baḍedam, kaḷidam, baḷidam.
 " B. uchchittu &c. hiḍidam, paḍedam, baḍedam.
 " 216. L. seḷevem, eḷevem.
 " B. seḷivem, eḷivem.
 " 217. L & B. insert kūrpaṁ, kūrpar.
Sā. 218. L & B. vā okārād &c.
Pra. " L. pōpam, pōpar; oppam, oppar.
 " 219. B. sogayisidam, sogayisidaḷ, ranjisidam, ranjisugum.
Vr. 220. " prayojaka-kārtr-arthē'pi &c.
Pra. " L & B. pāḍisidam, sōrisidam &c.
Sā. 221. L. u ge ke ādīshu vā.
 " B. ādīshu vā.
Pra. " L. yamaḡ Jinapati nimag tān adan nōḍuga, tān adam māḷka.
 " B. devar iḷiḷārtāman Janapati nimag tān adan nōḍuga, tān adam māḷka.
 " 222. L. māḷu, nōḍu tege, ḍe, pēḷe, baḷe.
 " B. baḍi, kaḍi pūḍu, nōḍu kaḷe tege, hoḍe naḍe.
 " 223. L & B. kōḷ, kēḷ.
 " 224. L. kuḍiyisidar, pīḍiyisidar, poḷisidar, tege-teḡ-yendu tegeyisidar, &c.
 " B. kuḍiyisidar, pīḍiyisidar, poḷisidar, tege-teḡ-yendu tegeyisidar, &c.

- Pra.* 225. L & B. nuḍṭiyim, nō'ḥim, irisim, tarisim.
 " 227. L irisidam, karasidam, baḍṭisidam, kavisidam, kaviyisidam.
 " 228. " *wanting*.
 " " B. nō'al udyōḡisidam bēḍal sārḍam.
Sā. 229. L. *wanting*.
Pra. " L & B. misu kaliyam, pōḡal bārado, usira! bē'a, &c.
Vr. 230. B. kvachi i vikal! ād al ād s'a syāt atrānya lakṣhaṇam.
Pra. " L. teravē! kaliyam, baravē! badāṭiyam.
 " " B. teravē! kaliyam &c.
Sā. 231. L & B. uttum-utum tad ante.
Vr. " " " ante uttum-utum-ity &c.
Pra. " " " kelaruttum, kedarutum, naḍevuttum, naḍevutum, māḍuttum, mā'utum
 nō'uttum, nō'utum, bandudu.
 " 233. L. (*after* okkam) kodu, koṭṭam.
 " " B. (*after* okkam) tuḷu, tō'am *omits* uḍu, uttam.
Vr. 235. " varḡānām ḡūrvam vyaḡjanaslu &c.
Pra. " L & B. pokkam, na'tam, pa'ttam.
 " 236. " " *omit* teru, tettam.
Sā. 238. L. ā-pobhyām farasya dasya &c.
Vr. " B. fare sati yakāro &c.
Pra. 2 1. L & B. koṇḍam, ko'vam.
Sā. 244. L. toṣṭh tūnā diḥ (!)
Pra. 245. L & B. ittam, tarḡam, barḡam.
 " 246. L. *omits* kalṭam.
 " " B. a'alḍam, biḷal'ḍam.
 " 253. " chih kasḥ'am i lu.
Vr. 254. " kaṇḥa : amikaraṇe matte &c.
Pra. " L. tem n'atte magulḍam.
 " " B. *wanting*.
Sā. 255. L. *wanting*.
 " " B. amama bhayās'charyayor aḡi.
Vr. " " b'ayās'charyayoh amama iti syāt.
Pra. " L. amam attente.
 " " B. amam attante.
Vr. 256. " tatva va'hane &c.
Pra. " L & B. kennam enage balliḍar ārpāre, kennam pannam jannam nuḍigum.
 " L. *here in/roduces* Sā. saḥasau bonkal. *Vr.* bonkal iti s'abja : saḥākhye vartate. *Pra.*
 bonkal to'tane nu'ḍidam.
Sā. 257. L & B. vōl ivārtho.
Vr. " B. aupam'e vōl &c.
Pra. " L. aduvōl, girivōl &c.
 " " B. avambōl, karivōl, harivōl, aduvōl.
Vr. 258. " vōl iti &c.
Pra. " L. harivol.
 " " B. harivol, karivol, girivol.
 " 259. L. adu mēḡ, iḷu mēḡ.
 " " B. adu mēḡ.
 " 260. L & B. adu veram, valam.
Vr. 261. B. gada-gaḷa ity etan &c.
Pra. 262. L & B. tanno'am ākeyo'am, ātaṅgam ākegam, enagam tanegam, ātanum itanum
 āneyum kudureyūm, (L only) eḷṭum kaṭeyūm.
Sā. 263. B. *omits* vartate.
Pra. 265. L. neṭṭane ādante, toṭṭane māḷal.
 " " B. *adds* toṭṭane māḷal.
 " 266. L. iḷuval manushya viddham appuvaltu &c.
 " " B. iḷuval manushya vi'dh'ay appuvaltu &c. *omits* karamval chōḍyam,
Sā. 267. L. ata ūrdhvam pacīakṣhante.

- Sā.* 267. B. *omī's pravakshyate.*
Vr. " " ata ūrdhvam prachakshante nipāta samjñā veditavyāh.
Pra. 268. " ātanā e, avaṇa e.
 " 270. L ele adakkam &c.
 " " B. ele adakkum &c.
 " 271. " ele yēn idu.
Sā. 272. L. ah sampraharshe &c.
 " " B. assampraharshe &c.
Vr. " " hershe mangale cha ah ity &c.
Pra. " L. ah vo||idāytu, ah polladāytu.
 " " B. ah polladāytu, ah vo||idāytu.
Sā. 273. L & B. ah ah dukkha-sūchane.
Vr. " " " dukkha-sūchane'rthe ah ah iti bhavati.
Pra. " B. ah ah vidhāttranā.
Sā. 274. L & B. am bheda vismaya dris'yate.
Vr. " " " bhe|lāscharyayoh am iti syāt.
Pra. " L. vidhiye, am chhodyam.
 " " B. vidhiye, am chodyam.
 " 275. L. ah a'akke.
 " " B. ah adakke hīgāyt allavē.
Vr. 276. B. dukkha-hāsyayoh ayyō iti syāt.
Pra. " L. ayayyō anyāyam.
 " " B. ayyō anyāyam allavē.
Sā. 277. " *omī's* cha.
Vr. " " ayyō'pi syāt.
 " 278. " nivrāṇe ōhō iti bhavati.
Pra. " L. ōhō māṇ.
 " " B. ōhō māṇ idannu.
Vr. 279. " kvāpy-arthe jātv-arthe cha are &c.
Pra. " L. are yaḍeyo!, are yulidam &c.
 " " B. are yāva yaḍeyo!ō, are mulidam &c.
Vr. 280. B. s'abdah syāt.
Colophon. L. verses 2 & 3 wanting.
 " B. verses 2 & 3 are put at the beginning of the work, and vary thus:—

 samjñā-sandhir-vibhakty-ādi kārakam s'abdaritayah ||

 kramāḥ das'a parichchhedā vyākhyāyante sphuṭārthakāḥ ||
omī's Jiyād assu &c.

APPENDIX II.

INDEX

OF

WORDS USED IN THE EXAMPLES.

[The figures refer to *sūtras*.]

akata 263.	anitt 69.	ava] 103.
akalanam 89.	anittu 187.	ava]a 23.
akia 71.	anjagam 83.	ava'am 107.
akkata 25.	antu 69, 182, 188.	avalayē 23.
akki 154.	ante 35, 197, 251.	avu 49.
akku 21.	andu 188.	avumbidam 130.
akkum 81.	anyāyam 276.	asi 139.
akkumē 26.	appangal 43.	ah 275.
agni 85.	appidam 250.	aha 272.
anka 93.	appu 209.	ahah 273.
anjukali 190.	abhiśāhe 105, 107.	aḷagu 151.
aṭṭam 78, 151.	am 274.	aḷar'ie 157.
aṭṭu 212.	amama 253.	ā 22.
adakil 147.	ambuja 69.	ākānteya 68.
adapavaḷam 176.	ayyō 25, 263, 276, 277.	āke 103, 214.
adapavaḷlam 176.	aragini 155.	ākegam 262.
adavi 145, 148.	aranēri 155.	ākeyam 103.
adi 136, 149, 153, 154.	aramane 133, 155.	āga'in 26, 229.
adike 84, 153.	aramanekāram 177.	āga] 27.
apā 27, 71, 270, 271.	arame 279.	āneyinde 81.
appandir 43.	arasanam 51, 85.	ātaku]i 190.
atā] 60.	arasam 19.	ātāgāram 177.
attēga] 43.	arasu 133, 155.	ātām 127, 149.
attēvir 43.	arasudālam 139.	āj 127, 186.
adakku 270.	aruṇa 192.	ādida] 213.
adam 280.	aruhantam 125.	ādideidam 220.
adarinde 62.	aruham 125.	āduvam 216, 226.
adarim 56, 214.	are 279.	ātan 208.
adarikke 275.	arē 25.	ātana 23, 84.
adu 42, 66, 69, 106, 187, 214,	arhantam 125.	ātanam 102.
259, 260, 269.	arham 125.	ātanayē 23.
aduval 266.	allam 280.	ātanu 269.
adentendu 252.	alli 35.	ātanum 205, 262.
adentute 268.	avaiāra 93.	ātane 252.
adriyō 26.	avana 84.	ātām 102, 186, 214.
adhika 54.	avanattānim 67.	ādām 95, 250, 265.
adhivaram 92.	avanam 102.	ādudu 210.
adhivā 114.	avane 95.	ān 208.
adhivānaga] 114.	avam 102, 259.	ānum 206.
adhivānam 114.	avambēl 257.	āneyō 26.
amita 187.	avar 209.	āptam 26.

ām 99, 101, 205.

āyatike 185.

āyam 146.

āyuvantam 178.

āyeḷe 22.

āytu 238.

āram 35.

āru 164.

ārgam 35.

ārya 83.

ālam 76.

āldam 19

āv 205.

āvu 209.

āvudu 42.

āse 21.

āśyōḷḷu 21.

āḷ 134, 147.

āḷaldam 246.

āḷi 28.

āḷigabbam 28.

āḷugārti 194.

āḷdam 243.

āḷvam 26.

iṭṭam 233.

iḷu 187, 214, 233, 260.

itta 27.

ittam 82, 243, 245.

ittal 60.

idarinda 62.

idarim 56.

idalte 280.

idāvatu 25, 270.

idu 21, 42, 66, 106.

iduval 266.

iddante 25.

in 32, 146.

iniya 142, 145.

initu 142, 187.

inittu 187.

inijal 195.

iniyavu 42.

inuṇisu 146.

iñcharasam 32, 145.

intilu 54.

intu 188.

indam 35.

inlu 188.

indra 63, 85.

innuṇisu 142.

ippattār 34.

ippattārḥhāṣiram 34.

immāvu 142.

irali 25.

iravam 19.

irisidam 227.

irisim 225.

iruḷ 145, 148.

irkkai 135.

irkkaṇ 135.

irkkum 25.

irchhāṣiram 11.

irldam 59, 79, 81.

irdadu 60.

irde 99.

irpam 217.

irbbāḷ 135.

irme 183.

irmmai 161.

irrvakkam 161.

illada 158.

ivan 54.

ivanam 102.

ivam 21, 54, 102.

ivaḷ 21, 105.

ivaḷam 103.

ivu 49.

ishṭārthanam 221.

is 233.

iḷi 149.

iḷidam 86.

ike 103.

ikkeyam 103.

itanam 102.

itanum 262.

itam 35, 37, 102.

iraidu 161.

irvaḷ 44.

ivem 216.

ugu 233.

uchcham 76.

ujjittu 215.

uṭṭam 233.

uḷi 222.

uḷu 31, 233.

uḷumoḷam 31.

uṇisu 142, 146.

uṇṭu 36.

uṇḍam 232, 244.

uttama 88, 89.

udāharaṇe 107.

udu 42.

uddam 76.

udbhavisidam 228.

upatyakam 105.

upādhyāya 82.

uri 154.

urku 185.

uvanam 102.

uvam 102.

uvaḷ 103.

uvalam 103.

uvu 49.

ushassu 119.

usaral 239.

uḷidam 279.

uḷvane 20.

uḷḷa 75.

ū 109.

ūke 103.

ūkeyam 103.

ūtanam 102.

ūtam 102.

ūra 30.

ūrachalli 30.

ūru 65, 67, 78, 86, 197.

ūrgaḷ 50.

e 269.

echcham 233, 242.

eḷapidam 78.

eḷe 22.

eṇṭakkum 120.

ettal 60.

ettugonḍam 140.

enage 100, 256.

enitu 187.

enitt 69.

enittu 187.

ene 182, 197.

entu 188, 261.

endu 22, 188.

endum 35.

enna 19.

ennarasam 19.

ennāḷdam 19.

ennoḍane 87.

eragidam 85.

eraḍanum 76.

eraḍarim 56.

eraḷu 135, 183.

eraḷḷai 161.

eraḷmātu 161.

eraḷmūru 161.

ere 182.

ereya 87, 92.

elar 146.

ele 25, 270.

elē 5, 71, 271.

ella 156.

elladu 42.

ellam 20, 25, 36.

ellavu 42, 49.

ellā 156.

ēḷedattu 16.

ēḷaḷai 151

ēḷadu 151.

ēḷamāvu 151.

ēḷamidam 228.

ēḷe 31.

ēḷevidir 31.

ēḷmodal 165.

- elvarakkangal 165.
 elvore 165.
 é 268.
 égam 251.
 éichhāsiram 11, 34.
 ên 34, 47, 187.
 éridam 69.
 érisidam 69.
 élakki 5.
 êlu 159, 165.
 êlgāvudam 159.
 êldam 243.
 êlmo'am 159.
 aigāvudam 159.
 aidaneyan 182.
 aidiyam 78.
 aidu 159.
 aiyangal 43.
 aisāsiram 34, 159.
 okkam 233.
 okkalpōlam 140.
 odal 147, 147.
 o'janc 87.
 o'jarchidam 229.
 o'jdu 21.
 otti 192.
 ottura 192.
 odavittu 22.
 odāji 189.
 ondarin 56.
 ondu 76, 79, 84, 135, 160, 180.
 oppisu 197.
 ombhainūru 167.
 ómbhaisāsiram 168.
 orme 183.
 ole 5, 133.
 ohō 25.
 ola-aṭṭam 151.
 olagu 151.
 olage 35, 60.
 olagai 151.
 olgunam 142.
 olmánasam 142.
 ollitu 42.
 ollidarim 56.
 ollidavu 48.
 ollunis 146.
 odu 222.
 ódidam 79.
 ódukuji 190.
 ópam 218.
 ór 32, 79.
 órchavaḍi 32.
 órtale 160.
 órtale 135.
 órnuḍi 160.
 órpiḍi 160.
 órppi 135.
 órmme 279.
 órvane 208.
 órval 42.
 ólaga 81.
 óle 5, 145.
 óhō 278.
 ó'idam 215.
 aunkidam 130.
 kañkanam 88.
 kañchugāram 191.
 kaṭṭāyam 146.
 kaṭṭāḷ 134, 147.
 kaḷal 10.
 kaḷi 222.
 kaḷidam 78, 80, 95.
 kaḷitapam 134.
 kaḷidu 147.
 kaḷiya 134, 150.
 kaḷir 153.
 kaḷu 30, 83, 89, 146.
 kaḷugulure 150.
 kaḷuchannam 30.
 kaḷuchāqi 30.
 kaḷuvillam 138.
 kaṇ 32, 33, 135.
 kaṇgaḷ 41.
 kaṇgo'idam 220.
 kaṇjodar 33.
 kaṇḷagam 159.
 kaṇḷar 51.
 kaṇḍu 232.
 kaṇṇir 121.
 kaṇṇelal 121.
 kaṇṇōlam 32.
 kattale 60.
 katti 158.
 kana'du 9.
 kaṇḡile 154.
 kaniyāmsam 116.
 kannaidil 134.
 kanna lam 28.
 kaṇṇu 98.
 kabbam 28.
 kammagāram 192.
 kammaram 192.
 kamlane 9.
 kampu 88.
 kayivāram 130.
 kara 192.
 karamval 266.
 karahaḍa 175.
 karahaḷicham 175.
 kari 47, 192.
 kariya 134, 142, 145.
 kariyante 179.
 kariyam 230.
 kariyavu 49, 96.
 karivōḷ 180.
 karuṇam 105.
 karumarigaḷ 137.
 kartāram 110.
 kal 31, 35.
 kalatram 103.
 kaliga'oḷ 88.
 kalitanam 185.
 kale 10.
 kaltam 245.
 kallane 9.
 kallān 69.
 kallu 153.
 kallerde 157.
 kallerdeyam 153.
 kallēllam 35.
 kalyāṇa 62.
 kalvāle 71.
 kavādale 130.
 kavankuḷ 130.
 kavi 22, 89.
 kaviyar 22.
 kaviyisidam 227.
 kashṭam 253.
 kashṭavāgi 84.
 kasamittam 141.
 kaḷ 223.
 kaḷa 30.
 kaḷaṭippaṇam 30.
 kaḷave 151.
 kaḷi lam 215.
 kaḷe 10, 222.
 kaḷevam 216.
 kaḷal 10.
 kāḍu 153.
 kāḷukichochu 126.
 kāḷupurisam 126.
 kāḷuvem 216.
 kaṇke 184.
 kānti 68.
 kānte 74, 77.
 kāṇam 9.
 kāmpam 9.
 kāyi 133.
 kār 31.
 kāraḍavi 145.
 kāriruḷ 145.
 kārmaḍu 142.
 kārmuḡil 31.
 kāl 136.
 kālūr 175.
 kālūrigam 175.
 kālūricham 175.
 kālvurisam 126.
 kāvungu 130.
 kāḷkichehu 123.

kiḷ 233.
 kit 146.
 kittaḷi 146, 149.
 kittā'am 149.
 kittiḷi 149.
 kittiḷe 146.
 kirāteyā 69.
 kiridu 150.
 kiriya 149.
 kirugāṇa 150.
 kirugaḷḷe 150.
 kisugaṇigile 154.
 kisugaḷḷu 153.
 kisusanje 154.
 kisugaṇu 69.
 kiḷ 32.
 kiḷkere 136.
 kiḷpode 136.
 kiḷsari 32.
 kukkukū 27.
 kuḍi 152, 224.
 kuḍipindam 61.
 kuḍu 24, 233.
 kuḍugōḷ 80, 192.
 kuḍuminchu 192.
 kuḍuvudu 24.
 kudure 21, 150.
 kudureyakkū 21.
 kumbagāram 191, 192.
 kumbaram 192.
 kumbāram 192.
 kummāram 192.
 kurita 142.
 kulam 55, 64.
 kulamam 53.
 kulinam 35.
 kusigoralam 138.
 kūzitt 27.
 kūṭam 186.
 kūḷ 186.
 kūḷal 223.
 kūḷu 222.
 kūḷuvam 216, 226.
 kūydam 78, 80.
 kūr 158.
 kūraṣi 139.
 kūriḷe 158.
 kūrtiravam 19.
 kūrtu 19.
 kūrpanē 26.
 kūrpu 211.
 kūrne 185.
 kūrvāl 142.
 kūsu 106.
 kū'an 78.
 kechchaneya 152, 153, 154.

keṭṭattu 215.
 keṭṭam 233.
 keṭṭu 212.
 keṇṇaṇim 138.
 kettam 236.
 kedaruttam 231.
 ken 28.
 keṇṇaṇnam 157.
 kenguḷi 152.
 kenda'am 134.
 kenlaḷir 28, 152.
 kendaṛare 134.
 kennam 256.
 kennir 152.
 kem 31.
 kempina 134.
 kempu 184.
 kemmiṣeṇam 138.
 kemmugil 31, 132.
 keydam 233.
 keru 236.
 kere 47, 67, 136, 137, 156.
 keretoregaḷ 137.
 keladōḷ 197.
 keṇṇkki 154.
 keḷa 197.
 keḷagaṇa 136.
 keḷage 60, 197.
 keḷeyana 51.
 keḷaḷi 159.
 keṛayisidam 130.
 keṛi 133.
 keṛaisidam 130.
 keḷ 35, 223, 224.
 keḷḷitam 35.
 keḷvam 241.
 keṇṇadi 154.
 keṣuri 154.
 kai 33, 35, 66, 66, 135, 137, 151.
 kaikā'gaḷ 137.
 kaigāpu 122.
 kaigāhu 122.
 kaidu 68.
 kaiyyalli 35.
 kaiyyo'age 35.
 kaiyyolam 16.
 kaivaneḷaḷ 137.
 kaivāram 130.
 kaide 33.
 koṭikugōḷ 192.
 koṭikuminchu 192.
 koṭārigam 173.
 koṭṭam 82, 233.
 koḷali 95.
 koḷu 224.
 koḷuvam 216.
 koḷe 10, 162.

koṇṇam 241.
 kottalam 139.
 konar 36.
 konarallam 36.
 kone 144.
 kondam 239.
 kombu 87.
 koradan 78.
 koral 29.
 kolane 72, 77.
 koḷvam 84.
 koḷe 10.
 kōḷukoṭṭu 126.
 kōḷi 27.
 kōḷkaḷ 44.
 kōḷkoṭṭu 123.
 kṛunkuḷ 130.
 kaunḷu 130.
 kramaḷe 62.
 kshattriyam 89.
 khaḍgam 13.
 khaḷgam 10.
 gaṭṭivalt 194.
 gaḍa 261.
 gaḍuviniḷ 55.
 gaṇitigam 174.
 gaṇḍar 161.
 gadadinde 62.
 gandigam 173.
 garuḥapatyam 125.
 gaḷa 261.
 gāṇa 150.
 gāṇve 9.
 gāra 192.
 gāṛḥapatyam 125.
 gāvudam 79, 159, 162.
 gāve 9.
 gāḷu 21, 196.
 gāḷuyivaḷ 21.
 giḍu 65.
 giṇi 155.
 girivōḷ 257.
 giḷigaḷira 74.
 guḍḍe 162.
 guṇam 142.
 guṇavantam 178.
 guruviniḷ 55.
 guruvōḷ 258.
 gō 24.
 gōvan 82.
 gōvina 24.
 geṭṭam 120.
 geḷḷe 87, 130.
 geydam 85.
 gēṇ 159, 162, 164.
 gaidam 79.
 gāḷu 24.

- .glauvam 24.
 ghaṭṭaṅgaḷ 137.
 ghaṇane 11.
 ghana 69.
 ghal 197.
 ghalkene 197.
 ghaḷiyam 11.
 ghaḷil 197.
 ghaḷilane 197.
 ghaḷilene 11.
 chakravartigaḷoḷ 182.
 chañchala 120.
 chature 145.
 chandra 63, 68.
 chandrambōḷ 181.
 chandrike 107.
 chala 64, 95.
 chalammam 55.
 -ohalli 30.
 chiṭhilene 11.
 chittam 120.
 chitrada 35.
 chih 253.
 chōḍyam 266.
 chōratanam 185.
 jaḍi 222.
 jaḍivam 216.
 janangaḷ 50.
 janam 83, 139.
 janiyisidaḷ 213.
 jala 192.
 jaladōḷ 52.
 jalam 76.
 jamaḃaḃedam 141.
 jāṇ 35.
 jāṇa 142.
 jāṇagiti 144.
 jāṇam 88, 89.
 jāṇindam 35.
 jāṇmātu 142.
 jāvamam 79.
 jinam 221.
 jinaroḷage 182.
 jūjugāram 192.
 jōyisigam 174.
 jōldam 246.
 jauvana 64.
 jñānigala 89.
 jñāyam 117.
 jñāyāmsam 117.
 jyā 109.
 jyāyāmsam 116.
 jhaḷam 11.
 taṇkam 30.
 tippaṇam 30.
 tekke 50.
 tepparam 30.
 ṭoppige 30.
 ṭhakku 11.
 ṭhōḷike 11.
 ḍhontane 11.
 taṇ 146.
 taṇṇelar 146.
 taṇpu 184.
 taṇbu 98.
 tan 192.
 tanage 100.
 tanattu 69.
 tandam 52, 67, 241.
 tandevir 43.
 tannir 121.
 tannoḷam 262.
 tapam 134.
 tambuligam 173.
 tammandir 43.
 tar 234.
 tarisidam 227.
 tarpam 237.
 tale 29, 135, 152, 160.
 tajir 28, 151, 152.
 taḷtir 43.
 tān 35.
 tānendum 35.
 tān 99, 101, 120, 204.
 tāmbelere 72.
 tānval 266.
 tāyindir 43.
 tāram 234.
 tāv 204.
 tāvare 134.
 tidigala 192.
 tingaḷ 164.
 tingalaṇ 79.
 tilisu 197.
 tirthankaram 182.
 turagadalaḷam 139.
 triṇam 83.
 tege 222.
 tenka 68, 59.
 tenkaṇa 57.
 tenkal 58, 59.
 tettam 236.
 teradittam 140.
 teravēḷ 230.
 teraḷke 184.
 teru 236.
 telitappa 134.
 telligam 173.
 telvasul 134.
 totṭane 264.
 todagidam 228.
 tombhattu 166.
 tore 28, 47, 88.
 toregaḷ 137.
 torikkum 120.
 tōrpam 245.
 tōḷ 134.
 tritṭiyam 129.
 dakshineyam 82.
 dandige 139.
 daye 61, 107.
 darbbe 107.
 davasigam 173.
 daḷam 134, 139.
 cāṭtidam 78.
 dānam 46, 61.
 dikkū 119.
 divadante 16.
 durjanam 83.
 des'e 151, 109.
 des'eyim 57, 97.
 dēva 72, 74, 76, 65.
 dēvadatta 80, 83.
 dēs'adōḷ 175.
 daiyvangalāra 73.
 doḍḍidavu 48.
 doḍḍiyaru 48.
 dore 95.
 dvayam 62.
 dharmmam 46, 61, 68.
 dhaḷam 11.
 dhātāram 110.
 dhummane 11.
 dhonkaram 11.
 dhōpene 11.
 nakkar 96.
 nagaram 55.
 naṭṭaḍavi 148.
 naṭṭirūḷ 148.
 naḍivaḷikāram 177.
 naḍu 31, 65, 148.
 naḍubēnu 31.
 naḍe 22, 197.
 naḍeyendu 22.
 naḍevuttam 231.
 nadi 108.
 nandanangalāra 73.
 nabham 119.
 nabhas 119.
 namag 221.
 namaakāram 85.
 nara 88.
 nari 47.
 narēndra 63, 68.
 nakḍakiviyam 157.
 nallaḷam 76.
 nallaḷ 76, 195.
 naḷidōḷ 134.
 naḷiya 184.
 nāḍ 87.
 nāḍu 197.

nāḍu kaḍe 126.
 nāḍulūḷugaḷ 137.
 nāḍuparaganam 126.
 nāṇ 158.
 nāṇiḷi 158, 196.
 nāri 108.
 nāradadaṇḍige 139.
 nāḷiḷuvane 20.
 nāḷige 20.
 nāḷku 97, 159.
 nāḷgeṇ 159.
 nāḷdes'e 159.
 nāḷśāsiram 34.
 nāḷkaḍe 126.
 nāḷkal 44.
 nāḷvaraganam 126.
 nigaḷambōḷ 181.
 niṭṭaḷakil 147.
 niṭṭōḍal 147.
 niḍidu 147.
 nidda 266.
 nikkē 79.
 ninage 100.
 nindam 232, 240.
 nirad 192.
 nil 223, 224, 252.
 nillam 240.
 niś'chayam 263.
 niśham 76.
 niṭṭiṭṭam 55.
 nin 99, 208, 280.
 ninum 206.
 nim 94, 101, 205.
 nīr 31, 65, 121, 152.
 nīrvāvu 31.
 nīr 205.
 nīva 209.
 nuchchakki 138.
 nuḷjaram 142.
 nuḷi 140.
 nuḷim 225.
 nuḷiyal 230.
 nuḷiye 197.
 nuḷivam 216.
 nuḷivar 197.
 nuḷivaravōḷ 89, 89.
 nuṇ 32.
 nuṇcharam 32.
 nuṇpu 184.
 nūnitu 142.
 nūrchhāsiram 11, 128.
 nūrnāḍi 128.
 nūrsāsiram 128.
 nūpa 76.
 nūpēndra 77.
 neṭṭane 265.
 neṭṭam 235.

neḍu 235.
 neṇṭargalīra 73.
 nel 35.
 nelanam 53.
 nelam 40, 92.
 nelamam 53.
 nele 88.
 nellellam 35.
 neḷal 121.
 nētra 69.
 nēril 155.
 nēssaram 78.
 naidil 134.
 nōḷ 127, 186.
 nōḷage 221.
 nōḷal 228, 229.
 nōḷi 232.
 nōḷidam 78.
 nōḷim 225.
 nōḷu 197, 222.
 nōḷuttam 231.
 nōḷuvam 226.
 nōṭam 127, 186.
 nōḷpam 217, 226.
 pakshi 108.
 pachchadike 153.
 pachchaneya 152, 153.
 pachchhole 133, 145, 153.
 paḇavandigam 173.
 paḇu 235.
 paḇuva 5c.
 paḇuvanim 57.
 paḇuraḷ 58.
 paḇe 21, 29.
 paḇedam 93, 215.
 paḇeyidu 21.
 paṭasāligam 173.
 paṭu 21.
 paṭuyivam 21.
 paṭṭapa 78.
 paṭṭam 235.
 paṇḍitarkaḷ 44.
 paṭra 69.
 paṭṭaḷigam 173.
 paṭtu 97.
 paḍāṭiyam 230.
 paḍināraneyavam 182.
 paḍināru 172.
 paḍināḷhaneyavam 182.
 paḍināḷku 171.
 paḍinenṭu 172.
 paḍinēn 34.
 paḍinēṇchhāsiram 34.
 paḍinēḷu 172.
 paḍinaidaneyavam 182.
 paḍinaidavar 97.
 paḍinaidu 172.

paḍimfiru 171.
 paḇdale 152.
 paḇdalīr 152.
 paṇneraḍu 170.
 paṇṇondu 170.
 paṇinsāsiram 169.
 parakottalam 139.
 para'su 80.
 pariṇam 79.
 paridam 79.
 parishattu 119.
 paḷ 35, 158.
 pala-aḷagu 151.
 palage 122.
 paladu 151.
 palam 122.
 palliḷi 158.
 pallellam 35.
 pavaṇ 36.
 pavaṇpuntu 36.
 pa'su 83.
 paṇiya 133, 145.
 paṇuvandal 153.
 paḷidam 215.
 paḷupam 78.
 pāḍal 228.
 pāḍisidam 220, 227.
 pāḍu 222.
 pāṇve 195.
 pātaka 274.
 pātakam 139.
 pāru 196.
 pāl 31.
 pālmoṣar 31.
 pāvu 31, 78, 143.
 pāsu 122.
 piḍi 135, 160, 224.
 piḍiye 192.
 piṇḍu 87.
 pitar 112.
 piṭṭi 47, 85.
 piṭṭigaḷ 112.
 piriya 134, 148, 145.
 piriyaṇu 48.
 puchcha 192.
 puṭṭidāṭam 175.
 puṭṭirdam 88.
 puṭṭu 212.
 puṇyam 182.
 puravaran 54.
 puravaram 54.
 puri 162.
 puruṣa 89.
 pul 31.
 puli 83, 86.
 pulge 84.
 pulvane 31.

- pavvu 88.
 pā 24.
 pājārchanakke 182.
 pāḍu 222.
 pāṇke 184.
 pārayisidam 150.
 pāraisidam 130.
 pāvina 24.
 peṇ 35.
 peṇḍir 43.
 peṇṇanta 35.
 pettam 236, 243.
 pempugāram 192.
 pempungāram 192.
 pera 68.
 peratu 42.
 peradu 42.
 peru 236.
 perbāvu 143.
 permaram 143.
 permole 134.
 pesar 31.
 pēroḍal 145.
 pērcham 245.
 pērme 185.
 pēl 223.
 pēlalpattudu 80.
 pēḍeyalte 280.
 pokkam 235, 245.
 pogayisugam 219.
 pogu 224.
 potujarige 33.
 pode 136.
 pon 33, 35.
 pōnna 87.
 ponnalli 35.
 ponnulḷavane 35.
 poy 187.
 poragaṇa 136.
 porage 60.
 poragu 151.
 poraḍi 136.
 poramaṭṭam 91.
 poramai 136.
 poravanē 26.
 poravāru 151.
 poraḷke 184.
 pore 144, 165.
 polanam 53.
 polamam 53.
 polla 253.
 posa 30.
 posatankam 30.
 posatoppige 30.
 posatu 151.
 posades'e 151.
 posavesar 31.
 posasuggi 151.
 poḷalicham 175.
 poḷaligam 175.
 poḷalu 175.
 pōgal 228, 229.
 pōgu 235.
 pōdam 60, 99, 232.
 pōṇam 218, 226.
 pōyṭu 238.
 pōrisidam 220.
 pōl 33.
 pōldam 246.
 praje 85.
 pratimalla 85.
 prāṇi 277.
 priyam 85.
 phalagaḷ 50.
 phalaṅgaḷ 50.
 bage 222.
 bagedantāḡe 62.
 bageḷam 84, 228.
 baḍaga 58.
 baḍagaṇa 57.
 baḍaganim 57.
 baḍagaḷ 58.
 baḍatanam 185.
 baḍi 222.
 baḍisidam 227.
 baṭṭadoḍeyam 157.
 baṇḍārigam 173.
 bana 70.
 bandam 67, 81, 86, 96, 241, 264.
 bandudu 231.
 bande 99.
 bappam 226.
 bar 234.
 baravēḷ 230.
 baruham 125.
 bare 94.
 barkum 214.
 bardunkidam 91.
 barpam 217, 237, 245.
 barham 125.
 bal 31.
 baladoḷ 51.
 balam 54.
 balmugaḷ 31.
 ballaham 89.
 ballāḷtanam 185.
 basava 13.
 basul 134.
 baḷadam 246.
 baḷi 232.
 baḷegal 197.
 baḷegāram 191.
 baḷegāriti 194.
 baḷeyal 69.
 baḷḷidaḷ 195.
 bā 27.
 bāṇasigam 173.
 bāṇasigiti 194.
 bān 28.
 bāndore 28.
 bāyam 158.
 bāyāram 35.
 bāyi 33, 35.
 bāyisavi 33.
 bāradu 229, 230.
 bāram 234.
 bāl 135, 142.
 bālam 78.
 bālgum 20.
 bāḷe 31.
 bāḷdam 243.
 bigi 222.
 bigurtu 93.
 binḱam 120.
 biḍu 233.
 biṭṭam 233, 245.
 bingone 144.
 biṇṇitu 144.
 biṇṇore 144.
 bidir 31.
 biddam 76.
 binnapam 74.
 bilḱāram 177.
 biltam 246.
 billān 69.
 bilvam 120.
 bisugadir 153.
 bisusuy 153.
 biḷḷiya 143.
 biḷḷupu 144.
 biḷḷu 98.
 biḷḷmone 144.
 biḷḷugaḷ 137.
 biḷḷdam 243, 277.
 biḷḷvam 88.
 bechchaḍi 153.
 bechchaneya 152, 158.
 bechcham 242.
 bechchittu 215.
 beṭṭa 86.
 beṭṭaghaṭṭangaḷ 137.
 beṭṭitu 42.
 bettam 120.
 bennir 152.
 besam 31.
 besambagedam 141.
 be'agitu 181.
 beḷagu 60.
 beḷadavu 96.
 beḷevem 216.
 beḷram 217.

beḷmugil 143.
 bēgam 52.
 bēgal 228.
 bēḍ 127.
 bēḍa 229.
 bēḍu 236.
 bēḍuvam 226.
 bēṣam 127.
 bēnu 31.
 bēhugāram 192.
 bēḷku 236.
 bēḷpam 226.
 bāy 223.
 bolirdam 192.
 brāhmaṇa 82, 96.
 bhadraragunam 179.
 bhadrām 85.
 bhayam 67, 86.
 bhartāram 110.
 bhāram 11.
 bhīmam 192.
 bhōṅksne 11.
 bhōr 197.
 bhōrane 197.
 bhūpa 72.
 bhrātaram 112.
 bhrātṛigaḷ 112.
 bhrū 109.
 makkaḷ 44.
 makkoḍe 162.
 maga 63.
 magaḷ 43.
 maguḷdu 253.
 maḍi 162.
 maḍigaḷ 50.
 maḍivalam 176.
 maḍivaḷṭi 194.
 maḍivaḷḷam 178.
 maḍu 142.
 maḍuvinoḷ 55.
 maṣ 35.
 maṇigāram 191.
 maṇiya 191.
 maṇegārti 194.
 maṇṇellam 35.
 matam 55, 64.
 mati 65.
 mattadentu 253.
 matte 253.
 mateya 93.
 madana 68, 94.
 manadim 52.
 manam 55, 64, 70, 119.
 mananṅolgum 141.
 manamperchidam 141.
 manas 119.
 manu 24, 55.

manuviṇa 24.
 manuviniṇ 55.
 manovōḷ 179.
 manushya 266.
 mane 81, 78, 91, 133, 155, 197.
 manegaḷ 50.
 maram 46, 87, 143.
 maragaḷ 50.
 marangaḷ 50.
 maraṅgaḷira 73.
 maravaltu 266.
 marigaḷ 137.
 marutam 118.
 maruḷ 196.
 male 72, 87.
 malla 85.
 mallige 72.
 mashi 123.
 masi 123.
 māḷgāyi 133.
 mājanam 139.
 māḍ 127.
 māḍalpaṭṭudu 80.
 māḍidam 78.
 māḍisidam 227.
 māḍu 202, 204-9, 222, 236.
 māḍuge 221.
 māḍuttam 231.
 māḍuva 191.
 māḍuvam 216, 226.
 māṭam 127.
 māṇ 197.
 māṇi 30.
 māṇiṭṭe 30.
 māṇu 278.
 māta 30.
 mātaṭṭepparam 30.
 mātam 214.
 māṭāḷi 196.
 mātu 20, 84, 142.
 mātellam 20.
 mānasam 142, 158.
 mānasike 185.
 māndhāta 113.
 māṇpātakam 139.
 māṇ 29.
 māṇāḷi 189.
 māṇkoral 29, 128.
 māṇtale 29.
 māṇpaḍe 29.
 māṇbalam 128.
 māle 72.
 māvaṅgaḷ 43.
 māvaṇḍir 43.
 māṇvina 133.
 māṇvu 142, 151, 156.
 māḷku 236.

māḷke 221.
 māḷpam 226.
 māḷpu 211.
 migil 55.
 mind 232.
 miḡum 214.
 miṇugum 214.
 mukba 192.
 mugaḷ 31.
 mugil 31, 143, 158.
 mugguḍe 162.
 muṣche 51.
 muṣṭj-ragu 33.
 muṣṭjulige 33.
 muṣṭjūr 33.
 mupḍukāram 177.
 mun 33.
 munniravam 19.
 munnu 19.
 munne 192.
 muppuri 162.
 mume 183.
 mummaḍi 162.
 muramathana 94.
 muḷ 35.
 muḷḷulla 35.
 mūḍa 58.
 mūḍaṇim 57.
 mūḍal 58.
 mūḷārvudam 162.
 mūḷeṇ 162.
 mūme 183.
 mūraḍi 163.
 mūrane 163.
 mūrāne 163.
 mūru 96, 135, 159, 162, 163.
 mūroḍḍu 163.
 mūroḷ 163.
 mūlōkam 135, 159, 163.
 mūvattir 34.
 mūvattirchhāsiram 34.
 mūvār 44.
 mechchidam 215.
 meṭṭittu 215.
 mellitu 42.
 meygali 88.
 meḡ 60.
 meḡana 136.
 meḡal 136.
 mēṇ 259.
 mēl 33, 35, 120.
 mēlārgam 35.
 mēlsari 33.
 mai 31, 33, 35, 136.
 maigāpu 132.
 maigāhu 132.

maivtsaram 31.
 maisonku 33.
 modal 165.
 more 10, 144.
 mole 10, 194.
 molladāyitu 272.
 mollaḷ 195.
 mosar 31.
 moḷam 159.
 moḷe 10.
 moṛe 10.
 mōdakam 83.
 mōlam 31.
 yajñadatta 80.
 yajñam 179.
 yaḍeyōḷ 25.
 yati 65.
 yattāntum 279.
 yaḍrichcheyinde 62.
 yamlokam 9.
 yalivem 216.
 yallokam 9.
 yavay 221.
 yuga 192.
 yuvā 114.
 yuvānam 114.
 yuvānar 114.
 yendu 27.
 rakshanam 86.
 rajjuo 26.
 rajjisidam 219.
 ratnangaḷ 156.
 rasam 145.
 rājan 119.
 rājām 119.
 ripam 18, 129.
 ritu 129.
 risi 13, 123, 129.
 ruchiyu 83.
 rai 22.
 rajyodavittu 22.
 lēsu 20.
 lēsellam 20.
 lōkam 68, 135, 159, 163.
 vakkaligiti 194.
 vakkaliti 194.
 vatta 59.
 vattante 120.
 vattal 59.
 vadhu 47, 108.
 vana 69.
 vanite 107.
 vanegaḷ 137.
 vaucharam 69.
 vandam 232.
 vandal 153.
 varakkangaḷ 165.

varisam 124.
 varuṣham 79.
 varuṣham 124.
 valum 260.
 vasanta 68, 77.
 vasudhe 107.
 vajjitāyitu 272.
 vāḷku 119.
 vāru 151.
 vichāra 44.
 vichārapararkaḷ 44.
 vidvānsam 116, 117.
 vidhātām 111.
 vidhātām 111.
 vidhātṛi 273.
 vidhiye 274.
 vidhu 47, 74.
 viṣṇu 93.
 viṣṇyaṣam 118.
 vṛishabha 13.
 veram 260.
 vēlgum 266.
 vēṣham 12.
 vēṣam 12.
 vēḷ 35, 37.
 vaushatkāram 85.
 s'anusugam 83.
 s'alavem 216.
 s'as'i 12, 123.
 s'āntināthan 182.
 s'āntinātham 92.
 s'āntis'an 182.
 s'āsana 85.
 s'is'u 12, 123.
 s'ūram 89.
 s'erap 36.
 s'erapellam 36.
 s'ere 91.
 s'eashe 125.
 s'ēsham 12.
 s'ri 22, 92, 109.
 s'riyeḍe 22.
 s'rivira 86.
 s'reyam 117.
 s'reyāṣam 117.
 s'vā 114.
 s'vānangaḷ 114.
 s'vānam 114.
 sakshāyam 115.
 sakshāyar 115.
 sachivanam 51.
 raḍje 154.
 sattam 243.
 sattutu 215.
 santushṭiyinda 62.
 sandam 239.
 sandipud 230.

samartham 85.
 sampadam 118.
 samyuta 9.
 sayyuta 9.
 saram 32, 142, 159.
 sarayu 108.
 sari 32, 33.
 sarige 33.
 sarisapam 124.
 sarshapam 124.
 salilam 10.
 sallar 48.
 savaḍi 32.
 savi 33.
 sasi 12, 123.
 sasiyind 16.
 saḷilam 10.
 sādu 196.
 sārisidam 220.
 sārdam 228.
 sāḷ 186.
 sālam 186.
 sāḷgaḷ 50.
 sāḷgum 252, 278.
 sāḷiram 34.
 siggāḷi 189.
 siddhasenam 89.
 siddhāntigam 174.
 sirivantam 178.
 sisu 12, 123.
 sitage 195.
 sugi 74.
 soggi 151.
 suḷkam 174.
 suḷkigam 174.
 suṭṭam 233.
 suḍu 233.
 sunnagāram 191.
 sunnagārti 194.
 sunnamgonḍam 141.
 sutarkaḷ 44.
 sutt 120.
 suy 153.
 sura 55.
 surendra 62.
 sulge 33.
 sūr 33.
 sūḷ 183.
 sūḷegēri 133.
 sūḷeyar 96.
 sūḷeyara 133.
 sejjevaḷam 176.
 sejjevaḷḷam 176.
 seṁve 9.
 seragu 33.
 sereyiddam 140.
 sele 5.

seve 9.
 sile 5.
 sīam 12.
 sīse 123.
 sogayisidam 219.
 sojar 83.
 sondi 196.
 sobagu 68.
 sompu 184.
 sompugāram 192.
 sompungāram 192.
 sorati 196.
 soru 185.
 sōku 83.
 sūre 83.

sūi 186.
 sūlam 32, 186.
 sūitam 246.
 stana 85.
 smarapa 37.
 svadhākaram 85.
 svasti 85.
 svāhākāram 85.
 hayangaḷ 50.
 hari 47.
 harivol 180, 253.
 harisam 124.
 harāham 124.
 halage 122.
 halam 122.

halagaḷave 151.
 haladu 151.
 hale 28.
 halegannaḍam 28.
 hārayisidam 130.
 hārakidam 130.
 hāsu 122.
 hiḍidam 215.
 hitam 83.
 hum 252.
 hōtāram 110.
 hōtri 24.
 hōtriye 24.
 hri 109.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Introduction.—

p. iv, line 20. *Add.*—From sūtra 193 it is evident that he derives Kannada from the Apabhraṃsa.
 „ vi, „ 21. *Add.*—The exact numbers according to the Census of 1881 are :—

Kannada.	Mysore	3,095,647	
	Bombay	2,600,160	
	Madras	1,300,555	
	Nizam's Dominions	1,238,519	
	Coorg	92,079	
	Central Provinces	4,766	
	Cochin	2,369	
	Berar	1,487	
	Bengal	134	
	Panjab	68	
	North West Provinces	13	
	Central India	1	
	British Burma	5	
	French Territories	56	
					8,335,859
Tulu.	Madras	427,000	
	Coorg	9,589	
	Mysore	8,941	
					445,530
Koḍagu.	Coorg	28,535	
	Madras	36	
	Mysore	21	
					28,592
Kota.	Madras		1,062
Badaga.	„		1,019
Toda	„		673
				Total.....	8,812,735

The total for Kannada requires the figures for Travancore and the Portuguese territories to be added. Moreover, owing to the famine, more than a million have been lost. The total for Badaga is as given in the Madras Census Report, but the number of Badagas is therein stated to be 24,398. So also the number of Todas is stated to be 689.

- p. xvi, line 18. *For Chamunda read Chāmunda.*
 „ xx „ 28. *Omit was - - - - - 1088.*
 „ „ „ 28. „ may - - - - - person.
 „ xlii, „ 23. *Add.—A possible reference to Manasija may be contained in the following quotation given in L under sūtra 108.*

Lalitālike tilāṇṣike !
 Lalitāṅgi-viśāṇa-jaghaṇe Chandrāsye samu- !
 jvalita-rade Manasijam kaḍu- !
 gavi yādam ninna yavvanam perchaloḍam ||

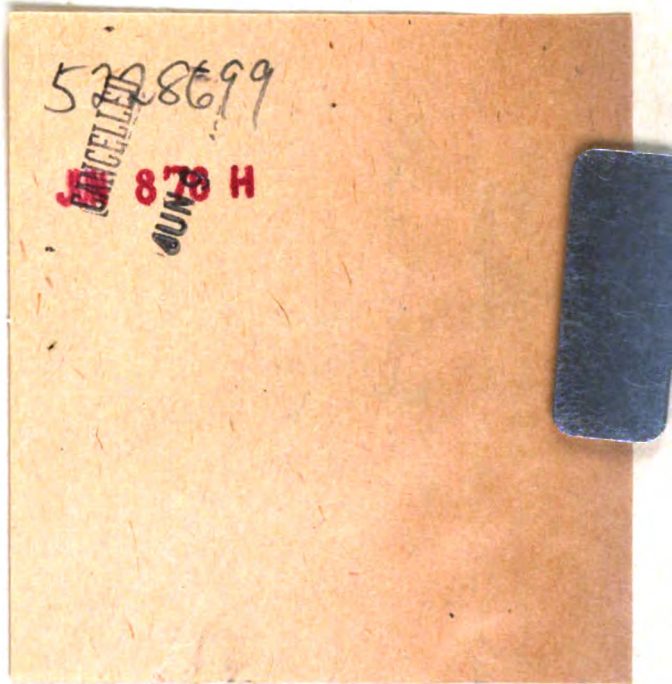
Although the rhyme requires *gavi* in the last line, the original is clearly *gavi*.
 “ Languishing, bud-nosed, shapely broad-hipped Chandrāsī, with shining teeth,
 Manasija grew to a great poet as your youthful beauty increased.”

- p. xxi, „ 18. *For Nanjesa read Naujes'a.*
 „ xxiv, after line 18. *Insert.—1838. Krishṇamāchārī, College Munshi at Madras, wrote a grammar called Hosa-Gannaḍa-nuṭi-gannaḍi.*
 „ xxvi, line 27. *Omit Hosa - - - - - Madras.*

Text.—

- p. 5, line 2. *For daire va read dair eva.*
 „ 9, „ 4. „ gā|u-iva|, gā|uyiva| *read* gā|u-iva|, gā|uyiva|.
 „ 14, „ 13. „ kchitrada *read* chitrada.
 „ 16, „ 10. „ ar „ ad.
 „ „ „ 11. „ ar „ at. *For sapta read sapta.*
 „ „ „ 14. „ ar „ at.
 „ 24, „ 10. „ uel „ used.
 „ 33, „ 11. „ bhavati „ bhavati.
 „ 37, „ 6. „ bande „ bandem.
 „ 45, „ 6. „ vyājaneshu *read* vyājaneshu.
 „ „ „ 8. „ kā|varisam „ kā|purisam.
 „ „ „ 9. „ nā|varaganam „ nā|paraganam.
 „ „ „ 15. „ nōḍ „ nōḍi.
 „ 48, „ 11. „ lokam, mūlokam *read* lōkam, mūlōkam.
 „ 49, „ 8. „ kenganim „ kengannam.
 „ „ „ „ nuchchhakki „ nuchchhakkivallam.
 „ 52, „ 4. „ oḷitu „ oḷḷitu.
 „ 53, „ 9. „ kaḍugudare „ kaḍugudure.
 „ „ „ 17. „ poḷadu alagu, poḷa-alagu *read* paḷadu alagu, paḷa-alagu.
 „ 54, „ 1. „ pechchane-bechchane „ bechchane-pechchane.
 „ 56, „ 4. „ kalyerde „ kallerde.
 „ „ „ 17. „ lokam, mūlokam „ lōkam, mūlōkam.
 „ 60, „ 18. „ būṣhaṇe „ bhūṣhaṇe.
 „ 62, „ 4. „ deś'adōḷ „ deś'adōḷ.
 „ 64, „ 5. *After punyam insert a semicolon.*
 „ 66, „ 7. *For odāḷi read ḍāḷi.*
 „ 67, „ 7. „ idum „ endum.
 „ 69, „ 11. „ mane-vane „ mane-mane.
 „ „ „ 12. „ ghaḷi „ ghaḷil.
 „ 70, „ 6. „ būṣhaṇe „ bhūṣhaṇe.
 „ 73, „ 6. „ māḍidavir „ māḍidapir.
 „ 77, „ 1. „ 128 „ 218.
 „ 81, „ 4. „ neḍuttam, noḍuttam *read* nōḍuttam, nōḍuttam.
 „ „ „ 17. „ medial „ radical, and omit of a root.
 „ 85, „ 5. „ bēḷdam „ biḷdam.
 „ 93, „ 5. „ ah „ ahaḥ.

93. Pie

3 2044 086 551 116

By the same.

Report on the Mysore Census of 1881,
compiled for Government ; with Statistical Tables and Map.

Catalogue of Sanskrit Manuscripts.
in Mysore and Coorg. Compiled for Government.

Pampa Rāmāyana,
the *Rāmachandra Charita Purāna* of *Abhinava Pampa* or *Nāga-chandra*, an ancient Jain poem in the Kannada language ; with Introduction and analysis.

Mysore Inscripti^ons,
translated for H. M. Secretary of State for India, from photographs in the India Office and original sources. With Introduction and Map.

Mysore and Coorg,
a Gazetteer compiled for the Government of India. In 3 volumes. Vol. I, Mysore in General ; Vol II, Mysore by Districts ; Vol. III, Coorg. With Maps and Illustrations.

Padya Sāra,
Selections from Kannada poets ; with Introduction. Sixth edition.

Amara Kos'a,
the *Nāmalingānusāśana* of *Amara Simha* ; with English and Kannada meanings, and *index verborum*. Third edition.

In Preparation.

Pampa Bharata,
the *Vikramārjuna Vijaya* of *Pampa* ; an ancient Jain poem of 941 A. D., in the Kannada language.

Karnataka Śabdānusāśana,
by *Akalanka* or *Bhaṭṭākalanka Deva*, with its original commentary, the *Bhāṣā Manjari*, and commentary thereon, the *Manjari Makaranda* ; an exhaustive mediæval treatise on the language.

On sale at the Book Depository, North Parade, Bangalore ; or at Messrs. Trübner & Co.'s, London.